

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM
waldorfských tříd při Základní škole,
Liberec, Kaplického 384, p. o.

OBSAH

1. IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE	4
2. CHARAKTERISTIKA WALDORFSKÝCH TŘÍD PŘI ZŠ KAPLICKÉHO	5
2.1 WALDORFSKÉ TŘÍDY A JEJICH OKOLÍ	5
2.2 CHARAKTERISTIKA PEDAGOGICKÉHO SBORU	5
2.3 WALDORFSKÉ TŘÍDY A SPOLUPRACUJÍCÍ SUBJEKTY	5
2.4 RYTMUS ŠKOLNÍHO ROKU VE WALDORFSKÝCH TŘÍDÁCH	6
2.4.1 Školní slavnosti	6
2.4.2 Projekty jednotlivých tříd	6
2.4.3 Patronace	6
2.4.4 Školní akce	6
3. CHARAKTERISTIKA ŠVP WALDORFSKÝCH TŘÍD PŘI ZŠ KAPLICKÉHO	7
3.1 ZAMĚŘENÍ VZDĚLÁVÁNÍ VE WALDORFSKÝCH TŘÍDÁCH V LIBERCI	7
3.1.1 Epochové vyučování	9
3.2 VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE	10
3.2.1 KOMPETENCE K UČENÍ	10
3.2.2 KOMPETENCE K ŘEŠENÍ PROBLÉMU	10
3.2.3 KOMPETENCE KOMUNIKATIVNÍ	10
3.2.4 KOMPETENCE SOCIÁLNÍ A PERSONÁLNÍ	11
3.2.5 KOMPETENCE OBČANSKÉ	11
3.2.6 KOMPETENCE PRACOVNÍ	12
3.2.7 KOMPETENCE DIGITÁLNÍ	12
3.3 ZABEZPEČENÍ VÝUKY ŽÁKŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI A ŽÁKŮ MIMOŘÁDNĚ NADANÝCH	13
3.3.1 VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI	13
3.3.2 PLÁN PEDAGOGICKÉ PODPORY	13
3.3.3 INDIVIDUÁLNÍ VZDĚLÁVACÍ PLÁN	14
3.3.4 PERSONÁLNÍ PODPŮRNÁ OPATŘENÍ	15
3.3.5 VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ MIMOŘÁDNĚ NADANÝCH	15
3.3.6 ZAČLENĚNÍ PRŮŘEZOVÝCH TÉMAT	16
4. UČEBNÍ PLÁN	23
4.1 POZNÁMKY K UČEBNÍMU PLÁNU	23
4.1.2 Přehled používaných zkratk předmetů	23
4.2 TABELACE UČEBNÍHO PLÁNU	25
5. UČEBNÍ OSNOVY	31
5.1 Jazyk a jazyková komunikace	31
5.1.1 Český jazyk a literatura	31
5.1.2 Cizí jazyk a další cizí jazyk	62
5.1.2.1 Anglický jazyk	66
5.1.2.2 Německý jazyk	71
5.2 Matematika a její aplikace	76
5.2.1 Matematika	76
5.3 Informatika	95
5.3.1 Informatika	95
5.4 Člověk a jeho svět	104
5.4.1 Člověk a jeho svět	104
5.4.2 Přírodověda	112
5.4.3 Vlastivěda	118
5.5 Člověk a společnost	123
5.5.1 Dějepis	123
5.5.2 Výchova k občanství	132

5.6 Člověk a příroda	138
5.6.1 Fyzika	140
5.6.2 Chemie	148
5.6.3 Biologie	162
5.6.4 Zeměpis	172
5.7 Umění a kultura	184
5.7.1 Hudební výchova	184
5.7.2 Výtvarná výchova	199
5.7.3 Kreslení forem	208
5.8 Člověk a zdraví	214
5.8.1 Tělesná výchova	214
5.8.2 Výchova ke zdraví	225
5.8.3 Eurýtmie	228
5.9 Člověk a svět práce	239
5.9.1 Pracovní výchova	239
6. HODNOCENÍ ŽÁKŮ	250
6.1 ZÁSADY HODNOCENÍ PRŮBĚHU A VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ A VÝCHOVY	250
6.1.1 OBECNÉ RYSY HODNOCENÍ	250
6.2 KRITÉRIA HODNOCENÍ OD 1. DO 7. ROČNÍKU	251
6.3 KRITÉRIA HODNOCENÍ V 8. A 9. ROČNÍKU	251
6.4 ZÁSADY PRO POUŽÍVÁNÍ SLOVNÍHO HODNOCENÍ	251
6.5 HODNOCENÍ CHOVÁNÍ	252
6.5.1 Pochvaly	252
6.5.2 Opatření k posílení kázně	252
6.6 ZÁSADY A PRAVIDLA PRO SEBEHODNOCENÍ ŽÁKŮ	253
6.7 ZÁSADY PRO VYTVOŘENÍ POMOCNÉHO ZNÁMKOVÉHO HODNOCENÍ	254
6.7.1 Převedení na klasifikaci ve vyučovacích předmětech s převahou teoretického zaměření	254
6.7.2 Převedení na klasifikaci ve vyučovacích předmětech s převahou praktického zaměření	255
6.7.3 Převedení na klasifikaci ve vyučovacích předmětech s převahou výchovného a uměleckého zaměření	257
6.8 ZÁSADY PRO CELKOVÉ HODNOCENÍ ŽÁKA NA VYSVĚDČENÍ	258
6.8.1 Při slovním hodnocení	258
6.8.2 Při pomocném známkovém hodnocení	258
6.9 OPRAVNÉ A KOMISIONÁLNÍ ZKOUŠKY	259
6.10 PRŮBĚH A ZPŮSOB HODNOCENÍ VZDĚLÁVÁNÍ PODLE IVP, HODNOCENÍ CIZINCŮ	259
Poznámky	260

1. IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE

NÁZEV ŠVP

Školní vzdělávací program waldorfských tříd při Základní škole, Liberec, Kaplického 384, p.o.

ÚDAJE O ŠKOLE

Název školy: Základní škola, Liberec, Kaplického 384, p.o. Adresa školy:

Kaplického 384, 463 12 Liberec 23 IČO: 727 43 379

Adresa odloučeného pracoviště: Mařanova 650, 463 12 Liberec

ZŘIZOVATEL

Název zřizovatele: Statutární město Liberec

Adresa zřizovatele: nám. Dr. E. Beneše 1, 460 59 Liberec 1 Kontakty:

+420 485 243 111, www.liberec.cz

KONTAKT

Ředitel školy: Mgr. Pavel Zeronik

e-mail: zeronik@zs-kaplickeho.cz

PLATNOST DOKUMENTU

Platnost ŠVP: od 1. 9. 2017

1. verze dokumentu platná od 1. 9.2024

Školní vzdělávací program byl projednán školskou radou na jejím zasedání dne 28.8.2024

Dokument je závazný:

Aktualizace byla provedena 28.8.2024.

.....

razítko školy podpis ředitele

2. CHARAKTERISTIKA WALDORFSKÝCH TŘÍD PŘI ZŠ KAPLICKÉHO

2.1 WALDORFSKÉ TŘÍDY A JEJICH OKOLÍ

Waldorfské třídy v Liberci vznikly z úsilí rodičů a pedagogů, kteří hledali alternativní vzdělávání pro své děti. Naše třídy, které jsou odloučeným pracovištěm ZŠ Kaplického, jsou třídami s postupně přibývajícím ročníky. Waldorfské třídy v Liberci zahájily svou činnost ve školním roce 2017/2018. Všechny kmenové třídy sídlí ve čtyřpatrové budově na adrese Mařanova 650, 463 12 Liberec. Prostory mají bezbariérový hlavní vstup s možností využití výtahů. V přízemí se nachází recepce a školní jídelna. V současnosti pro výuku využíváme celé první patro a část druhého, v prvním patře jsou i oddělení školní družiny. Vesec je okrajovou částí Liberce, nedaleko školy jsou lesy, rybníky a louky, které ve výuce využíváme nejen k pozorování proměn přírody v rytmu roku, ale i ke slavnostem nebo k výletům. Přestávky, volnočasové aktivity, některé vyučovací hodiny žáci tráví na školní zahradě, která se nachází za budovou u zdravotního střediska. Vesecká lokalita je dopravně dobře dostupná. Před budovou se nachází parkoviště pro osobní vozy. Několik desítek metrů dále je zastávka MHD (Vesec - U střediska).

2.2 CHARAKTERISTIKA PEDAGOGICKÉHO SBORU

Pedagogický sbor je tvořen ředitelem, zástupcem ředitele a kreativními pedagogy, asistentkami a vychovatelkami. Tzv. **kolegium** pracuje v týmu a neustále rozvíjí svoje znalosti. Pravidelně se setkává každý čtvrtek na konferencích, jejichž náplní je především umělecká činnost, pedagogická činnost a provozně-organizační činnost, čtení odborných textů a přednášek Rudolfa Steinera.

Dále se setkávají v pracovních skupinách tzv. kruzích, kde společně diskutují o metodice, sdílejí vlastní zkušenosti nebo vytvářejí příjemnou výzdobu chodeb a stolků ročních dob.

Uvádějící učitelé pečují o začínající kolegy - podporují je, navštěvují při vzájemných hospitacích a navzájem se obohacují nápady. V případě potřeby škola využívá asistenty pedagoga a speciálního pedagoga.

2.3 WALDORFSKÉ TŘÍDY A SPOLUPRACUJÍCÍ SUBJEKTY

Přímo v budově je pobočka Krajské vědecké knihovny, kterou naši žáci navštěvují během některých vyučovacích hodin, projektů nebo po vyučování. Využíváme nabídky vzdělávacích programů Severočeského muzea v Liberci a Oblastní galerii Liberec. Divadelní představení a filmovou tvorbu nám několikrát ročně představuje Naivní divadlo.

Naše škola se účastní pravidelných porad vedoucích pracovníků waldorfských základních škol ČR. Spolupráce mezi školami probíhá i na úrovni vzájemných hospitací, mentorování, společných akcí a ročníkových projektech atd.

Spolupracujeme s pedagogicko-psychologickými poradnami a speciálně pedagogickými centry.

Nedílnou součástí je i spolek rodičů Waldorfská iniciativa Liberec, který aktivně podporuje waldorfského ducha našich tříd.

2.4 RYTMUS ŠKOLNÍHO ROKU VE WALDORFSKÝCH TŘÍDÁCH

2.4.1 Školní slavnosti

Na přípravě a realizaci řady projektů i školních slavností mají aktivní účast osoby z nejbližšího sociálního okolí žáka. Rodiče, prarodiče a další rodinní příslušníci a přátelé jsou oslovováni ke spolupráci na organizaci a přípravě materiál, prostor a programu. Cílem je propojení přirozeného sociálního prostředí dítěte a vzdělávacího prostředí dítěte.

- Michaelská slavnost
- Martinská slavnost
- Adventní spirála
- Masopust
- Svatojánská slavnost

2.4.2 Projekty jednotlivých tříd

Tyto projekty navazují na učební plán, jsou úzce propojeny s výukou a jejich realizace je uskutečňována a integrovaná napříč předměty.

3. třída: Stavba domu , Setí a sklizeň obilí

4. třída: Pečení chleba, Kniha o zvířeti

5. třída: Olympijské hry, Kniha o stromu

6. třída: Harmonizační pobyt, Rytířská slavnost

8. třída: Celovečerní divadelní představení

9. třída: Řemeslná epocha

8. nebo 9. třída: Ročníkové práce

2.4.3 Patronace

V rámci rozvíjení pozitivních sociálních vazeb a vztahů je na naší škole ustanovena tzv. patronace. Žáci druhého stupně jsou tzv. patrony žáků prvního stupně (žáci 6. třídy jsou patrony žáků 1. třídy, žáci 7. třídy jsou patrony žáků 2. třídy atd.). Konkrétní uchopení je vždy na třídním učiteli.

2.4.4 Školní akce

Škola též pořádá každý rok den otevřených dveří, tematické přednášky odborníků, semináře pro rodiče budoucích prvňáčků o principech waldorfské pedagogiky; nabízí všem také vybrané akce jiných waldorfských škol (např. letní vzdělávací semináře ve waldorfské škole v Semilech apod.). Několikrát v roce mají rodiče příležitost účastnit se veřejných i neveřejných vystoupení žáků.

3. CHARAKTERISTIKA ŠVP WALDORFSKÝCH TŘÍD PŘI ZŠ KAPLICKÉHO

3.1 ZAMĚŘENÍ VZDĚLÁVÁNÍ VE WALDORFSKÝCH TŘÍDÁCH V LIBERCI

Ve WTL jsou žáci vyučováni podle tohoto vzdělávacího programu, který plně respektuje a rozpracovává myšlenky waldorfské výuky.

V našich třídách:

- ❖ Usilujeme o všestranný a celostní pohled na člověka.
- ❖ Soustředíme se na rovnoměrný rozvoj myšlení, citění a vůle.
- ❖ Usilujeme o utváření prostředí, které podporuje přirozenou lidskou touhu po poznání a otevírá svobodnou cestu za poznáním světa a sebe v něm.
- ❖ Chceme rozvíjet člověka jako lidskou individualitu na základě impulsů Rudolfa Steinera: „Chceme vychovávat lidi, kteří mohou svobodně a otevřeně předstupovat před svět a kteří mohou svobodně a otevřeně jednat ve smyslu toho, co je prospěšné světu.“
- ❖ Důraz klademe na etické a mravní hodnoty, výchovu k sounáležitosti a spolupráci, rozvoj lásky k domovu a vlasti.
- ❖ Naší základní filozofií je úcta a respekt k vnitřnímu přesvědčení a osobnímu vyznání druhého člověka, myšlení bez předsudků a vzájemná podpora.
- ❖ Snažíme se o rozvoj pozitivního vztahu žáků k přírodě.

Naším hlavním cílem je rozpoznat možnosti, vlohy a nadání každého žáka, pomáhat mu v poznávání světa a sebe sama tak, aby se vzděláváním a výchovou stává svobodným člověkem, samostatným a zodpovědným za sebe a svět. Největší důraz klademe na to, aby žáci v průběhu svého školního působení, ale i po něm, měli touhu po dalším vzdělávání.

Ve vzdělávání, odpovídajícím individuálním možnostem a věkovým stupňům, žák poznává a prožívá svět přírody, svět lidí a svět duchovní kultury, učí se chápat smysl poznatků. Osvojuje si mateřský jazyk a cizí jazyky, poznává vědy o přírodě, společnosti, základy umění, což spolu s tělovýchovnou, pracovní a uměleckou činností umožňuje jeho zdravý tělesný, duševní a duchovní růst, rovnovážný rozvoj rozumu, citu a vůle.

Žáci se učí od první třídy dva cizí jazyky (anglický a německý). Všichni žáci se dále učí hrát na flétnu, podporujeme umělecké a řemeslné činnosti. Vyučování je založeno na vzájemném porozumění a spolupráci učitele a žáků navzájem. Výchovný význam blízkého osobního vztahu mezi učitelem a žákem je zdůrazněn tím, že větší část školní docházky mívají žáci jednoho třídního učitele, tj. na prvním i druhém stupni. To umožňuje výchovu založenou na podrobném poznání osobnosti každého žáka, citlivé reagování na všechny pozitivní změny i krize v jeho vývoji.

Přírodovědné předměty vyučujeme zejména metodou problémového vyučování, kdy žákům předkládáme problém, například pokus. Žáci jsou vedeni k tomu, aby se samostatně nebo s pomocí pedagoga snažili k novým poznatkům dospět vlastními uvažováními, pozorováními, měřeními či výpočtem. Tato metoda představuje návrat k původnímu autentickému poznávání světa člověkem a podněcuje aktivitu a samostatné myšlení žáků.

Waldorfská pedagogika je založena na zákonitosti vývojových fází dítěte a mladého člověka, proměn a rozvoje jeho vztahu ke světu a jeho schopnosti učit se. **Vzdělávací program, metody a obsahy výuky jsou přizpůsobeny tomuto vývoji a sestaveny dle postupně se rozvíjejících schopností a potřeb žáka. Cílem výuky a výchovy žáka je jeho všestranný rozvoj nejen v teoretických ale i praktických a uměleckých oborech.**

Schopnosti, nadání i podmínky ke vzdělávání každého žáka jsou odlišné. Rozmanitost nabídky předmětů umožňuje každému žákovi najít pro sebe v učebním programu něco, v čem bude mít šanci vyniknout – stírají se tak rozdíly mezi méně a více nadanými nebo zručnými. Výkony žáků pak nejsou motivovány známkovým hodnocením, ale prožitkovým charakterem výuky, který vzbuzuje živý zájem o probíranou látku.

Obsah vzdělávání, osvojování poznatků, znalost faktů a s nimi spojených dílčích dovedností a návyků nejsou chápány jako cíl vzdělávání. Vzdělávací program nepodřazuje žádný předmět či skupinu předmětů nad druhé, všechny předměty jsou určeny pro všechny žáky základního vzdělávání - dívky se tak učí práci se dřevem a kovem, chlapci pletou, háčkují, atd. Smyslem je dát všem žákům široký základ - každý z předmětů rozvíjí dílčí aspekty široké palety lidských kvalit. V programu je zohledňováno co možná největší prolínání jednotlivých témat. Ve vyučování je snaha stavět mosty mezi jednotlivými obory a předměty, představovat žákům svět ve vzájemných vztazích a ve vztahu k člověku.

Základem života waldorfských tříd je společenství žáků, učitelů a rodičů, a proto je nutné neustále udržovat a rozvíjet vzájemný kontakt a spolupráci s rodinami žáků (provázanost školních vzdělávacích aktivit s výchovným působením rodiny).

Je žádoucí, aby během základní školy provázel žáka po celou dobu jeden třídní učitel, který vyučuje obvykle všechny hlavní předměty v epochách. V tomto ohledu kladou waldorfské třídy mnohem větší nároky, jak na učitele, tak i na rodiče žáků. Učitel, který velmi dobře zná své žáky, může lépe napomoci rozvinout všechny vlohy svých žáků do té míry, aby byli v dospělosti schopni vlastní orientace, samostatného, odpovědného a sociálně pozitivně zaměřeného jednání a myšlení.

Žijeme v době velmi bouřlivého rozvoje naší civilizace. Nermalou měrou k němu přispívá i závratné tempo vývoje informačních technologií. Na jedné straně je velmi snadné vyhledat téměř jakoukoliv požadovanou informaci, na straně druhé, se vývoj mění takovým tempem, že získaný poznatek stárne a je nutné jej neustále aktualizovat. Tradiční přístup ke vzdělání – vybavit jednou provždy žáka veškerým teoretickým poznáním o světě a společnosti, v níž žije – se tedy v dnešní době ukazuje jako překonaný. Do popředí vstupují lidské vlastnosti – zodpovědnost, kreativita, zájem o věc, spolehlivost. A to jsou oblasti, na které se waldorfská pedagogika zaměřuje.

Tvorba vzdělávacího programu, rozvrh hodin i výběr témat v jednotlivých vyučovacích předmětech se snaží přihlížet k rytmickému průběhu školního roku, týdne, dne a odpovídat přirozeně odůvodněnému střídání klidu, ochoty vnímat a potřeby pohybu. Uspořádání teoretických, uměleckých a prakticky zaměřených vyučovacích předmětů umožňuje střídání jednotlivých činností, což pomáhá zpracování učební látky a jejímu trvalému osvojení. Metodika vyučování a učení se tedy staví na rytmickém sledu tří fází každého samostatného procesu – poznání, porozumění a osvojení obsahu.

3.1.1 EPOCHOVÉ VYUČOVÁNÍ

Specifikou waldorfských tříd je epochové vyučování, které se uskutečňuje každodenně v prvních 105 minutách (100 minut výuky a 5 minut přestávka).

Předměty vyučované epochově:

První stupeň: český jazyk a literatura, matematika, člověk a jeho svět, vlastivěda a přírodověda.

Druhý stupeň: český jazyk a literatura, matematika, zeměpis, dějepis, chemie, fyzika, biologie. Cizí jazyky, tělesná výchova, eurytmie, pracovní výchova, informatika, hudební výchova a výtvarná výchova (tzv. odborné předměty) jsou vyučovány v běžných vyučovacích jednotkách. K epochovým předmětům jsou dle potřeby přidávány procvičovací hodiny.

Velmi dobře a účelně jsou při konkretizaci učebních obsahů využity mezipředmětové vazby. Výuka v epochách umožňuje probrat větší uzavřené celky a do hloubky se ponořit do probírané látky. Žáci tak mají možnost lépe chápat souvislosti a odnést si z epochy silný a ucelený zážitek. Poznatky pak lépe ukládají do dlouhodobé paměti.

Denní epochový blok přitom není jednotvárný. Začíná **rytmickou částí**, která má děti probudit a aktivizovat. Dále se v něm střídají **činnosti k procvičování učiva, výklad, řešení problémů, objevování, zápis do sešitů** a končí zpravidla **vyprávěním**, které podává žákům obrazy přiměřené jejich věku a tématům ve výuce.

Učební látku si mohou žáci osvojovat také vlastní samostatnou prací formou projektů a ročníkových prací, které kromě jiného předpokládají tvůrčí zpracování obsahu učiva.

Žáci si vedou epochové sešity, do nichž podrobně zaznamenávají probírané učivo a které bývají často bohatě ilustrovány. Epochové sešity slouží v následujících letech jako učebnice a na jejich tvorbu je kladen velký důraz.

Učebnice tradičního typu mohou nahradit také didaktické materiály, které vytvářejí sami učitelé.

Žáci jsou vedeni k tomu, aby dokázali pracovat s nejrůznějšími zdroji informací (tradiční učebnice, informace od učitele, internet, odborné publikace, osobní zkušenost z praxe) a s nejrůznějšími pomůckami (nástroje a náčiní, audiovizuální pomůcky atp.) a kriticky myslet.

3.2 VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE

Společné postupy, které vedou k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků. Jsou uplatňovány všemi pedagogy při výuce i mimo ni. Klíčové kompetence mají žákům pomáhat při získávání základu všeobecného vzdělávání. Úroveň klíčových kompetencí získaných na základní škole není konečná, ale tvoří základ pro další celoživotní učení a orientaci v každodenním praktickém životě.

3.2.1 KOMPETENCE K UČENÍ

Výchovné strategie:

- na praktických příkladech blízkých žákovi vysvětlujeme smysl a cíl učení a posilujeme pozitivní vztah k učení,
- podporujeme různé přijatelné způsoby k dosažení cíle,
- učíme žáky plánovat, organizovat a vyhodnocovat jejich činnost,
- na praktických příkladech blízkých žákovi vysvětlujeme smysl a cíl učení a posilujeme pozitivní vztah k učení,
- během výuky klademe důraz na čtení s porozuměním, práci s textem, vyhledávání informací, • individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch,
- žákům umožňujeme ve vhodných případech realizovat vlastní nápady, podněcujeme jejich tvořivost,
- učíme se vytvářet takové situace, v nichž má žák radost z učení pro samotné učení a pro jeho další přínos,
- jdeme příkladem – neustále si dalším vzděláváním rozšiřujeme nejen „svůj“ pedagogický obzor.

3.2.2. KOMPETENCE K ŘEŠENÍ PROBLÉMU

Výchovné strategie:

- Při výuce motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života,
- děti vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení,
- učitel umožňuje žákům pracovat s materiály a zdroji, v nichž si mohou ověřit správnost svého řešení,
- podporujeme originální (netradiční) způsoby řešení problémů, jejichž strategii si žák dokáže obhájit, • podporujeme samostatnost, tvořivost a kritické myšlení,
- starší žáci se stávají „patrony“ mladších žáků, pro které pořádají soutěže, divadelní představení a slavnosti,
- při výuce i mimo vyučování vytváříme pro žáky příležitosti k vzájemné spolupráci a týmovému řešení úkolů.

3.2.3 KOMPETENCE KOMUNIKATIVNÍ

Výchovné strategie:

- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu,
- učitel žákům umožňuje, aby si vzájemně sdělovali své pocity a názory,
- podporujeme přátelské vztahy a pomoc ve třídách i mezi třídami,
- netolerujeme agresivní, hrubé a nezdvořilé projevy chování žáků, zaměstnanců školy i rodičů, • organizujeme školní akce, při kterých vzájemně spolupracují nižší a vyšší ročníky,
- důsledně vyžadujeme dodržování pravidel stanovených ve školním řádu, v řádech odborných učeben,
- od první třídy vyučujeme cizím jazykům,

- učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných,
- podporujeme komunikaci s jinými školami (Olympiády, Divadelní festival Waldorfských škol, výměnné pobyty u nás i v zahraničí),
- začleňujeme metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vedeme děti ke spolupráci při vyučování,
- otevřeně komunikujeme na „kulturní úrovni“, své názory opíráme o logické argumenty. Netolerujeme pomluvy, nezdvořilost. Pozitivně svoji školu a učitelskou profesi prezentujeme na veřejnosti.

3.2.4 KOMPETENCE SOCIÁLNÍ A PERSONÁLNÍ

Výchovné strategie:

- Během vzdělávání používáme skupinovou práci žáků, vzájemnou pomoc při učení, • podporujeme integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do třídních kolektivů, • podporujeme respekt k odlišnosti a toleranci k různým vyznáním,
- učitel zadává úkoly, při kterých žáci spolupracují,
- podporujeme nesobecké chování, ochotu vytvořit něco pro druhé a schopnost rozdělit se, • podporujeme přátelské vztahy a pomoc ve třídách i mezi třídami,
- sociální kompetence vyvozujeme při přirozených činnostech s žáky, formou zážitku, pedagog jde příkladem,
- při tvoření výuky často učitel vychází z poznatků dramatické výchovy,
- usilujeme o to, aby žáci prokázali schopnost střídát role ve skupině,
- žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí,
- učíme je zároveň k zamítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky,
- učíme žáky kooperaci a týmové práci vhodným formulováním úkolů a vytvářením podmínek pro smysluplnou spolupráci.

3.2.5 KOMPETENCE OBČANSKÉ

Výchovné strategie:

- Ve třídních kolektivech stanovujeme společně se žáky pravidla chování,
- jsou respektovány individuální rozdíly (národnostní, kulturní),
- vedeme žáky k sebeúctě a k úctě k druhým lidem,
- netolerujeme sociálně patologické, vulgární, agresivní a nezdvořilé projevy chování,
- využíváme pomoci a zkušeností odborníků – lékařů, speciálních pedagogů, výchovných poradců apod.,
- při kázeňských problémech žáků se vždy snažíme zjistit jejich motiv – příčinu, • je kladen důraz na environmentální výchovu,
- žáky vedeme k třídění odpadů,
- zprostředkováváme žákům pobyt v různých prostředích (společenských, přírodních) a společně se učíme v těchto prostředích obstát a chovat se zodpovědně,
- při pobytech v přírodě se žáci chovají jako zodpovědné osoby,
- žáci se během výuky seznamují s hodnotami a kulturními odkazy našeho národa, je poukazováno na významné osobnosti našich dějin,
- žáky zapojujeme do mezinárodních projektů, kde se prakticky seznamují s kulturou jiných národů,

- důsledně dbáme na dodržování pravidel chování ve škole, stanovených ve vnitřních směrnících školy (Školní řád a Vnitřní řád),
- respektujeme osobnost žáka, budujeme přátelskou a otevřenou atmosféru ve třídě i ve škole.

3.2.6 KOMPETENCE PRACOVNÍ

Výchovné strategie:

- Od prvního ročníku mají žáci pracovní činnosti, ve vyšších ročnících se přidávají dílny a řemeslné epochy,
- při všech činnostech jsou žáci vedeni k dokončování svých prací a respektování práce druhých,
- vedeme je k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci,
- výuka je doplněna praktickými exkurzemi do řemeslných dílen, výrobních podniků i středních škol,
- v průběhu školní docházky žáci poznávají různé profese a připravují se na budoucí povolání,
- při výuce vytváříme podnětné a tvořivé prostředí,
- zapojujeme žáky do péče o chod třídy, dělíme mezi žáky drobné odpovědnosti za chod skupiny a prostředí,
- individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

3.2.7 KOMPETENCE DIGITÁLNÍ

Výchovné a vzdělávací strategie

- od pátého ročníku začínáme s praktickým a účelným využíváním digitálních zařízení,
- žákům zřizujeme školní účet a úložiště, které je učíme smysluplně využívat. Ve výuce různých předmětů vytváříme vhodné situace pro jejich využití,
- žáci jsou vedeni k vyhledávání informací i v prostředí internetu,
- seznamujeme žáky s praktickými ukázkami třídění, zpracovávání a sdílení dat na konkrétních datových souborech,
- vedeme žáky k aktivnímu používání digitálních technologií při zpracování a prezentaci svých prací,
- úměrně věku žáky průběžně seznamujeme se správným chováním v digitálním prostředí,
- přinášíme žákům a rodičům při nástupu do školy informace o postoji školy k zavádění digitálních technologií v jeho životě,
- tvoříme pravidla třídy pro používání digitálních technologií a spolupracujeme s rodiči na jejich dodržování,
- řešíme komplexně společně s dalšími hrozbami nebezpečí digitálního světa, která jsou zahrnuta v minimálním preventivním programu,
- umožňujeme žákům v rámci vícedenních školních akcí prožít digitální detox (očistu) s vysvětlením pozitivního účinku na jejich tělesné i duševní zdraví,
- přinášíme a sdílíme s žáky informace o fungování a financování sociálních sítí a o bezpečném pohybu na sociálních sítích,
- vedeme žáky k smysluplnému využívání multimediálních aplikací při zpracování obrazu a zvuku,
- vedeme žáky k smysluplnému využívání kancelářských aplikací pro práci s textem a daty,
- v rámci edukace i prevence sdílíme s žáky zkušenosti z oblasti používání aplikací (např. internetové a mobilní bankovníctví, herní účty, aj.).

3.3 ZABEZPEČENÍ VÝUKY ŽÁKŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI A ŽÁKŮ MIMOŘÁDNĚ NADANÝCH

Mimořádně nadaní žáci i žáci se speciálními vzdělávacími potřebami jsou vzděláváni dle aktuálního znění Školského zákona.

Třídní učitelé waldorfských tříd a vychovatelé zájmového vzdělávání se pravidelně věnují žákům se speciálními vzdělávacími potřebami, jakož i žákům mimořádně nadaným. Ve společných kolegiích každý týden popisují, hodnotí a řeší potřeby vybraných žáků a třídních kolektivů. Spolupracují při tom se školním speciálním pedagogem a výchovným poradcem, případně školskými poradenskými zařízeními.

Škola zajišťuje školní poradenské pozice – výchovného poradce, metodika primární prevence a speciálního pedagoga, kteří podpoří inkluzivní vzdělávání žáka se SVP a žáka mimořádně nadaného, doporučí návazné služby, pomohou vyhledat a zprostředkovat návazné služby. Školní speciální pedagog provádí screeningové pozorování ve třídách, poskytuje konzultace pedagogům a rodičům, věnuje se žákům intervenčně. Vzhledem ke sníženému počtu dětí ve třídách naší školy a výraznou individualizaci výchovně-vzdělávací práce, která vychází z principů waldorfské pedagogiky, splňuje naše škola podmínky pro inkluzivní vzdělávání.

3.3.1 VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

Na vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (dále jen SVP) se podílí třídní učitel, případně asistent pedagoga, učitelé dalších předmětů, vychovatelé, školní speciální pedagog, školní psycholog, metodik prevence a výchovný poradce. Žáci se SVP mají právo na bezplatné poskytování podpůrných opatření.

3.3.2 PLÁN PEDAGOGICKÉ PODPORY

Škola uplatňuje podpůrná opatření prvního stupně na základě plánu pedagogické podpory (dále jen PLPP) bez doporučení školského poradenského zařízení. Účelem podpory vzdělávání těchto žáků je plné zapojení a maximální využití vzdělávacího potenciálu každého žáka s ohledem na jeho individuální možnosti a schopnosti. Pedagog tomu přizpůsobuje vzdělávací strategie a metody na základě stanovených podpůrných opatření.

V případě, že učitel vysleduje u žáka projevy, které by mohly způsobit školní neúspěch dítěte, zpracuje plán pedagogické podpory žáka ve spolupráci s výchovným poradcem/speciálním pedagogem/dalšími zainteresovanými pedagogy. Plán pedagogické podpory zahrnuje zejména popis obtíží a speciálních vzdělávacích potřeb žáka, vybraná podpůrná opatření prvního stupně, stanovení cílů podpory a způsobu vyhodnocování naplňování plánu. Poskytování podpůrných opatření prvního stupně učitel průběžně vyhodnocuje. Nejpozději po 3 měsících od zahájení poskytování podpůrných opatření na základě plánu pedagogické podpory učitel vyhodnotí, zda podpůrná opatření vedou k naplnění stanovených cílů. Pokud v rámci PLPP dochází k naplnění cílů, může dojít k jeho prodloužení. V případě, že došlo ke kompenzaci obtíží, může být na základě vyhodnocení podpora v rámci PLPP ukončena. Není-li tomu tak, doporučí učitel ve spolupráci se školním speciálním pedagogem nebo se školním psychologem zletilému žákovi nebo zákonnému zástupci žáka využití poradenské pomoci školského poradenského zařízení (dále jen ŠPZ). Do doby zahájení poskytování podpůrných opatření na základě doporučení ŠPZ poskytuje škola podpůrná opatření prvního stupně na základě PLPP, který je v případě potřeby aktualizován. S plánem pedagogické podpory seznámí pedagog žáka, zákonného zástupce žáka, všechny vyučující žáka a další pedagogické pracovníky podílející se na provádění tohoto plánu.

Plán obsahuje podpis osob, které s ním byly seznámeny. Výše uvedená pravidla platí i pro oblast zájmového vzdělávání a součástí vytvořeného PLPP je i kapitola týkající se právě zájmového vzdělávání, na jejíž tvorbě se podílí příslušný vychovatel.

V případě, kdy na základě vyhodnocení PLPP je doporučeno využití poradenské pomoci ŠPZ, je osobou odpovídající za spolupráci s tímto zařízením speciální pedagog. Jestliže ŠPZ doporučí pokračování v realizaci podpůrných opatření prvního stupně, škola PLPP aktualizuje.

3.3.3 INDIVIDUÁLNÍ VZDĚLÁVACÍ PLÁN

Pokud jsou v doporučení ŠPZ navržena podpůrná opatření druhého a vyššího stupně, zpracuje škola individuální vzdělávací plán (dále jen IVP), je-li v doporučení uveden jako podpůrné opatření, na základě žádosti a udělení písemného informovaného souhlasu zletilého žáka nebo zákonného zástupce. IVP vytváří škola bezodkladně, nejpozději do 1 měsíce po obdržení doporučení a žádosti zákonného zástupce žáka o IVP.

V rámci IVP je doporučení odborného školského pracoviště rozpracováno do podoby očekávaných výstupů týkajících se obsahu učiva v jednotlivých předmětech, do kterých se speciální potřeby žáka promítají, včetně volby vzdělávacích strategií pro období daného školního roku, případně jeho zbývajících částí.

Individuální vzdělávací plán sestavují třídní učitelé ve spolupráci se školním speciálním pedagogem a učiteli příslušných předmětů. K tvorbě IVP je případně přizván asistent pedagoga. Vzdělávání podle IVP je poskytováno na základě písemného informovaného souhlasu zletilého žáka nebo zákonného zástupce. Realizace IVP je pravidelně vyhodnocována vyučujícími. Dále pak, jedenkrát ročně, je IVP vyhodnocen ve spolupráci s pracovníky ŠPZ, které zpracovalo doporučení pro tvorbu IVP.

Vzdělávání dětí se SVP probíhá běžným způsobem na podkladě podpůrných opatření s tím, že učitelé se ve vztahu k žákům se SVP zaměřují na případné přiměřené úpravy očekávaných výstupů či učiva, kterým jsou naplňovány očekávané výstupy v jednotlivých vyučovacích předmětech (úprava metod, popřípadě obsahu a rozsahu výuky, individualizace hodnocení atd.).

V případě handicapu zvlášť závažného charakteru se na edukačním procesu podílí rovněž asistent pedagoga, jehož úkolem je poskytovat žákovi potřebnou podporu při účasti na běžné výuce. Odpovědnost za plánování obsahu vzdělávání, samotný průběh vzdělávání i hodnocení výsledků žáka nese pedagog, který ve všech fázích edukace spolupracuje s asistentem a školním speciálním pedagogem.

Důraz je kladen na spolupráci všech zúčastněných subjektů ve výchovně vzdělávacím procesu - tedy žáka, zákonných zástupců a pedagogů, což je základním předpokladem úspěšného vzdělávání žáků se SVP. V případě podpůrného opatření (spočívajícího v úpravě očekávaných výstupů) pro žáky s LMP od třetího stupně podpory, bude pro tvorbu individuálního vzdělávacího plánu (dále jen IVP) využívána minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů. Minimální doporučená úroveň, která je stanovena v RVP ZV pro 3., 5. a 9. ročník, bude na základě doporučení školského poradenského zařízení rozpracována pro konkrétní ročník v IVP žáka s přiznaným podpůrným opatřením. Postup tvorby, realizace a vyhodnocování IVP je stejný jako v případě IVP ostatních žáků. IVP může být během roku upravován podle potřeb žáka. Při tvorbě IVP bude využíváno metodické podpory školního poradenského pracoviště a metodická podpora na Metodickém portále RVP.CZ.

3.3.4 PERSONÁLNÍ PODPŮRNÁ OPATŘENÍ

V případě potřeby a po dohodě se školským poradenským zařízením zajistí škola výuku předmětu speciálně pedagogické péče, pedagogickou intervenci (pro žáky s IVP od druhého stupně podpory), případně podporu asistenta pedagoga. Předmět speciálně pedagogické péče je zajišťován speciálním pedagogem školy při dodržení nejvyššího počtu povinných vyučovacích hodin, přičemž je zaměřen na nápravy např. v oblasti logopedických obtíží, řečové výchovy, specifických poruch učení, rozvoj grafomotorických dovedností, rozvoj vizuálně percepčních dovedností, zdravotní tělesné výchovy, na nácvik sociální komunikace. Pedagogická intervence slouží zejména k podpoře vzdělávání žáka ve vyučovacích předmětech, kde je třeba posílit jeho vzdělávání, případně ke kompenzaci nedostatečné domácí přípravy na výuku.

3.3.5 VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ MIMOŘÁDNĚ NADANÝCH

Ve výuce jsou žáci podněcováni k intenzivnějšímu rozvíjení všech dovedností a znalostí, pro něž má žák nadání či talent. Motivujeme žáky k rozšiřování vědomostí a dovedností do větší hloubky, snažíme se, aby pracovali více samostatně a cílevědomě. Na žáka jsou kladeny vyšší nároky odpovídající jeho dovednostem a schopnostem, je zapojován vhodným způsobem do výuky (např. plnění náročnějších částí úkolů, pověření vedením skupiny, samostatné bádání a zkoumání). Nadaní žáci jsou podporováni i v mimoškolních aktivitách a jsou zapojováni do reprezentace školy (soutěže, představení, prezentace, aj.).

Svobodná základní škola poskytuje žákům pestré zájmové vzdělávání, které může mimořádně nadané žáky podpořit v prohlubování oblasti jejich talentu.

Postup při zajišťování vzdělávání žáků mimořádně nadaných je stejný, jako v případě žáků ohrožených školním neúspěchem. Mimořádné nadání vnímáme jako speciální vzdělávací potřebu a tak k němu i formálně přistupujeme.

V případě, že učitel vysleduje u žáka projevy nadání, informuje o svém zjištění speciálního pedagoga školy a zákonného zástupce žáka. Pro nadaného žáka je možné zpracování plánu pedagogické podpory, dle zásad výše, jehož obsahem může být rozšíření obsahu vzdělávání nad rámec tohoto ŠVP. Žáci mimořádně nadaní jsou v naší škole integrováni do běžných tříd na základě doporučení školského poradenského zařízení, které provádí zjišťování mimořádného nadání, případně ve spolupráci s příslušnými odborníky na oblast či okruh oblastí, ve kterých žák projevuje nadání. Výuka probíhá podle individuálního vzdělávacího plánu (IVP u žáka mimořádně nadaného nese stejné náležitosti jako výše). V individuálním vzdělávacím plánu jsou rozpracovány závěry a doporučení akreditovaného poradenského zařízení do podoby očekávaných výstupů, učiva a vhodných vzdělávacích strategií pro období školního roku nebo jeho zbývající části nad rámec ŠVP. Součástí individuálního vzdělávacího plánu mimořádně nadaného žáka může být i jeho účast ve výuce některých vyučovacích předmětů ve vyšším ročníku, než který navštěvuje. Výuka žáků mimořádně nadaných se v předmětech, ve kterých je integrace stanovena, zaměřuje na jejich individuální rozvoj s rozšířením obsahu vzdělávání. Speciální pedagog školy či školní psycholog sleduje mimořádně nadané žáky zejména po stránce osobnostního a sociálního rozvoje, který nebývá vždy v souladu s rozvojem žáka v oblasti vzdělávací.

3.3.6 ZAČLENĚNÍ PRŮŘEZOVÝCH TÉMAT

Obsah průřezových témat reflektuje aktuální problémy současného světa. Procházejí napříč vzdělávacími oblastmi, propojují vzdělávací obsahy různých oborů a umožňují přistupovat ke vzdělávacímu obsahu komplexně. Jsou důležitým formativním prvkem a podílejí se na utváření a rozvíjení klíčových kompetencí. Realizovány jsou vzdělávacími strategiemi, které jsou použity pro naplnění očekávaných výstupů jednotlivých vzdělávacích oborů, ke kterým jsou přiřazeny.

Smyslem průřezových témat není jen doplňovat vzdělávací obsah vyučovacích předmětů, ale otevřít žákům další perspektivy poznání a umožnit jim získat zkušenosti, které využijí v každodenním životě. Mají žáky rozvíjet především v oblasti postojů a hodnot. Poskytují tak příležitosti pro individuální rozvoj a uplatnění žáků i pro jejich vzájemnou komunikaci a spolupráci. Mohou působit na celkovou atmosféru školy a na utváření vzájemných vztahů.

Kritéria hodnocení žáka je třeba i v případě průřezových témat promýšlet ve vztahu ke klíčovým kompetencím a nastavit je tak, aby byl maximálně zohledněn individuální potenciál žáka, jeho osobní pokrok i schopnost aplikovat poznatky při konkrétní činnosti a uplatnit je v běžné životní praxi.

Průřezová témata jsou v našem ŠVP zařazena způsobem integrace do předmětu a projektu. V následujícím výčtu jsou uvedeny tematické okruhy jednotlivých průřezových témat, ročníky a vyučovacích předměty, ve kterých jsou realizovány. Pro každý tematický okruh jednotlivých průřezových témat je uvedeno, zda se realizuje formou tematicky zaměřené hodiny nebo formou integrace do předmětu (cvičná hodina) či projektu v průběhu daného ročníku. Začlenění průřezových témat do výuky nebo zájmového vzdělávání může dále vyplynout z přirozeného zájmu dětí, socio-kulturních okolností daných dobou/společenskou situací nebo vzniklou situací ve škole či blízkém okolí.

Průřezová témata a tematické okruhy:

Osobnostní a sociální výchova (OSV)

Závazné zařazení průřezového tématu a podtémat do učebních osnov¹:

¹ V rámci předmětů ČajS a ČaSpol. Možná spolupráce například ve spolupráci se Školou hodnotového vzdělávání Cyril Mooney Education, z.s. nebo s Člověkem v tísní o.p.s.

I. stupeň

OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	5. ročník
rozvoj schopností poznávání	ČJ (zraková percepce, rozvoj pozornosti)				
sebepoznání a sebepojetí		ČJ (bajky a legendy)			
seberegulace a sebeorganizace			ČJ (Starý zákon)		Projekt Olympijské hry
psychohygiena					
kreativita					
poznávání lidí kolem sebe					

mezilidské vztahy				ČajS	
komunikace					ČajS
kooperace a kompetice			Projekt Stavba domu Ze zrna po chléb		Projekt Olympijské hry
řešení problémů a rozhodování			Projekt Stavba domu		
hodnoty, postoje, praktická etika					

II. stupeň

OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
rozvoj schopností poznávání			ČJ (temperamenty)	
sebepoznání a sebepojetí		ČJ (bajky a legendy)		
seberegulace a sebeorganizace				
psychohygiena		TV relaxační aktivity		
kreativita			Čl. a spol. Divadelní epocha	
poznávání lidí kolem sebe	Čl. a spol.			
mezilidské vztahy				
kommunikace				
kooperace a kompetice	Projekt Rytířská slavnost		Čl. a spol. Divadelní epocha	
řešení problémů a rozhodování			Čl. a spol. Divadelní epocha	
hodnoty, postoje, praktická etika	Čl. a spol. Řím – rétorika, argumentace			

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (VMEGS) a Multikulturní výchova (MKV)

Závazné zařazení průřezového tématu a podtémat do učebních osnov:

VÝCHOVA K MYŠLENÍ V EVROPSKÝCH A GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTECH	5. ročník	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
Evropa a svět nás zajímá.	Čl. a jeho svět Naše vlast, Střední Evropa	AJ, NJ			
Objevujeme Evropu a svět.			Čl. a spol. Zámořské objevy		
Jsme Evropané.					Čl. a spol. Zpětný pohled na klíčové události dějin (z pohledu Evropana).

MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA	5. ročník	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
kulturní difference	Čl. a spol.				
lidské vztahy		Čl. a spol.			
etnický původ					Čl. a spol.
multikulturalita					Čl. a spol.
princip sociálního smíru a solidarity					Čl. a spol.

Environmentální výchova (EV)

Závazné zařazení průřezového tématu a podtémat do učebních osnov:

I. stupeň

ENVIROMENTÁLNÍ VÝCHOVA	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	5. ročník
Ekosystém					
základní podmínky života			Projekt Od zrna po chléb (voda, vzduch, půda)		
lidské aktivity a jejich vliv na životní prostředí					
vztah člověka k prostředí					

II. stupeň

ENVIROMENTÁLNÍ VÝCHOVA	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
Ekosystém	Nauka o přír. Kvetoucí rostliny a hmyzí společenstva			
základní podmínky života				
lidské aktivity a jejich vliv na životní prostředí		Nauka o přír. (cvičná hodina)		
vztah člověka k prostředí		Nauka o přír. (cvičná hodina)		

Výchova demokratického občana (VDO)

Závazné zařazení průřezového tématu a podtémat do učebních osnov:

I. stupeň

VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	5. ročník
občanská společnost a škola				Vlastivěda	

II. stupeň

VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
občan, občanská společnost a stát				Čl. a spol. (cvičná hodina)
formy participace občanů v politickém životě				Čl. a spol. (cvičná hodina)
principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování				Čl. a spol. (cvičná hodina)

Mediální výchova (MV)

Závazné zařazení průřezového tématu a podtémat do učebních osnov:

MEDIÁLNÍ VÝCHOVA	5. ročník	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
kritické čtení a vnímání mediálních sdělení					ČJ
interpretace vztahu mediálního sdělení a reality					Čl. a spol. (světové vátky, moderní dějiny)
stavba mediálních sdělení				ČJ (reportáž, teorie)	
vnímání autora mediálních sdělení					Čl. a spol. (cvičná hodina)
fungování a vliv médií ve společnosti	Inf.				Inf. Čl. a spol. (cvičná hodina)
tvorba mediálních sdělení					Čl. a spol. (cvičná hodina)
práce v realizačním týmu				Čl. a spol. (školní časopis; vazba na divadelní epochu)	

VYPRÁVĚCÍ LÁTKA – specifické průřezové téma

Výchovně vzdělávací proces na waldorfské škole je charakterizován mimo jiné i vyprávěcími obsahy, které vždy po celý rok žáky v daných ročnících v rámci epoch provázejí. Tato vyprávěcí část respektuje období, ve kterém se žáci právě nacházejí a měla by jim být zdrojem poznání lidské kultury, a zároveň pokladnicí, ve které hledají odpovědi na otázky, které ve svém životě právě řeší. Žáci se prostřednictvím příběhů vyprávěných či čtených učitelem, vžívají do dějů a do osudů postav pohádkových, mýtických, smyšlených i historických. Tím získávají formou obrazů živé povědomí o hodnotách, morálních zásadách a kulturně-historickém vývoji lidské společnosti, které se jim stává nástrojem k rozvoji vlastní osobnosti a poznávání sebe sama i druhých.

Vyprávěcí látka navíc není jen prostředkem k poznávání kultury vlastní, ale stává se prvním mostem k ostatním kulturám světa do té doby, než si člověk osvojí další cizí jazyk. Žáci si při práci s národní a světovou literaturou mohou uvědomit rozdíly, ale i souvislosti mezi kulturou ostatních národů a kulturou vlastní.

Mezi sedmým a čtrnáctým rokem věku dítěte uvádíme do harmonického spojení myšlení, citění a vůli, a tak v nitru člověka podporujeme morální a mravní lidský charakter.

Cílem výchovy je pozvednout člověka nad jeho podstatu danou přírodou, aby byl později schopen sebevýchovy. Tomuto cíli slouží právě vyprávěcí látka, která se liší dle vývojových potřeb dítěte a tematicky provází každý ročník.

ROČNÍK	VYPRÁVĚCÍ LÁTKA
1.	Pohádky.
2.	Legendy o svatých, bajky.
3.	Geneze a Starý zákon.
4.	Severské mytologie.
5.	Indická, perská, egyptská a řecká mytologie a přechází se postupně k výkladu dějinných událostí a souvislostí.
6.	Starověký Řím a přechází se k výkladu dějin období římské kultury s přesahem do středověku.
7.	Cestopisy a životopisy objevitelů nových světadílů.
8.	Osudové okamžiky v životopisech slavných lidí i literárních postav.
9.	Životopisy géníů lidstva - žáci se snaží naplnit svou touhu po uskutečňování ideálů.

4. UČEBNÍ PLÁN

4.1 POZNÁMKY K UČEBNÍMU PLÁNU

- Výuka je ve všech ročnících rozepsána na 36 týdnů školního roku.
- Epoque je realizována v rozsahu 12 hodin týdně (105 minut = 2,4 vyučovací hodiny denně každé ráno).
- Epoque je v učebním plánu realizována dle hodinové dotace předmětu (viz Tabulka č. 1 - Týdenní hodinová dotace pro 1. stupeň, rozdělení na epochy a vedlejší hodiny a Tabulka č. 3 - Týdenní hodinová dotace pro 2. stupeň, rozdělení na epochy a vedlejší hodiny).
- Epoque je integrovaný předmět, který přirozeně slučuje níže uvedené vzdělávací oblasti v různých poměrech v jednotlivých ročnících.
- Pro každý ročník si třídní učitel zpracovává plán epoch. Pro takový plán epoch je závazná hodinová dotace jednotlivých předmětů i jejich obsahová náplň dle předmětové části ŠVP.
- Ostatní předměty jsou realizovány v jednotlivých vyučovacích jednotkách po celý školní rok (45 minut / jednotka):

Ostatní předměty 1. i 2. stupeň – Anglický jazyk, Německý jazyk, Hudební výchova, Pracovní výchova, Výtvarná výchova, Tělesná výchova, Informatika, Eurytmie.
- Cvičební hodiny jsou realizovány v jednotlivých vyučovacích jednotkách po celý školní rok (45 minut / jednotka) a podporují předměty vyučované epochově.
- Jako Cizí jazyk se vyučuje Anglický jazyk (od 1. ročníku), jako druhý cizí jazyk Německý jazyk (od 1. ročníku).
- V prvních dvou ročnících je v rámci předmětu Český jazyk a literatura vyučováno tzv. kreslení forem - je využíváno pro přípravu psacího písma a uvolnění ruky pro psaní. Ve vyšších ročnících jsou formy stále složitější. Rozvíjejí cit pro prostorovou kompozici, osovou symetrii, geometrickou představivost, pravolevou orientaci i estetické cítění. Proto je od 3. ročníku Kreslení forem zařazeno do oblasti Umění a kultura, předmětu Výtvarná výchova. Od 5. ročníku se stává kreslení forem součástí geometrie.
- Součástí Tělesné výchovy je pohybové umění zvané Eurytmie nebo jeho prvky.

4.1.2 Přehled používaných zkratk předmětů:

AJ - Anglický jazyk

NJ – Německý jazyk

ČJ – Český jazyk

Eu - Eurytmie

ČaJS – Člověk a jeho svět

Čl. a spol. – Člověk a společnost

NoP – Nauky o přírodě

M – Matematika

INF – Informatika

HV- Hudební výchova

VV – Výtvarná výchova

TV – Tělesná výchova

PraV – Pracovní výchova

Z obsahového hlediska jsou jednotlivé předměty podrobně popsány v Předmětové části ŠVP

4.2 TABELACE UČEBNÍHO PLÁNU

Přehledně je učební plán rozpracován v níže uvedených tabulkách, které jsou součástí ŠVP.

Tabulka č. 1 - Týdenní hodinová dotace pro 1. stupeň, rozdělení na epochy a vedlejší hodiny.

		Celkem	ČJ	M	ČaJS	AJ	NJ	INF	HV	VV	PV	TV	E
1. ročník	týdny epochy	36	21	12	3								
	vedlejší hod.	9			1	1	1	0	1	1	2	1	1
	členění podle RVP		ČJ	M	ČaJS	AJ	NJ		HV	VV	ČaSP	TV	Eu
	celkem h/týd (RVP)	21	7	4	2	1	1	0	1	1	2	1	1
2. ročník	týdny epochy	36	21	12	3								
	vedlejší hod.	10	1		1	1	1	0	1	1	2	1	1
	členění podle RVP		ČJ	M	ČaJS	AJ	NJ		HV	VV	ČaSP	TV	Eu
	celkem h/týd (RVP)	22	8	4	2	1	1	0	1	1	2	1	1
3. ročník	týdny epochy	36	18	12	6								
	vedlejší hod.	11	1	1	0	2	1		1	1	2	1	1
	členění podle RVP		ČJ	M	ČaJS	AJ	NJ		HV	VV	ČaSP	TV	Eu
	celkem h/týd (RVP)	23	7	5	2	2	1	0	1	1	2	1	1
4. ročník	týdny epochy	36	15	12	9								
	vedlejší hod.	14	1	1	0	2	2	1	1	2	2	1	1
	členění podle RVP		ČJ	M	ČaJS	AJ	NJ	Inf	HV	VV	ČaSP	TV	Eu
	celkem h/týd (RVP)	26	6	5	3	2	2	1	1	2	2	1	1

5. ročník	týdny epochy	36	15	12	9								
	vedlejší hod.	14	1	0	0	3	2	1	1	2	2	1	1
	členění podle RVP		ČJ	M	ČaJS	AJ	NJ	Inf	HV	VV	ČaSP	TV	Eu
	celkem h/týd (RVP)	26	6	4	3	3	2	1	1	2	2	1	1
	CELKEM	118	34	22	6	9	7	2	5	7	10	5	5

Pozn.: U epoch se jedná o průměrnou týdenní hodinovou dotaci za daný ročník

Tabulka č. 2 - Rozdělení do vzdělávacích oborů či vzdělávacích oblastí podle povinné dotace dle RVP pro 1. stupeň.

	CELKE M	Jazyk a jazyková komunikace			Matematika a její aplikace	Informační a kom. technologie	Člověk a jeho svět	Umění a kultura	Člověk a zdraví	Člověk a svět práce
		Český jazyk a literatura	Cizí jazyk (AJ)	Druhý cizí jazyk (NJ)	Matematika	Informatika	Člověk a jeho svět	Hudební výchova, Výtvarná výchova	Tělesná výchova, Eurytmie	Pracovní výchova
1.ročník	21	7	1	1	4	0	2	2	2	2
2. ročník	22	8	1	1	4	0	2	2	2	2
3. ročník	23	7	2	1	5	0	2	2	2	2
4. ročník	26	6	2	2	5	1	3	3	2	2
5. ročník	26	6	3	2	4	1	3	3	2	2
CELKEM	118	34	9	7	22	2	12	12	10	10
RVP povinné	118	33	9	0	20	2	11	12	10	5
Disponibilní hodiny	16	1	0	7	2	0	1	0	0	5

Tabulka č. 3 - Týdenní hodinová dotace pro 2. stupeň, rozdělení na epochy a vedlejší hodiny.

		CELKEM	ČJ	M	AJ	NJ	Čl. a spol.	Nauky o přírodě	Inf	HV	VV	PV	TV	Eu
6. ročník	týdny epochy	36	9	9			6	12						
	vedlejší hod.	18	1	1	3	2	1	1	1	1	2	2	2	1
	členění podle RVP		ČJ	M	AJ	NJ	D + VO	ČaPř	Inf	HV	VV	PV	TV	Eu
	celkem h/týd (RVP)	30	4	4	3	2	3	5	1	1	2	2	2	1
7. ročník	týdny epochy	36	9	6			6	15						
	vedlejší hod.	19	1	2	3	2	1	1	1	1	2	2	2	1
	členění podle RVP		ČJ	M	AJ	NJ	D + VO	ČaPř	Inf	HV	VV	PV	TV	Eu
	celkem h/týd (RVP)	31	4	4	3	2	3	6	1	1	2	2	2	1
8. ročník	týdny epochy	36	6	6			6	18						
	vedlejší hod.	18	2	2	3	2			1	1	2	2	2	1
	členění podle RVP		ČJ	M	AJ	NJ	D + VO	ČaPř	Inf	HV	VV	PV	TV	Eu
	celkem h/týd (RVP)	30	4	4	3	2	2	6	1	1	2	2	2	1
9. ročník	týdny epochy	36	6	6			9	15						
	vedlejší hod.	20	2	2	3	2		1	1	1	2	2	2	1
	členění podle RVP		ČJ	M	AJ	NJ	D + VO	ČaPř	Inf	HV	VV	PV	TV	Eu
	celkem h/týd (RVP)	31	4	4	3	2	3	6	1	1	2	2	2	1
	CELKEM	122	16	16	12	8	11	23	4	4	8	8	8	4

Pozn.: U epoch se jedná o průměrnou týdenní hodinovou dotaci za daný ročník

Tabulka č. 4 - Rozdělení do vzdělávacích oborů či vzdělávacích oblastí podle povinné dotace dle RVP pro 2. stupeň.

	CELKE M	Jazyk a jazyková komunikace			Matematika a její aplikace	Informační a kom. technologie	Člověk a společnost	Člověk a příroda	Umění a kultura	Člověk a zdraví	Člověk a svět práce	
		Český jazyk a literatura	Cizí jazyk (AJ)	Druhý cizí jazyk (NJ)	Matematika	Informatika	Dějepis a výchova k občanství	Člověk a příroda	Hudební výchova, Výtvarná výchova	Tělesná výchova, Eurytmie	Pracovní výchova	
6. ročník	30	4	3	2	4	1	3	5	3	3	2	
7. ročník	31	4	3	2	4	1	3	6	3	3	2	
8. ročník	30	4	3	2	4	1	2	6	3	3	2	
9. ročník	31	4	3	2	4	1	3	6	3	3	2	
CELKEM	122	16	12	8	16	4	11	23	12	12	8	122
RVP povinné	122	15	12	6	15	4	10	20	9	10	3	
Disponibilní	18	1	0	2	1	0	1	3	3	2	5	18

5. UČEBNÍ OSNOVY

5.1 Jazyk a jazyková komunikace

5.1.1 Český jazyk a literatura

Charakteristika předmětu

Mateřský (český) jazyk je naším základním nástrojem a výchozím bodem pro poznávání světa a pro mezilidskou komunikaci. Otevírá nám svět národní kultury s její osobitou mentalitou. Patřičná péče o něj je proto jedním z cílů vzdělání, neboť jazyk je důležitým prostředkem pro proniknutí a zvládnutí nejen všech vyučovacích předmětů, nýbrž mnoha oblastí života.

Jazyková výchova respektující vývojové fáze dítěte a mladého člověka je významným žákovi pomáhajícím nástrojem sebepoznání a sebevyjádření, pomáhá mu zdokonalovat a rozvíjet jeho osobnost. Kultivací mluveného i psaného projevu se rozvíjí a kultivuje i myšlení a citění žáka. Jedním z nejvyšších cílů waldorfské pedagogiky v oblasti péče o jazyk je vytváření živoucího vztahu mezi člověkem a slovem. Ten nespočívá pouze v porozumění významu slov, ale ve skutečném prožitku jazyka samotného a jeho proniknutí na všech úrovních. Jde tedy jak o zvládnutí stránky významové a uchopení jeho struktury, tak o prožitek zvukové stránky jazyka, tj. barvy a kvality hlásek a jeho rytmických a melodických elementů.

Jazyk úzce souvisí s pohybem, a to nejen s pohyby řečových orgánů, ale i s pohybovou aktivitou celého těla. Od raného věku je jazyk pro dítě nejdříve hrou se zvuky řeči, hrou plnou pohybu, hrou vnímání, napodobování. Dítě jinak pociťuje znění samohlásek (jako odraz svých vnitřních stavů), jinak znění souhlásek (jako odraz vnějších zvuků). Hravé zacházení s hláskami, tóny a rytmy řeči pak zůstává člověku trvale, zjemňuje se a zvnitřňuje se. Vytváří potom základ pro živé vnímání jazyka a tvůrčí přístup k řeči, z něhož vyvěrá například lidová slovesnost, poezie i próza.

Obsah vzdělávacího oboru (předmětu) Český jazyk a literatura je ve shodě RVP ZV členěn (pro přehlednost) na

- komunikační a slohovou výchovu
- jazykovou výchovu
- literární výchovu

Ve výuce se však vzdělávací obsah jednotlivých složek vzájemně prolíná.

Časové vymezení předmětu

Časová dotace předmětu, včetně využití disponibilních hodin a zařazení v epochách podrobně v příloze č. 1.

Komunikační a slohová výchova

Klade se důraz především na formu mluveného a psaného projevu. Žáci se učí pozorně naslouchat a výstižně a zřetelně formulovat. Poté, co zvládnou písmo a dále na něm pracují, se učí číst s porozuměním, vyhledávat a zpracovávat patřičné informace, aby pak sami mohli srozumitelně formulovat svou analýzu, shrnutí, hodnocení a postoje. Žáci jsou vedeni nejen k formální a stylistické správnosti, ale i k tvůrčí práci s jazykem a k obsahové bohatosti a autenticitě.

Každý žák si vytváří pod vedením učitele vlastní učební text ve formě tzv. epochového sešitu. Záznamy v něm jsou přehledem probraného učiva a proto je formě i obsahu epochových sešitů věnována velká pozornost od první třídy. Nahrazují totiž svým způsobem učebnice, které se na waldorfské škole používají spíše jen jako jeden z možných zdrojů informací, a to zpravidla až ve vyšších ročnících. Při tvorbě sešitů se žáci učí pracovat s

estetickou úpravou textu a postupem času si též procvičují schopnost vhodného využití nejrůznějších slohových útvarů. Na začátku stojí důsledné vedení učitele, které směřuje k samostatnému zpracování učiva ze strany žáků.

Jazyková výchova

Žáci postupně objevují vnitřní i formální zákonitosti češtiny, osvojují si je a učí se je vhodně aplikovat. Studují gramatické struktury, pravopisná pravidla a osvojují si spisovnou podobu češtiny v porovnání s hovorovým jazykem, nářečím a s cizími jazyky. Tím se nejen učí kultivovaně vyjadřovat, nýbrž rozvíjejí své logické myšlení, schopnost porovnávání, třídění, rozlišování a zobecňování jevů. Český jazyk se tak stává nejen nástrojem pro získávání informací, ale i předmětem poznávání. Vzorem ve vyjadřování je žákům také kultivovaný projev učitele nejen v předmětu Český jazyk a literatura, ale i v ostatních vyučovacích předmětech.

Literární výchova

Žáci se prostřednictvím příběhů vyprávěných učitelem a později i četby vžívají do dějů a do osudů postav pohádkových, mýtických, smyšlených i historických, čímž získávají formou obrazů živé povědomí o hodnotách, morálních zásadách a kulturně-historickém vývoji lidské společnosti, které se jim stává nástrojem rozvíjení vlastní osobnosti a poznávání sebe sama i druhých. Český jazyk a literatura navíc není v literatuře již jen prostředkem k poznávání kultury vlastní, ale stává se prvním mostem k ostatním kulturám světa do té doby, než si člověk osvojí další cizí jazyk. Žáci si při práci s národní a světovou literaturou mohou uvědomit souvislosti, ale i rozdíly mezi kulturou ostatních národů a tou vlastní.

Výuka literatury ale zdaleka nespočívá jen v poslouchání a čtení. Důležitá je praktická práce s nejrůznějšími literárními žánry (ne tedy jen jejich identifikace, nýbrž přímý prožitek), ať už se jedná o recitaci poezie, dramatizaci literárních textů či diskuse nad přečtenými díly. Zde se dá literární výchova těžko oddělit od slohové, protože žáci jsou také vedeni k vlastní tvorbě. Škola vytváří podmínky pro samostatnou tvořivou činnost žáků. Vydávají se například třídní nebo školní noviny s vlastními příspěvky a literárními pokusy, připravují recitační programy, divadelní představení. Je rozvíjena verbální i neverbální komunikace, spolupráce ve skupině, kultivuje se mluvený, psaný i pohybový projev, žáci vstupují do rozličných reálných i modelových životních situací, učí se vystupovat před diváky a reflektovat své zážitky. Skrze vlastní činnost žáci spějí k poznatkům a prožitkům, které mohou pozitivně ovlivnit rozvoj jejich postojů a životních hodnot a obohatit jejich duchovní život. Jazykové a literární vzdělávání ve škole se tak stává skutečnou dílnou humanity, lidskosti.

U žáků s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka je důležité rozvíjet jejich jazykové kompetence tak, aby bylo možné je plnohodnotně zapojit do výuky v běžných třídách. Druhý jazyk se oproti cizímu jazyku liší především významem v životě žáka, neboť jde o jazyk, na kterém je žák závislý z hlediska školní docházky a integrace do společnosti. V souvislosti s tím jsou v případě druhého jazyka také zvýšené nároky na míru rozvoje sociokulturní kompetence. Výuka se zpočátku zaměřuje především na výuku základních jazykových funkcí (pozdravy, poděkování, prosba apod.) a kompenzačních strategií (umí říct, že nerozumí, požádat o zopakování). Z komunikačního hlediska převládá v první fázi vyučování obvykle výuka mluvení a poslechu nad výukou čtení a psaní a výuka základní slovní zásoby nad výukou gramatiky. Specifikem češtiny jako druhého jazyka je především to, že je žák vystaven silné potřebě naučit se už na velmi nízké úrovni pokročilosti specifickou slovní zásobu, která je určující pro školní prostředí. Rozdíl mezi druhým a cizím jazykem je v neposlední řadě také v tom, že žák je velmi záhy vystaven různým variantám češtiny jak na rovině slovní zásoby, tak stylistické a fonetické. Jako podpůrný materiál lze využít Kurikulum češtiny jako druhého jazyka pro základní vzdělávání.

Vzdělávací strategie a rozvíjené kompetence

Kompetence k učení

- Rozvíjí u žáků dovednosti potřebné k osvojování učiva.
- Předkládá žákům možnosti používání osvojených dovedností z jazykového vzdělávání v jiných oblastech.
- Žáci jsou vedeni k systematickému vedení a ukládání informací.
- Žáci jsou vedeni k aplikaci naučených pravidel pravopisu a jejich vzájemnému propojování.
- Seznamujeme žáky s mluvnickými a literárními termíny souvisejícími s probíraným učivem.

Kompetence k řešení problémů

- Žáci jsou vedeni tomu, aby samostatně nalézali pravidla, kterými se řídí probírané mluvnické jevy.
- Žáci jsou vedeni k tomu, aby uměli nalézat chyby v textu a odůvodnit správné řešení.
- Žáci jsou vedeni k samostatnému vyhledávání potřebných informací z různých informačních zdrojů.

Kompetence komunikativní

- Žáci jsou vedeni ke spisovnému vyjadřování, rozlišování spisovné, obecné a nespisovné češtiny.
- Žáci jsou vedeni ke správné formulaci obsahu sdělení v rámci probíraných žánrů, nabízí žákům dostatek příležitostí k porozumění probíraných literárních textů.
- Žáci jsou vedeni pomocí literárního i gramatického učiva k rozšiřování slovní zásoby.
- Žáci jsou vedeni ke správné, srozumitelné stavbě větných celků, k vyprávění.

Kompetence sociální a personální

- Vytváří příležitosti k tomu, aby žáci mohli diskutovat v malých skupinách i v rámci celé třídy.
- Žáci jsou vedeni k tomu, aby dokázali požádat o pomoc.

Kompetence občanské

- Seznamuje žáky s naším slovesným dědictvím a pomáhá jim vysvětlovat jeho význam.
- Žák nachází literární vzory.
- Český jazyk posiluje v žácích mravní cítění a jednání.
- Podporuje v žácích potřebu literárního projevu, recitace, četby.

Kompetence pracovní

- Vede žáky k dodržování hygienických pravidel pro čtení a psaní.
- Vede žáky k přípravě a udržování jejich učebního prostoru.

Kompetence digitální

- dáváme žákům prostor ke čtení elektronických textů s hlubším porozuměním, včetně porozumění významu obrazných symbolů (piktogramů)
- vedeme žáky ke zjištění, které čtenářské strategie jsou vhodné i pro digitální čtení, a k využívání grafických organizérů pro třídění a uspořádání informací
- učíme žáky využívání navigace v různých prostředích obrazovky (např. šipky, mapy stránek, nelineární navigace)
- klademe důraz na hodnocení důvěryhodnosti digitálních informací, které žáci vyhledají, a na ověřování informací z více zdrojů

- podporujeme žáky v získání dovedností a návyků spojených s psaním na dotykovém displeji a v orientaci v rozložení jednotlivých znaků, velkých a malých písmen, číslic a symbolů na klávesnici vedeme žáky k dodržování základních hygienických návyků při práci s digitálními technologiemi
- učíme žáky vybírat vhodné technologie s ohledem na zvolený formát sdělení (SMS, e-mail, chat) a pro sdílení výsledků samostatné nebo společné práce
- umožňujeme žákům využívání online slovníků (slovník spisovné češtiny, slovník cizích slov)
- vedeme žáky k odlišení vlastního a cizího obsahu, k vnímání problematiky autorství.

1. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
ČJL-3-1-01 plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti	Čte slova, jednoduchý známý text hůlkovým písmem.	Čtení hlásek, slov a jednoduchého známého textu hůlkovým písmem Vyvození hlásek v podobě hůlkového písma Čtení jako konfrontace známého textu	
ČJL-3-1-02 porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti	Porozumí mluveným pokynům přiměřené složitosti.	Reaguje na ústní pokyn učitele Řešení hádanek Vyřizuje jednoduchý vzkaz	
ČJL-3-1-03 respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru ČJL-3-1-04 pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost ČJL-3-1-05 v krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči ČJL-3-1-06 volí vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči v běžných školních i mimoškolních situacích	Respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru. Volí vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči. Pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost. V krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči.	Základní komunikační pravidla (oslovení, zahájení a ukončení dialogu, střídání rolí mluvčího a posluchače, zdvořilé vystupování). Mluvený projev – základy techniky mluveného projevu (dýchání, tvoření hlasu, výslovnost), vyjadřování závislé na komunikační situaci Naslouchání – praktické naslouchání (zdvořilé, vyjádření kontaktu s partnerem); věcné naslouchání (pozorné, soustředěné, aktivní – zaznamenat slyšené, reagovat otázkami)	
ČJL-3-1-04 pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost ČJL-3-1-05 v krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči ČJL-3-2-05 užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves	Pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost. V krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči. Užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves. Napodobováním řeči učitele pracuje žák na své výslovnosti tak, aby byla pečlivá	Rytmizace říkadel, veršů, doprovázených smysluplnými gesty Zkvalitnění výslovnosti nápodobou, přednes nápodobou Verše k obraznému ztvárnění hlásky Vyprávění známých pohádek, legend Verše k ročním obdobím a ročním svátkům, jejich recitace Dramatizace pohádek Jazykolamy Vyprávění vlastních zážitků, přání	

ČJL-3-2-06 spojuje věty do jednodušších souvětí vhodnými spojkami a jinými spojovacími výrazy ČJL-3-3-01 čte a přednáší z paměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřené věku ČJL-3-3-02 vyjadřuje své pocity z přečteného textu ČJL-3-3-03 rozlišuje vyjadřování v próze a ve verších, odlišuje pohádku od ostatních vyprávění ČJL-3-3-04 pracuje tvořivě s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností ČJL-3-1-11 seřadí ilustrace podle dějové posloupnosti a vypráví podle nich jednoduchý příběh	Správně dýchá při svém mluveném projevu Ve slovním projevu užívá spojky Recituje básně, dramaticky ztvárňuje postavy z pohádek Vyjadřuje pocity z vyprávěného textu Rozlišuje vyjadřování v próze a ve verších, odlišuje pohádku od ostatních vyprávění. Pracuje tvořivě s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností. Seřadí ilustrace podle dějové posloupnosti.	Přednes průpovědí	
ČJL-3-1-08 zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním	Správně sedí při psaní a správně drží potřeby pro psaní Provádí uvolňovací cviky Psací potřeby udržuje v čistotě Udržuje v pořádku sešity	Správné sezení Správný úchop psacích potřeb	
ČJL-3-1-09 píše správné tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena i slabiky; kontroluje vlastní písemný projev ČJL-3-1-10 píše věcně i formálně správně jednoduchá sdělení ČJL-3-1-11 seřadí ilustrace podle dějové posloupnosti a vypráví podle nich jednoduchý příběh	Píše a čte správné a pečlivé tvary tiskacích písmen a číslic. Opisuje jednoduchá krátká slova z tabule Seřadí ilustrace podle dějové posloupnosti	Abeceda - tvary velkých tiskacích písmen a číslic – římských (do XII) a arabských (do 20)	

2. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
ČJL-3-1-01 plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti	Čte slova, jednoduchý známý text malým tiskacím písmem	Analytický způsob čtení nebo genetická metoda čtení Čtení krátkého textu malými tiskacím písmem Čtení z čítanek psaných rodiči malou tiskací abecedou Čtení vlastního textu	
ČJL-3-1-02 porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti	Rozumí mluveným pokynům přiměřené složitosti a reaguje na ně	Reaguje na ústní pokyn učitele Hádky a rébusy	
ČJL-3-1-03 respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru ČJL-3-1-04 pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost ČJL-3-1-05 v krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči ČJL-3-1-06 volí vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči v běžných školních i mimoškolních situacích	Respektuje pravidla slušného chování v rozhovoru Volí vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči Pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost V krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči	Základní komunikační pravidla (oslovení, zahájení a ukončení dialogu, střídání rolí mluvčího a posluchače, zdvořilé vystupování). Mluvený projev – základy techniky mluveného projevu (dýchání, tvoření hlasu, výslovnost), vyjadřování závislé na komunikační situaci Naslouchání – praktické naslouchání (zdvořilé, vyjádření kontaktu s partnerem); věcné naslouchání (pozorné, soustředěné, aktivní – zaznamenat slyšené, reagovat otázkami)	
ČJL-3-1-04 pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost ČJL-3-1-05 v krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči ČJL-3-1-07 na základě vlastních zážitků tvoří krátký mluvený projev ČJL-3-1-11 seřadí ilustrace podle dějové posloupnosti a vypráví podle nich jednoduchý příběh	Napodobováním řeči učitele pracuje na své výslovnosti tak, aby byla pečlivá Správně dýchá při svém mluveném projevu Na základě vlastních zážitků tvoří krátký mluvený projev Učí se tvořit správné tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves Ve slovním projevu užívá spojky	Rytmizace říkadel, veršů, doprovázených smysluplnými gesty Rozklad slov na slabiky a hlásky v pohybu Vyprávění známých bajek a legend Dramatizace bajek a legend Vyprávění vlastních zážitků, přání Recitace narozeninových básniček Přednes básní doprovázející roční dobu a slavnosti	

ČJL-3-2-05 užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves ČJL-3-2-06 spojuje věty do jednodušších souvětí vhodnými spojkami a jinými spojovacími výrazy ČJL-3-3-01 čte a přednáší z paměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřené věku ČJL-3-3-02 vyjadřuje své pocity z přečteného textu ČJL-3-3-03 rozlišuje vyjadřování v próze a ve verších, odlišuje pohádku od ostatních vyprávění ČJL-3-3-04 pracuje tvořivě s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností	Recituje básně, dramaticky ztvárňuje postavy z bajek a legend Vyjadřuje pocity z vyprávěného textu Vypráví jednoduchý příběh podle dějové posloupnosti Rozlišuje vyjadřování v próze a ve verších, odlišuje pohádku od ostatních vyprávění Pracuje tvořivě s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností Spojuje věty do jednodušších souvětí vhodnými spojkami a jinými spojovacími výrazy	Přednes průpovědí	
ČJL-3-1-08 zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním	Správně sedí při psaní a správně drží psací potřeby	Správné sezení Správný úchop psacích potřeb Udrží v pořádku sešity, penál	
ČJL-3-1-09 píše správné tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena i slabiky; kontroluje vlastní písemný projev ČJL-3-1-10 píše věcně i formálně správně jednoduchá sdělení ČJL-3-1-11 seřadí ilustrace podle dějové posloupnosti a vypráví podle nich jednoduchý příběh	Píše správné tvary písmen i číslic, správně spojuje písmena i slabiky, kontroluje si svůj písemný projev Píše samostatně vlastní krátký text v jednoduchých větách Píše věcně i formálně správně jednoduchá sdělení Seřadí ilustrace podle dějové posloupnosti a vypráví podle nich jednoduchý příběh	Abeceda - tvary malých tiskacích písmen celé a číslic Opisuje z tabule Vlastní krátký text v jednoduchých větách Psaní do třířádkových linek	
ČJL-3-2-01 rozlišuje zvukovou a grafickou podobu slova, člení slova na hlásky, odlišuje dlouhé a krátké samohlásky	Rozkládá slova na hlásky, slabiky a slova	Rozlišuje malá i velká písmena celé abecedy Rozkládá slova na hlásky, slabiky a slova (složená slova) oběma směry v pohybu	
ČJL-3-2-07 rozlišuje v textu druhy vět podle postoje mluvčího a k jejich vytvoření volí vhodné jazykové i zvukové prostředky	Zná a pozná druhy vět podle postoje mluvčího	Věta oznamovací, tázací, rozkazovací	

ČJL-3-2-08 odůvodňuje a píše správně: i/y po tvrdých a měkkých souhláskách i po obojetných souhláskách ve vyjmenovaných slovech; dě, tě, ně, ú/ů, bě, pě, vě, mě – mimo morfologický šev; velká písmena na začátku věty a v typických případech vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování	Odůvodňuje a píše správně i/y po tvrdých a měkkých souhláskách, velké písmeno na začátku věty a v typických případech vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování. Odůvodní pravopis dě, tě, ně, ú/ů, bě, pě, vě, mě – mimo morfologický šev;	Měkké a tvrdé souhlásky Velké písmeno na začátku věty Dě, tě, ně Bě, pě, vě Samohláska ú/ů	
---	---	---	--

3. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
ČJL-3-1-01 plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti	Čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti	Čtení textu tiskacím i psacím písmem Hlasité čtení Čtení knih, časopisů Vyhledávání v textu Porozumění textu	
ČJL-3-1-02 porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti	Porozumí písemným i mluveným pokynům	Porozumění písemně zadanému úkolu Reaguje na ústní pokyn učitele	
ČJL-3-1-03 respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru ČJL-3-1-04 pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost ČJL-3-1-05 v krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči ČJL-3-1-06 volí vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči v běžných školních i mimoškolních situacích	Respektuje pravidla slušného chování v rozhovoru Volí vhodné verbální i nonverbální prostředky v komunikaci Pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost V krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči	Základní komunikační pravidla (oslovení, zahájení a ukončení dialogu, střídání rolí mluvčího a posluchače, zdvořilé vystupování). Mluvený projev – základy techniky mluveného projevu (dýchání, tvoření hlasu, výslovnost), vyjadřování závislé na komunikační situaci Naslouchání – praktické naslouchání (zdvořilé, vyjádření kontaktu s partnerem); věcné naslouchání (pozorné, soustředěné, aktivní – zaznamenat slyšené, reagovat otázkami)	
ČJL-3-1-04 pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost ČJL-3-1-05 v krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči ČJL-3-1-07 na základě vlastních zážitků tvoří krátký mluvený projev ČJL-3-2-05 užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves ČJL-3-2-06 spojuje věty do jednodušších souvětí vhodnými spojkami a jinými spojovacími výrazy	Vyslovuje přesně a pečlivě Správně dýchá při svém mluveném projevu, volí vhodné tempo své řeči Užívá správných tvarů podstatných jmen, přídavných jmen a sloves Ve slovním projevu užívá spojky Recituje básně, dramaticky ztvárňuje příběhy Starého zákona Čte s porozuměním Spojuje věty do jednodušších souvětí vhodnými spojkami a jinými spojovacími výrazy Vyjadřuje pocity z přečteného textu	Recitace rytmických veršů doprovázených pohybem Recitace básní, krásných veršů, básní doprovázející epochy Vyprávění vlastních zážitků Vyprávění podle časové a dějové posloupnosti Přednes hebrejských veršů Přednes narozeninových básniček Recitace průpovědí Popis mimořádné postavy, situace Jazykolamy Vyjádření hodnotícího postoje, přání	

ČJL-3-3-01 čte a přednáší z paměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřené věku ČJL-3-3-02 vyjadřuje své pocity z přečteného textu			
ČJL-3-3-03 rozlišuje vyjadřování v próze a ve verších, odlišuje pohádku od ostatních vyprávění ČJL-3-3-04 pracuje tvořivě s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností	Rozlišuje vyjadřování v próze a ve verších, odlišuje pohádku od ostatních vyprávění Dramaticky ztvárňuje příběhy Starého zákona	Vyprávění příběhů Starého zákona Dramatizace příběhů Starého zákona Vyprávění vlastních zážitků	
ČJL-3-1-08 zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním	Správně sedí při psaní a správně drží psací potřeby	Správné sezení Správný úchop psacích potřeb Udrží v pořádku sešity	
ČJL-3-1-09 píše správné tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena i slabiky; kontroluje vlastní písemný projev ČJL-3-1-10 píše věcně i formálně správně jednoduchá sdělení ČJL-3-1-11 seřadí ilustrace podle dějové posloupnosti a vypráví podle nich jednoduchý příběh	Píše správné tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena i slabiky; kontroluje vlastní písemný projev Píše věcně i formálně správně jednoduchá sdělení	Píše správné tvary psacího písma celé abecedy perem Zaznamenává vývoj písma (práce s různými psacími potřebami) Opisuje z tabule text do epochového sešitu Vlastní krátký text - záznam vlastních zážitků nebo textu ve spojitosti s epochami Píše jednoduchý text podle diktátu Kontroluje a opravuje vlastní zápis Kreslení forem – vázané formy Krasopis Samostatně píše krátké věty a jednoduchá sdělení vlastních zážitků	
ČJL-3-2-01 rozlišuje zvukovou a grafickou podobu slova, člení slova na hlásky, odlišuje dlouhé a krátké samohlásky	Dělí slovo na hlásky, odlišuje krátké a dlouhé samohlásky	Rozlišuje tiskací i psací formou písmena celé abecedy	
ČJL-3-2-02 porovnává významy slov, zvláště slova opačného významu a slova významem souřadná, nadřazená a podřazená, vyhledá v textu slova příbuzná	Pozná slova opačného významu, slova souřadná, nadřazená a podřazená, slova příbuzná	Slova opačného významu Vyjmenovaná slova	

ČJL-3-2-03 porovnává a třídí slova podle zobecněného významu – děj, věc, okolnost, vlastnost ČJL-3-2-04 rozlišuje slovní druhy v základním tvaru	Třídí slova: věc, zvíře, děj, rostlina, osoba	Slovní druhy – úvod - podstatná, přídavná jména, slovesa	
ČJL-3-2-08 odůvodňuje a píše správně: i/y po tvrdých a měkkých souhláskách i po obojetných souhláskách ve vyjmenovaných slovech; dě, tě, ně, ú/ů, bě, pě, vě, mě – mimo morfologický šev; velká písmena na začátku věty a v typických případech vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování	Správně píše i/y po tvrdých a měkkých souhláskách a také ve vyjmenovaných slovech Píše velká písmena na začátku vlastních jmen, osob, zvířat a místních pojmenování	Vyjmenovaná slova	

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

ČJL-3-1-01p čte s porozuměním jednoduché texty

ČJL-3-1-02p rozumí pokynům přiměřené složitosti

ČJL-3-1-04p, ČJL-3-1-05p

ČJL-3-1-06p dbá na správnou výslovnost, tempo řeči a pravidelné dýchání

ČJL-3-1-08 zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním

ČJL-3-1-09p píše písmena a číslice – dodržuje správný poměr výšky písmen ve slově, velikost, sklon a správné tvary písmen ČJL-3-1-09p spojuje písmena a slabiky

ČJL-3-1-09p převádí slova z mluvené do psané podoby

ČJL-3-1-09p dodržuje správné pořadí písmen ve slově a jejich úplnost

ČJL-3-1-10p opisuje a přepisuje krátké věty

ČJL-3-2-01p rozlišuje všechna písmena malé a velké abecedy

ČJL-3-2-01p rozeznává samohlásky (odlišuje jejich délku) a souhlásky

ČJL-3-2-01p tvoří slabiky

ČJL-3-2-01p rozlišuje věty, slova, slabiky, hlásky

ČJL-3-2-08p píše velká písmena na začátku věty a ve vlastních jménech

ČJL-3-3-01p pamatuje si a reprodukuje jednoduché říkanky a dětské básně

ČJL-3-3-02p reprodukuje krátký text podle otázek a ilustrací - při poslechu pohádek a krátkých příběhů udržuje pozornost

4. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
ČJL-5-3-01 vyjadřuje své dojmy z četby a zaznamenává je ČJL-5-3-02 volně reprodukuje text podle svých schopností, tvoří vlastní literární text na dané téma ČJL-5-3-03 rozlišuje různé typy uměleckých a neuměleckých textů ČJL-5-3-04 při jednoduchém rozboru literárních textů používá elementární literární pojmy	Čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas Rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk Podstatné informace zaznamenává rozlišuje různé typy uměleckých a neuměleckých textů Používá elementární literární pojmy při jednoduchém rozboru literárních textů	Četba prózy i poezie Četba knih dle vlastního výběru a zájmu Čtení z odborných časopisů a knih Práce s encyklopedií Čtení vlastních zápisů Tiché čtení Společné hlasité čtení literatury dle výběru učitele Plynulost, barva hlasu, intonace, výrazové čtení	
ČJL-5-1-03 posuzuje úplnost či neúplnost jednoduchého sdělení ČJL-5-1-09 píše správně po stránce obsahové i formální jednoduché komunikační žánry ČJL-5-1-10 sestaví osnovu vyprávění a na jejím základě vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržáním časové posloupnosti	Zapisuje jednoduché komunikační žánry správně po stránce obsahové i formální Vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržováním časové posloupnosti Vyjadřuje své dojmy z četby a zaznamenává je	Čtenářský deník Tematické epochové práce Tematické slohové práce Zápisy v epochových sešitech Kontroluje své zápisy a opravuje chyby Stavba textu do odstavců Vlastní literární tvorba v próze i poezii	
ČJL-5-1-04 reprodukuje obsah přiměřeně složitě sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta ČJL-5-1-06 rozpoznává manipulativní komunikaci v reklamě ČJL-5-1-07 volí náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle svého komunikačního záměru	Rozumí obsahu přiměřeně složitě sdělení, umí jej reprodukovat Volí vhodnou intonaci, přízvuk a tempo svého mluveného projevu Rozpoznává manipulativní komunikaci v reklamě	Opakování epochového učiva Vyprávění vlastních zážitků Popis známých osob, situací, věcí Vyprávění germánské ságy o hrdinech a bozích Reprodukce prózy Recitace krásné poezie Recitace vlastní tvorby Vyprávění z vlastní četby doporučené četby Vyprávění z literatury vztahující se k učivu v epochách Recitace veršů v aliteraci Jazykolamy Mluvený projev ve spisovné podobě jazyka Přednes průpovědí Dramatizace příběhů severské mytologie	

ČJL-5-2-04 rozlišuje slova spisovná a jejich nespisovné tvary ČJL-5-1-05 vede správně dialog, telefonický rozhovor, zanechá vzkaz na záznamníku	Rozlišuje spisovnou a nespisovnou výslovnost a vhodně ji užívá	Prosba, poděkování, vzkaz, omluva, pozdrav Spisovný verbální projev během výuky	OSV8
ČJL-5-2-01 porovnává významy slov, zvláště slova stejného nebo podobného významu a slova vícevýznamová	Porovnává významy slov, slova stejného nebo podobného významu a slova vícevýznamová	Antonyma Synonyma Příbuzná slova vyjmenovaných slov	
ČJL-5-2-02 rozlišuje ve slově kořen, část příponovou, předponovou a koncovku ČJL-5-2-08 píše správně i/y ve slovech po obojetných souhláskách	Rozlišuje ve slově kořen, část příponovou, předponovou a koncovku Píše správně i/y ve slovech po obojetných souhláskách	Vyjmenovaná slova a slova příbuzná	
ČJL-5-2-03 určuje slovní druhy plnovýznamových slov a využívá je v gramaticky správných tvarech ve svém mluveném projevu ČJL-5-2-07 užívá vhodných spojovacích výrazů, podle potřeby projevu je obměňuje	Určuje slovní druhy a ve svém písemném i mluveném projevu je správně užívá	Slovní druhy	

5. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
ČJL-5-1-01 čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas ČJL-5-1-02 rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává ČJL-5-3-01 vyjadřuje své dojmy z četby a zaznamenává je ČJL-5-3-02 volně reprodukuje text podle svých schopností, tvoří vlastní literární text na dané téma ČJL-5-3-03 rozlišuje různé typy uměleckých a neuměleckých textů ČJL-5-3-04 při jednoduchém rozboru literárních textů používá elementární literární pojmy	Čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas Rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává Vyjadřuje své dojmy z četby a zaznamenává je Volně reprodukuje text podle svých schopností, tvoří vlastní literární text na dané téma Rozlišuje různé typy uměleckých a neuměleckých textů Při jednoduchém rozboru literárních textů používá elementární literární pojmy	Četba prózy i poezie Četba knih dle vlastního výběru a zájmu Samostatná práce s textem Čtení z odborných časopisů a knih Práce s encyklopedií Čtení vlastních zápisů v epochových sešitech V textu rozlišuje podstatné sdělení, vnímá podrobnosti, rozumí celku Společné hlasité čtení literatury dle výběru učitele Hlasitého výrazové čtení	
ČJL-5-1-03 posuzuje úplnost či neúplnost jednoduchého sdělení ČJL-5-1-09 píše správně po stránce obsahové i formální jednoduché komunikační žánry ČJL-5-1-10 sestaví osnovu vyprávění a na jejím základě vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržáním časové posloupnosti	Posuzuje úplnost či neúplnost jednoduchého sdělení Píše správně po stránce obsahové i formální jednoduché komunikační žánry Sestaví osnovu vyprávění a na jejím základě vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržáním časové posloupnosti Vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržováním časové posloupnosti	Čtenářský deník Tematické epochové práce Tematické slohové práce Zápisy v epochových sešitech Vlastní literární tvorba v próze i poezii Referáty Kontroluje své zápisy a opravuje chyby Stavba textu do odstavců Třídní časopis	MED6 MED7

ČJL-5-2-09 zvládá základní příklady syntaktického pravopisu	Ovládá příklady syntaktického pravopisu	Časování sloves Skloňování podstatných jmen Shoda podmětu s přísudkem	
ČJL-5-1-04 reprodukuje obsah přiměřeně složitě sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta ČJL-5-1-07 volí náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle svého komunikačního záměru ČJL-5-1-09 píše správně po stránce obsahové i formální jednoduché komunikační žánry ČJL-5-1-10 sestaví osnovu vyprávění a na jejím základě vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržením časové posloupnosti ČJL-5-3-01 vyjadřuje své dojmy z četby a zaznamenává je ČJL-5-3-02 volně reprodukuje text podle svých schopností, tvoří vlastní literární text na dané téma	Rozumí obsahu přiměřeně složitě sdělení, umí jej reprodukovat Volí vhodnou intonaci, přízvuk a tempo svého mluveného projevu Na základě vlastní osnovy vytváří krátký písemný nebo mluvený projev Vyjadřuje své dojmy z četby a zaznamenává je Vytváří krátký mluvený nebo písemný projev na dané téma s dodržováním časové posloupnosti Rozlišuje různé typy uměleckých a neuměleckých textů	Vyprávění příběhů a mýtů starověkých kultur Vyprávění vlastních zážitků Popis známých osob, situací, věcí Dramatizace příběhů starověkých kultur Sborový přednes Recitace veršů v hexametru Recitace v řeckém jazyce Recitace krásné poezie Recitace vlastní tvorby Reprodukce prózy Přímá řeč	
ČJL-5-2-07 užívá vhodných spojovacích výrazů, podle potřeby projevu je obměňuje	Užívá vhodně spojovacích výrazů	Slovní druhy	
ČJL-5-2-06 odlišuje větu jednoduchou a souvětí, vhodně změni větu jednoduchou v souvětí	Odlišuje větu jednoduchou a souvětí, vhodně změni větu jednoduchou v souvětí	Základní stavební dvojice Tvoření vět jednoduchých a souvětí Přímá řeč	
ČJL-5-2-03 určuje slovní druhy plnovýznamových slov a využívá je v gramaticky správných tvarech ve svém mluveném projevu	Určuje slovní druhy a slova tvoří ve větách dle správného tvaru vzoru	K určování slovních druhů užívá abstraktní pojmy	

ČJL-5-2-01 porovnává významy slov, zvláště slova stejného nebo podobného významu a slova vícevýznamová	Porovnává významy slov stejného nebo podobného významu, slova vícevýznamová	Antonyma Synonyma Nadřazená a podřazená slova Koncovky přídavných jmen měkkých a tvrdých	
ČJL-5-3-03 rozlišuje různé typy uměleckých a neuměleckých textů ČJL-5-3-04 při jednoduchém rozboru literárních textů používá elementární literární pojmy	Používá elementární literární pojmy	Přednes průpovědí Vyprávění z vlastní a doporučené četby Opakování epochového učiva	
ČJL-5-1-08 rozlišuje spisovnou a nespisovnou výslovnost a vhodně ji užívá podle komunikační situace ČJL-5-1-04 reprodukuje obsah přiměřeně složitě sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta ČJL-5-1-05 vede správně dialog, telefonický rozhovor, zanechá vzkaz na záznamníku	Rozlišuje spisovnou a nespisovnou výslovnost, vhodně ji užívá podle dané situace	Pozdrav, sdělení prosby a zásady slušného dialogu Spisovný verbální projev během výuky	OSV8
ČJL-5-1-06 rozpoznává manipulativní komunikaci v reklamě	Učí se rozpoznávat manipulativní komunikaci v reklamě	Vyprávění příběhů a mýtů starověkých kultur Vyprávění vlastních zážitků Popis známých osob, situací, věcí Vyprávění z vlastní a doporučené četby	ČAS MED4, OSV8

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

ČJL-5-1-05p, ČJL-5-1-10p vypráví vlastní zážitky, jednoduchý příběh podle přečtené předlohy nebo ilustrací a domluví se v běžných situacích

ČJL-5-1-05p má odpovídající slovní zásobu k souvislému vyjadřování

ČJL-5-1-07p v mluveném projevu volí správnou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo řeči

ČJL-5-1-09p popíše jednoduché předměty, činnosti a děje

ČJL-5-1-09p opisuje a přepisuje jednoduché texty

ČJL-5-1-09p píše správně a přehledně jednoduchá sdělení

ČJL-5-1-09p píše čitelně a úpravně, dodržuje mezery mezi slovy

ČJL-5-1-09p ovládá hůlkové písmo - tvoří otázky a odpovídá na ně

ČJL-5-2-03p pozná podstatná jména a slovesa

ČJL-5-2-06p dodržuje pořádek slov ve větě, pozná a určí druhy vět podle postoje mluvčího

ČJL-5-2-08p rozlišuje tvrdé, měkké a obojetné souhlásky a ovládá pravopis měkkých a tvrdých slabik - určuje samohlásky a souhlásky - seřadí slova podle abecedy - správně vyslovuje a píše slova se skupinami hlásek dě-tě-ně-bě-pě-vě-mě - správně vyslovuje a píše znělé a neznělé souhlásky

ČJL-5-3-01p, ČJL-5-3-02p dramatizuje jednoduchý příběh

ČJL-5-3-01p, ČJL-5-3-02p vypráví děj zhlédnutého filmového nebo divadelního představení podle daných otázek

ČJL-5-3-02p čte krátké texty s porozuměním a reprodukuje je podle jednoduché osnovy

ČJL-5-3-02p určí v přečteném textu hlavní postavy a jejich vlastnosti

ČJL-5-3-04p rozlišuje prózu a verše - rozlišuje pohádkové prostředí od reálného - ovládá tiché čtení a orientuje se ve čteném textu

6. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
ČJL-9-1-01 odlišuje ve čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, ověřuje fakta pomocí otázek nebo porovnáváním s dostupnými informačními zdroji ČJL-9-1-08 využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát	Odlišuje ve čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, učí se ověřovat fakta pomocí otázek nebo porovnáním s dostupnými zdroji Vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, tvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu, samostatně připraví a s oporou o text přednese referát	Kritické čtení předloženého text, čtení analytické, hodnotící, čtení s porozuměním Referát - dle epochy Zpracování odborných textů Vedení čtenářského deníku Epochové práce Výtah, výpisky	D, B, Z, F, M MED6
ČJL-9-1-02 rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení a komunikační záměr partnera v hovoru ČJL-9-1-03 rozpoznává manipulativní komunikaci v masmédiích a zaujímá k ní kritický postoj ČJL-9-1-04 dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci ČJL-9-1-05 odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru ČJL-9-1-06 v mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči ČJL-9-1-07 zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu ČJL-9-2-01 spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova	Rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení partnera v hovoru Užívá vhodných jazykových a komunikačních prostředků pro danou situaci Odlišuje spisovný a nespisovný jazyk a vhodně jej užívá Užívá nonverbální a paralingvální prostředky řeči Vede diskuzi a umí se do ní i zapojit, využívá pravidel dialogu Rozlišuje hlásky, chápe pojem spodoba znělosti, hláska znělá x neznělá, má správný přednes	Formulace otázek na dané téma a aktivní vstup do rozhovoru, procvičování subjektivního popisu, vyprávění, referát Pravidla komunikace - vedení dialogu a diskuze (přímý, nepřímý) Rozlišení a vhodné užití formálního a neformálního stylu Rozlišení různých komunikačních prostředků Komunikace verbální a neverbální Zvuková stránka jazyka, výslovnost a přízvuk Přednes, recitace, vyprávění, krátké dramatizace na dané téma Rétorická cvičení	D, B, F
ČJL-9-2-02 rozlišuje a příklady v textu dokládá nejdůležitější způsoby obohacování slovní zásoby a zásady tvoření českých slov, rozpoznává přenesená pojmenování, zvláště ve frazémeh	Seznamuje se s pravopisem na základě znalosti stavby slova	Způsoby obohacování slovní zásoby -stavba slova a pravopis – kořen, předpona, přípona, základové slovo, střídání hlásek a skupiny hlásek při odvozování, zdvojené souhlásky, skupiny bě-bje-,vě-vje-,pě,mě, mně, předpony s/se-,z/ze-,vz-/vze-, předložky s/se, z/ze	

ČJL-9-1-09 uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování ČJL-9-1-10 využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu, k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů	Učí se uspořádat informace v textu s ohledem na jeho účel, učí se tvořit koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování Využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů	Tvořivé psaní - popis, vyprávění Přehledné členění a zapisování textu, interpunkce	
ČJL-9-2-03 samostatně pracuje s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami	Seznamuje se se zdroji a pracuje s nimi samostatně	Seznámení s Pravidly českého pravopisu a jinými jazykovými příručkami. Vedení vlastního slovníku neobvyklých slov	
ČJL-9-2-04 správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci	Skloňuje podstatná jména, příd. jména, časuje slovesa, rozliší zájmena	Podstatná jména – pomnožná, hromadná, látková; konkrétní, abstraktní Přímá řeč, Přídavná jména Zájmena – druhy Slovní druhy – upevňuje dosavadní znalost a dále je rozšiřuje, mluvnické významy a tvary slov, stupňování přídavných jmen a příslovcí	
ČJL-9-2-05 využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace	Rozlišuje věty podle postoje mluvčího, vytváří na základě znalostí jednoduché slohové práce	Druhy vět podle postoje mluvčího: vypravování, popis, jednoduché tiskopisy, dopis, zpráva, oznámení, čtenářský deník, samostatné písemné práce – referát je mimo ČJ	
ČJL-9-2-06 rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí	Rozlišuje větu jednoduchou a souvětí, určuje základní větné členy	Věta jednoduchá a souvětí, větné členy – Základní skladební dvojice Přívlastek, příslovečné určení, (místa, času), předmět	
ČJL-9-2-07 v písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slootovorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí	Ovládá shodu Po+Př, snaží se aplikovat nové pravopisné poznatky	Pravopisná cvičení, epochové práce, referáty; shoda přísudku s podmětem; základy interpunkce; psaní velkých písmen	
ČJL-9-2-08 rozlišuje spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu a zdůvodní jejich užití	Rozlišuje spisovný a nespisovný jazyk	Rozlišení jazyka spisovného a nespisovného Postavení češtiny mezi slovanskými jazyky	

ČJL-9-3-01 uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla ČJL-9-3-02 rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora	Uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla Rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora	Vyprávění – Řím, počátky České státnosti Literatura dle vlastní četby Odborné texty k referátům Specifika autorova stylu	
ČJL-9-3-03 formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo ČJL-9-3-05 rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní, svůj názor doloží argumenty ČJL-9-2-01 spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova	Formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo Rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní, svůj názor doloží argumenty Spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova	Hodnocení, reflexe, diskuze Čtenářský deník, prezentace četby Referát, diskuze z návštěvy výstavy, divadelního představení, filmového představení atd.	
ČJL-9-3-06 rozlišuje základní literární druhy a žánry, porovná je i jejich funkci, uvede jejich výrazné představitele ČJL-9-3-08 porovnává různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování	Spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova Porovnává různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování	Čtenářský deník, prezentace četby Referát, diskuze z návštěvy výstavy, divadelního představení, filmového představení atd.	
ČJL-9-3-04 tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie	Tvoří vlastní literární text	Vlastní psaný text – v próze, verších (na zadané téma)	
ČJL-9-3-09 vyhledává informace v různých typech katalogů, v knihovně i v dalších informačních zdrojích	Vyhledává informace v různých typech katalogů a dalších informačních zdrojích	Encyklopedie Knihovna Knihovní katalog Informační centrum Muzea Internet Samostatné zpracování referátů, epochových prací, využití různých informačních zdrojů	

7. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
ČJL-9-1-01 odlišuje ve čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, ověřuje fakta pomocí otázek nebo porovnáváním s dostupnými informačními zdroji ČJL-9-1-08 využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát	Vyhledá a odliší fakta od názorů a hodnocení Vyhledává klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, tvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu, samostatně připraví a s oporou o text přednese referát	Kritické čtení předloženého text, čtení analytické, hodnotící, čtení s porozuměním Referát - dle epochy Zpracování odborných textů Vedení čtenářského deníku Epochové práce Výtah, výpisky	D, B, Z, F, M, CH MED6
ČJL-9-1-02 rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení a komunikační záměr partnera v hovoru ČJL-9-1-04 dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci ČJL-9-1-05 odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru ČJL-9-1-06 v mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči ČJL-9-1-07 zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu ČJL-9-2-01 spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova ČJL-9-1-03 rozpoznává manipulativní komunikaci v masmédiích a zaujímá k ní kritický postoj	Rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení Používá vhodné komunikační prostředky ke komunikaci Odlišuje spisovný a nespisovný projev Užívá nonverbálních a paralingválních prostředků řeči Zapojuje se do diskuse, řídí ji a užívá pravidel dialogu Spisovně vyslovuje česká slova a učí se užívat cizí slova Rozpoznává manipulativní komunikaci v masmédiích a zaujímá k ní kritický postoj	Formulace otázek na dané téma a aktivní vstup do rozhovoru, procvičování subjektivního popisu, vyprávění, referátu Pravidla komunikace Vedení dialogu a diskuze (přímý, nepřímý) Rozlišení a vhodné užití formálního a neformálního stylu Rozlišení různých komunikačních prostředků Komunikace verbální a neverbální Zvuková stránka jazyka, výslovnost a přízvuk. Přednes, recitace, vyprávění, krátké dramatizace na dané téma Rétorická cvičení	D, B, F, CH

ČJL-9-1-09 uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování ČJL-9-1-10 využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů	Uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, učí se tvořit koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování Poznátky o českém jazyce využívá při svém písemném i mluveném projevu	Tvořivé psaní – popis, vyprávění, dopis soukromý, oficiální, charakteristika Přehledné členění a zapisování textu, interpunkce	
ČJL-9-2-02 rozlišuje a příklady v textu dokládá nejdůležitější způsoby obohacování slovní zásoby a zásady tvoření českých slov, rozpoznává přenesená pojmenování, zvláště ve frazémeh	Upevňuje si pravopis na základě znalosti stavby slova	Stavba slova – skládání slov, odvozování slov, homonyma, synonyma	
ČJL-9-2-03 samostatně pracuje s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami	Samostatně pracuje s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami	Seznámení s Pravidly českého pravopisu a jinými jazykovými příručkami. Vedení vlastního slovníku neobvyklých slov	
ČJL-9-2-04 správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci	Správně třídí ohebné slovní druhy a tvoří jejich spisovné tvary	Zájmena – druhy, pravopis Číslovky Třídění slovních druhů určování slovních druhů, mluvnické významy a tvary slov: rod činný a trpný, podmiňovací způsob sloves Způsobová slovesa	
ČJL-9-2-05 využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace	Rozlišuje věty podle postoje mluvčího, seznamuje se vybranými slohovými útvary	Druhy vět podle postoje mluvčího; vypravování, popis, charakteristika, líčení, výtah, žádost, životopis	
ČJL-9-2-06 rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí	Rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek v jednoduché větě	Věta jednoduchá a souvětí, věty jednočlenné a dvojčlenné, větné členy-podmět, přísudek, přívlastek, příslovečná určení, předmět	
ČJL-9-2-07 v písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovtvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí	V písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovtvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí	Pravopisná cvičení, epochové práce, referáty; shoda přísudku s podmětem; základy interpunkce; psaní velkých písmen; koncovky přídavných jmen	

ČJL-9-2-08 rozlišuje spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu a zdůvodní jejich užití	Rozlišuje spisovný a nespisovný jazyk, obecnou češtinou	Rozlišení jazyka spisovného a nespisovného Postavení češtiny mezi slovanskými jazyky	
ČJL-9-3-01 uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla ČJL-9-3-02 rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora	Vlastními slovy interpretuje smysl díla a dílo umí vlastními slovy popsat Rozpoznává výrazové rysy autora	Rytířská literatura Zámořské objevy Literatura dle vlastní četby Odborné texty k referátům Specifika autorova stylu	D
ČJL-9-3-03 formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo ČJL-9-3-05 rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní, svůj názor doloží argumenty ČJL-9-3-08 porovnává různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování	Formuluje ústně i písemně dojmy ze svého uměleckého zážitku Rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní, umí doložit argumenty Porovnává různá ztvárnění téhož námětu	Hodnocení, reflexe, diskuze Čtenářský deník, prezentace četby Referát, diskuze z návštěvy výstavy, divadelního představení, filmového představení atd.	
ČJL-9-3-04 tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie	Na základě literární teorie tvoří svůj vlastní text	Vlastní psaný text – v próze, verších (na zadané téma)	
ČJL-9-3-09 vyhledává informace v různých typech katalogů, v knihovně i v dalších informačních zdrojích	Vyhledá informace v různých typech katalogů a dalších informačních zdrojích	Encyklopedie Knihovna Knihovní katalog Informační centrum Muzea Internet Samostatné zpracování referátů, epochových prací, využití různých informačních zdrojů	

8. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
ČJL-9-1-01 odlišuje ve čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, ověřuje fakta pomocí otázek nebo porovnáváním s dostupnými informačními zdroji ČJL-9-1-08 využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát	Odliší fakta od názorů a hodnocení Používá studijní čtení, umí vyhledat klíčová slova, hlavní myšlenky textu, umí udělat výtah z textu	Kritické čtení předloženého text, čtení analytické, hodnotící, čtení s porozuměním Referát - dle epochy Zpracování odborných textů Vedení čtenářského deníku Epochové práce Výtah, výpisky	D, B, Z, F, M, CH MED1
ČJL-9-1-02 rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení a komunikační záměr partnera v hovoru ČJL-9-1-04 dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci ČJL-9-1-05 odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru ČJL-9-1-06 v mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči ČJL-9-1-07 zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu ČJL-9-2-01 spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova	Rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení a komunikační záměr partnera v hovoru Hovoří kultivovaně a spisovně Odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně jej užívá Užívá nonverbálních a paralingválních prostředků řeči Zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu Spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova	Formulace otázek na dané téma a aktivní vstup do rozhovoru, procvičování subjektivního popisu, vyprávění, referátu Rozlišení a vhodné užití formálního a neformálního stylu Rozlišení různých komunikačních situací, zvolení vhodných prostředků, přiměřené reakce na danou komunikační situaci Komunikace verbální a neverbální Funkční styly, slohové útvary podle záměru mluvčího Pravidla komunikace Vedení dialogu a diskuse (přímý, nepřímý) Zvuková stránka jazyka, výslovnost a přízvuk Přednes - dle epoch Dramatický přednes Přednes s obměnami Rétorická cvičení Recitace Dramatizace na dané téma, nastudování a představení divadelní hry	D, B, F, CH OSV8 OSV9 OSV5

ČJL-9-1-09 uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování ČJL-9-1-10 využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů	Uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování Pravidla českého pravopisu užívá ke svému písemnému i mluvenému projevu	Tvořivé psaní – popis, vyprávění, dopis soukromý, oficiální, charakteristika, úvaha Vertikální a horizontální členění textu, interpunkce	OSV5
ČJL-9-2-02 rozlišuje a příklady v textu dokládá nejdůležitější způsoby obohacování slovní zásoby a zásady tvoření českých slov, rozpoznává přenesená pojmenování, zvláště ve frazémeh	Obohacuje svůj český jazyk na základě pravidel českého jazyka	Slovní zásoba a význam slova Skládání slov, odvozování slov, homonyma, synonyma, rozkládání slov, neologismy, nová slova, přijímání slov z cizího jazyka	
ČJL-9-2-03 samostatně pracuje s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami	Pracuje s Pravidly českého pravopisu	Seznámení s Pravidly českého pravopisu a jinými jazykovými příručkami.	
ČJL-9-2-04 správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci	Třídí jednotlivé slovní druhy, určuje větné členy včetně doplňku, rozlišuje SP a SS	Slovní druhy a jejich funkce ve větě; odchylky ve skloňování; komplexní jazykové rozборы; projev mluvený a psaný – zásady pro výběr jazykových prostředků a specifika textu, slovesný vid	
ČJL-9-2-05 využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace	Rozlišuje jednotlivé slohové útvary, vytváří samostatné práce na základě získaných znalostí	Jazyk a komunikace, kultura jazyka a řeči; vypravování, výtah, výpisky, charakteristika, líčení, úvaha, dopis	
ČJL-9-2-06 rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí	Rozpozná SP a SS, určuje typy VV, seznámí se s poměry mezi větnými členy, VV a VH	Souvětí souřadné a podřadné, typy vedlejších vět, poměr mezi větami a větnými členy, doplněk, souvětí souřadná, podřadná	
ČJL-9-2-07 v písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovtvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí	Chápe pravopis velkých písmen a čárky ve vět	Interpunkce jednoduché věty a souvětí, psaní velkých písmen	
ČJL-9-2-08 rozlišuje spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu a zdůvodní jejich užití	Rozlišuje spisovný a nespisovný jazyk, užívá spisovnou češtinu v mluveném i psaném projevu	Rozlišení jazyka spisovného a nespisovného; Postavení češtiny mezi slovanskými jazyky	

ČJL-9-3-01 uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla ČJL-9-3-02 rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora	Uceleně reprodukuje přečtený text, vlastními slovy interpretuje smysl díla Rozpoznává výrazové rysy individuálního stylu autora	Životopisy, Biografie – záznam, reprodukce Literatura dle vlastní, doporučené i zadané četby charakteristika díla, hodnocení Odborné texty k referátům Specifika autorova stylu, odraz doby, autorův život jako inspirace	F, CH, B
ČJL-9-3-03 formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo ČJL-9-3-05 rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní, svůj názor doloží argumenty ČJL-9-3-08 porovnává různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování	Formuluje ústně i písemně své dojmy z uměleckého zážitku Rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní Porovnává různá ztvárnění téhož námětu	Hodnocení, reflexe, literární kritika Čtenářský deník, prezentace četby Referát, diskuze z návštěvy výstavy, divadelního představení, filmového představení Aspekt umělecké literatury Vlastní a doporučená četba Rozhovory, diskuze o obecných názorech na hodnotnou a konzumní literaturu	
ČJL-9-3-04 tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie	Tvoří dle pravidel svůj vlastní text	Vlastní psaný text – v próze, verších (na zadané téma)	
ČJL-9-3-09 vyhledává informace v různých typech katalogů, v knihovně i v dalších informačních zdrojích ČJL-9-3-04 tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie ČJL-9-3-05 rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní, svůj názor doloží argumenty ČJL-9-3-06 rozlišuje základní literární druhy a žánry, porovná je i jejich funkci, uvede jejich výrazné představitele ČJL-9-3-07 uvádí základní literární směry a jejich významné představitele v české a světové literatuře	Vyhledává informace v různých typech katalogů a dalších informačních zdrojích Tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie Rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní, svůj názor doloží argumenty Rozlišuje základní literární druhy a žánry, porovná je i jejich funkci, uvede jejich výrazné představitele Uvádí základní literární směry a jejich významné představitele v české a světové literatuře	Encyklopedie Knihovna Knihovní katalog Informační centrum Muzea Internet Samostatné zpracování referátů, epochových prací, využití různých informačních zdrojů	MED2

9. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
ČJL-9-1-01 odlišuje ve čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, ověřuje fakta pomocí otázek nebo porovnáváním s dostupnými informačními zdroji ČJL-9-1-08 využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát	Odliší fakta od názorů a hodnocení Používá studijní čtení, vyhledává klíčová slova, hlavní myšlenky textu, udělá výtah z textu	Kritické čtení předloženého textu, čtení analytické, hodnotící, čtení s porozuměním Referát - dle epochy Zpracování odborných textů Vedení čtenářského deníku Epochové práce Výtah, výpisky	D, Z, F, CH, M, B
ČJL-9-1-02 rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení a komunikační záměr partnera v hovoru ČJL-9-1-04 dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci ČJL-9-1-05 odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru ČJL-9-1-06 v mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči ČJL-9-1-07 zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu ČJL-9-2-01 spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova ČJL-9-1-10 využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů	Rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení Hovoří kultivovaně Odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně jej užívá Užívá nonverbálních a paralingválních prostředků řeči Zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu Spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova Využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů	Formulace otázek na dané téma a aktivní vstup do rozhovoru, procvičování subjektivního popisu vyprávění, komentáře, upoutávky na akci., referátu Pravidla komunikace Vedení dialogu a diskuze (přímý, nepřímý) Rozlišení a vhodné užití formálního a neformálního stylu Rozlišení různých komunikačních situací, zvolení vhodných prostředků, přiměřené reakce na danou komunikační situaci Rozlišení různých komunikačních prostředků Komunikace verbální a neverbální Funkční styly, slohové útvary podle záměru mluvího Mluvený projev na dané téma - připravený, nepřipravený, spontánní, souvislý projev, technika projevu, neverbální prostředky Proslov, komentář Zvuková stránka věty, spodobá znělosti a artikulační melodie věty, suprasegmentální prostředky řeči Přednes, recitace, vyprávění - dle epoch Krátké dramatizace na dané téma	D, B, F, CH OSV6
ČJL-9-1-03 rozpoznává manipulativní komunikaci v masmédiích a zaujímá k ní kritický postoj	Rozpoznává manipulativní komunikaci v masmédiích a zaujímá k ní kritický postoj	Porovnání různých zdrojů informací a zaujímání postojů ke sdělenému obsahu. Tvořivé psaní na dané téma – komentář, reklama, samostatná, skupinová práce, prezentace před třídou, diskuze nad tématem, rozbor.	

ČJL-9-1-08 využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu, samostatně připraví a s oporou text přednese, referát	Používá studijní čtení, umí vyhledat klíčová slova, hlavní myšlenky textu, umí udělat výtah z textu	Zpracování odborných textů Vedení čtenářského deníku Epochové práce, referát dle epochy Výtah, výpisky, čtení s porozuměním	
ČJL-9-1-09 uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování ČJL-9-1-10 využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů	Uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování Pravidla českého pravopisu užívá ke svému písemnému i mluvenému projevu	Tvořivé psaní – popis, vyprávění, dopis soukromý, oficiální, charakteristika, úvaha Vertikální a horizontální členění textu, interpunkce	
ČJL-9-2-02 rozlišuje a příklady v textu dokládá nejdůležitější způsoby obohacování slovní zásoby a zásady tvoření českých slov, rozpoznává přenesená pojmenování, zvláště ve frazémeh	Obohacuje svůj český jazyk na základě pravidel českého jazyka	Slovní zásoba a význam slova Skládání slov, odvozování slov, homonyma, synonyma, rozkládání slov, neologismy, nová slova, přijímání slov z cizího jazyka	
ČJL-9-2-03 samostatně pracuje s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami	Pracuje s Pravidly českého pravopisu	Samostatná práce s Pravidly českého pravopisu a jinými jazykovými příručkami, internet Vedení vlastního slovníku literárních pojmů Práce se slovníkem literární historie a teorie	
ČJL-9-2-04 správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci	Třídí jednotlivé slovní druhy, určuje větné členy včetně doplňku, rozlišuje SP a SS	Slovní druhy a jejich funkce ve větě; odchylky ve skloňování; komplexní jazykové rozbory; projev mluvený a psaný – zásady pro výběr jazykových prostředků a specifika textu	
ČJL-9-2-05 využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace	Rozlišuje jednotlivé slohové útvary, vytváří samostatné práce na základě získaných znalostí	Jazyk a komunikace, kultura jazyka a řeči Vypravování, popis, životopis, výklad, výtah, úvaha, proslov, diskuze, publicistické útvary	OSV11
ČJL-9-2-06 rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí	Rozpozná SP a SS, určuje typy VV, seznámí se s poměry mezi větnými členy, VV a VH	Věta hlavní a vedlejší	

ČJL-9-2-07 v písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovosporný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí	V písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovosporný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí	Interpunkce jednoduché věty a souvětí, psaní velkých písmen	
ČJL-9-2-08 rozlišuje spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu a zdůvodní jejich užití	Rozlišuje spisovný a nespisovný jazyk, užívá spisovnou češtinu v mluveném i psaném projevu a zdůvodní jejich užití	Obecné výklady o jazyce, vývoj jazyka, skupiny jazyků; disciplíny jazykověd	
ČJL-9-3-01 uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla ČJL-9-3-02 rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora	Uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla Rozpozná výrazové rysy individuálního stylu autora	Životopisy, Biografie – záznam, reprodukce Odborné texty k referátům Specifika autorova stylu, odraz doby, autorův život jako inspirace Literatura dle vlastní, doporučené i zadané četby, charakteristika díla, hodnocení	B, F, CH MUL5
ČJL-9-3-03 formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo ČJL-9-3-05 rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní, svůj názor doloží argumenty ČJL-9-3-08 porovnává různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování	Formuluje ústně i písemně své dojmy z uměleckého zážitku Rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní Porovnává různá ztvárnění téhož námětu	Hodnocení, reflexe, literární kritika Čtenářský deník, prezentace četby Referát, diskuze z návštěvy výstavy, divadelního představení, filmového představení Aspekt umělecké literatury Vlastní a doporučená četba Rozhovory, diskuze o obecných názorech na	
ČJL-9-3-04 tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie ČJL-9-3-06 rozlišuje základní literární druhy a žánry, porovnává je i jejich funkci, uvede jejich výrazné představitele	Tvoří dle pravidel svůj vlastní text Rozlišuje základní literární druhy a zná jejich hlavní představitele	Vlastní psaný text – v próze, verších (na zadané téma) Základy literární teorie Struktura literárního díla Literární druhy a žánry	OSV10
ČJL-9-3-07 uvádí základní literární směry a jejich významné představitele v české a světové literatuře	Zná základní literární druhy a také jejich hlavní představitele	Chronologický přehled a vývoj literatury	
ČJL-9-3-09 vyhledává informace v různých typech katalogů, v knihovně i v dalších informačních zdrojích	Vyhledává informace v různých typech katalogů a dalších informačních zdrojích	Encyklopedie Knihovna Knihovní katalog	

		Informační centrum Muzea Internet Samostatné zpracování referátů, epochových prací, využití různých informačních zdrojů	
--	--	---	--

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

ČJL-9-1-01p, ČJL-9-1-08p čte plynule s porozuměním; reprodukuje text

ČJL-9-1-04p, ČJL-9-1-05p komunikuje v běžných situacích, v komunikaci ve škole užívá spisovný jazyk

ČJL-9-1-09p, ČJL-9-1-10p píše běžné písemnosti; podle předlohy sestaví vlastní životopis a napíše žádost; popíše děje, jevy, osoby, pracovní postup; vypráví podle předem připravené osnovy; s vhodnou podporou pedagogického pracovníka písemně zpracuje zadané téma

ČJL-9-2-03p orientuje se v Pravidlech českého pravopisu

ČJL-9-2-04p pozná a určí slovní druhy; skloňuje podstatná jména a přídavná jména; pozná osobní zájmena; časuje slovesa

ČJL-9-2-04p, ČJL-9-2-05p rozlišuje spisovný a nespisovný jazyk

ČJL-9-2-06p rozezná větu jednoduchou od souvětí

ČJL-9-2-07p správně píše slova s předponami a předložkami

ČJL-9-2-07p ovládá pravopis vyjmenovaných slov

ČJL-9-2-07p zvládá pravopis podle shody přísudku s podmětem

ČJL-9-3-01p orientuje se v literárním textu, nachází jeho hlavní myšlenku

ČJL-9-3-03p ústně formuluje dojmy z četby, divadelního nebo filmového představení

ČJL-9-3-06p rozezná základní literární druhy a žánry

ČJL-9-3-09p dokáže vyhledat potřebné informace v oblasti literatury - má pozitivní vztah k literatuře

5.1.2 Cizí jazyk a další cizí jazyk

Charakteristika předmětu - obsahové a organizační vymezení předmětu

Jazyk jako specifický lidský fenomén je ve waldorfské pedagogice chápán jako prostředek růstu a vývoje lidské bytosti. Jazykovou výchovou se prohlubuje vztah člověka a slova, člověka a jazyka. Vyučování cizích jazyků je mimo jiné prostředkem k setkání s novou kulturou. Jejich osvojení nebo přinejmenším konfrontace s nimi, podněcuje vnitřní flexibilitu a otevřenost, které jsou nezbytné k tomu, aby se člověk ve svém životě naučil svět vnímat v širších souvislostech. Děje se tak především poznáváním a prožíváním jazyka samotného, jeho melodie a zvukové podoby, jiného pojmenování věcí světa člověka, než to činí mateřský jazyk.

V rámci předmětu Cizí jazyk jsou vyučovány **Anglický jazyk a Německý jazyk**. Jako druhý cizí jazyk se vyučuje Německý jazyk.

1. – 3. ročník

Výuka v prvním období je založená na „úplném ponoření“ do cizího jazyka, vychází z přirozené schopnosti napodobovat, která je základním principem učení až do 9 let. Zpěvem písní a recitací básní a říkadel, doprovázených gesty a mimikou, se děti seznamují s mluvenou formou cizího jazyka, s jeho charakteristickými zvuky a melodiemi. Ponoření do jazyka napomáhají také hry a dramatizace příběhů. Učitel se snaží vést výuku, pokud možno, jen v cílovém jazyce. Přesné porozumění není v tomto období cílem práce. Důležitější je zprostředkovat dítěti intenzivní prožitek jazyka, jelikož nevědomě vstřebané obsahy budou vědomě vyzdvíženy v pozdějších letech. Slovní zásoba se v tomto věku většinou nepřekládá, děti si slova, fráze a větné celky postupně osvojují z kontextu výuky. Také gramatické struktury jsou zatím užívány a procvičovány výhradně v kontextu, žáci je užívají na základě nápodoby, bez vědomého učení.

Významným prvkem výuky je rytmus, ať už jde o rytmus prožívaný skrze jazyk nebo o rytmus vlastního vyučování. Rytmus v tomto věku výrazně podporuje paměť. Sborová recitace se střídá s recitací ve skupinách a spěje k samostatnému projevu jednotlivých žáků v krátkých dialogích, často inspirovaných básněmi nebo určitým tématem. Při rozhovorech se žáci seznamují se základními obraty společenského styku, učí se reagovat na otázky a pokyny.

Pokrok ve vývoji dětí ve 3. ročníku umožňuje vědomější a individuálnější práci. Žáci se začínají dívat na jazyk s odstupem, vnímají jemné rozdíly v mluvené řeči, učí se zdůrazňovat jednotlivá slova, z paměti si osvojují obsáhlejší texty. Témata jsou prohlubována, slovní zásoba rozšiřována, děti dostávají více prostoru pro samostatný projev. Významnou roli hrají scénky, v nichž si žáci mohou vyzkoušet různé role. Začíná příprava na čtení a psaní ve 4. ročníku. Žáci se ústní formou seznamují s texty, které budou později psát, z paměti si osvojují abecedu. Dle úrovně znalostí žáků lze přistoupit k psaní dobře známých slov.

4. – 5. ročník

Ústní práce se dále rozvíjí. Děti v tomto věku mají dobrou paměť a velký potenciál k učení. Jejich cit pro řeč jim navíc umožňuje vnímat krásu cizího jazyka. Texty k recitaci a písni proto nabývají na obsahu a na obtížnosti. Recitací a řečovými cvičeními pokračují žáci v osvojování čisté výslovnosti a správné větné melodie a také v rozšiřování idiomatické slovní zásoby. Učitel jednoduše a obrazně uvede obsah básně nebo písničky, kterou se děti dále učí opakováním po učiteli.

Ve věku 9-10 let se u dětí vyvíjí nový, individuálnější přístup k jazyku. Nejvýznamnějším prostředkem individuálního uchopení jazykového materiálu je nově zavedené psaní. Žáci zpočátku zapisují to, co si důkladně osvojili ústně. Seznamují se s abecedou cizího jazyka a s pravopisnými odlišnostmi v porovnání s českým jazykem. Jednoduchá cvičení a diktáty známých slov a vět potom slouží k upevňování pravopisu. Vzhledem k tomu, že se ve výuce nepoužívají učebnice, je velká pozornost věnována vedení sešitů. Druhou novou

jazykovou dovedností, se kterou se žáci setkávají, je čtení. Dříve než dostanou tištěné texty, učí se číst to, co sami napsali, rozpoznávat známá slova. Drobnými obměnami textu, čtením pozpátku či na přeskáčku se žáci odpoutávají od toho, co umí z paměti a směřují tak k vlastnímu čtení. Později se přechází ke čtení tištěného textu. V ideálním případě jsou užívány texty autentické, pokud jsou adaptované, musí být zachována jazyková úroveň. Při práci s novým, neznámým textem, je důležité uvést předem, v některé z předchozích hodin, nová slova nebo témata. Žáci poslouchají čtený text, čtou sborově, ve skupinách nebo individuálně, při samostatném tichém čtení vyhledávají konkrétní informace. Témata související s textem jsou potom předmětem dalších rozhovorů a procvičování. Žáci se učí formulovat otázky k četbě a odpovídat na ně nejprve ústně, později i písemně formou cvičení, popř. domácích úkolů. Ze čtených textů mohou vycházet i krátké diktáty. Dramatizace čtených textů přispívá k prohloubení prožitku děje a k nácviku samostatného ústního projevu, napomáhá i rozvoji tvořivé fantazie a sociálních dovedností žáků.

V tomto věku žáci nabývají schopnosti dívat se na cizí jazyk s odstupem, porovnávat ho s mateřským jazykem a s pomocí učitele objevovat jeho pravidla. Učitel je vede k tomu, aby objevená pravidla zkoušeli sami v praktické podobě formulovat, poté je společně zapisují do sešitu. Později je možno zavést sešit určený speciálně k zapisování pravidel a gramatiky, který si děti mohou vést až do 9. ročníku. Rozhovory o mluvnických pravidlech probíhají z velké části v mateřském jazyce, žáci jsou vedeni ke srovnávání stavby cizího jazyka s jazykem mateřským. S tím, jak se děti postupně otvírají světu a uvědomují si stále širší souvislosti, roste ve výuce jazyků důraz na poznávání reálií zemí dané jazykové oblasti a jejich porovnávání s přírodními i kulturními podmínkami v České republice.

Ve 3. a 4. ročníku je vyučován Anglický – s průměrnou hodinovou dotací 2 hodiny týdně. V 5. ročníku je vyučován anglický jazyk 3 hodiny týdně. Německý jazyk je vyučován ve 4. a 5. ročníku 2 hodiny týdně. Jedna až dvě hodiny v týdnu by měly být zaměřeny více konverzačně na praktické využití jazyka, může ji učit rodič mluvčí.

6. – 9. ročník

Ve výuce na druhém stupni je velmi důležitý pořádek, struktura, plánování. Žáci se učí systematické práci, přehledně si zapisují slovní zásobu a gramatiku, důraz je kladen na vysoký standard vedení sešitu. S rozšiřujícími se znalostmi gramatiky a slovní zásoby jsou žáci vedeni k samostatnějšímu ústnímu i písemnému vyjadřování v cizím jazyce, k formulování kratších textů (dopisy, jednoduché popisy, obsahy příběhů) a ústních projevů. Přes nárůst množství učiva by neměly chybět také umělecké prvky (přednes básní, dramatizace, zpěv) a humor, aby výuka nadále zůstávala živá a různorodá.

Práce s autentickými texty se stává pravidelnou součástí výuky a pokračuje na celém druhém stupni podobně jako v předchozím období, stejně jako vědomé osvojování slovní zásoby. Žáci se učí pracovat s dvojjazyčným slovníkem, s nímž se v základech seznamují už v pátém ročníku, a provádět jednoduché překlady. Témata četby a rozhovorů navazují na témata hlavního vyučování. Na konkrétních příkladech zvyků, situací, míst, osobností a událostí se žáci dále seznamují se zeměpisem, kulturou a historií cizojazyčných zemí.

V **6. ročníku** se žáci vědomě seznamují s celkovou strukturou jazyka, získávají přehled o tom, co se již naučili a co si ještě musí osvojit, učí se systematické práci. Postupně se v základech seznamují s geografickými, kulturními i historickými reáliemi zemí, kde se cizím jazykem hovoří. Pro psaný jazyk tvoří základ dopisy, popisy, deníky, obsahy příběhů atp. Učitel musí počítat s velkými rozdíly v jazykových schopnostech žáků, proto by měly všechny úkoly zadávány tak, aby vyhovovaly jednotlivým úrovním pokročilosti žáků (vnitřní diferenciaci).

V **7. ročníku** je kladen důraz na pečlivost ve výslovnosti i ve vedení sešitů. Znalosti žáků jsou pravidelně ověřovány a systematicky upevňovány, aniž by se však vytratilo umělecké pojetí výuky, také humor by měl prostupovat celou výukou, včetně gramatických cvičení, testů a diktátů. V rámci výuky jazyků je dále

prohlubován a upevňován rozvoj geografických, kulturních i historických reálií, a to v přímé návaznosti na mezipředmětové vazby.

V **8. ročníku** mohou žáci podle svých zájmů a schopností začít pracovat i na individuálních projektech a referátech, většinou s pomocí a pod vedením učitele. Jednotliví žáci jsou podněcováni k navazování kontaktů s vrstevníky v zahraničí. Žáci také přebírají větší zodpovědnost za vedení sešitů a třídění učebních materiálů.

Hlavními tematickými okruhy **9. ročníku** jsou aktuální otázky současného života a společnosti s cílem rozvinout u žáků vědomí spoluúčasti na dění ve světě. Zároveň jsou opakována a procvičována dosud probraná témata, slovní zásoba a gramatika. Žáci se seznamují s biografií některých významných osobností německy mluvících zemí.

Časové vymezení vyučovacího předmětu

Časová dotace předmětu, včetně využití disponibilních hodin a zařazení v epochách podrobně v příloze č. 1.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí

Strategie vedoucí k rozvoji kompetence k učení

Učitel vede žáky k:

- samostatnému a efektivnímu zacházení s pracovními materiály a k hledání vhodných vlastních učebních strategií
- svědomité, tvořivé práci
- zakládání a rozvíjení učebních návyků nutných pro osvojení si cizího jazyka
- sebehodnocení

Strategie vedoucí k rozvoji kompetence k řešení problémů

Učitel vede žáky k:

- hledání různých řešení problému, ke schopnosti tato řešení obhájit
- aktivnímu podílu na všech fázích činnosti
- na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení
- překonávání vnitřních bariér vůči tomu, co je neznámé a odlišné v cizojazyčném elementu tím, že jim dává příležitost jej konfrontovat
- toleranci vůči všemu, co je ve světě odlišné, a učí tak žáky k aktivnímu
- přístupu k hledání řešení problematiky evropské i globální

Strategie vedoucí k rozvoji kompetence digitální

Učitel vede žáky k:

- vyhledávání a zpracování informací, samostatnému vyhledávání a snaze posoudit důvěryhodnost cizojazyčného informačního zdroje
- dalšímu digitálnímu zpracovávání, ukládání, zálohování a sdílení získaných informací a vytváření digitálního obsahu, případně bez opory o jiné zdroje (např. vlastní video nebo prezentace vlastních fotografií)
- uvědomování si existence autorského zákona a k osvojování si zvyku uvádět bibliografické zdroje při šíření informací jiných autorů
- práci s vybranými internetovými aplikacemi, které jsou určeny pro studium cizího jazyka, k jejich používání, např. využívání online slovníků
- využívání odpovídajících čtenářských strategií vhodných pro digitální čtení a k práci (čtení) v prostředí elektronické obrazovky (posouvání řádků, stránek) a k další práci s textem a informacemi

- práci s klávesnicí pro další cizí jazyky, k formulování písemného vyjádření různými formami

Strategie vedoucí k rozvoji kompetence komunikativní

Učitel vede žáky k:

- schopnosti porozumět, a to nejen verbálním sdělením, nýbrž i přímo ze situace, z kontextu či z gestikulace
- vyjadřování se co nejvýstižněji pomocí omezených prostředků, na jejichž rozvoji a zdokonalování ustavičně pracují
- vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu
- spolupráci při vyučování prostřednictvím kooperativního učení, ke schopnosti střídat role ve skupině
- komunikaci s jinými školami

Strategie vedoucí k rozvoji kompetence sociální a personální

Učitel vede žáky k:

- používání skupinové práce žáků, ke vzájemné pomoci při učení

Strategie vedoucí k rozvoji kompetence občanské

Učitel vede žáky k:

- poznávání cizích kultur, a pěstuje respekt k hodnotám jiných kultur, k chápání jiného druhu myšlení
- „světoobčanství“

Strategie vedoucí k rozvoji kompetence pracovní

Učitel vede žáky k:

- uvědomění si důležitosti cizího jazyka pro profesní uplatnění, v samotném vyučování k práci na rozvoji vlastních dovedností
- pravidelnému a důslednému plnění svých povinností, dodržování stanovených podmínek a termínů pro uskutečnění projektů a úkolů
- zodpovědnosti za provedenou práci.

5.1.2.1 Anglický jazyk

1. – 3. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI CJ-3-1-01 rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně verbálně i neverbálně CJ-3-1-02 zopakuje a použije slova a slovní spojení, se kterými se v průběhu výuky setkal CJ-3-1-03 rozumí obsahu jednoduchého krátkého psaného textu, pokud má k dispozici vizuální oporu CJ-3-1-04 rozumí obsahu jednoduchého krátkého mluveného textu, který je pronášen pomalu, zřetelně a s pečlivou výslovností, pokud má k dispozici vizuální oporu CJ-3-1-05 přiřadí mluvenou a psanou podobu téhož slova či slovního spojení CJ-3-1-06 píše slova a krátké věty na základě textové a vizuální předlohy	- rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně verbálně i neverbálně - zopakuje a použije slova a slovní spojení, se kterými se v průběhu výuky setkal - rozumí obsahu jednoduchého krátkého psaného textu, pokud má k dispozici vizuální oporu - rozumí obsahu jednoduchého krátkého mluveného textu, který je pronášen pomalu, zřetelně a s pečlivou výslovností, pokud má k dispozici vizuální oporu - přiřadí mluvenou a psanou podobu téhož slova či slovního spojení - píše slova a krátké věty na základě textové a vizuální předlohy	Verše, říkadla, písně a pohybové hry Prstové hry, hry v kroužku Jednoduché pokyny a pozdravy Dny v týdnu, měsíce, roční období Čísla 1-100 Slovička z říše přírody Jídlo Oblečení Počasí Věci kolem nás Činnosti během dne Abeceda Dům	M, Čj, ČaJS

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

CJ-3-1-01p je seznámen se zvukovou podobou cizího jazyka

4. - 5. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
POSLECH S POROZUMĚNÍM CJ-5-1-01 rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností CJ-5-1-02 rozumí slovům a jednoduchým větám, pokud jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu CJ-5-1-03 rozumí jednoduchému poslechovému textu, pokud je pronášen pomalu a zřetelně a má k dispozici vizuální oporu	• rozumí jednoduchým pokynům a větám, adekvátně na ně reaguje • pochopí obsah a smysl jednoduché, pomalé a pečlivě vyslovované konverzace dvou osob s dostatkem času pro porozumění	Zvuková a grafická podoba jazyka – fonetické znaky (pasivně), základní výslovnostní návyky, vztah mezi zvukovou a grafickou podobou slov Slovní zásoba – základní slovní zásoba v komunikačních situacích probíraných tematických okruhů, práce se slovníkem Tematické okruhy – domov, rodina, škola, volný čas, povolání, lidské tělo, jídlo, oblékání, nákupy, bydliště, dopravní prostředky, kalendářní rok (svátky, roční období, měsíce, dny v týdnu, hodiny), zvířata, příroda, počasí	M, Čj, ČaJS
MLUVENÍ CJ-5-2-01 se zapojí do jednoduchých rozhovorů CJ-5-2-02 sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat CJ-5-2-03 odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat a podobné otázky pokládá	- aktivně se zapojí do jednoduché konverzace, pozdraví a rozloučí se s dospělým i kamarádem - odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat a podobné otázky pokládá	Mluvnice – základní gramatické struktury a typy vět, jsou-li součástí pamětně osvojeného repertoáru (jsou tolerovány elementární chyby, které nenarušují smysl sdělení a porozumění)	
PSANÍ CJ-5-4-01 napíše krátký text s použitím jednoduchých vět a slovních spojení o sobě, rodině, činnostech a událostech z oblasti svých zájmů a každodenního života CJ-5-4-02 vyplní osobní údaje do formuláře	• vyplní osobní údaje do formuláře • napíše krátký text s použitím jednoduchých vět a slovních spojení o sobě, rodině, činnostech a událostech z oblasti svých zájmů a každodenního života		Čj

ČTENÍ S POROZUMĚNÍM CJ-5-3-01 vyhledá potřebnou informaci v jednoduchém textu, který se vztahuje k osvojovaným tématům CJ-5-3-02 rozumí jednoduchým krátkým textům z běžného života, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu	- vyhledá potřebnou informaci v jednoduchém textu, který se vztahuje k osvojovaným tématům - rozumí jednoduchým krátkým textům z běžného života, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu		
---	--	--	--

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

CJ-5-1-01p rozumí jednoduchým pokynům učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností

CJ-5-1-02p rozumí slovům a frázím, se kterými se v rámci tematických okruhů opakovaně setkal (zejména má-li k dispozici vizuální oporu) - rozumí výrazům pro pozdrav a poděkování

CJ-5-2-01p pozdraví a poděkuje

CJ-5-2-02p sdělí své jméno a věk

CJ-5-2-03p vyjádří souhlas či nesouhlas, reaguje na jednoduché otázky (zejména pokud má k dispozici vizuální oporu)

CJ-5-3-02p rozumí slovům, se kterými se v rámci tematických okruhů opakovaně setkal (zejména má-li k dispozici vizuální oporu)

Je seznámen s grafickou podobou cizího jazyka.

2. stupeň

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
POSLECH S POROZUMĚNÍM DCJ-9-1-01 rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou pronášeny pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně DCJ-9-1-02 rozumí slovům a jednoduchým větám, které jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu DCJ-9-1-03 rozumí základním informacím v krátkých poslechových textech týkajících se každodenních témat MLUVENÍ CJ-9-2-01 zeptá se na základní informace a adekvátně reaguje v běžných formálních i neformálních situacích CJ-9-2-02 mluví o své rodině, kamarádech, škole, volném čase a dalších osvojovaných tématech CJ-9-2-03 vypráví jednoduchý příběh či událost; popíše osoby, místa a věci ze svého každodenního života ČTENÍ S POROZUMĚNÍM CJ-9-3-01 vyhledá požadované informace v jednoduchých každodenních autentických materiálech CJ-9-3-02 rozumí krátkým a jednoduchým textům, vyhledá v nich požadované informace PSANÍ CJ-9-4-01 vyplní základní údaje o sobě ve formuláři CJ-9-4-02 napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat CJ-9-4-03 reaguje na jednoduché písemné sdělení	- ústně i písemně předá informace o každodenních tématech - sestaví přiměřeně dlouhý text na známá témata - samostatně mluví o sobě, svých blízkých a známých lidech - opisem vyjádří slovo nebo jednoduché sdělení - shrne obsah mluveného či čteného textu ústně i písemně - samostatně pracuje s různými typy slovníků - vede konverzaci na běžné téma, vyžádá si informaci, kterou potřebuje - zná základní realie anglofonních zemí	Zvuková a grafická podoba jazyka – fonetické znaky (pasivně), základní výslovnostní návyky, vztah mezi zvukovou a grafickou podobou slov Slovní zásoba – slovní zásoba v komunikačních situacích probíraných tematických okruhů, práce se slovníkem Tematické okruhy – domov, rodina, škola, volný čas, povolání, lidské tělo, zdraví, jídlo, oblékání, nákupy, obec, dopravní prostředky, kalendářní rok (svátky, roční období, měsíce, dny v týdnu, hodiny), zvířata, příroda, počasí, realie zemí příslušných jazykových oblastí Mluvnice – základní gramatické struktury a typy vět (jsou tolerovány elementární chyby, které nenarušují smysl sdělení a porozumění)	VMEGS – Evropa a svět nás zajímá Čj D Z HV VKO

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

CJ-9-1-01p rozumí základním informacím v krátkých poslechových textech, které se týkají osvojených tematických okruhů

CJ-9-1-02p rozumí jednoduchým otázkám, které se týkají jeho osoby

CJ-9-2-01p odpoví na jednoduché otázky, které se týkají jeho osoby

CJ-9-3-01p rozumí slovům a jednoduchým větám, které se týkají osvojených tematických okruhů (zejména má-li k dispozici vizuální oporu)

CJ-9-4-03p reaguje na jednoduchá písemná sdělení, která se týkají jeho osoby

5.1.2.2 Německý jazyk

1. – 3. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI CJ-3-1-01 rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně verbálně i neverbálně CJ-3-1-02 zopakuje a použije slova a slovní spojení, se kterými se v průběhu výuky setkal CJ-3-1-03 rozumí obsahu jednoduchého krátkého psaného textu, pokud má k dispozici vizuální oporu CJ-3-1-04 rozumí obsahu jednoduchého krátkého mluveného textu, který je pronášen pomalu, zřetelně a s pečlivou výslovností, pokud má k dispozici vizuální oporu CJ-3-1-05 přiřadí mluvenou a psanou podobu téhož slova či slovního spojení CJ-3-1-06 píše slova a krátké věty na základě textové a vizuální předlohy	- rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně verbálně i neverbálně - zopakuje a použije slova a slovní spojení, se kterými se v průběhu výuky setkal - rozumí obsahu jednoduchého krátkého psaného textu, pokud má k dispozici vizuální oporu - rozumí obsahu jednoduchého krátkého mluveného textu, který je pronášen pomalu, zřetelně a s pečlivou výslovností, pokud má k dispozici vizuální oporu - přiřadí mluvenou a psanou podobu téhož slova či slovního spojení - píše slova a krátké věty na základě textové a vizuální předlohy	Verše, říkadla, písně a pohybové hry Prstové hry, hry v kroužku Jednoduché pokyny a pozdravy Dny v týdnu, měsíce, roční období Čísla 1-100 Slovička z říše přírody Jídlo Oblečení Počasí Věci kolem nás Činnosti během dne Abeceda Dům	Čj M ČaJS

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

CJ-3-1-01p je seznámen se zvukovou podobou cizího jazyka

4. - 5. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
POSLECH S POROZUMĚNÍM CJ-5-1-01 rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností CJ-5-1-02 rozumí slovům a jednoduchým větám, pokud jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu CJ-5-1-03 rozumí jednoduchému poslechovému textu, pokud je pronášen pomalu a zřetelně a má k dispozici vizuální oporu	- rozumí jednoduchým pokynům a větám, adekvátně na ně reaguje - počopí obsah a smysl jednoduché, pomalé a pečlivě vyslovované konverzace dvou osob s dostatkem času pro porozumění	Zvuková a grafická podoba jazyka – fonetické znaky (pasivně), základní výslovnostní návyky, vztah mezi zvukovou a grafickou podobou slov Slovní zásoba – základní slovní zásoba v komunikačních situacích probíraných tematických okruhů, práce se slovníkem Tematické okruhy – domov, rodina, škola, volný čas, povolání, lidské tělo, jídlo, oblékání, nákupy, bydliště, dopravní prostředky, kalendářní rok (svátky, roční období, měsíce, dny v týdnu, hodiny), zvířata, příroda, počasí	M Čj ČaJS
MLUVENÍ CJ-5-2-01 se zapojí do jednoduchých rozhovorů CJ-5-2-02 sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat CJ-5-2-03 odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat a podobné otázky pokládá	- aktivně se zapojí do jednoduché konverzace, pozdraví a rozloučí se s dospělým i kamarádem - odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat a podobné otázky pokládá	Mluvnice – základní gramatické struktury a typy vět, jsou-li součástí pamětně osvojeného repertoáru (jsou tolerovány elementární chyby, které nenarušují smysl sdělení a porozumění) - určitý, neurčitý člen - časování slovesa sein, haben - přítomný čas - věty kladné, záporné, tázací - rozlišování slovních druhů, podstatná jména, přídavná jména, slovesa, tázací zájmena - množné číslo podst. jmen. - rozkazovací způsob Základní předložky - tázací zájmena - minulý čas vybraných nepravidelných sloves	
PSANÍ CJ-5-4-01 napíše krátký text s použitím jednoduchých vět a slovních spojení o sobě, rodině, činnostech a událostech z oblasti svých zájmů a každodenního života CJ-5-4-02 vyplní osobní údaje do formuláře	- vyplní osobní údaje do formuláře - napíše krátký text s použitím jednoduchých vět a slovních spojení o sobě, rodině, činnostech a událostech z oblasti svých zájmů a každodenního života		

ČTENÍ S POROZUMĚNÍM CJ-5-3-01 vyhledá potřebnou informaci v jednoduchém textu, který se vztahuje k osvojovaným tématům CJ-5-3-02 rozumí jednoduchým krátkým textům z běžného života, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu	- vyhledá potřebnou informaci v jednoduchém textu, který se vztahuje k osvojovaným tématům - rozumí jednoduchým krátkým textům z běžného života, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu		
--	--	--	--

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

CJ-5-1-01p rozumí jednoduchým pokynům učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností

CJ-5-1-02p rozumí slovům a frázím, se kterými se v rámci tematických okruhů opakovaně setkal (zejména má-li k dispozici vizuální oporu) - rozumí výrazům pro pozdrav a poděkování

CJ-5-2-01p pozdraví a poděkuje

CJ-5-2-02p sdělí své jméno a věk

CJ-5-2-03p vyjádří souhlas či nesouhlas, reaguje na jednoduché otázky (zejména pokud má k dispozici vizuální oporu)

CJ-5-3-02p rozumí slovům, se kterými se v rámci tematických okruhů opakovaně setkal (zejména má-li k dispozici vizuální oporu)

Je seznámen s grafickou podobou cizího jazyka.

2. stupeň

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
POSLECH S POROZUMĚNÍM DCJ-9-1-01 rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou pronášeny pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně DCJ-9-1-02 rozumí slovům a jednoduchým větám, které jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu DCJ-9-1-03 rozumí základním informacím v krátkých poslechových textech týkajících se každodenních témat MLUVENÍ CJ-9-2-01 zeptá se na základní informace a adekvátně reaguje v běžných formálních i neformálních situacích CJ-9-2-02 mluví o své rodině, kamarádech, škole, volném čase a dalších osvojovaných tématech CJ-9-2-03 vypráví jednoduchý příběh či událost; popíše osoby, místa a věci ze svého každodenního života ČTENÍ S POROZUMĚNÍM CJ-9-3-01 vyhledá požadované informace v jednoduchých každodenních autentických materiálech CJ-9-3-02 rozumí krátkým a jednoduchým textům, vyhledá v nich požadované informace PSANÍ CJ-9-4-01 vyplní základní údaje o sobě ve formuláři CJ-9-4-02 napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat CJ-9-4-03 reaguje na jednoduché písemné sdělení	- ústně i písemně předá informace o každodenních tématech - sestaví přiměřeně dlouhý text na známá témata - samostatně mluví o sobě, svých blízkých a známých lidech - opisem vyjádří slovo nebo jednoduché sdělení - shrne obsah mluveného či čteného textu ústně i písemně - samostatně pracuje s různými typy slovníků - vede konverzaci na běžné téma, vyžádá i informaci, kterou potřebuje - zná základní realie německy hovořících států sousedících s ČR	Zvuková a grafická podoba jazyka – fonetické znaky (pasivně), základní výslovnostní návyky, vztah mezi zvukovou a grafickou podobou slov Slovní zásoba – slovní zásoba v komunikačních situacích probíraných tematických okruhů, práce se slovníkem Tematické okruhy – domov, rodina, škola, volný čas, povolání, lidské tělo, zdraví, jídlo, oblékání, nákupy, obec, dopravní prostředky, kalendářní rok (svátky, roční období, měsíce, dny v týdnu, hodiny), zvířata, příroda, počasí, realie zemí příslušných jazykových oblastí Mluvnice – základní gramatické struktury a typy vět (jsou tolerovány elementární chyby, které nenarušují smysl sdělení a porozumění)	VMEGS – Evropa a svět nás zajímá Čj D Z HV VKO

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

CJ-9-1-01p rozumí základním informacím v krátkých poslechových textech, které se týkají osvojených tematických okruhů

CJ-9-1-02p rozumí jednoduchým otázkám, které se týkají jeho osoby

CJ-9-2-01p odpoví na jednoduché otázky, které se týkají jeho osoby

CJ-9-3-01p rozumí slovům a jednoduchým větám, které se týkají osvojených tematických okruhů (zejména má-li k dispozici vizuální oporu)

CJ-9-4-03p reaguje na jednoduchá písemná sdělení, která se týkají jeho osoby

5.2 Matematika a její aplikace

5.2.1 Matematika

Charakteristika předmětu

Vyučovací předmět Matematika má důležité postavení ve vzdělávacím procesu. Poskytuje vědomosti potřebné v praktickém životě každého člověka.

Obsah předmětu je rozdělen na čtyři tematické okruhy:

- Číslo a početní operace (na druhém stupni navazuje Číslo a proměnná)
- Závislosti, vztahy a práce s daty
- Geometrie v rovině a prostoru
- Aplikační úlohy

Časové vymezení předmětu

Časová dotace předmětu, včetně využití disponibilních hodin a zařazení v epochách podrobně v příloze č. 1.

Číslo a početní operace, číslo a proměnná

Na prvním stupni je pro žáky důležité pochopit kvalitu čísla. Pod pojmem každé číslice by si měli uvědomit konkrétní pojem. Číslice není obrazem ve smyslu zavádění zápisu písmenek, ale obrazem číselné kvality. Obraz tedy souvisí s podstatou čísla, ne s vnější formou číslice.

Utváření aritmetických a geometrických pojmů je spojeno s vnímáním a činností vlastního pohybového organismu. Počítání je již zvnitřněným pohybem, při kterém také pohyb vnímáme. Proto je z počátku veškeré počítání propojeno s pohybem rytmických cvičení (např. násobkové řady). Matematika má blízký vztah také ke Kreslení forem, kde konkrétně cvičíme a pěstujeme to, co je pro matematizování tolik potřebné: uvědomovat si pohyb rukou.

Díky vnitřní pohyblivosti vzniká schopnost zapojit fantazii při řešení matematických problémů. Prožitkem kvality čísel žák zažívá důvěru a jistotu: číslo – svět – člověk patří k sobě. Další jistotu může žák při počítání prožít ve správném řešení určitého problému. Důležité je neustálé procvičování a opakování probrané látky.

Žáci si osvojují aritmetické operace, v jejichž třech složkách: dovednost provádět operaci, algoritmičké porozumění (proč je operace prováděna předloženým postupem) a významové porozumění (umět operaci propojit s reálnou situací). Vždy se postupuje od celku k částem.

Na druhém stupni s blížícím se věkem dospíváním matematika vyžaduje zaměření nejen na číselnou a algebraickou látku, ale i na vlastní myšlení. Proto je potřeba rozvíjet zájem o svět, obracet myšlení k potřebám a požadavkům praktického života. Smyslem vzorců s obecnou proměnnou je vyjádřit zákonitou, pojmovou souvislost. Matematika by tedy měla vést k porozumění úsudkem, od vyjádření problému, řešení problému, vyjádření zákonitostí a mnohostranné použití.

Závislosti, vztahy a práce s daty

Žáci rozpoznávají určité typy změn a závislostí, uvědomují si změny a závislosti známých jevů. Tyto změny a závislosti žáci 2. stupně analyzují z tabulek, diagramů a grafů a v jednoduchých případech je také konstruují.

Geometrie v rovině a prostoru

Tato součást výuky matematiky je vyučována v oddělených epochách. Jednou z vůdčích myšlenek tohoto předmětu je rozvoj a podpora názorné prostorové představivosti.

Základní schopnosti, znalosti a techniky se stupňují přiměřeně věku a individuálním schopnostem žáků. Radost při rýsování má žákům pomáhat rozvíjet trpělivost, pečlivost a přesnost, stejně jako samostatnou tvořivou činnost. Geometrické útvary se učí znát při kreslení, vychází se od pravidelných forem, které nejsou pojednány jako zvláštní případy obecných forem, ale právě jako základní útvary, které nejjasněji hovoří řečí dané formy. Zde dochází k postupnému osvojování pojmů: šikmý, svislý, vodorovný, oblouk, nahoře, dole, uprostřed, oblé, hranaté; symetrie osová, středová, souměrnost, shodnost, podobnost, průniky, uzly, křivka, přímka, úsečka, bod, rovinné útvary, úhel, trojúhelník, čtverec, obdélník, kruh.

Vzdělávací strategie a rozvíjené kompetence

Kompetence k učení

- Žáci využívají matematických poznatků a dovedností v praktických činnostech - odhady, měření a porovnávání velikostí a vzdáleností, orientace rozvíjení paměti žáků prostřednictvím numerických výpočtů a osvojováním si nezbytných matematických vzorců a algoritmů
- Žáci rozvíjejí kombinatorní a logické myšlení, učí se kritickému usuzování a srozumitelné a věcné argumentaci prostřednictvím řešení matematických problémů
- Žáci rozvíjí myšlení osvojováním si a využíváním základních matematických pojmů a vztahů, poznávání jejich charakteristických vlastností a na základě těchto vlastností určují a zařazují pojmy
- Žáci vytváří zásoby matematických nástrojů (početních operací, algoritmů, metod řešení úloh) a k efektivnímu využívání osvojeného matematického aparátu

Kompetence komunikativní

- Žáci jsou vedeni ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu
- Žáci se učí obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných
- Podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami

Kompetence k řešení problémů

- Žáci vnímají složitosti reálného světa a jeho porozumění, rozvíjí zkušenosti s matematickým modelováním (matematizace reálných situací), vyhodnocují matematické modely a seznamují se s hranicemi jeho použití. Dochází k poznání, že realita je složitější než její matematický model, že daný model může být vhodný pro různorodé situace a jedna situace může být vyjádřena různými modely
- Žáci provádí rozbor problému a plánu řešení, odhadují výsledky, učí se volbě správného postupu k vyřešení problému a vyhodnocování správnosti výsledku vzhledem k podmínkám úlohy nebo problému.

Kompetence sociální a personální

- Žáci rozvíjí spolupráci při řešení problémových a aplikovaných úloh vyjadřujících situace z běžného života, a následně k využívání získaného řešení v praxi

- Žáci jsou vedeni k poznávání možností matematiky a skutečnosti, že k výsledku lze dospět různými způsoby

Kompetence občanské

- Žáci rozvíjí důvěru ve vlastní schopnosti a možnosti při řešení úloh, učí se soustavné sebekontroly při každém kroku postupu řešení

Kompetence pracovní

- Žáci jsou vedeni k systematickosti, vytrvalosti a přesnosti, k vytváření dovednosti vyslovovat hypotézy na základě zkušenosti nebo pokusu a jejich ověřování nebo vyvracení pomocí protipříkladu

Kompetence digitální

- učíme žáky rozlišování obrazných symbolů, porozumění jejich významu (např. značky, piktogramy, šipky), odlišování symbolů s jednoznačným a nejednoznačným významem
- vedeme žáky k posouzení úplnosti dat s ohledem na řešený problém, k dohledávání chybějících informací potřebných k řešení úloh nebo situací v doporučených online zdrojích a k ověřování informací z více zdrojů
- motivujeme žáky k využití digitálních technologií v situacích, kdy jim jejich použití usnadní činnost (např. převedení údajů z tabulky do diagramu v tabulkovém procesoru)
- klademe důraz na používání kalkulátoru, např. při provádění kontroly odhadů
- vytváříme situace, kdy jim využití digitálních technologií napomůže k efektivnímu řešení matematického problému
- vedeme žáky k využívání digitálních technologií pro správu a vyhodnocení dat, prezentaci a interpretaci výsledků

1. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
ČÍSLO A POČETNÍ OPERACE M-3-1-01 používá přirozená čísla k modelování reálných situací, počítá předměty v daném souboru, vytváří soubory s daným počtem prvků M-3-1-05 řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje a modeluje osvojené početní operace	Provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly do 20 Čte, zapisuje přirozená čísla do 20 Řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje a modeluje osvojené početní operace	- počítání v oboru 1-20 - čtení a zápis čísel (římských, arabských) - porovnávat čísla na základě množství nebo pořadí - rytmická cvičení a počátky pamětního zvládnutí některých násobkových řad - komutativnost sčítání ($3 + 4 = 4 + 3$) - zavedení všech čtyř základních početních výkonů (sčítání, odčítání, násobení, dělení) v oboru do 20 a písemná forma těchto operací - počáteční cvičení v pamětním počítání	
ZÁVISLOSTI, VZTAHY A PRÁCE S DATY M-3-2-02 popisuje jednoduché závislosti z praktického života	Orientuje se v čase Přečte a zapíše vztah rovnosti a nerovnosti	- orientace v prostoru (vpravo - vlevo, vpřed - vzad). - znalost hodin (celá hodina).	
GEOMETRIE M-3-3-01 rozezná, pojmenuje, vymodeluje a popíše základní rovinné útvary a jednoduchá tělesa; nachází v realitě jejich reprezentaci	Rozezná, pojmenuje, vymodeluje a popíše základní rovinné útvary	- rozlišení kruhu, čtverce, trojúhelníku. Počítání a porovnávání geometrických útvarů (menší, větší, stejný)	KF

2. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
ČÍSLO A POČETNÍ OPERACE M-3-1-01 používá přirozená čísla k modelování reálných situací, počítá předměty v daném souboru, vytváří soubory s daným počtem prvků M-3-1-03 užívá lineární uspořádání; zobrazí číslo na číselné ose M-3-1-04 provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly M-3-1-05 řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje a modeluje osvojené početní operace	Provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly do 100 Čte, zapisuje přirozená čísla do 100 Přečte a zapíše vztah rovnosti a nerovnosti Zobrazí číslo na číselné ose Provádí z paměti jednoduché početní operace Řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje a modeluje osvojené početní operace	- rozšíření početních výkonů v oboru přirozených čísel do 100 (úlohy s více početními výkony najednou) - rytmická cvičení a pamětní osvojování násobkových řad - elementární slovní úlohy - rozšíření početních výkonů v oboru přirozených čísel do 100 - procvičování pamětního počítání ("z hlavy") - číselná osa - desítky a jednotky ve trojciferném čísle - porovnávání čísel, odhady výsledků - komutativní násobení ($5 \times 4 = 4 \times 5$)	
ZÁVISLOSTI, VZTAHY A PRÁCE S DATY M-3-2-01 orientuje se v čase, provádí jednoduché převody jednotek času	Orientuje se v čase, provádí jednoduché převody jednotek času	- časové pojmy (minuty, hodiny, den, měsíc, rok, včera, dnes, zítra)	ČAS - orientace v čase
GEOMETRIE M-3-3-01 rozezná, pojmenuje, vymodeluje a popíše základní rovinné útvary a jednoduchá tělesa; nachází v realitě jejich reprezentaci M-3-3-03 rozezná a modeluje jednoduché souměrné útvary v rovině	Rozezná, pojmenuje, vymodeluje a popíše základní rovinné útvary a jednoduchá tělesa; nachází v realitě jejich reprezentaci Rozezná a modeluje jednoduché souměrné útvary v rovině	- osově souměrné formy - základní útvary v rovině – lomená čára, čtverec, obdélník, trojúhelník, kruh	

3. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
ČÍSLO A POČETNÍ OPERACE M-3-1-01 používá přirozená čísla k modelování reálných situací, počítá předměty v daném souboru, vytváří soubory s daným počtem prvků M-3-1-02 čte, zapisuje a porovnává přirozená čísla do 1 000, užívá a zapisuje vztah rovnosti a nerovnosti M-3-1-03 užívá lineární uspořádání; zobrazí číslo na číselné ose M-3-1-04 provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly M-3-1-05 řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje a modeluje osvojené početní operace	Používá přirozená čísla k modelování reálných situací, počítá předměty v daném souboru, vytváří soubory s daným počtem prvků Čte, zapisuje a porovnává přirozená čísla do 1 000, užívá a zapisuje vztah rovnosti a nerovnosti Užívá lineární uspořádání; zobrazí číslo na číselné ose Provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly Řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje a modeluje osvojené početní operace	- rozšíření oboru přirozených čísel do 1 000 - desítková soustava - sčítání a odčítání vícečíslicových čísel - odhady a kontrola výsledků - míry - váhy a početní cvičení s jejich aplikacemi - násobkové řady - počítání z paměti	ČAS - míry a váhy
ZÁVISLOSTI, VZTAHY A PRÁCE S DATY M-3-2-01 orientuje se v čase, provádí jednoduché převody jednotek času M-3-2-02 popisuje jednoduché závislosti z praktického života M-3-2-03 doplňuje tabulky, schémata, posloupnosti čísel	Orientuje se v čase, provádí jednoduché převody jednotek času Popisuje jednoduché závislosti z praktického života	Časové pojmy (rok-52 týdnů, 365 dnů, přestupný rok)	ČAS - orientace v čase
GEOMETRIE M-3-3-01 rozezná, pojmenuje, vymodeluje a popíše základní rovinné útvary a jednoduchá tělesa; nachází v realitě jejich reprezentaci M-3-3-02 porovnává velikost útvarů, měří a odhaduje délku úsečky M-3-3-03 rozezná a modeluje jednoduché souměrné útvary v rovině	Porovnává velikost útvarů, měří a odhaduje délky Rozezná a modeluje jednoduché souměrné útvary v rovině	Jednotky délky a jejich převody Osově souměrné útvary Základní útvary v prostoru: kvádr, krychle, koule	ČAS - měření

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

M-3-1-01p porovnává množství a vytváří soubory prvků podle daných kritérií v oboru do 20

M-3-1-02p čte, píše a používá číslice v oboru do 20, numerace do 100

M-3-1-02p zná matematické operátory + , - , = , < , > a umí je zapsat

M-3-1-04p sčítá a odčítá s užitím názoru v oboru do 20 M-3-1-05p řeší jednoduché slovní úlohy na sčítání a odčítání v oboru do 20 umí rozklad čísel v oboru do 20

M-3-2-02p modeluje jednoduché situace podle pokynů a s využitím pomůcek

M-3-2-03p doplňuje jednoduché tabulky, schémata a posloupnosti čísel v oboru do 20 - zvládá orientaci v prostoru a používá výrazy vpravo, vlevo, pod, nad, před, za, nahoře, dole, vpředu, vzadu - uplatňuje matematické znalosti při manipulaci s drobnými mincemi

M-3-3-01p pozná a pojmenuje základní geometrické tvary a umí je graficky znázornit

M-3-3-01p rozezná přímku a úsečku, narýsuje je a ví, jak se označují

M-3-3-02p používá pravítko

4. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
ČÍSLO A POČETNÍ OPERACE M-5-1-01 využívá při pamětném i písemném počítání komutativnost a asociativnost sčítání a násobení M-5-1-02 provádí písemné početní operace v oboru přirozených čísel M-5-1-03 zaokrouhluje přirozená čísla, provádí odhady a kontroluje výsledky početních operací v oboru přirozených čísel M-5-1-04 řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje osvojené početní operace v celém oboru přirozených čísel	Dokáže rozdělit celek na části ve tvaru zlomku Provádí početní operace se stejnojmennými zlomky Využívá při pamětném i písemném počítání komutativnost a asociativnost sčítání a násobení Provádí písemné početní operace v oboru přirozených čísel Zaokrouhluje přirozená čísla, provádí odhady a kontroluje výsledky početních operací v oboru přirozených čísel Řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje osvojené početní operace v celém oboru přirozených čísel	- prohlubování písemného sčítání a odčítání víceciferných čísel v oboru do 1 000 000. - zavedení zlomků, poznání zlomku jako díl celku (z části k celku) - zlomek jako porovnávání (vztah k násobení). - užití zlomků v praxi - sčítání a odčítání, jednoduchých zlomků. - převedení nepravých zlomků ve smíšená čísla a obráceně - opakování všech čtyř početních výkonů a písemného násobení a dělení s vícemístnými čísly - počítání z paměti - slovní úlohy	
ZÁVISLOSTI, VZTAHY A PRÁCE S DATY M-5-2-01 vyhledává, sbírá a třídí data	Doplňuje tabulky	- tabulky, jízdní řády	
GEOMETRIE M-5-3-01 narysuje a znázorní základní rovinné útvary (čtverec, obdélník, trojúhelník a kružnici); užívá jednoduché konstrukce M-5-3-02 sčítá a odčítá graficky úsečky; určí délku lomené čáry, obvod mnohoúhelníku sečtením délek jeho stran	Znázorní základní rovinné útvary Znázorní rovnoběžky a kolmice Rozpozná a znázorní jednoduché osově souměrné útvary a určí osu souměrnosti útvaru překládáním papíru	- základní útvary v rovině – lomená čára, přímka, polopřímka, úsečka, čtverec, kružnice, obdélník, trojúhelník, kruh, čtyřúhelník, mnohoúhelník (náčrty) - vzájemná poloha dvou přímek v rovině – náčrty, zavedení pojmů	ČAS – náčrty, plány
NESTANDARDNÍ APLIKAČNÍ ÚLOHY A PROBLÉMY M-5-4-01 řeší jednoduché praktické slovní úlohy a problémy, jejichž řešení je do značné míry nezávislé na obvyklých postupech a algoritmech školské matematiky	Řeší jednoduché slovní úlohy nezávislé na algoritmech školské matematiky	- slovní úlohy - číselné a obrázkové řady	

5. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
ČÍSLO A POČETNÍ OPERACE M-5-1-05 modeluje a určí část celku, používá zápis ve formě zlomku M-5-1-06 porovná, sčítá a odčítá zlomky se stejným jmenovatelem v oboru kladných čísel M-5-1-07 přečte zápis desetinného čísla a vyznačí na číselné ose desetinné číslo dané hodnoty M-5-1-08 porozumí významu znaku „-“ pro zápis celého záporného čísla a toto číslo vyznačí na číselné ose	Provádí početní operace se zlomky Počítá z paměti i písemně Zaokrouhluje čísla, provádí kontrolu výsledků Řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje osvojené početní operace v celém oboru přirozených čísel	- opakování čtyř početních výkonů s přirozenými čísly v oboru i více než 1 000 000 - spojení čtyř základních početních výkonů (smíšené příklady) - počítání se zlomky (krácení a rozšiřování, počítání s desetinnými zlomky, znázorňování a porovnávání zlomků) - zavedení desetinných čísel a osvojování vztahu mezi desetinným číslem a desetinným zlomkem - jednoduché početní operace s desetinnými čísly - násobení a dělení čísla 10, 100, 1000 - závorky - počítání z paměti - měření a vážení (jednotky-délkové, obsahové, hmotnostní) - sčítání a odčítání, násobení a dělení zlomků	
ZÁVISLOSTI, VZTAHY A PRÁCE S DATY M-5-2-01 vyhledává, sbírá a třídí data M-5-2-02 čte a sestavuje jednoduché tabulky a diagramy	Vyhledává, sbírá a třídí data Čte a sestavuje jednoduché tabulky a diagramy	- závislosti a jejich vlastnosti - diagramy, grafy, tabulky, jízdní řády	
GEOMETRIE M-5-3-01 narýsuje a znázorní základní rovinné útvary (čtverec, obdélník, trojúhelník a kružnici); užívá jednoduché konstrukce M-5-3-02 sčítá a odčítá graficky úsečky; určí délku lomené čáry, obvod mnohoúhelníku sečtením délek jeho stran M-5-3-03 sestrojí rovnoběžky a kolmice M-5-3-04 určí obsah obrazce pomocí čtvercové sítě a užívá základní jednotky obsahu M-5-3-05 rozpozná a znázorní ve čtvercové síti jednoduché osově souměrné útvary a určí osu souměrnosti útvaru překládáním papíru	Narýsuje a znázorní základní rovinné útvary Sčítá a odčítá graficky úsečky; určí délku lomené čáry, obvod mnohoúhelníku sečtením délek jeho stran Sestrojí rovnoběžky a kolmice Určí obsah obrazce pomocí čtvercové sítě a užívá základní jednotky obsahu Rozpozná a znázorní ve čtvercové síti jednoduché osově souměrné útvary a určí osu souměrnosti útvaru překládáním papíru	- základní geometrické útvary a pojmy – konstrukce: bod, přímk, rovnoběžka, kolmice; různoběžky, úsečka, střed, osa - rovinné útvary: kružnice, kruh, čtverec; rovnoběžník, obdélník, trojúhelník - prostorové útvary: krychle, kvádr, koule, kužel, jehlan, válec – základní vlastnosti - jednotky: délkové míry, obsahové míry - výpočty: obvod, obsah – pomocí čtvercové sítě	
NESTANDARDNÍ APLIKAČNÍ ÚLOHY A PROBLÉMY M-5-4-01 řeší jednoduché praktické slovní úlohy a problémy, jejichž řešení je do značné míry nezávislé na obvyklých postupech a algoritmech školské matematiky	Řeší jednoduché praktické slovní úlohy a problémy, jejichž řešení je do značné míry nezávislé na obvyklých postupech a algoritmech školské matematiky	- slovní úlohy - číselné a obrázkové řady - magické čtverce - prostorová představivost	

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

M-5-1-02p čte, píše a porovnává čísla v oboru do 100 i na číselné ose, numerace do 1000

M-5-1-02p sčítá a odčítá z paměti i písemně dvouciferná čísla

M-5-1-02p zvládne s názorem řady násobků čísel 2 až 10 do 100

M-5-1-03p zaokrouhluje čísla na desítky i na stovky s využitím ve slovních úlohách

M-5-1-03p tvoří a zapisuje příklady na násobení a dělení v oboru do 100

M-5-1-04p zapíše a řeší jednoduché slovní úlohy

M-5-1-04p rozeznává sudá a lichá čísla - používá kalkulátor

M-5-2-01p vyhledá a roztřídí jednoduchá data (údaje, pojmy apod.) podle návodu

M-5-2-02p orientuje se a čte v jednoduché tabulce - určí čas s přesností na čtvrt hodiny, převádí jednotky času v běžných situacích - provádí jednoduché převody jednotek délky, hmotnosti a času - uplatňuje matematické znalosti při manipulaci s penězi

M-5-3-01p znázorní, narýsuje a označí základní rovinné útvary

M-5-3-02p měří a porovnává délku úsečky

M-5-3-02p vypočítá obvod mnohoúhelníku sečtením délek jeho stran

M-5-3-03 sestrojí rovnoběžky a kolmice

M-5-3-05p určí osu souměrnosti překládáním papíru - pozná základní tělesa

M-5-4-01p řeší jednoduché praktické slovní úlohy, jejichž řešení nemusí být závislé na matematických postupech

6. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
ČÍSLO A PROMĚNNÁ M-9-1-01 provádí početní operace v oboru celých a racionálních čísel; užívá ve výpočtech druhou mocninu a odmocninu M-9-1-02 zaokrouhluje a provádí odhady s danou přesností, účelně využívá kalkulačtor M-9-1-03 modeluje a řeší situace s využitím dělitelnosti v oboru přirozených čísel M-9-1-04 užívá různé způsoby kvantitativního vyjádření vztahu celek – část (přirozeným číslem, poměrem, zlomkem, desetinným číslem, procentem) M-9-1-05 řeší modelováním a výpočtem situace vyjádřené poměrem; pracuje s měřítky map a plánů M-9-1-06 řeší aplikační úlohy na procenta (i pro případ, že procentová část je větší než celek)	Zaokrouhluje a provádí odhady s danou přesností, účelně využívá kalkulačtor Modeluje a řeší situace s využitím dělitelnosti v oboru přirozených čísel Užívá různé způsoby kvantitativního vyjádření vztahu celek – část (přirozeným číslem, poměrem, zlomkem, desetinným číslem, procentem) Řeší modelováním a výpočtem situace vyjádřené poměrem; pracuje s měřítky map a plánů Řeší aplikační úlohy na procenta (i pro případ, že procentová část je větší než celek)	- pořadí početních výkonů - dělitelnost (prvočíslo) - procvičování počítání s přirozenými čísly - procvičování počítání s kladnými desetinnými čísly a zlomky - míry a váhy - desetinný systém - trojčlenka s přímou a nepřímou úměrností - poměr - procenta - procento, základ, procentová část, počet procent - rozvedení počítání s %, úrokový počet, zisk a ztráta, jednoduché výpočty daní, šek, konto, kapitál, daň, návštěva banky - zaokrouhlování desetinných čísel - písemné dělení s desetinným číslem v dělenci, v děliteli, v dělenci i děliteli - rozvíjet v žácích jistotu v zacházení s čísly	Z – poloha, měřítko mapy D – časová osa
ZÁVISLOSTI, VZTAHY A PRÁCE S DATY M-9-2-01 vyhledává, vyhodnocuje a zpracovává data M-9-2-02 porovnává soubory dat M-9-2-03 určuje vztah přímé anebo nepřímé úměrnosti	Zvládá počty související s obchodem, koloběhem peněz a úroky Určuje vztah přímé anebo nepřímé úměrnosti Dodržuje zásady hospodárnosti, popíše a objasní vlastní způsoby zacházení s penězi a se svým i svěřeným majetkem, vyhýbá se rizikům v hospodaření s penězi Vysvětlí, jakou funkci plní banky a jaké služby občanům nabízejí Rozlišuje, ze kterých zdrojů pocházejí příjmy státu a do kterých oblastí stát směřuje své výdaje, uvede příklady dávek a příspěvků, které ze státního rozpočtu získávají občané Rozlišuje a porovnává úlohu výroby, obchodu a služeb, uvede příklady jejich součinnosti	- přímá a nepřímá úměrnost - majetek a vlastnictví - peníze - výroba, obchod, služby - principy tržního hospodářství	

	Na příkladu chování kupujících a prodávajících vyloží podstatu fungování trhu		
GEOMETRIE M-9-3-01 zdůvodňuje a využívá polohové a metrické vlastnosti základních rovinných útvarů při řešení úloh a jednoduchých praktických problémů; využívá potřebnou matematickou symboliku M-9-3-02 charakterizuje a třídí základní rovinné útvary M-9-3-03 určuje velikost úhlu měřením a výpočtem M-9-3-04 odhaduje a vypočítá obsah a obvod základních rovinných útvarů M-9-3-13 analyzuje a řeší aplikační geometrické úlohy s využitím osvojeného matematického aparátu	Zdůvodňuje a využívá polohové a metrické vlastnosti základních rovinných útvarů při řešení úloh a jednoduchých praktických problémů; využívá potřebnou matematickou symboliku Charakterizuje a třídí základní rovinné útvary Určuje velikost úhlu měřením a výpočtem Odhaduje a vypočítá obsah a obvod základních rovinných útvarů Analyzuje a řeší aplikační geometrické úlohy s využitím osvojeného matematického aparátu	-geometrie trojúhelníka - rovnostranný trojúhelník, vrchol, základna, úhel; - rovnoramenný trojúhelník jako pohyb vrcholu rovnostranného trojúhelníka po svislici; - podobně i všechny ostatní formy (pravoúhlé, tupoúhlé) vznikají pohybem vrcholů trojúhelníka, např. do stran, skrze střed trojúhelníka, po kruhu. - výška a těžnice trojúhelníka - obvod, obsah pravoúhlého trojúhelníka - geometrie čtyřúhelníka: - čtverec; úhlopříčka - obdélník, kosočtverec - lichoběžník, kosodélník, deltoid - zvláštní případy: dva stejné úhly, dvě stejné strany aj. až po zcela nepravidelný čtyřúhelník - konstrukce - obvod - dělení kruhu: pravidelné mnohoúhelníky a hvězdice - pravidelný 6- a 12-úhelník - pravidelný 8- a 16-úhelník (směrová růžice) - formy z geometrické řady v sobě ležících mnohoúhelníků	
NESTANDARTNÍ APLIKAČNÍ ÚLOHY A PROBLÉMY M-9-4-01 užívá logickou úvahu a kombinační úsudek při řešení úloh a problémů a nalézá různá řešení předkládaných nebo zkoumaných situací M-9-4-02 řeší úlohy na prostorovou představivost, aplikuje a kombinuje poznatky a dovednosti z různých tematických a vzdělávacích oblastí	Užívá logickou úvahu a kombinační úsudek při řešení úloh a problémů a nalézá různá řešení předkládaných nebo zkoumaných situací Řeší úlohy na prostorovou představivost, aplikuje a kombinuje poznatky a dovednosti z různých tematických a vzdělávacích oblastí	- číselné a logické řady - číselné a obrázkové analogie - logické a netradiční geometrické úlohy	

7. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
ČÍSLO A PROMĚNNÁ M-9-1-01 provádí početní operace v oboru celých a racionálních čísel; užívá ve výpočtech druhou mocninu a odmocninu M-9-1-02 zaokrouhluje a provádí odhady s danou přesností, účelně využívá kalkulátor M-9-1-03 modeluje a řeší situace s využitím dělitelnosti v oboru přirozených čísel M-9-1-04 užívá různé způsoby kvantitativního vyjádření vztahu celek – část (přirozeným číslem, poměrem, zlomkem, desetinným číslem, procentem) M-9-1-07 matematizuje jednoduché reálné situace s využitím proměnných; určí hodnotu výrazu, sčítá a násobí mnohočleny, provádí rozklad mnohočlenu na součin pomocí vzorců a vytýkáním M-9-1-08 formuluje a řeší reálnou situaci pomocí rovnic a jejich soustav M-9-1-09 analyzuje a řeší jednoduché problémy, modeluje konkrétní situace, v nichž využívá matematický aparát v oboru celých a racionálních čísel	Provádí početní operace v oboru celých a racionálních čísel; užívá ve výpočtech druhou mocninu a odmocninu Zaokrouhluje a provádí odhady s danou přesností, účelně využívá kalkulátor Modeluje a řeší situace s využitím dělitelnosti v oboru přirozených čísel Užívá různé způsoby kvantitativního vyjádření vztahu celek – část (přirozeným číslem, poměrem, zlomkem, desetinným číslem, procentem) Matematizuje jednoduché reálné situace s využitím proměnných Formuluje a řeší reálnou situaci pomocí rovnic Analyzuje a řeší jednoduché problémy, modeluje konkrétní situace, v nichž využívá matematický aparát v oboru celých a racionálních čísel	- sčítání, odčítání, násobení a dělení v oboru přirozených a kladných racionálních čísel - slovní úlohy - trojčlenka, procenta, úrokový a diskontní počet - absolutní hodnota čísla, číselná osa - čísla opačná, číselná osa - celá a racionální čísla - úvod do celých záporných čísel – sčítání, odčítání, násobení a dělení s celými zápornými čísly - závorky - algebra - lineární rovnice s jednou proměnnou v oblasti racionálních čísel - rovnice, nerovnice - jednoduché slovní úlohy - druhá mocnina a odmocnina – úvod	
GEOMETRIE M-9-3-01 zdůvodňuje a využívá polohové a metrické vlastnosti základních rovinných útvarů při řešení úloh a jednoduchých praktických problémů; využívá potřebnou matematickou symboliku M-9-3-02 charakterizuje a třídí základní rovinné útvary M-9-3-04 odhaduje a vypočítá obsah a obvod základních rovinných útvarů M-9-3-05 využívá pojem množina všech bodů dané vlastnosti k charakteristice útvaru a k řešení polohových a nepolohových konstrukčních úloh M-9-3-06 načrtne a sestrojí rovinné útvary	Zdůvodňuje a využívá polohové a metrické vlastnosti základních rovinných útvarů při řešení úloh a jednoduchých praktických problémů; využívá potřebnou matematickou symboliku Charakterizuje a třídí základní rovinné útvary Odhaduje a vypočítá obsah a obvod základních rovinných útvarů Využívá pojem množina všech bodů dané vlastnosti k charakteristice útvaru a k řešení polohových a nepolohových konstrukčních úloh Načrtne a sestrojí rovinné útvary Užívá k argumentaci a při výpočtech věty o shodnosti trojúhelníků	- kružnice opsaná a vepsaná trojúhelníku a čtyřúhelníku a jejich středy - přenášení úhlů, vrcholový úhel, střídavý úhel apod. - přenášení, zvětšování a zmenšování geometrických obrazců, jejich shodnost - shodnost, rovnoběžné posouvání, otáčení - různé způsoby přenášení trojúhelníka - osová, středová symetrie - geometrie kruhu : - pravidelný 24-úhelník - obvodový a středový úhel - tečna, sečna - Thaletova věta a její užití - vzájemné proměny obrazců :	

M-9-3-07 užívá k argumentaci a při výpočtech věty o shodnosti a podobnosti trojúhelníků M-9-3-08 načrtne a sestrojí obraz rovinného útvaru ve středové a osově souměrnosti, určí osově a středově souměrný útvar těles M-9-3-13 analyzuje a řeší aplikační geometrické úlohy s využitím osvojeného matematického aparátu	Načrtne a sestrojí obraz rovinného útvaru ve středové a osově souměrnosti, určí osově a středově souměrný útvar	- vzájemné proměny kosodélníku, trojúhelníka, obdélníku apod. - Pythagorova věta - od nejnázornějších forem až po nahlížení proměny obrazců	
ZÁVISLOSTI, VZTAHY A PRÁCE S DATY M-9-2-02 porovnává soubory dat M-9-2-05 matematizuje jednoduché reálné situace s využitím funkčních vztahů	Porovnává soubory dat Matematizuje jednoduché reálné situace s využitím funkčních vztahů	- peníze - výroba, obchod, služby - principy tržního hospodářství	D VKO
NESTANDARTNÍ APLIKAČNÍ ÚLOHY A PROBLÉMY M-9-4-01 užívá logickou úvahu a kombinační úsudek při řešení úloh a problémů a nalézá různá řešení předkládaných nebo zkoumaných situací M-9-4-02 řeší úlohy na prostorovou představivost, aplikuje a kombinuje poznatky a dovednosti z různých tematických a vzdělávacích oblastí	Užívá logickou úvahu a kombinační úsudek při řešení úloh a problémů a nalézá různá řešení předkládaných nebo zkoumaných situací Řeší úlohy na prostorovou představivost, aplikuje a kombinuje poznatky a dovednosti z různých tematických a vzdělávacích oblastí	- číselné a logické řady - číselné a obrázkové analogie - logické a netradiční geometrické úlohy	

8. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
ČÍSLO A PROMĚNNÁ M-9-1-01 provádí početní operace v oboru celých a racionálních čísel; užívá ve výpočtech druhou mocninu a odmocninu M-9-1-02 zaokrouhluje a provádí odhady s danou přesností, účelně využívá kalkulátor M-9-1-07 matematizuje jednoduché reálné situace s využitím proměnných; určí hodnotu výrazu, sčítá a násobí mnohočleny, provádí rozklad mnohočlenu na součin pomocí vzorců a vytýkáním M-9-1-08 formuluje a řeší reálnou situaci pomocí rovnic a jejich soustav M-9-1-09 analyzuje a řeší jednoduché problémy, modeluje konkrétní situace, v nichž využívá matematický aparát v oboru celých a racionálních čísel	Provádí početní operace v oboru celých a racionálních čísel; užívá ve výpočtech druhou mocninu a odmocninu Zaokrouhluje a provádí odhady s danou přesností, účelně využívá kalkulátor Modeluje a řeší situace s využitím dělitelnosti v oboru přirozených čísel Matematizuje jednoduché reálné situace s využitím proměnných Formuluje a řeší reálnou situaci pomocí rovnic Analyzuje a řeší jednoduché problémy, modeluje konkrétní situace, v nichž využívá matematický aparát v oboru celých a racionálních čísel	Opakování: - zlomky - mocniny - druhá odmocnina - rovnice - slovní úlohy - počítání se závorkami – úpravy algebraických výrazů Algebra: - lineární rovnice -sčítání, odčítání, násobení, dělení mnohočlenů - jednoduché, složitější rovnice se zlomky - jednoduché slovní úlohy na výpočet dráhy, cesty, času, rychlosti - vzorce $(a+b)^2$, $(a+b) \cdot (a-b)$, $(a-b)^2$	
ZÁVISLOSTI, VZTAHY A PRÁCE S DATY M-9-2-01 vyhledává, vyhodnocuje a zpracovává data M-9-2-02 porovnává soubory dat M-9-2-05 matematizuje jednoduché reálné situace s využitím funkčních vztahů	Vyhledává, vyhodnocuje a zpracovává data Porovnává soubory dat Matematizuje jednoduché reálné situace s využitím funkčních vztahů	- závislosti a data - příklady závislostí z praktického života a jejich vlastnosti, nákresy, schémata, diagramy, grafy, tabulky; četnost znaku, aritmetický průměr	
GEOMETRIE M-9-3-01 zdůvodňuje a využívá polohové a metrické vlastnosti základních rovinných útvarů při řešení úloh a jednoduchých praktických problémů; využívá potřebnou matematickou symboliku M-9-3-02 charakterizuje a třídí základní rovinné útvary M-9-3-05 využívá pojem množina všech bodů dané vlastnosti k charakteristice útvaru a k řešení polohových a nepolohových konstrukčních úloh M-9-3-06 načrtne a sestrojí rovinné útvary	Zdůvodňuje a využívá polohové a metrické vlastnosti základních rovinných útvarů při řešení úloh a jednoduchých praktických problémů; využívá potřebnou matematickou symboliku Využívá pojem množina všech bodů dané vlastnosti k charakteristice útvaru a k řešení polohových a nepolohových konstrukčních úloh Načrtne a sestrojí rovinné útvary Užívá k argumentaci a při výpočtech věty o shodnosti a podobnosti trojúhelníků Určuje a charakterizuje základní prostorové útvary (tělesa), analyzuje jejich vlastnosti	- povrch a obsah - trojúhelník, krychle, trojboký hranol, jehlan, válec, kužel, koule - obvod a obsah – kosočtverec, kosodélník, lichoběžník, kruh -těžiště a jeho určení u troj- a čtyřúhelníku -geometrie pětiúhelníku - pravidelný pětiúhelník a pentagram - zlatý řez a platónská tělesa - kuželosečky: bez výpočtu, geometrická konstrukce - parabola - elipsa - hyperbola - střed podobnosti, podobnost	

M-9-3-07 užívá k argumentaci a při výpočtech věty o shodnosti a podobnosti trojúhelníků M-9-3-08 načrtne a sestrojí obraz rovinného útvaru ve středové a osově souměrnosti, určí osově a středově souměrný útvar M-9-3-09 určuje a charakterizuje základní prostorové útvary (tělesa), analyzuje jejich vlastnosti M-9-3-10 odhaduje a vypočítá objem a povrch těles M-9-3-11 načrtne a sestrojí síť základních těles M-9-3-12 načrtne a sestrojí obraz jednoduchých těles v rovině M-9-3-13 analyzuje a řeší aplikační geometrické úlohy s využitím osvojeného matematického aparátu	Odhaduje a vypočítá objem a povrch těles Načrtne a sestrojí síť základních těles Načrtne a sestrojí obraz jednoduchých těles v rovině Analyzuje a řeší aplikační geometrické úlohy s využitím osvojeného matematického aparátu		
NESTANDARTNÍ APLIKAČNÍ ÚLOHY A PROBLÉMY M-9-4-01 užívá logickou úvahu a kombinační úsudek při řešení úloh a problémů a nalézá různá řešení předkládaných nebo zkoumaných situací M-9-4-02 řeší úlohy na prostorovou představivost, aplikuje a kombinuje poznatky a dovednosti z různých tematických a vzdělávacích oblastí	Užívá logickou úvahu a kombinační úsudek při řešení úloh a problémů a nalézá různá řešení předkládaných nebo zkoumaných situací Řeší úlohy na prostorovou představivost, aplikuje a kombinuje poznatky a dovednosti z různých tematických a vzdělávacích oblastí	- číselné a logické řady - číselné a obrázkové analogie - logické a netradiční geometrické úlohy	

9. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
ČÍSLO A PROMĚNNÁ M-9-1-01 provádí početní operace v oboru celých a racionálních čísel; užívá ve výpočtech druhou mocninu a odmocninu M-9-1-02 zaokrouhluje a provádí odhady s danou přesností, účelně využívá kalkulačtor M-9-1-09 analyzuje a řeší jednoduché problémy, modeluje konkrétní situace, v nichž využívá matematický aparát v oboru celých a racionálních čísel	Provádí početní operace v oboru celých a racionálních čísel; užívá ve výpočtech druhou mocninu a odmocninu Zaokrouhluje a provádí odhady s danou přesností, účelně využívá kalkulačtor Analyzuje a řeší jednoduché problémy, modeluje konkrétní situace, v nichž využívá matematický aparát v oboru celých a racionálních čísel	Opakování: - rozšíření a prohlubování učiva - upevňování poznatků - číselné obory přirozených čísel - největší a nejmenší společný dělitel, přímá a nepřímá úměrnost v praktickém použití, slovní úlohy - mocniny a odmocniny - procenta - úrokový počet - lineární systém rovnic se 2 proměnnými - lomené algebraické výrazy a početní úkony s nimi - funkce a jejich znázorňování (přímá úměrnost-lineární fce, kvadratická fce, nepřímá úměrnost) - goniometrické fce (sin, cos, tg) - slovní úlohy - užití kalkulačtorů a PC - statistika	
ZÁVISLOSTI, VZTAHY A PRÁCE S DATY M-9-2-01 vyhledává, vyhodnocuje a zpracovává data M-9-2-02 porovnává soubory dat M-9-2-03 určuje vztah přímé anebo nepřímé úměrnosti M-9-2-04 vyjádří funkční vztah tabulkou, rovnicí, grafem M-9-2-05 matematizuje jednoduché reálné situace s využitím funkčních vztahů	Vyhledává, vyhodnocuje a zpracovává data Porovnává soubory dat Vyjádří funkční vztah tabulkou, rovnicí, grafem Matematizuje jednoduché reálné situace s využitím funkčních vztahů	- závislosti a data – příklady závislostí z praktického života a jejich vlastnosti, nákresy, schémata, diagramy, grafy, tabulky; četnost znaku, aritmetický průměr - funkce – pravoúhlá soustava souřadnic, přímá úměrnost, nepřímá úměrnost, lineární funkce	
GEOMETRIE M-9-3-01 zdůvodňuje a využívá polohové a metrické vlastnosti základních rovinných útvarů při řešení úloh a jednoduchých praktických problémů; využívá potřebnou matematickou symboliku M-9-3-07 užívá k argumentaci a při výpočtech věty o shodnosti a podobnosti trojúhelníků M-9-3-08 načrtne a sestojí obraz rovinného útvaru ve středové a osově souměrnosti, určí osově a středově souměrný útvar	Zdůvodňuje a využívá polohové a metrické vlastnosti základních rovinných útvarů při řešení úloh a jednoduchých praktických problémů; – využívá potřebnou matematickou symboliku Užívá k argumentaci a při výpočtech věty o shodnosti a podobnosti trojúhelníků Určuje a charakterizuje základní prostorové útvary (tělesa), analyzuje jejich vlastnosti	- v návaznosti na výpočet povrchu těles v 8. ročníku. K tomu první elementy rovinné trigonometrie a logaritmů, nakonec počátky deskriptivy - spirály: - logaritmická a Archimédova spirála - Platónská a archimédovská tělesa: - pochopení symetrie na krychli, oktaedru (osmistěnu) a tetraedru (čtyřstěnu) v jejich vzájemných proměnách - rovinné řezy: - rovina, průnik rovin - řez krychle a kuželu - goniometrické fce: sin, cos, tg, užití goniometrických fci	

M-9-3-09 určuje a charakterizuje základní prostorové útvary (tělesa), analyzuje jejich vlastnosti M-9-3-10 odhaduje a vypočítá objem a povrch těles M-9-3-11 načrtne a sestrojí síť základních těles M-9-3-12 načrtne a sestrojí obraz jednoduchých těles v rovině M-9-3-13 analyzuje a řeší aplikační geometrické úlohy s využitím osvojeného matematického aparátu	Odhaduje a vypočítá objem a povrch těles Načrtne a sestrojí síť základních těles Načrtne a sestrojí obraz jednoduchých těles v rovině Analyzuje a řeší aplikační geometrické úlohy s využitím osvojeného matematického aparátu	- počátky deskriptivní geometrie	
NESTANDARTNÍ APLIKAČNÍ ÚLOHY A PROBLÉMY M-9-4-01 užívá logickou úvahu a kombinační úsudek při řešení úloh a problémů a nalézá různá řešení předkládaných nebo zkoumaných situací M-9-4-02 řeší úlohy na prostorovou představivost, aplikuje a kombinuje poznatky a dovednosti z různých tematických a vzdělávacích oblastí	Užívá logickou úvahu a kombinační úsudek při řešení úloh a problémů a nalézá různá řešení předkládaných nebo zkoumaných situací Řeší úlohy na prostorovou představivost, aplikuje a kombinuje poznatky a dovednosti z různých tematických a vzdělávacích oblastí	- číselné a logické řady - číselné a obrázkové analogie - logické a netradiční geometrické úlohy	

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

M-9-1-01p písemně sčítá, odčítá, násobí a dělí víceciferná čísla, dělí se zbytkem

M-9-1-01p pracuje se zlomky a smíšenými čísly, používá vyjádření vztahu celek – část (zlomek, desetinné číslo, procento)

M-9-1-01p čte desetinná čísla, zná jejich zápis a provádí s nimi základní početní operace

M-9-1-02p provádí odhad výsledku, zaokrouhluje čísla

M-9-1-02p píše, čte, porovnává a zaokrouhluje čísla v oboru do 1 000 000

M-9-1-05p používá měřítko mapy a plánu

M-9-1-06p řeší jednoduché úlohy na procenta - zvládá orientaci na číselné ose

M-9-2-01p vyhledává a třídí data

M-9-2-02p porovnává data

M-9-2-04p vypracuje jednoduchou tabulku - užívá a ovládá převody jednotek délky, hmotnosti, času, obsahu, objemu - zvládá početní úkony s penězi

M-9-3-03p vyznačuje, rýsuje a měří úhly, provádí jednoduché konstrukce

M-9-3-04p vypočítá obvod a obsah trojúhelníka, čtverce, obdélníka, kruhu

M-9-3-05p provádí jednoduché konstrukce

M-9-3-06p rozeznává a rýsuje základní rovinné útvary

M-9-3-08p sestrojí základní rovinné útvary ve středové a osově souměrnosti

M-9-3-10p vypočítá povrch a objem kvádru, krychle a válce

M-9-3-11p sestrojí síť základních těles

M-9-3-12p načrtne základní tělesa

M-9-3-12p zobrazuje jednoduchá tělesa - odhaduje délku úsečky, určí délku lomené čáry, graficky sčítá a odčítá úsečky - umí zacházet s rýsovacími pomůckami a potřebami - používá technické písmo - čte a rozumí jednoduchým technickým výkresům

M-9-4-01p samostatně řeší praktické úlohy

M-9-4-01p hledá různá řešení předložených situací

M-9-4-02p aplikuje poznatky a dovednosti z jiných vzdělávacích oblastí - využívá prostředky výpočetní techniky při řešení úloh

5.3 Informatika

5.3.1 Informatika

Charakteristika vyučovacího předmětu

Informatika na 1. stupni školy

Waldorfská pedagogika se opírá ve své praxi o zákonitosti vývoje dítěte. Přitom do značné míry platí, že vývojové stupně, kterými prošlo lidstvo jako celek, uskutečňuje každý člověk znovu individuálně od dětství do dospívání; v období puberty dosáhne tak mladý člověk úrovně vědomí dnešního lidstva.

Z tohoto hlediska je nasazení vzdělávacího oboru Informační a komunikační technologie na 1. stupni základní školy, jak to požaduje RVP ZV, přinejmenším pedagogicky sporné. Z hlediska ostatních blízkých vzdělávacích oblastí (matematika, fyzika) nedosáhne žák v tomto věku potřebných základů pro smysluplnou pedagogickou práci v této oblasti. A naopak, v ostatních vzdělávacích oblastech klíčových pro tento věk, jsou základem pedagogické práce reálné zkušenosti žáka se světem – tedy princip diametrálně odlišný od principů světa počítačů.

Takovéto, z hlediska vývoje dítěte předčasné, zavedení vzdělávání v této oblasti má přímé důsledky v oslabení vlastních vývojových sil dítěte: jednostranný důraz na myšlení odtržené od skutečného citového prožitku a především naprosto oddělené od vůle nemůže přispívat k harmonickému rozvoji osobnosti člověka.

Informatika jako samostatný předmět je na prvním stupni zařazena ve čtvrtém a pátém ročníku formou samostatné hodiny. Tento vzdělávací předmět má charakter a cíle prvouky v oblasti komunikace, informací a médií. Hlavním tématem prolínající se celým ročníkem je komunikace.

Komunikace je přitom učitelem pojímána jako živý proces, klíčový pro sociální život člověka, pro utváření mezilidských vztahů.

Informace jsou v tomto vzdělávacím oboru chápány jako skelet tohoto procesu (informace by tedy především měly mít jednak vzájemnou funkční souvislost a jednak funkční vztah k procesu komunikace).

Média jsou pak prakticky uchopena jako pomocné technické prostředky procesu komunikace a v něm obsaženého přenosu informací.

Dlouhodobým úkolem, ke kterému se v rámci výuky směřuje, je příprava projektu – účasti celé třídy na řeckých olympijských hrách tříd 5. ročníků waldorfských škol, které jsou pravidelnou součástí jejich výuky. Do jednotlivých fází přípravy celého projektu je plně zapojeno i praktické využívání současných médií (telefon, fax, fotoaparát, noviny, kopírka, počítač atd.). V rámci předmětu žáci formulují dopisy, objednávky, oznámení, vyprávění apod., a učí se tak (v návaznosti na vzdělávací oblast českého jazyka) prakticky rozlišovat mimo jiné také kvalitu informací v nich obsažených. Při tvorbě dokumentů na počítači si osvojí požadované znalosti, jako jsou například typy souborů nebo ovládání operačních systémů.

V návaznosti na dějinný přehled starověkých kultur může být v hlavních rysech přiblížen vývoj komunikačních prostředků (gesto, řeč, písmo) i vývoj dálkové komunikace (Morseova abeceda, vlajková abeceda).

Informatika na 2. stupni

Předmět je vyučován formou samostatné hodiny jednou týdně. V dějinách technologie je například velmi důležité poznávat osudy konkrétních osobností, vědců, kteří stáli u jejího zrodu a kteří se podíleli na jejím vývoji. Nejde jen o jména, ale o životní zkušenosti a pohnutky, které vedly k vynálezům a objevům.

Ještě závažnější je otázka: Jak působí tato technologie na jednotlivce a na celou lidskou společnost? Co se mění v mém myšlení, citění a co se děje s mou vůlí, když jsem v životě obklopen televizí, počítačem a mobilem?

Tyto otázky tematicky doprovází celou výuku a jsou samozřejmě předmětem diskuzí. Žáci, stejně jako jejich učitelé, žijí v mediálním světě. Jsou ovlivňováni médii, tedy i myšlenkami, které média zjevně i skrytě propagují. Pokud si neuvědomujeme, jaký na nás mají média vliv, nebudeme ani chápat současný svět.

Výuka na waldorfské škole usiluje o základní pochopení technologie počítačů; nezabývá se jen předáváním informací, simulací výukových programů nebo řešením úloh. Cílem výuky je předání všeobecných znalostí o počítači obdobně jako se žáci seznamují s funkcí motoru, aniž by se přitom museli stát automechaniky či strojními inženýry. Počítač má v průběhu výuky ztratit podstatné rysy své totální nepochopitelnosti. Proto nestačí, aby žák uměl počítač pouze ovládat, měl by ho také prozkoumat.

Porozumění tomu, jak počítač funguje, a věcné uvážení sociálních důsledků jeho používání je podstatnější než jeho pouhé používání. Žáci získají obecný přehled o aktuálním vývoji počítačů a mobilních zařízení, seznámí základní typy operačních systémů a současnými trendy.

V hodinách informatiky žáci kromě získávání potřebných informací seznámí se s principy bezpečného používání internetu, legálnosti a nelegálnosti software, principy bezpečnosti v praktickém používání výpočetní techniky při komunikaci v běžném životě (úřady, banky), mohou se učit principům získávání informací z internetu v souvislosti s debatou nad relevantností zdrojů. Dále je věnován prostor pro diskuze o vlivu médií a reklam na současného člověka.

Dále v hodinách mohou zpracovávat úlohy z jiných předmětů pomocí produktů Microsoft Office nebo Open Office, tak, aby využívání počítače mělo jasné praktické výstupy. Stejně tak, je-li to vhodné, může být práce na počítačích zakomponována do jiných předmětů – například tvorba vlastního časopisu v rámci Českého jazyka a literatury.

Písemná část závěrečné práce v osmé nebo v deváté třídě by měla být vytvořena dle běžných standardů na počítači, tak aby žák prokázal kromě vlastního obsahu závěrečné práce i základní počítačovou gramotnost.

Časové vymezení předmětu

Časová dotace předmětu, včetně využití disponibilních hodin a zařazení v epochách podrobně v příloze č. 1.

Vzdělávací strategie a rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení

- Žáci jsou vedeni k aktivnímu pronikání do hloubky probíraných témat

Kompetence k řešení problémů

- Výuka je vedena tak, aby žáci hledali různá řešení problému, svoje řešení si dokázali obhájit.
- Při výuce jsou žáci motivováni v co největší míře problémovými úlohami z praktického života.

Kompetence komunikativní

- Žáci jsou vedeni k otevřené komunikaci o přínosech a problémech spojených s informační a komunikační technologií
- Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných.
- Kompetence sociální a personální
- Žáci jsou vedeni k tomu, aby dokázali posoudit, jaký vliv mají informační a komunikační technologie na sociální vztahy v současnosti

Kompetence sociální a personální

- Během vzdělávání používáme skupinovou práci žáků, vzájemnou pomoc při učení.
- Sociální kompetence vyvozujeme na praktických cvičeních a úkolech.
- Žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí.
- Učíme je k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky.
- Učíme žáky pracovat v týmu.

Kompetence občanské

- Ve třídních kolektivech žáci společně stanovují pravidla chování.
- Jsou respektovány individuální rozdíly (národnostní, kulturní).

Kompetence pracovní

- Ovládnutím přístupu k informačním zdrojům a rozlišování jejich kvality napomáháme při rozvoji profesních základů.
- Vedeme žáky k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.

Kompetence digitální

- Vedeme žáky k bezpečnému ovládání běžně používaných digitálních zařízení, aplikací a služeb a jejich využívání při práci, učení i zábavě.
- Učíme žáky kreativně vytvářet a upravovat digitální obsah, kombinovat různé formáty, vyjadřovat se za pomoci digitálních prostředků.
- Upozorňujeme žáky na předcházení situacím ohrožujícím bezpečnost zařízení i dat.
- Upozorňujeme žáky na situace s negativním dopadem na jejich tělesné a duševní zdraví i zdraví ostatních.
- Seznamujeme s riziky a jejich předcházením v oblasti sdílení citlivých dat a kontaktech v online prostředí.

1. stupeň (4. a 5. ročník)

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
DATA, INFORMACE A MODELOVÁNÍ I-5-1-01 uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout; vyslovuje odpovědi na základě dat I-5-1-02 popíše konkrétní situaci, určí, co k ní již ví, a znázorní ji I-5-1-03 vyčte informace z daného modelu	- uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout; vyslovuje odpovědi na základě dat - popíše konkrétní situaci, určí, co k ní již ví, a znázorní ji - vyčte informace z daného modelu	Data, informace: sběr a záznam dat s využitím textu, čísla, barvy, tvaru, obrazu a zvuku; hodnocení získaných dat, vyvozování závěrů Kódování a přenos dat: využití značek, piktogramů, symbolů a kódů pro záznam, sdílení, přenos a ochranu informace Modelování: model jako zjednodušené znázornění skutečnosti; využití obrazových modelů (myšlenkové a pojmové mapy, schémata, tabulky, diagramy) ke zkoumání, porovnávání a vysvětlování jevů kolem žáka	OSV7, OSV8 MUL4 ENV3, ENV4 MED1, MED2 D
ALGORITMIZACE A PROGRAMOVÁNÍ I-5-2-01 sestavuje a testuje symbolické zápisy postupů I-5-2-02 popíše jednoduchý problém, navrhne a popíše jednotlivé kroky jeho řešení I-5-2-03 v blokově orientovaném programovacím jazyce sestaví program; rozpozná opakující se vzory, používá opakování a připravené podprogramy I-5-2-04 ověří správnost jím navrženého postupu či programu, najde a opraví v něm případnou chybu	- sestavuje a testuje symbolické zápisy postupů - popíše jednoduchý problém, navrhne a popíše jednotlivé kroky jeho řešení - v blokově orientovaném programovacím jazyce sestaví program; rozpozná opakující se vzory, používá opakování a připravené podprogramy - ověří správnost jím navrženého postupu či programu, najde a opraví v něm případnou chybu	Řešení problému krokováním: postup, jeho jednotlivé kroky, vstupy, výstupy a různé formy zápisu pomocí obrázků, značek, symbolů či textu; příklady situací využívajících opakovaně použitelné postupy; přečtení, porozumění a úprava kroků v postupu, algoritmu; sestavení funkčního postupu řešícího konkrétní jednoduchou situaci Programování: experimentování a objevování v blokově orientovaném programovacím prostředí; události, sekvence, opakování, podprogramy; sestavení programu Kontrola řešení: porovnání postupu s jiným a diskuse o nich; ověřování	OSV7, OSV8 MUL4 ENV3, ENV4 MED1, MED2, MED7 M ČJ

INFORMAČNÍ SYSTÉMY I-5-3-01 v systémech, které ho obklopují, rozezná jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi I-5-3-02 pro vymezený problém zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data DIGITÁLNÍ TECHNOLOGIE I-5-4-01 najde a spustí aplikaci, pracuje s daty různého typu I-5-4-02 propojí digitální zařízení, uvede možná rizika, která s takovým propojením souvisejí I-5-4-03 dodržuje bezpečnostní a jiná pravidla pro práci s digitálními technologiemi	- v systémech, které ho obklopují, rozezná jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi - pro vymezený problém zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data - najde a spustí aplikaci, pracuje s daty různého typu - propojí digitální zařízení, uvede možná rizika, která s takovým propojením souvisejí - dodržuje bezpečnostní a jiná pravidla pro práci s digitálními technologiemi	funkčnosti programu a jeho částí opakovaným spuštěním; nalezení chyby a oprava kódu; nahrazení opakujícího se vzoru cyklem Systémy: skupiny objektů a vztahy mezi nimi, vzájemné působení; příklady systémů z přírody, školy a blízkého okolí žáka; části systému a vztahy mezi nimi Práce se strukturovanými daty: shodné a odlišné vlastnosti objektů; řazení prvků do řad, číslování a nečíslování seznam, víceúrovňový seznam; tabulka a její struktura; záznam, doplnění a úprava záznamu Hardware a software: digitální zařízení a jejich účel; prvky v uživatelském rozhraní; spouštění, přepínání a ovládání aplikací; uložení dat, otevírání souborů Počítačové sítě: propojení technologií, (bez)drátové připojení; internet, práce ve sdíleném prostředí, sdílení dat Bezpečnost: pravidla bezpečné práce s digitálním zařízením; uživatelské účty, hesla	
---	---	---	--

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

I-5-4-01p najde a spustí známou aplikaci, pracuje s daty různého typu

I-5-4-03p popíše bezpečnostní a jiná pravidla stanovená pro práci s digitálními technologiemi

I-5-3-01p v systémech, které ho obklopují, rozezná jednotlivé prvky

I-5-3-02p pro vymezený problém, který opakovaně řešil, zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data

I-5-2-01p sestavuje symbolické zápisy postupů

I-5-2-02p popíše jednoduchý problém související s okruhem jeho zájmů a potřeb, navrhne a popíše podle předlohy jednotlivé kroky jeho řešení I-5-2-03p rozpozná opakující se vzory, používá opakování známých postupů

I-5-1-01p uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout; vyslovuje odpovědi na otázky, které se týkají jeho osoby na základě dat

I-5-1-02p popíše konkrétní situaci, která vychází z jeho opakované zkušenosti, určí, co k ní již ví

2. stupeň

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
DATA, INFORMACE A MODELOVÁNÍ I-9-1-01 získá z dat informace, interpretuje data, odhaluje chyby v cizích interpretacích dat I-9-1-02 navrhuje a porovnává různé způsoby kódování dat s cílem jejich uložení a přenosu I-9-1-03 vymezí problém a určí, jaké informace bude potřebovat k jeho řešení; situaci modeluje pomocí grafů, případně obdobných schémat; porovná svůj navržený model s jinými modely k řešení stejného problému a vybere vhodnější, svou volbu zdůvodní I-9-1-04 zhodnotí, zda jsou v modelu všechna data potřebná k řešení problému; vyhledá chybu v modelu a opraví ji	- získá z dat informace, interpretuje data, odhaluje chyby v cizích interpretacích dat - navrhuje a porovnává různé způsoby kódování dat s cílem jejich uložení a přenosu - vymezí problém a určí, jaké informace bude potřebovat k jeho řešení; situaci modeluje pomocí grafů, případně obdobných schémat; porovná svůj navržený model s jinými modely k řešení stejného problému a vybere vhodnější, svou volbu zdůvodní - zhodnotí, zda jsou v modelu všechna data potřebná k řešení problému; vyhledá chybu v modelu a opraví ji	data, informace: získávání, vyhledávání a ukládání dat obecně a v počítači; proces komunikace, kompletnost dat, časté chyby při interpretaci dat kódování a přenos dat: různé možnosti kódování čísel, znaků, barev, obrázků, zvuků a jejich vlastností; standardizované kódy; bit; bajt, násobné jednotky; jednoduché šifry a jejich limity modelování: schéma, myšlenková mapa, vývojový diagram, ohodnocený a orientovaný graf; základní grafové úlohy	OSV7, OSV8 MUL4 ENV3, ENV4 MED1, MED2, MED3, MED4, MED5 D ČJ
ALGORITMIZACE A PROGRAMOVÁNÍ I-9-2-01 po přečtení jednotlivých kroků algoritmu nebo programu vysvětlí celý postup; určí problém, který je daným algoritmem řešen I-9-2-02 rozdělí problém na jednotlivé řešitelné části a navrhne a popíše kroky k jejich řešení I-9-2-03 vybere z více možností vhodný algoritmus pro řešený problém a svůj výběr zdůvodní; upraví daný algoritmus pro jiné problémy, navrhne různé algoritmy pro řešení problému I-9-2-05 v blokově orientovaném programovacím jazyce vytvoří přehledný program s ohledem na jeho možné důsledky a svou odpovědnost za ně; program vyzkouší a opraví v něm případné chyby; používá opakování, větvení programu, proměnné	- po přečtení jednotlivých kroků algoritmu nebo programu vysvětlí celý postup; určí problém, který je daným algoritmem řešen - rozdělí problém na jednotlivé řešitelné části a navrhne a popíše kroky k jejich řešení - vybere z více možností vhodný algoritmus pro řešený problém a svůj výběr zdůvodní; upraví daný algoritmus pro jiné problémy, navrhne různé algoritmy pro řešení problému - v blokově orientovaném programovacím jazyce vytvoří přehledný program s ohledem na jeho možné důsledky a svou odpovědnost za ně; program vyzkouší a opraví v něm případné chyby; používá	algoritmizace: dekompozice úlohy, problému; tvorba, zápis a přizpůsobení algoritmu programování: nástroje programovacího prostředí, blokově orientovaný programovací jazyk, cykly, větvení, proměnné kontrola: ověření algoritmu, programu (například změnou vstupů, kontrolou výstupů, opakovaným spuštěním); nalezení chyby (například krokováním); úprava algoritmu a programu tvorba digitálního obsahu: tvorba programů (například příběhy, hry, simulace, roboti); potřeby uživatelů, uživatelské rozhraní programu; autorství a licence programu; etika programátora	F M

I-9-2-06 ověří správnost postupu, najde a opraví v něm případnou chybu INFORMAČNÍ SYSTÉMY I-9-3-01 vysvětlí účel informačních systémů, které používá, identifikuje jejich jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi; zvažuje možná rizika při navrhování i užívání informačních systémů I-9-3-02 nastavuje zobrazení, řazení a filtrování dat v tabulce, aby mohl odpovědět na položenou otázku; využívá funkce pro automatizaci zpracování dat I-9-3-03 vymezí problém a určí, jak při jeho řešení využije evidenci dat; na základě doporučeného i vlastního návrhu sestaví tabulku pro evidenci dat a nastaví pravidla a postupy pro práci se záznamy v evidenci dat I-9-3-04 sám evidenci vyzkouší a následně zhodnotí její funkčnost, případně navrhne její úpravu	opakování, větvení programu, proměnné - ověří správnost postupu, najde a opraví v něm případnou chybu - vysvětlí účel informačních systémů, které používá, identifikuje jejich jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi; zvažuje možná rizika při navrhování i užívání informačních systémů - nastavuje zobrazení, řazení a filtrování dat v tabulce, aby mohl odpovědět na položenou otázku; využívá funkce pro automatizaci zpracování dat - vymezí problém a určí, jak při jeho řešení využije evidenci dat; na základě doporučeného i vlastního návrhu sestaví tabulku pro evidenci dat a nastaví pravidla a postupy pro práci se záznamy v evidenci dat - sám evidenci vyzkouší a následně zhodnotí její funkčnost, případně navrhne její úpravu	informační systémy: informační systém ve škole; uživatelé, činnosti, práva, struktura dat; ochrana dat a uživatelů, účel informačních systémů a jejich role ve společnosti návrh a tvorba evidence dat: formulace požadavků; struktura tabulky, typy dat; práce se záznamy, pravidla a omezení; kontrola správnosti a použitelnosti struktury, nastavených pravidel; úprava požadavků, tabulky či pravidel hromadné zpracování dat: velké soubory dat; funkce a vzorce, práce s řetězci; řazení, filtrování, vizualizace dat; odhad závislost	
DIGITÁLNÍ TECHNOLOGIE I-9-4-01 popíše, jak funguje počítač po stránce hardwaru i operačního systému; diskutuje o fungování digitálních technologií určujících trendy ve světě I-9-4-02 ukládá a spravuje svá data ve vhodném formátu s ohledem na jejich další zpracování či přenos I-9-4-03 vybírá nejvhodnější způsob připojení digitálních zařízení do počítačové sítě; uvede příklady sítí a popíše jejich charakteristické znaky	- popíše, jak funguje počítač po stránce hardwaru i operačního systému; diskutuje o fungování digitálních technologií určujících trendy ve světě - ukládá a spravuje svá data ve vhodném formátu s ohledem na jejich další zpracování či přenos - vybírá nejvhodnější způsob připojení digitálních zařízení do počítačové sítě; uvede příklady sítí a popíše jejich charakteristické znaky	- hardware a software: pojmy hardware a software, součásti počítače a principy jejich společného fungování; operační systémy – funkce, typy, typické využití; datové a programové soubory a jejich asociace v operačním systému, komprese a formáty souborů, správa souborů, instalace aplikací; fungování nových technologií kolem žaka - počítačové sítě: typy, služby a význam počítačových sítí, fungování sítě – klient, server, switch, IP adresa; struktura a principy internetu; web – fungování	MED1-7

I-9-4-04 poradí si s typickými závadami a chybovými stavy počítače I-9-4-05 dokáže usměrnit svoji činnost tak, aby minimalizoval riziko ztráty či zneužití dat; popíše fungování a diskutuje omezení zabezpečovacích řešení	- poradí si s typickými závadami a chybovými stavy počítače - dokáže usměrnit svoji činnost tak, aby minimalizoval riziko ztráty či zneužití dat; popíše fungování a diskutuje omezení zabezpečovacích řešení	webu, webová stránka, webový server, prohlížeč, odkaz, URL, vyhledávač; princip cloudových aplikací; metody zabezpečení přístupu k datům, role a přístupová práva - řešení technických problémů: postup při řešení problému s digitálním zařízením – nepropojení, program bez odezvy, špatné nastavení - bezpečnost: útoky – cíle a metody útočníků, nebezpečné aplikace a systémy; zabezpečení digitálních zařízení a dat – aktualizace, antivir, firewall, bezpečná práce s hesly a správce hesel, dvoufaktorová autentizace, šifrování dat a komunikace, zálohování a archivace dat - digitální identita: digitální stopa (obsah a metadata) – sledování polohy zařízení, záznamy o přihlašování a pohybu po internetu, cookies, sledování komunikace, informace v souboru; sdílení a trvalost (nesmazatelnost) dat, fungování a algoritmy sociálních sítí	
--	--	--	--

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

I-9-1-01p získá z dat informace, interpretuje data z oblastí, se kterými má zkušenosti

I-9-1-02p zakóduje a dekoduje jednoduchý text a obrázek

I-9-1-03p popíše problém podle nastavených kritérií a na základě vlastní zkušenosti určí, jaké informace bude potřebovat k jeho řešení; k popisu problému používá grafické znázornění

I-9-1-04p stanoví podle návodu, zda jsou v popisu problému všechny informace potřebné k jeho řešení

I-9-2-01p po přečtení jednotlivých kroků algoritmu vztahujícího se k praktické činnosti, kterou opakovaně řešil, uvede příklad takové činnosti

I-9-2-02p rozdělí problém na jednotlivě řešitelné části a popíše podle návodu kroky k jejich řešení

I-9-2-03p navrhne různé algoritmy pro řešení problému, s kterým se opakovaně setkal

I-9-3-01p popíše účel informačních systémů, které používá

I-9-3-02p nastavuje zobrazení, řazení a filtrování dat v tabulce

I-9-3-03p na základě doporučeného návrhu sestaví tabulku pro evidenci dat

I-9-4-01p rozlišuje funkce počítače po stránce hardwaru i operačního systému

I-9-4-02p ukládá a spravuje svá data ve vhodném formátu

I-9-4-03p pracuje v online prostředí; propojí podle návodu digitální zařízení a na příkladech popíše možná rizika, která s takovým propojením souvisejí

I-9-4-04p rozpozná typické závady a chybové stavy počítačů a obrátí se s žádostí o pomoc na dospělou osobu

I-9-4-05 dokáže usměrnit svoji činnost tak, aby minimalizoval riziko ztráty či zneužití dat

5.4 Člověk a jeho svět

5.4.1 Člověk a jeho svět

Charakteristika předmětu

V prvních dvou školních letech je prožívání světa u žáků spíše zasněné a může být vedeno k diferencovanějšímu a bdělejšímu vnímání světa. Přitom je důležité, aby spojení, které má dítě s přírodou, zvířaty a člověkem, nebylo přerušeno.

Začínáme se žáky od světa žákům nejdostupnějšího, od hodnot prožívaných a poznávaných v pohádkách a bajkách přecházíme postupně k péči o životní prostředí, tedy hodnotám ekologickým. Hlavní cíle jsou zde zamýšleny ve vytváření hodnotových postojů žáků v myšlení, cítění a ve vůli. Na společné cestě s žáky vycházíme z úrovně jejich orientace v nejbližším prostoru domova, školy (poznávání okolí domova a školy). Žáci se učí pozorovat a pojmenovávat věci, jevy a děje, jejich vzájemné vztahy a souvislosti; utváří se tak jejich prvotní ucelený obraz světa. Poznávají sebe i své nejbližší okolí, učí se vnímat lidi a vztahy mezi nimi (tolerance, pomoc a solidarita, vzájemná úcta, snášenlivost).

Dále se zaměřujeme na přirozenou orientaci žáků v čase, kterou si přinášejí už z předškolního období. Pozorujeme změny v čase, ve vnímání dne a noci, v ročních obdobích, v měsících, týdnech a hodinách. Vedeme žáky k poznávání proměn nejbližší přírody v čase.

Při osvojování poznatků a dovedností se žáci učí vyjadřovat své myšlenky, poznatky a dojmy, reagovat na myšlenky, názory a podněty jiných. Podmínkou úspěšného vzdělávání v dané oblasti je vlastní prožitek žáků vycházející z konkrétních nebo modelových situací při osvojování potřebných dovedností, způsobů jednání a rozhodování. K tomu významně přispívá i osobní příklad učitelů. Propojení prvouky s reálným životem a s praktickou zkušeností žáků se stává velkou pomocí i ve zvládání nových životních situací i nové role školáka, pomáhá jim při nalézání jejich postavení mezi vrstevníky a při upevňování pracovních i režimových návyků.

V následujících letech by měl být vytvořen stále intenzivnější kontakt se světem a mělo by být o něj pečováno. Vedle příběhů, které jsou prosyceny životem a které se vztahují k nejpůvodnějším povoláním a řemeslům, hrají důležitou roli praktické činnosti, např. obdělávání pole, zpracování obilí, stavba domu.

V prvním a druhém ročníku je Člověk a jeho svět také předmětem částečně začleněným do epoch matematiky a českého jazyka a literatury, a zároveň rozvrhově samostatným předmětem

Žák přijímá své okolí, tzn. lidi, zvířata, rostliny, kameny, hvězdy, slunce, měsíc i roční období, jako něco samozřejmého.

V průběhu prvního ročníku by se žák měl naučit vnímat celek přírody diferencovaně, to znamená prožívat bděleji vzájemnou propojenost a sounáležitost jevů ve světě. Žák by měl být podněcován k přemýšlení, k vyprávění příběhů, společnému pozorování rostlin atd. a k popisování zážitků, v nichž může zažít zvláštnost, velikost, ale i drobnost a nekonečnou jemnost, či mohutnost přírody.

Veškeré činnosti jsou propojovány s dobrodružstvím objevování v pohádkách: lidé, rostliny, zvířata, čarovné kameny, dobro – zlo, pomoc druhým, péče o ně, láska a jiné hodnoty (úcta, nesobectví, zdvořilost, trpělivost, ovládání se, odvaha, vytrvalost, soucit, porozumění apod.).

V druhém ročníku žáci pronikají do lidských hodnot a ctností na základě vyprávění zajímavých příběhů lidí a zvířat. Bajky podněcují srovnávání řady lidských ctností i nectností se zvířaty. Vyprávění o svatých lidech vzbuzuje zájem a úctu k lidskému osudu. Legendy o zázračných místech probouzejí zájem o prozkoumání jejich současnosti i minulosti. Prohlubuje se poznávání a prožívání vztahů k jiným lidem v rodině (v čase a prostoru, např.

rodokmen, babička, dědeček, prababička, pradědeček apod., kde, kdy a jak žili). Vzniká úcta ke stáří a potřeba pomáhat mladším, vrstevníkům, všem ostatním lidem.

Vyučováním probouzíme u žáků vnímání. Žáci pozorují a poznávají vše, co se v okolní přírodě mění. Změny rostlin, zvířat, řek, hor, luk, kamenů, jezer, hvězd, měsíce, slunce apod. Žáci prožívají hluboký obdiv a úctu k proměnám v přírodě a utvářejí v sobě potřebu ji chránit a měnit sebe sama.

Od třetího ročníku jsou předmětu vymezeny tematické epochy. Konkrétní názvy epoch závisí na třídě a třídním učiteli, vychází z daných témat.

Od třetího ročníku jsou předmětu vymezeny tematické epochy. Konkrétní názvy epoch závisí na třídě a třídním učiteli, vychází z daných témat.

Časové vymezení předmětu

Časová dotace předmětu, včetně využití disponibilních hodin a zařazení v epochách podrobně v příloze č. 1.

Vzdělávací strategie a rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení

- Vytváříme předpoklady, aby proces učení byl neustálým objevováním nových a postupně stále hlubších pohledů na okolní skutečnost
- Nasycujeme potřebu žáků po obraznosti, hravosti a tvořivosti, umožňujeme zapojení co největšího počtu smyslů v procesu učení, což vede
- k hlubšímu a trvalejšímu vstřebávání vědomostí, ale i k vytváření osobitého vztahu k okolnímu světu
- Poskytujeme dostatek časového prostoru k samostatnému pozorování a experimentování a k formulování závěrů
- Integrací předmětu Člověk a svět v 1. a 2. ročníku do předmětů Český jazyk a Matematika napomáháme k upevnění kompetencí k učení, protože získané poznatky jsou propojovány do širších souvislostí a tím vzniká ucelenější pohled na jevy okolního světa
- Zařazujeme rytmicky se opakující činnosti a postupy, v rámci epoch, týdnů a dnů vytváříme harmonický řád, o který se mohou žáci v procesu objevování nového pevně opřít a zároveň si tak postupně vytvářet návyky, jež proces učení činí plynulejší a efektivnější

Kompetence k řešení problémů

- Žáci jsou vedeni ke kritickému zhodnocení různých informačních zdrojů k danému tématu
- Jsou uplatňovány formy a metody práce, které vybízejí k vyhledávání a následnému použití praktických postupů, jež při pozorování jevů okolního světa povedou k vyvození konkrétních závěrů s dopadem na minulost, přítomnost a budoucnost
- Prohlubujeme schopnost žáků samostatně překonávat problémy při praktických činnostech, zejména ve specifických předmětech 3. ročníku

Kompetence komunikativní

- Jsou zařazovány krátké spontánní dramatizace konkrétních situací, jak je přináší každodenní soužití ve třídě, a ověřování praktických dovedností a znalostí v modelových situacích
- Pracujeme s žáky na dramatizaci pohádek, bajek, bájí a příběhů a uplatnění prostředků neverbální komunikace (gesta, zvuky, ...)
- Žáci se učí komunikovat s okolím při praktických činnostech ve specifických epochových předmětech, např. ve 3. roč. (pěstitelství, stavba domu, řemesla)

- Poskytujeme žákům dostatek příležitostí k samostatné práci s různými typy textu a obrazových materiálů (např. při projektových a epochových pracích)
- Žáci dostávají prostor pro samostatné prezentace projektových prací nebo výsledků pozorování

Kompetence sociální a personální

- Používáme formy skupinové práce se zaměřením na způsoby komunikace ve skupině
- Žáci dostávají dostatek prostoru pro reflexi a sebereflexi projevů chování a jednání ve vztahu k okolí v různých situacích
- Zaměřujeme se na situace, při kterých žáci tříbí schopnost řídit a ovládat své chování
- Navozujeme a využíváme situace k uvědomění si důležitosti efektivní spolupráce a pozitivní sebedůvěry pro vytvoření příjemné atmosféry a pro kvalitu společné práce
- Využíváme všech příležitostí k navozování vztahů ve třídě na základě ohleduplnosti a vzájemné úcty
- Podporujeme v žácích dosažení pocitu sebejistoty a sebeúcty a vytváření pozitivních představ o sobě a o světě

Kompetence občanské

- Žáci se seznamují s principy soužití na základě rovných práv a povinností, jež zároveň prakticky ověřujeme
- Rozvíjíme dovednosti plynule reagovat v nenadálých krizových situacích, rozhodnout se a poskytnout účinnou pomoc
- Postupně budujeme schopnosti vcítovat se do situací jiných lidí a být vnímavý ke svému okolí
- Vytváříme v žácích povědomí o kulturním dědictví, práci a tradicích předchozích generací, včetně praktického vyzkoušení a zažití (řemesla, region a vlast)

Kompetence pracovní

- Žáci jsou vedeni k propojení znalostí získaných v různých oblastech a předmětech a jejich užití při praktických činnostech
- Žáci jsou vedeni k používání nástrojů a vybavení v rámci stanovených pravidel a přizpůsobení se okolním podmínkám a zásadám bezpečnosti
- Budujeme schopnost manuální spolupráce mezi spolužáky (pomoc, rada)
- Propojujeme pracovní rytmus s rytmem přírody
- Žáci jsou podněcováni k ověřování různých postupů, objevování nových a jejich vzájemné srovnání a konečné vyhodnocení

Kompetence digitální

- klademe důraz na vytváření společných pravidel chování ve třídě včetně pravidel při práci s technologiemi a na jejich dodržování
- vedeme žáky k dodržování pravidel chování při interakci v digitálním prostředí, k ochraně osobních údajů a k uvědomění si, které údaje je vhodné, a naopak nevhodné o sobě zveřejňovat a proč
- vedeme žáky k respektování autorských práv při využívání obrázků, videí a informací
- vedeme žáky ke zdravému používání online technologií, k uvědomění si zdravotních rizik, která mohou nastat při jejich dlouhodobém používání, a k jejich předcházení, např. zařazováním relaxačních chvil
- motivujeme žáky ke zkoumání přírody s využitím online aplikací a ke vhodnému využívání digitálních map a navigací

1. – 3. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
MÍSTO, KDE ŽIJEME ČJS-3-1-01 vyznačí v jednoduchém plánu místo svého bydliště a školy, cestu na určené místo a rozliší možná nebezpečí v nejbližším okolí ČJS-3-1-02 začlení svou obec (město) do příslušného kraje a obslužného centra ČR, pozoruje a popíše změny v nejbližším okolí, obci (městě) LIDÉ KOLEM NÁS ČJS-3-2-01 rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi, projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků i jiných lidí, jejich přednostem i nedostatkům ČJS-3-2-02 odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností LIDÉ A ČAS ČJS-3-3-01 využívá časové údaje při řešení různých situací v denním životě, rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti ČJS-3-3-02 pojmenuje některé rodáky, kulturní či historické památky, významné události regionu ČJS-3-3-03 uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí; na příkladech porovnává minulost a současnost ROZMANITOST PŘÍRODY	Pochopí komplexní pracovní proces stavby domu Rozlišuje základní lidské vlastnosti, kladné i záporné Osvojuje si základní pravidla slušného chování uplatňuje základní pravidla účastníků silničního provozu Pozoruje a charakterizuje změny v přírodě Prožije a realizuje proces pěstování rostlin - obilí	Domov Škola Obec (město), místní krajina Orientace v čase a časový řád Rodina Soužití lidí Chování lidí Orientace v čase a časový řád Báje, mýty, pověsti Řemesla: Prapůvodní lidská povolání, činnost člověka dříve a dnes Látky a jejich vlastnosti Voda a vzduch	OSV6 OSV3 OSV7 OSV3, OSV10 ČJ (vyjadřování dějů v minulosti, přítomnosti a budoucnosti) ČAS (dopravní výchova) ENV1 PV MUL3 ENV1 ENV4

ČJS-3-4-01 pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích ČJS-3-4-02 rozřídí některé přírodniny podle nápadných určujících znaků, uvede příklady výskytu organismů ve známé lokalitě ČJS-3-4-03 provádí jednoduché pokusy u skupiny známých látek, určuje jejich společné a rozdílné vlastnosti a změří základní veličiny pomocí jednoduchých nástrojů a přístrojů ČLOVĚK A JEHO ZDRAVÍ ČJS-3-5-01 uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních znalostí o lidském těle; projevuje vhodným chováním a činnostmi vztah ke zdraví ČJS-3-5-02 rozezná nebezpečí různého charakteru, využívá bezpečná místa pro hru a trávení volného času; uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu, jedná tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných ČJS-3-5-03 chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné; ovládá způsoby komunikace s operátory tísňových linek ČJS-3-5-04 reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech	Objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody a nachází souvislosti mezi konečným vzhledem přírody a činností člověka. Rozřídí základní druhy obilovin Uplatňuje základní dovednosti a návyky související s podporou zdraví a jeho preventivní ochranou	Nerosty a horniny, půda Člověk a země: rolník a jeho činnosti, rovnováha v přírodě, půda, obilniny Vesmír a Země Ohleduplné chování k přírodě a ochrana přírody Lidské tělo Péče o zdraví Návykové látky, závislosti a zdraví Osobní bezpečí, krizové situace Přivolání pomoci v případě ohrožení fyzického a duševního zdraví Mimořádné události a rizika ohrožení s nimi spojená	
---	--	--	--

3. ročník

Téma: Řemesla

Prostřednictvím různých praktických činností se žáci seznamují s minulostí a současností některých profesí. Uvědomují si rozdíly mezi řemesly dříve a nyní, např. mlynář, kovář, švec... Výběr řemesel může být zaměřen dle charakteru regionu. Skrze prožitky si uvědomují hodnotu lidské práce a učí se kladnému vztahu k ní.

Téma: Pěstitelství

Tato epocha umožňuje žákům poznat, prožít a realizovat proces pěstování rostlin – obilí. Epocha začíná přípravou půdy (orba, hnojení, setí). Žáci pozorují a srovnávají různé druhy obilí. Naučí se pozorovat, jak obilí klíčí, roste, zraje. Žáci obilí také sklízají a pokud možno také mlátí. Nakonec se učí péct z mouky, kterou samy připravily mletím.

Téma: stavitelství

Když je žákům devět let, prodělává rozhodující zlom ve svém vztahu ke světu: ze světa jako součásti lidské bytosti se stává svět okolní v běžném smyslu slova. Pociťovanou spojitost se světem chce nyní žák uchopit a v pravém smyslu slova pochopit, jak jen to v tomto věku dokáže. Nyní se může rozvinout pochopení pro přírodu, zvířata, člověka, práci i techniku. Výuka probíhá v epochách, důraz je kladen na praktické činnosti žáků v reálném prostředí. Pokud žák v jedné epoše pozná teoreticky a prakticky všechno to, co patří ke stavbě domu, pak pochopí komplexní pracovní procesy, které se odvíjejí po delší dobu. Tím je inteligence vzdělávána na konkrétních objektech. Realizuje se skutečná stavba hřiště, domečku, pece apod. Žáci se zabývají vším, co se týká stavění: cihly, malta, suroviny na přípravu, postup zpracování surovin ve výrobě. Prožijí smysl a hodnotu lidské práce. Je posilována vůle žáků pozitivně proměňovat své prostředí.

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

ČJS-3-1-01p orientuje se v okolí svého bydliště a v okolí školy

ČJS-3-1-01p popíše a zvládne cestu do školy

ČJS-3-2-01p rozlišuje role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi, rozlišuje blízké příbuzenské vztahy

ČJS-3-2-01p dodržuje základní pravidla společenského chování

ČJS-3-2-01p při setkání s neznámými lidmi se chová adekvátně

ČJS-3-2-01p projevuje toleranci k odlišnostem spolužáků, jejich přednostem i nedostatkům

ČJS-3-2-02p pojmenuje nejběžnější povolání a pracovní činnosti

ČJS-3-3-01p pozná, kolik je hodin; orientuje se v čase

ČJS-3-3-01p zná rozvržení svých denních činností

ČJS-3-3-02p, ČJS-3-3-03p rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti

ČJS-3-3-03p poznává různé lidské činnosti

ČJS-3-4-01p pozoruje a na základě toho popíše některé viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích

ČJS-3-4-02p pozná nejběžnější druhy domácích a volně žijících zvířat

ČJS-3-4-02p pojmenuje základní druhy ovoce a zeleniny a pozná rozdíly mezi dřevinami a bylinami

ČJS-3-4-03p provede jednoduchý pokus podle návodu

ČJS-3-5-01p uplatňuje hygienické návyky a zvládá sebeobsahu; popíše své zdravotní potíže a pocity; zvládá ošetření drobných poranění

ČJS-3-5-01p pojmenuje hlavní části lidského těla

ČJS-3-5-02p rozezná nebezpečí; dodržuje zásady bezpečného chování; neohrožuje své zdraví a zdraví jiných

ČJS-3-5-02p uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu

ČJS-3-5-03p chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné; ovládá způsoby komunikace s operátory tísňových linek

ČJS-3-5-04 reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech

5.4.2 Přírodověda

Charakteristika předmětu

Po 3. ročníku se pohled rozšiřuje z chápání konkrétního nejbližšího okolí na prostorovost. Žáci se učí na základě poznávání nejbližšího okolí, vztahů a souvislostí. Učí se do tohoto každodenního života vstupovat s vlastní aktivitou a představami, hledat nové i zajímavé věci a bezpečně se v tomto světě pohybovat.

Jakýmsi **předstupněm pro poznávání přírody jsou příběhy a vyprávění o zvířatech a rostlinách v nejnižších ročnících**. Všechno, s čím se žák setkává, se probírá vždy ve vztahu k člověku. Člověk je tedy výchozím bodem, do kterého se vše vrací zpět. Žák si v průběhu výuky vytváří citový vztah k přírodě, který v pozdější době vede k pochopení morální zodpovědnosti člověka za životní prostředí. Žáci v průběhu výuky získají nezbytné poznatky o stavbě živočišného, rostlinného a lidského těla. Naučí se poznávat nejznámější zástupce rostlin i živočichů a seznámí se se zásadami jejich třídění. Poznají důležitost zdravého životního stylu a nutnost morálního přístupu k životnímu prostředí. Svě vědomosti, dovednosti a postoje budou schopni využít v praktickém životě.

Během přírodovědy se žáci věnují nauce o člověku a zvířatech nebo nauce o rostlinách.

Nauka o člověku a zvířatech

Téma je vyučováno v epoše řazené do 4. nebo 5. ročníku. Zvířecí říši se pokoušíme rozdělit tak, že v pozadí pozorujeme rozdělení fyzické formy člověka na organizaci hlavy, soustavu trupu a metabolicko-motorickou soustavu. Žák může získat obraz říše zvířat jako člověka „ve specializovaných formách“ rozprostřeného po celé Zemi. Tím pocitově prožije něco z jedinečnosti člověka, který není tak jako zvířata předurčen, vázán instinkty a definován svým chováním, ale založen svou nespécializovaností a univerzalitou k svobodě. A právě na tomto prožitku, že člověk je extraktem a syntetickým shrnutím celé říše zvířat na vyšším stupni, je založena výuka v tomto ročníku.

Nauka o rostlinách

V první řadě je třeba navázat na pozorování zvířat ve vztahu k člověku z epochy o zvířatech. Hlavní váhu klademe na výuku botaniky. Je třeba nejprve mluvit o podmínkách růstu rostlin (půdní podmínky, vlhkost, teplo a světlo), abychom poznali přirozené životní stanoviště rostlin. Jedním z cílů výuky tedy je zprostředkovat žákům spolupatříčnost Země a jejího okolí s rostlinou. Tak, jako je rostlina pociťována jako jeden celek se Zemí, mělo by se v tomto vztahu žák cítit jako obyvatel Země.

Pozorování směřuje do různých stupňů rostlinného života s jednotlivými vývojovými fázemi: od hub až ke kvetoucím rostlinám. Je přitom důležité vyhnout se vnějším analogiím. Je třeba v uměleckém smyslu představit z každé rostliny to nejcharakterističtější a vtáhnout žáky do tohoto líčení a prožívání právě v raném stupni vývoje jejich vědomí.

Časové vymezení předmětu

Časová dotace předmětu, včetně využití disponibilních hodin a zařazení v epochách podrobně v příloze č. 1.

Vzdělávací strategie a rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení

- Vytváříme předpoklady, aby proces učení byl neustálým objevováním nových a postupně stále hlubších pohledů na okolní skutečnost

- Nasycujeme potřebu žáků po obraznosti, hravosti a tvořivosti, umožňujeme zapojení co největšího počtu smyslů v procesu učení, což vede
- k hlubšímu a trvalejšímu vstřebávání vědomostí, ale i k vytváření osobitého vztahu k okolnímu světu
- Poskytujeme dostatek časového prostoru k samostatnému pozorování a experimentování a k formulování závěrů
- Zařazujeme rytmicky se opakující činnosti a postupy, v rámci epoch, týdnů a dnů vytváříme harmonický řád, o který se mohou žáci v procesu objevování nového pevně opírat a zároveň si tak postupně vytvářet návyky, jež proces učení činí plynulejší a efektivnější
- Žáci jsou vedeni k samostatnému vyhledávání informací z různých zdrojů, jejich třídění a hledání vzájemných souvislostí (ve 4. a 5. ročníku)

Kompetence k řešení problémů

- Žáci jsou vedeni ke kritickému zhodnocení různých informačních zdrojů k danému tématu
- Jsou uplatňovány formy a metody práce, které vybízejí k vyhledávání a následnému použití praktických postupů, jež při pozorování jevů okolního světa povedou k vyvození konkrétních závěrů s dopadem na minulost, přítomnost a budoucnost
- Obsahovou náplní oblasti zejména ve 4. a 5. ročníku poskytujeme žákům dostatek námětů k samostatnému pozorování a uvažování o světě kolem nás a řešení jeho problémů v různých variantách

Kompetence komunikativní

- Jsou zařazovány krátké spontánní dramatizace konkrétních situací, jak je přináší každodenní soužití ve třídě, a ověřování praktických dovedností a znalostí v modelových situacích
- Pracujeme s žáky na dramatizaci pohádek, bajek, bájí a příběhů a uplatnění prostředků neverbální komunikace (gesta, zvuky, ...)
- Žáci jsou vedeni k formování svých názorů, postojů a myšlenek k nejrozličnějším tématům a konfrontovat je s názory spolužáků a učitelů
- Poskytujeme žákům dostatek příležitostí k samostatné práci s různými typy textu a obrazových materiálů (např. při projektových a epochových pracích)
- Žáci dostávají prostor pro samostatné prezentace projektových prací nebo výsledků pozorování

Kompetence sociální a personální

- Používáme formy skupinové práce se zaměřením na způsoby komunikace ve skupině
- Žáci dostávají dostatek prostoru pro reflexi a sebereflexi projevů chování a jednání ve vztahu k okolí v různých situacích
- Zaměřujeme se na situace, při kterých žáci třebí schopnost řídit a ovládat své chování
- Navozujeme a využíváme situace k uvědomění si důležitosti efektivní spolupráce a pozitivní sebedůvěry pro vytvoření příjemné atmosféry a pro kvalitu společné práce
- Využíváme všech příležitostí k navozování vztahů ve třídě na základě ohleduplnosti a vzájemné úcty
- Podporujeme v žácích dosažení pocitu sebejistoty a sebeúcty a vytváření pozitivních představ o sobě a o světě

Kompetence občanské

- Žáci se seznamují s principy soužití na základě rovných práv a povinností, jež zároveň prakticky ověřujeme

- Využíváme srovnání při posuzování společenských norem v minulosti a dnes, u nás i v Evropě (předmět starověké kultury, Řecko)
- Rozvíjíme dovednosti pohotově reagovat v nenadálých krizových situacích, rozhodnout se a poskytnout účinnou pomoc
- Postupně budujeme schopnosti vcítovat se do situací jiných lidí a být vnímavý ke svému okolí
- Vytváříme v žácích povědomí o kulturním dědictví, práci a tradicích předchozích generací, včetně praktického vyzkoušení a zažití (předmět řemesla, region a vlast)

Kompetence pracovní

- Žáci jsou vedeni k propojení znalostí získaných v různých oblastech a předmětech a jejich užití při praktických činnostech
- Žáci jsou vedeni k používání nástrojů a vybavení v rámci stanovených pravidel a přizpůsobení se okolním podmínkám a zásadám bezpečnosti
- Budujeme schopnost manuální spolupráce mezi spolužáky (pomoc, rada)
- Propojujeme pracovní rytmus s rytmem přírody
- Žáci jsou podněcováni k ověřování různých postupů, objevování nových a jejich vzájemné srovnání a konečné vyhodnocení

Kompetence digitální

- klademe důraz na vytváření společných pravidel chování ve třídě včetně pravidel při práci s technologiemi a na jejich dodržování
- vedeme žáky k dodržování pravidel chování při interakci v digitálním prostředí, k ochraně osobních údajů a k uvědomění si, které údaje je vhodné, a naopak nevhodné o sobě zveřejňovat a proč
- vedeme žáky k respektování autorských práv při využívání obrázků, videí a informací
- vedeme žáky ke zdravému používání online technologií, k uvědomění si zdravotních rizik, která mohou nastat při jejich dlouhodobém používání, a k jejich předcházení, např. zařazováním relaxačních chvil
- motivujeme žáky ke zkoumání přírody s využitím online aplikací a ke vhodnému využívání digitálních map a navigací

4. – 5. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
ROZMANITOST PŘÍRODY ČJS-5-4-01 objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody a nachází souvislosti mezi konečným vzhledem přírody a činností člověka ČJS-5-4-02 vysvětlí na základě elementárních poznatků o Zemi jako součásti vesmíru souvislost s rozdělením času a střídáním ročních období ČJS-5-4-03 zkoumá základní společenstva ve vybraných lokalitách regionů, zdůvodní podstatné vzájemné vztahy mezi organismy ČJS-5-4-04 porovnává na základě pozorování základní projevy života na konkrétních organismech, prakticky třídí organismy do známých skupin, využívá k tomu i jednoduché klíče a atlasy ČJS-5-4-05 zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka podporovat nebo poškozovat ČJS-5-4-06 založí jednoduchý pokus, naplánuje a zdůvodní postup, vyhodnotí a vysvětlí výsledky pokusu ČLOVĚK A JEHO ZDRAVÍ ČJS-5-5-01 využívá poznatky o lidském těle k podpoře vlastního zdravého způsobu života	- objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody a nachází souvislosti mezi konečným vzhledem přírody a činností člověka - vysvětlí na základě elementárních poznatků o Zemi jako součásti vesmíru souvislost s rozdělením času a střídáním ročních období - zkoumá základní společenstva ve vybraných lokalitách regionů, zdůvodní podstatné vzájemné vztahy mezi organismy - porovnává na základě pozorování základní projevy života na konkrétních organismech, prakticky třídí organismy do známých skupin, využívá k tomu i jednoduché klíče a atlasy - zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka podporovat nebo poškozovat - založí jednoduchý pokus, naplánuje a zdůvodní postup, vyhodnotí a vysvětlí výsledky pokusu	Látky a jejich vlastnosti – třídění látek, změny látek a skupenství, vlastnosti, porovnávání látek a měření veličin s praktickým užíváním základních jednotek Voda a vzduch – výskyt, vlastnosti a formy vody, oběh vody v přírodě, vlastnosti, složení, proudění vzduchu, význam pro život Nerosty a horniny, půda – některé hospodářsky významné horniny a nerosty, zvětrávání, vznik půdy a její význam Vesmír a Země – sluneční soustava, den a noc, roční období Rostliny, houby, živočichové – znaky života, životní potřeby a projevy, průběh a způsob života, výživa, stavba těla u některých nejznámějších druhů, význam v přírodě a pro člověka Životní podmínky – rozmanitost podmínek života na Zemi; význam ovzduší, vodstva, půd, rostlinstva a živočišstva na Zemi; podnebí a počasí Rovnováha v přírodě – význam, vzájemné vztahy mezi organismy, základní společenstva Ohleduplné chování k přírodě a ochrana přírody – odpovědnost lidí, ochrana a tvorba životního prostředí, ochrana rostlin a živočichů, likvidace odpadů, živelní pohromy a ekologické katastrofy Lidské tělo – stavba těla, základní funkce a projevy, životní potřeby člověka, pohlavní rozdíly mezi mužem a ženou, biologické a psychické	VV (malba zvířat) ČJ (samostatná práce, referát) VKZ ENV1 ENV2 ENV3 ENV4 MED7 OSV8 OSV9

ČJS-5-5-02 rozlišuje jednotlivé etapy lidského života a orientuje se ve vývoji dítěte před a po jeho narození ČJS-5-5-03 účelně plánuje svůj čas pro učení, práci, zábavu a odpočinek podle vlastních potřeb s ohledem na oprávněné nároky jiných osob ČJS-5-5-04 uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události; vnímá dopravní situaci, správně ji vyhodnotí a vyvodí odpovídající závěry pro své chování jako chodec a cyklista ČJS-5-5-05 předvede v modelových situacích osvojené jednoduché způsoby odmítání návykových látek ČJS-5-5-06 uplatňuje základní dovednosti a návyky související s podporou zdraví a jeho preventivní ochranou ČJS-5-5-07 rozpozná život ohrožující zranění; ošetří drobná poranění a zajistí lékařskou pomoc	- využívá poznatky o lidském těle k podpoře vlastního zdravého způsobu života - rozlišuje jednotlivé etapy lidského života a orientuje se ve vývoji dítěte před a po jeho narození - plánuje svůj čas pro učení, práci, zábavu a odpočinek podle vlastních potřeb s ohledem na oprávněné nároky jiných osob - uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události; vnímá dopravní situaci, správně ji vyhodnotí a vyvodí odpovídající závěry pro své chování jako chodec a cyklista - předvede v modelových situacích osvojené jednoduché způsoby odmítání návykových látek - uplatňuje základní dovednosti a návyky související s podporou zdraví a jeho preventivní ochranou - rozpozná život ohrožující zranění; ošetří drobná poranění a zajistí lékařskou pomoc	změny v dospívání, základy lidské reprodukce, vývoj jedince Péče o zdraví – zdravý životní styl, denní režim, správná výživa, výběr a způsoby uchovávání potravin, vhodná skladba stravy, pitný režim; přenosné a nepřenosné nemoci, ochrana před infekcemi přenosnými krví (hepatitida, HIV/AIDS), drobné úrazy a poranění, prevence nemocí a úrazů, první pomoc při drobných poraněních, osobní, intimní a duševní hygiena Návykové látky, závislosti a zdraví – návykové látky, hrací automaty a počítače, závislost, odmítání návykových látek, nebezpečí komunikace prostřednictvím elektronických médií Osobní bezpečí, krizové situace – vhodná a nevhodná místa pro hru, bezpečné chování v rizikovém prostředí, označování nebezpečných látek; bezpečné chování v silničním provozu, dopravní značky; předcházení rizikovým situacím v dopravě a v dopravních prostředcích (bezpečnostní prvky), šikana, týrání, sexuální a jiné zneužívání, brutalita a jiné formy násilí v médiích Přivolání pomoci v případě ohrožení fyzického a duševního zdraví – služby odborné pomoci, čísla tísňového volání, správný způsob volání na tísňovou linku Mimořádné události a rizika ohrožení s nimi spojená – postup v případě ohrožení (varovný signál, evakuace, zkouška sirén); požáry (příčiny a prevence vzniku požárů, ochrana a evakuace při požáru); integrovaný záchranný systém	
---	--	---	--

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

ČJS-5-4-01p na jednotlivých příkladech poznává propojenost živé a neživé přírody

ČJS-5-4-02p popíše střídání ročních období

ČJS-5-4-03p zkoumá základní společenstva vyskytující se v nejbližším okolí a pozoruje přizpůsobení organismů prostředí

ČJS-5-4-05p zvládá péči o pokojové rostliny

ČJS-5-4-05p chová se podle zásad ochrany přírody a životního prostředí

- ČJS-5-4-05p popisuje vliv činnosti lidí na přírodu a jmenuje některé činnosti, které přírodnímu prostředí pomáhají a které ho poškozují
- ČJS-5-4-06p provádí jednoduché pokusy se známými látkami
- ČJS-5-5-01p uplatňuje základní znalosti, dovednosti a návyky související s preventivní ochranou zdraví a zdravého životního stylu
- ČJS-5-5-02p rozlišuje jednotlivé etapy lidského života
- ČJS-5-5-04p uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události
- ČJS-5-5-04p uplatňuje základní pravidla silničního provozu pro cyklisty; správně vyhodnotí jednoduchou dopravní situaci na hřišti
- ČJS-5-5-05p odmítá návykové látky
- ČJS-5-5-07p ošetří drobná poranění a v případě nutnosti zajistí lékařskou pomoc
- ČJS-5-4-01p na jednotlivých příkladech poznává propojenost živé a neživé přírody
- ČJS-5-4-02p popíše střídání ročních období
- ČJS-5-4-03p zkoumá základní společenstva vyskytující se v nejbližším okolí a pozoruje přizpůsobení organismů prostředí
- ČJS-5-4-05p zvládá péči o pokojové rostliny
- ČJS-5-4-05p chová se podle zásad ochrany přírody a životního prostředí
- ČJS-5-4-05p popisuje vliv činnosti lidí na přírodu a jmenuje některé činnosti, které přírodnímu prostředí pomáhají a které ho poškozují
- ČJS-5-4-06p provádí jednoduché pokusy se známými látkami
- ČJS-5-5-01p uplatňuje základní znalosti, dovednosti a návyky související s preventivní ochranou zdraví a zdravého životního stylu
- ČJS-5-5-02p rozlišuje jednotlivé etapy lidského života
- ČJS-5-5-04p uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události
- ČJS-5-5-04p uplatňuje základní pravidla silničního provozu pro cyklisty; správně vyhodnotí jednoduchou dopravní situaci na hřišti
- ČJS-5-5-05p odmítá návykové látky
- ČJS-5-5-07p ošetří drobná poranění a v případě nutnosti zajistí lékařskou pomoc

5.4.3 Vlastivěda

Charakteristika předmětu

Předmět je vyučován v epochách. Jestliže v prvních třech letech dominovala obecná hlediska (spojitost s přírodou – znalost pracovních procesů a souvislostí), obrací se nyní pohled do prostoru a času. Tím se ještě jednou vytváří nový zdroj, který se však nyní začleňuje do souřadnic prostoru a času.

Nejbližší okolí – město, vesnice – by nyní měl žák zažít v jeho zeměpisně-prostorovém a historicky-časovém vývoji až do aktuální současnosti. Odstup, jenž v tomto věku charakterizuje poměr žáka ke světu, se tím může proměnit v pocit sociální a prostorové sounáležitosti.

Je třeba zdůraznit morální složku zeměpisného vyučování. Když žák poznává, jak jsou rozloženy věci kolem něj v prostoru, získává také láskyplnější vztah k lidem kolem sebe, ke svým blízkým.

Vyučování by mělo mít takový charakter, aby žákovi zprostředkovalo zájem o svět a odvalu k životu. K tomu patří pozvolna se stupňující pochopení pro zemi jako přírodní prostor s určitými životními rytmy, do nichž je člověk zahrnut, které ale zároveň mění tím, že hospodáří a zakládá kulturu. Měla by se tímto založit odhodlanost pracovat zodpovědně i určité ekologické vědomí.

Žáci by si měli uvědomit postavení naší země ve střední Evropě se všemi aspekty geografickými, přírodními a kulturně-historickými. Poznávají stavbu Země z geologického hlediska, složení zemské kůry (horniny, nerosty), vždy v návaznosti na konkrétní zeměpisnou oblast. S ČR se seznamují ve smyslu jejích přírodních, kulturních a hospodářských charakteristik, poznávají odlišnosti jiných zemí a kultur Evropy.

Žáci by se měli se světem seznámit tak, aby dokázali s těmito poznatky spojit také pocity. Pro líčení si vybíráme různé oblasti a kraje střední Evropy. Měl by být položen základ určitému topografickému vědění o střední Evropě, takže si žáci mohou vytvořit obraz o trojím charakteru její krajiny, vyjádřeném v rovinách, pahorkatinách a vysokých horách. Důležité jsou řeky, které jednotlivé krajinné oblasti propojují.

Je třeba zdůraznit morální složku zeměpisného vyučování. **Když žák poznává, jak jsou rozloženy věci kolem něj v prostoru, získává také láskyplnější vztah k lidem kolem sebe, ke svým blízkým.**

Vyučování by mělo mít takový charakter, aby žákovi zprostředkovalo **zájem o svět a odvalu k životu**. K tomu patří pozvolna se stupňující pochopení pro zemi jako přírodní prostor s určitými životními rytmy, do nichž je člověk zahrnut, které ale zároveň mění tím, že hospodáří a zakládá kulturu. Měla by se tímto založit odhodlanost pracovat zodpovědně i určité ekologické vědomí.

Nejprve se žák seznamuje s krajinou a dějinami svého blízkého okolí. Už **ve 4. ročníku** vytvářejí dějepisné obrazy první historickou časovou představu. V **5. ročníku** začíná výuka dějepisu. Pohled žáka se nyní obrací od jeho okolí do dálky, časově i prostorově. Na začátku ještě stojí mytologické obrazy raných poměrů lidstva, pak během dalších let vede cesta od dávných orientálních kultur přes dobu klasického starověku a středověku stále více do skutečnosti naší současné materiální civilizace a politicko-sociálních poměrů. Nyní v žákovi procítá schopnost a zájem spojovat se s obsáhlejšími dějinnými souvislostmi, přijímat dějinné „pojmy“. Pohled žáka zpočátku vědomě zaměřujeme na mimoevropské kultury. V centru pozornosti tu stojí staré orientální kultury Indie, Persie, Mezopotámie a Egypta. Učitel by si měl uvědomovat, že tyto vyspělé kultury jsou zvlášť výraznými příklady kulturních forem, které se časově i zeměpisně objevovaly v obdobné podobě na různých místech. Následují řecké dějiny od dob Homéra až k setkání řecké kultury s kulturou orientální v době Alexandrových tažení.

Časové vymezení předmětu

Časová dotace předmětu, včetně využití disponibilních hodin a zařazení v epochách podrobně v příloze č. 1.

Vzdělávací strategie a rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení

- Vytváříme předpoklady, aby proces učení byl neustálým objevováním nových a postupně stále hlubších pohledů na okolní skutečnost
- Nasycujeme potřebu žáků po obraznosti, hravosti a tvořivosti, umožňujeme zapojení co největšího počtu smyslů v procesu učení, což vede
- k hlubšímu a trvalejšímu vstřebávání vědomostí, ale i k vytváření osobitého vztahu k okolnímu světu
- Poskytujeme dostatek časového prostoru k samostatnému pozorování a experimentování a k formulování závěrů
- Zařazujeme rytmicky se opakující činnosti a postupy, v rámci epoch, týdnů a dnů vytváříme harmonický řád, o který se mohou žáci v procesu objevování nového pevně opřít a zároveň si tak postupně vytvářet návyky, jež proces učení činí plynulejší a efektivnější
- Žáci jsou vedeni k samostatnému vyhledávání informací z různých zdrojů, jejich třídění a hledání vzájemných souvislostí

Kompetence k řešení problémů

- Žáci jsou vedeni ke kritickému zhodnocení různých informačních zdrojů k danému tématu
- Jsou uplatňovány formy a metody práce, které vybízejí k vyhledávání a následnému použití praktických postupů, jež při pozorování jevů okolního světa povedou k vyvození konkrétních závěrů s dopadem na minulost, přítomnost a budoucnost
- Obsahovou náplní oblasti zejména ve 4. a 5. ročníku poskytujeme žákům dostatek námětů k samostatnému pozorování a uvažování o světě kolem nás a řešení jeho problémů v různých variantách

Kompetence komunikativní

- Jsou zařazovány krátké spontánní dramatizace konkrétních situací, jak je přináší každodenní soužití ve třídě, a ověřování praktických dovedností a znalostí v modelových situacích
- Pracujeme s žáky na dramatizaci pohádek, bajek, bájí a příběhů a uplatnění prostředků neverbální komunikace (gesta, zvuky, ...)
- Žáci jsou vedeni k formování svých názorů, postojů a myšlenek k nejrůznějším tématům a konfrontovat je s názory spolužáků a učitelů
- Poskytujeme žákům dostatek příležitostí k samostatné práci s různými typy textu a obrazových materiálů (např. při projektových a epochových pracích)
- Žáci dostávají prostor pro samostatné prezentace projektových prací nebo výsledků pozorování

Kompetence sociální a personální

- Používáme formy skupinové práce se zaměřením na způsoby komunikace ve skupině
- Žáci dostávají dostatek prostoru pro reflexi a sebereflexi projevů chování a jednání ve vztahu k okolí v různých situacích
- Zaměřujeme se na situace, při kterých žáci třebí schopnost řídit a ovládat své chování
- Navozujeme a využíváme situace k uvědomění si důležitosti efektivní spolupráce a pozitivní sebedůvěry pro vytvoření příjemné atmosféry a pro kvalitu společné práce
- Využíváme všech příležitostí k navozování vztahů ve třídě na základě ohleduplnosti a vzájemné úcty
- Podporujeme v žácích dosažení pocitu sebejistoty a sebeúcty a vytváření pozitivních představ o sobě a o světě

Kompetence občanské

- Žáci se seznamují s principy soužití na základě rovných práv a povinností, jež zároveň prakticky ověřujeme
- Využíváme srovnání při posuzování společenských norem v minulosti a dnes, u nás i v Evropě (předmět starověké kultury, Řecko)
- Rozvíjíme dovednosti pohotově reagovat v nenadálých krizových situacích, rozhodnout se a poskytnout účinnou pomoc
- Postupně budujeme schopnosti vcítovat se do situací jiných lidí a být vnímavý ke svému okolí
- Vytváříme v žácích povědomí o kulturním dědictví, práci a tradicích předchozích generací, včetně praktického vyzkoušení a zažití (předmět řemesla, region a vlast)

Kompetence pracovní

- Žáci jsou vedeni k propojení znalostí získaných v různých oblastech a předmětech a jejich užití při praktických činnostech
- Žáci jsou vedeni k používání nástrojů a vybavení v rámci stanovených pravidel a přizpůsobení se okolním podmínkám a zásadám bezpečnosti
- Budujeme schopnost manuální spolupráce mezi spolužáky (pomoc, rada)
- Propojujeme pracovní rytmus s rytmem přírody
- Žáci jsou podněcováni k ověřování různých postupů, objevování nových a jejich vzájemné srovnání a konečné vyhodnocení

Kompetence digitální

- klademe důraz na vytváření společných pravidel chování ve třídě včetně pravidel při práci s technologiemi a na jejich dodržování
- vedeme žáky k dodržování pravidel chování při interakci v digitálním prostředí, k ochraně osobních údajů a k uvědomění si, které údaje je vhodné, a naopak nevhodné o sobě zveřejňovat a proč
- vedeme žáky k respektování autorských práv při využívání obrázků, videí a informací
- vedeme žáky ke zdravému používání online technologií, k uvědomění si zdravotních rizik, která mohou nastat při jejich dlouhodobém používání, a k jejich předcházení, např. zařazováním relaxačních chvil
- motivujeme žáky ke zkoumání přírody s využitím online aplikací a ke vhodnému využívání digitálních map a navigací

4. – 5. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
LIDÉ A ČAS ČJS-5-3-01 pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy ČJS-5-3-02 využívá knihovny, sbírky muzeí a galerie jako informační zdroje pro pochopení minulosti ČJS-5-3-03 srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifik	Pracuje s časovými údaji a využívá jich k pochopení vztahů mezi ději a jevy. Určí a vysvětlí polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke krajině.	Orientace v čase a časový řád – určování času, čas jako fyzikální veličina, dějiny jako časový sled událostí, kalendáře, letopočet, generace, denní režim, roční období Současnost a minulost v našem životě – proměny způsobu života, bydlení, předměty denní potřeby, průběh lidského života, státní svátky a významné dny Regionální památky – péče o památky, lidé a obory zkoumající minulost Báje, mýty, pověsti – minulost kraje a předků, domov, vlast, rodný kraj	M VV ENV3, ENV4 DEM1 Řemesla, VV/PV (vytvoření makety lidského sídla – města, obce) Z – regiony ČR
LIDÉ KOLEM NÁS ČJS-5-2-01 vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci (městě) ČJS-5-2-02 rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už nemohou tolerovat ČJS-5-2-03 orientuje se v základních formách vlastnictví; používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze, na příkladu ukáže nemožnost realizace všech chtěných výdajů, vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vracet dluhy	- vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci (městě) - rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už nemohou tolerovat - orientuje se v základních formách vlastnictví; používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze, na příkladu ukáže nemožnost realizace všech chtěných výdajů, vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vracet dluhy	Rodina Soužití lidí Chování lidí Vlastnictví	ČJ ENV4 MED1 OSV7 OSV4 OSV8 ČJ (lidové zvyky a tradice) ENV4 OSV2, DEM4
MÍSTO, KDE ŽIJEME		Domov Škola	

ČJS-5-1-01 určí a vysvětlí polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke krajině a státu ČJS-5-1-02 určí světové strany v přírodě i podle mapy, orientuje se podle nich a řídí se podle zásad bezpečného pohybu a pobytu v přírodě ČJS-5-1-03 rozlišuje mezi náčrty, plány a základními typy map; vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištích lidí na mapách naší republiky, Evropy ČJS-5-1-04 vyhledá typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury, jednoduchým způsobem posoudí jejich význam ČJS-5-1-05 porovná způsob života a přírodu v naší vlasti i v jiných zemích ČJS-5-1-06 rozlišuje hlavní orgány státní moci a některé jejich zástupce, symboly našeho státu a jejich význam	Určí světové strany v přírodě, orientuje se podle nich a řídí se podle zásad bezpečného pohybu a pobytu v přírodě. Určí a vysvětlí polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke krajině. Rozlišuje mezi náčrty, plány a základními typy map.	Obec (město), místní krajina – její části, poloha v krajině, minulost a současnost obce (města), význačné budovy, dopravní síť Okolní krajina (místní oblast, region) Regiony ČR Naše vlast Evropa a svět Mapy obecně zeměpisné a tematické	Jazyk a komunikace (dramatizace) Výtvarná výchova (historické malování) DEM4 OSV7 GLO1 OSV10
---	--	--	--

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

ČJS-5-1-01p popíše polohu svého bydliště na mapě, začlení svou obec (město) do příslušného kraje

ČJS-5-1-01p, ČJS-5-1-02p orientuje se na mapě České republiky, určí světové strany

ČJS-5-1-02p řídí se zásadami bezpečného pohybu a pobytu v přírodě

ČJS-5-1-03p má základní znalosti o České republice a její zeměpisné poloze v Evropě

ČJS-5-1-04p uvede pamětihodnosti, zvláštnosti a zajímavosti regionu, ve kterém bydlí

ČJS-5-1-05p sdělí poznatky a zážitky z vlastních cest

ČJS-5-1-06p pozná státní symboly České republiky

ČJS-5-2-01p dodržuje pravidla pro soužití ve škole, v rodině, v obci (městě)

ČJS-5-2-02p rozpozná nevhodné jednání a chování vrstevníků a dospělých

ČJS-5-2-02p uvede základní práva dítěte, práva a povinnosti žáka školy

ČJS-5-2-03p používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu jednoduchého nákupu a vrácené peníze

ČJS-5-2-03p porovná svá přání a potřeby se svými finančními možnostmi, uvede příklady rizik půjčování peněz

ČJS-5-2-03p sestaví jednoduchý osobní/rodinný rozpočet, uvede příklady základních příjmů a výdajů

ČJS-5-3-03p rozeznává rozdíl mezi životem dnes a životem v dávných dobách

ČJS-5-3-03p uvede významné události, které se vztahují k regionu a kraji

ČJS-5-3-03p vyjmenuje nejvýznamnější kulturní, historické a přírodní památky v okolí svého bydliště

5.5 Člověk a společnost

5.5.1 Dějepis

Charakteristika předmětu

Vyučovací předmět dějepis směřuje k naplňování očekávaných výstupů vzdělávací oblasti Člověk a společnost RVP ZV (Dějepis – v plné míře, Výchova k občanství – zčásti; zbývající očekávané výstupy jsou přiřazeny k zeměpisu, matematice a přírodopisu). V rámci tohoto předmětu jsou také realizována tato průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana a Multikulturní výchova.

Dějepis navazuje na některé tematické obsahy předmětu Člověk a svět prvního stupně a na druhém stupni je dál rozvádí. Žák tak prochází v různých souvislostech a formách celými dějinami lidstva od pravěku až do současnosti. Prostřednictvím vlastivědné výuky se seznamuje s krajinou a dějinami té oblasti, kde žije. Probudí se v něm první představy o historickém vývoji. Teprve potom přichází výuka dějepisu a pohled žáka se časově i prostorově rozšiřuje. Vyučování dějepisu sleduje průběh vývoje lidstva od mytického, předdějinného kulturního stupně až k rozvoji hmotné kultury a jejich projevů v obecně kulturním, náboženském, sociálním, politickém a ekologickém ohledu.

Výuka dějepisu má za úkol zprostředkovat žákovi obrazy a ideje o dějinných souvislostech vývoje lidstva. Žák si má v průběhu výuky uvědomit a prožít, že lidská existence spočívá v neustálém vývoji, že pojem člověka v sobě pojímá pestrost a různorodost kulturních vývojových stupňů lidstva a rozmanitost národů účastnících se dějinných procesů. Učitel by měl největší důraz klást na to, aby byla vyučovací látka zaměřena kulturně-historicky. Vyplývá z toho, že v centru pozornosti stojí život člověka, jeho postoj ke světu, způsob práce či vynálezy, které proměnily tvář země a život lidí.

Metoda vyučování je **v 6. ročníku** shodná s metodami a postupy používanými v 5. ročníku. V 6. ročníku má dějepis podobu vypravovaného příběhu a zahrnuje období až do konce středověku. Zde dominují biografické popisy, které by však měly mít kulturně-historickou a antropologickou hodnotu.

V 7. a 8. ročníku se zájem žáka zaměřuje na realisticko-technické poznávání a chápání dějin novověku. Dějepis 9. ročníku slouží vyhledávání dějinných vztahů, poznávání historických procesů, probuzení zájmu o svět a zaměřuje se taktéž na novověk. Výuka novověku je v každém ročníku pojímána ve smyslu civilizačního vývoje jako celku. Vybrané historické jevy z oblasti technického, hospodářského, sociálního, ideového či politického vývoje je třeba pojímat jako symptomy a projevy daného období a zasadit je do kontextu a do souvislosti celého civilizačního vývoje. Dochází tedy k přechodu od obrazného a vyprávěného líčení dějin na kauzálně-racionální pojetí dějepisu a posléze k uchopování širších ideových dějinných souvislostí, což odpovídá vývojovým podmínkám žáka.

Samostatným tématem **v 9. ročníku** jsou dějiny umění. Pozorování velkých mistrovských děl má v mladém člověku probudit radost a nadšení pro krásu a velikost umění. Při tom jde nejprve především o to, aby se pozorovatel stal bdělým, aby zjemnil své vnímání a učinil je citlivějším – aby se učil vidět. Další důležitý aspekt pozorování spočívá v tom, že zaměříme pohled na charakteristické rozdíly tří vybraných epoch: Co je krásné pro Egyptana? Jak prožívá krásu Řek? Jaký ideál krásy, jaký pojem krásy vyvinula renesance? Na příkladu vývoje umění může být čitelné něco z vývojové cesty lidstva. Jednotlivé stupně "Egypt – Řecko – renesance" mohou zviditelnit kroky vývoje lidského vědomí. Pro tato témata jsou využívány především epochy.

Kromě pochopení širších dějinných souvislostí přináší dějepis některá témata vzdělávacího oboru Výchova k občanství. Zde se výuka zaměřuje na vytváření zdravého a jistého úsudku, který je základem každého opravdového sociálního jednání a tím také předpokladem pro plnění úkolů, které vyplývají z života jedince jako občana. Vede žáka k prohloubenému poznání základních společenských vztahů a vazeb, k orientaci po historických kořenech aktuálních sociálních témat a problémů. Jde o témata, která jsou úzce propojena

s dějepisnými tématy, v nichž žák prožívá a uvědomuje si různé vývojové aspekty občanského života, především vývoj a měnící se podobu státních forem, vztahu jedince a společnosti, jeho práv a povinností, jakož i otázek duchovního, státního a hospodářského života společnosti.

Sociální zkušenosti žáci získávají v konkrétních sociálních situacích a procesech, sociální dovednosti vyrůstají z praktického sociálního konání. Z tohoto důvodu stojí znalosti a dovednosti, které si žák osvojuje, v úzké souvislosti s hlavními principy a celkovou koncepcí celého ŠVP waldorfská škola a všech vzdělávacích oblastí a vyučovacích oborů a především s průřezovými tématy Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana a Multikulturní výchova. Výuka dějepisu znalosti a dovednosti těchto průřezových témat doplňuje a upevňuje ve vztahu k životu jedince jako občana. Navíc zasahuje mnoho témat z oboru Výchova k občanství do praktického každodenního života školy.

Tematické okruhy Stát a právo a Mezinárodní vztahy, Globální svět z oboru Výchova k občanství mají přímou vazbu na společenskovední části předmětu Zeměpis a jsou do značné míry jejím obsahem, tematický okruh Stát a hospodářství je ve velké míře zapracován do předmětu matematika.

Pro tato témata jsou více využívány cvičné hodiny, zejména v souvislosti s vazbou na aktuální události, ale je snahou občanská témata propojovat s vykládanou látkou a dávat je do souvislostí.

Pro rozvoj žáka v tomto oboru jsou rovněž klíčové občanský postoj a občanská angažovanost vyučujících, především jeho třídního učitele. Spolupráce učitelů v rámci školy, jež funguje na principech samosprávy a kolegiálního vedení, je nezanedbatelnou součástí Výchovy k občanství, která spočívá v organizaci života školy. Podobně významný je pro žáka také zážitek ze spolupráce mezi učiteli na jedné a rodiči na druhé straně. Tyto praktické sociální situace reálného sociálního života školy vedou ke skutečné výchově sociálních a občanských schopností. Proto často témata vzdělávacího oboru Výchova k občanství plynule přechází do dalších oblastí podobně jako průřezová témata a tvoří integrativní součást realizovaných vzdělávacích obsahů.

Časové vymezení předmětu

Časová dotace předmětu, včetně využití disponibilních hodin a zařazení v epochách podrobně v příloze č. 1.

Vzdělávací strategie a rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení

- Žáky vedeme k sebehodnocení.
- Individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch.
- Žákům umožňujeme ve vhodných případech realizovat vlastní nápady, podněcujeme jejich tvořivost.
- Učíme se vytvářet takové situace, v nichž má žák radost z učení pro samotné učení a pro jeho další přínos.

Kompetence k řešení problémů

- Žáci jsou vedeni k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.

Kompetence komunikativní

- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných.
- Podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami.
- Začleňujeme metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vedeme žáky ke spolupráci při vyučování.

Kompetence sociální a personální

- Během vzdělávání používáme skupinovou práci žáků, vzájemnou pomoc při učení.
- Sociální kompetence vyvozujeme na praktických cvičeních a úkolech.
- Usilujeme o to, aby žáci prokázali schopnost střídání rolí ve skupině.
- Žáci jsou vedeni k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí.
- Učíme je zároveň k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky.
- Žáci se učí základům kooperace a týmové práce.

Kompetence občanské

- Ve třídních kolektivech žáci společně stanovují pravidla chování.
- Jsou respektovány individuální rozdíly (národnostní, kulturní).
- Ve výuce je kladen důraz na prožitek.

Kompetence pracovní

- Žáci jsou vedeni k sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Výuku doplňujeme o praktické exkurze.
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

Kompetence digitální

- vedeme žáky k volbě a účelnému využívání vhodných digitálních technologií při plánování, realizaci a hodnocení činností s digitálními historickými zdroji, prameny a programy;
- seznamujeme žáky s různými možnostmi, jak komunikovat činnosti a výsledky práce s digitalizovanými historickými reáliemi prostřednictvím různých digitálních technologií a nástrojů pro komunikaci a sdílení;
- klademe důraz na bezpečnou a efektivní komunikaci žáků, učíme je odpovědnému chování a jednání v digitálním prostředí

6. ročník

téma: ČLOVĚK V DĚJINÁCH, POČÁTKY LIDSKÉ SPOLEČNOSTI, NEJSTARŠÍ CIVILIZACE. KOŘENY EVROPSKÉ KULTURY

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
D-9-1-01 uvede konkrétní příklady důležitosti a potřebnosti dějepisných poznatků D-9-1-02 uvede příklady zdrojů informací o minulosti; pojmenuje instituce, kde jsou tyto zdroje shromažďovány D-9-1-03 orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu D-9-2-01 charakterizuje život pravěkých sběračů a lovců, jejich materiální a duchovní kulturu D-9-2-02 objasní význam zemědělství, dobytkařství a zpracování kovů pro lidskou společnost D-9-3-01 rozpozná souvislost mezi přírodními podmínkami a vznikem prvních velkých zemědělských civilizací D-9-3-02 uvede nejvýznamnější typy památek, které se staly součástí světového kulturního dědictví D-9-3-03 demonstuje na konkrétních příkladech přínos antické kultury a zrod křesťanství D-9-3-04 porovná formy vlády a postavení společenských skupin v jednotlivých státech a vysvětlí podstatu antické demokracie	Porovná různé možnosti vývoje původní kmenové společnosti v souvislosti s přírodními podmínkami Charakterizuje povahu řecké polis, na hl. příkladech porovná různé podoby jejího vývoje, vládu, demokracii S řeckou polis porovná vznik Říma – složení obyvatel, vývoj pojmu Římský občan Vysvětlí hlavní důvody rozpadu římské říše Porovná vyspělou antickou civilizaci se zemědělskou společností střední Evropy a barbarskými národy	ČLOVĚK V DĚJINÁCH Historické prameny, historický čas a prostor POČÁTKY LIDSKÉ SPOLEČNOSTI Pravěcí sběrači a lovci a jejich kultura NEJSTARŠÍ CIVILIZACE, KOŘENY EVROPSKÉ KULTURY Nejstarší starověké civilizace a jejich kulturní odkaz Antické Řecko a Řím Střední Evropa a její styky s antickým Středomořím	OSV1 (dovednosti pro učení a studium) DEM1, DEM2, DEM3, DEM4 GLO3

téma: KŘESŤANSTVÍ A STŘEDOVĚKÁ EVROPA

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
D-9-4-01 popíše podstatnou změnu evropské situace, která nastala v důsledku příchodu nových etnik, christianizace a vzniku států D-9-4-02 objasní situaci Velkomoravské říše a vnitřní vývoj českého státu a postavení těchto státních útvarů v evropských souvislostech D-9-4-03 vymezí úlohu křesťanství a víry v životě středověkého člověka, konflikty mezi světskou a církevní mocí D-9-4-04 ilustruje postavení jednotlivých vrstev středověké společnosti, uvede příklady románské a gotické kultury D-9-1-03 orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu	Popíše podstatnou změnu evropské situace, která nastala v důsledku příchodu nových etnik, christianizace a vzniku států Porovná základní rysy západoevropské, byzantsko-slovanské a islámské kulturní oblasti Objasní situaci Velkomoravské říše a vnitřní vývoj českého státu a postavení těchto státních útvarů v evropských souvislostech Vymezí úlohu křesťanství a víry v životě středověkého člověka, konflikty mezi světskou a církevní mocí, vztah křesťanství ke kacířství a jiným věroukám Ilustruje postavení jednotlivých vrstev středověké společnosti, uvede příklady románské a gotické kultury Rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví, uvede jejich příklady Orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu	Nový etnický obraz Evropy Utváření států ve východoevropském a západoevropském kulturním okruhu a jejich specifický vývoj Islám a islámské říše ovlivňující Evropu (Arabové, Turci) Velká Morava a český stát, jejich vnitřní vývoj a postavení v Evropě Křesťanství, papežství, císařství, křížové výpravy Struktura středověké společnosti, funkce jednotlivých vrstev Kultura středověké společnosti – románské a gotické umění a vzdělanost	

7. ročník

téma: OBJEVY A DOBÝVÁNÍ. POČÁTKY NOVÉ DOBY

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
D-9-1-03 orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu D-9-5-01 vysvětlí znovuzrození antického ideálu člověka, nové myšlenky žádající reformu církve D-9-5-02 vymezí význam husitské tradice pro český politický a kulturní život D-9-5-03 popíše průběh zámořských objevů, jejich příčiny a důsledky D-9-5-04 objasní postavení českého státu v podmínkách Evropy a jeho postavení uvnitř habsburské monarchie D-9-5-05 objasní příčiny a důsledky vzniku třicetileté války a posoudí její důsledky D-9-5-06 rozpozná základní znaky jednotlivých kulturních stylů a uvede příklady významných kulturních památek	Popíše příklady nových vynálezů, které zásadně ovlivnily život společnosti Popíše objevy v oblasti astronomie Vysvětlí znovuzrození antického ideálu člověka, nové myšlenky žádající reformu církve včetně reakce církve na tyto požadavky Vymezí význam husitské tradice pro český politický a kulturní život Objasní postavení českého státu v podmínkách Evropy rozdělené do řady mocenských a náboženských center a jeho postavení uvnitř habsburské monarchie Objasní příčiny a důsledky vzniku třicetileté války a posoudí její důsledky Rozpozná základní znaky jednotlivých kulturních stylů a uvede jejich představitele a příklady významných kulturních památek Orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu	Renesance a humanismus Husitství Reformace a jejich šíření Evropou Zámořské objevy a počátky dobývání světa Český stát a velmoci v 15. – 18. století Barokní kultura a osvícenství	GLO1, GLO2

8. ročník

téma: MODERNIZACE SPOLEČNOSTI

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
D-9-1-03 orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu D-9-6-01 vysvětlí podstatné ekonomické, sociální, politické a kulturní změny ve vybraných zemích a u nás, které charakterizují modernizaci společnosti D-9-6-02 objasní souvislost mezi událostmi Francouzské revoluce a napoleonských válek a rozbití starých společenských struktur v Evropě D-9-6-03 porovná jednotlivé fáze utváření novodobého českého národa v souvislosti s národními hnutími vybraných evropských národů D-9-6-04 vysvětlí rozdílné tempo modernizace a prohloubení nerovnoměrnosti vývoje jednotlivých částí Evropy a světa včetně důsledků, ke kterým tato nerovnoměrnost vedla; charakterizuje soupeření mezi velmocemi a vymezí význam kolonií	Uvede některé klíčové vynálezy, které byly klíčové pro rozvoj moderního hospodářství Na příkladech charakterizuje následky industrializace pro sociální život a pro životní styl obyvatelstva Na příkladech uvede ekologické následky industrializace	Velká francouzská revoluce a napoleonské období, jejich vliv na Evropu a svět; vznik USA Industrializace a její důsledky pro společnost; sociální otázka Národní hnutí velkých a malých národů; utváření novodobého českého národa Revoluce 19. století jako prostředek řešení politických, sociálních a národnostních problémů Politické proudy (konzervativismus, liberalismus, demokratismus, socialismus), ústava, politické strany, občanská práva Kulturní rozrůzněnost doby Konflikty mezi velmocemi, kolonialismus	DEM1, DEM2, DEM4

9. ročník

téma: MODERNÍ DOBA

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
D-9-7-01 na příkladech demonstuje zneužití techniky ve světových válkách a jeho důsledky D-9-7-02 rozpozná klady a nedostatky demokratických systémů D-9-7-03 charakterizuje jednotlivé totalitní systémy, příčiny jejich nastolení v širších ekonomických a politických souvislostech a důsledky jejich existence pro svět; rozpozná destruktivní sílu totalitarismu a vypjatého nacionalismu D-9-7-04 na příkladech vyloží antisemitismus, rasismus a jejich nepřijatelnost z hlediska lidských práv D-9-7-05 zhodnotí postavení Československa v evropských souvislostech a jeho vnitřní sociální, politické, hospodářské a kulturní prostředí D-9-1-03 orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu	Charakterizuje soupeření mezi velmocemi a vymezí význam kolonií Rozpozná klady a nedostatky demokratických systémů Charakterizuje jednotlivé totalitní systémy, příčiny jejich nastolení v širších ekonomických a politických souvislostech a důsledky jejich existence pro svět; rozpozná destruktivní sílu totalitarismu a vypjatého nacionalismu Na příkladech vyloží antisemitismus, rasismus a jejich nepřijatelnost z hlediska lidských práv Rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu Objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám Rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti Zhodnotí postavení ČSR v evropských souvislostech a jeho vnitřní sociální, politické, hospodářské a kulturní prostředí Na příkladech demonstuje zneužití techniky ve světových válkách a jeho důsledky	První světová válka a její politické, sociální a kulturní důsledky Nové politické uspořádání Evropy a úloha USA ve světě; vznik Československa, jeho hospodářsko-politický vývoj, sociální a národnostní problémy Mezinárodněpolitická a hospodářská situace ve 20. a 30. letech; totalitní systémy – komunismus, fašismus, nacismus – důsledky pro Československo a svět Druhá světová válka, holokaust; situace v našich zemích, domácí a zahraniční odboj; politické, mocenské a ekonomické důsledky války	DEM4

téma: ROZDĚLENÝ A INTEGROJÍCÍ SE SVĚT

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
D-9-8-01 vysvětlí příčiny a důsledky vzniku bipolárního světa; uvede příklady střetávání obou bloků D-9-8-02 vysvětlí a na příkladech doloží mocenské a politické důvody euroatlantické hospodářské a vojenské spolupráce D-9-8-03 posoudí postavení rozvojových zemí D-9-8-04 prokáže základní orientaci v problémech současného světa	Charakterizuje jednotlivé totalitní systémy, příčiny jejich nastolení v širších ekonomických a politických souvislostech a důsledky jejich existence pro svět; rozpozná destruktivní sílu totalitarismu a vypjatého nacionalismu Na příkladech vyloží antisemitismus, rasismus a jejich nepřijatelnost z hlediska lidských práv Rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu Objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám Rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti Na příkladech demonstruje zneužití techniky ve světových válkách a jeho důsledky Vysvětlí a na příkladech doloží mocenské a politické důvody euroatlantické hospodářské a vojenské spolupráce Posoudí postavení rozvojových zemí Prokáže základní orientaci v problémech současného světa Uvede příklady mezinárodního terorismu a zaujme vlastní postoj ke způsobům jeho potírání	Studená válka, rozdělení světa do vojenských bloků reprezentovaných supervelmocemi; politické, hospodářské, sociální a ideologické soupeření Vnitřní situace v zemích východního bloku (na vybraných příkladech srovnání s charakteristikou západních zemí) Vývoj Československa od roku 1945 do roku 1989, vznik České republiky Rozpad koloniálního systému, mimoevropský svět Problémy současnosti Věda, technika a vzdělání jako faktory vývoje; sport a zábava	DEM2, DEM3, DEM4 GLO1, GLO2, GLO3 MUL1, MUL2, MUL3, MUL4, MUL5

	Orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu		
--	--	--	--

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

- D-9-1-01p chápe význam dějin jako možnost poučit se z minulosti
- D-9-2-01p rozliší základní rozdíly ve způsobu života pravěkých a současných lidí
- D-9-2-01p podle obrázků popíše pravěká zvířata, způsob jejich lovu, zbraně, předměty denní potřeby a kultovní předměty
- D-9-3-01p uvědomuje si souvislosti mezi přírodními podmínkami a vývojem starověkých států
- D-9-3-03p, D-9-3-04p popíše život v době nejstarších civilizací
- D-9-4-02p uvede první státní útvary na našem území
- D-9-4-02p uvede základní informace z období počátků českého státu
- D-9-4-03p popíše úlohu a postavení církve ve středověké společnosti
- D-9-4-03p charakterizuje příčiny, průběh a důsledky husitského hnutí
- D-9-4-04p rozeznává období rozkvětu českého státu v době přemyslovské a lucemburské
- D-9-4-04p uvede nejvýraznější osobnosti přemyslovského a lucemburského státu
- D-9-5-03p popíše důsledky objevných cest a poznávání nových civilizací pro Evropu
- D-9-5-04p, D-9-5-05p uvede zásadní historické události v naší zemi v daném období
- D-9-5-04p, D-9-5-05p pojmenuje nejvýraznější osobnosti českých dějin v novověku
- D-9-6-03p uvede základní historické události v naší zemi v 19. století
- D-9-6-03p vyjmenuje nejvýznamnější osobnosti českých dějin 19. století
- D-9-7-01p, D-9-7-03p, D-9-7-04p uvede příčiny a politické, sociální a kulturní důsledky 1. světové války
- D-9-7-01p, D-9-7-05p uvede základní informace o vzniku samostatné Československé republiky
- D-9-8-01p, D-9-8-02p popíše průběh a důsledky 2. světové války a politický a hospodářský vývoj v poválečné Evropě
- D-9-8-04p chápe význam událostí v roce 1989 a vítězství demokracie v naší vlasti

6.5.2 Výchova k občanství

Integrované téma 6. - 9. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
Člověk ve společnosti VO-9-1-01 objasní účel důležitých symbolů našeho státu a způsoby jejich používání VO-9-1-02 rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu VO-9-1-03 kriticky přistupuje k mediálním informacím, vyjádří svůj postoj k působení propagandy a reklamy na veřejné mínění a chování lidí VO-9-1-04 uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích VO-9-1-05 objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám VO-9-1-06 rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti	Zdůvodní nepřijatelnost vandalského chování a aktivně proti němu vystupuje Zhodnotí nabídku kulturních institucí a cíleně z ní vybírá akce, které ho zajímají Kriticky přistupuje k mediálním informacím, vyjádří svůj postoj k působení propagandy a reklamy na veřejné mínění a chování lidí Zhodnotí a na příkladech doloží význam vzájemné solidarity mezi lidmi, vyjádří své možnosti, jak může v případě potřeby pomáhat lidem v nouzi a v situacích ohrožení Uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích, případné neshody či konflikty s druhými lidmi řeší nenásilným způsobem Objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám Rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti Posoudí a na příkladech doloží přínos spolupráce lidí při řešení konkrétních úkolů a dosahování některých cílů v rodině, ve škole, v obci	Naše škola – život ve škole, práva a povinnosti žáků, význam a činnost žákovské samosprávy, společná pravidla a normy; vklad vzdělání pro život Naše obec, region, kraj – důležité instituce, zajímavá a památná místa, významní rodáci, místní tradice; ochrana kulturních památek, přírodních objektů a majetku Naše vlast – pojem vlasti a vlastenectví; zajímavá a památná místa, co nás proslavilo, významné osobnosti; státní symboly, státní svátky, významné dny Kulturní život – rozmanitost kulturních projevů, kulturní hodnoty, kulturní tradice; kulturní instituce; masová kultura, prostředky komunikace Lidská setkání – přirozené a sociální rozdíly mezi lidmi, rovnost a nerovnost, rovné postavení mužů a žen; lidská solidarita, pomoc lidem v nouzi, potřební lidé ve společnosti Vztahy mezi lidmi – osobní a neosobní vztahy, mezilidská komunikace; konflikty v mezilidských vztazích, problémy lidské nesnášenlivosti Zásady lidského soužití – morálka a mravnost, svoboda a vzájemná závislost, pravidla chování	DEM1, OSV6, DEM1 Z D MUL1 OSV7, OSV8, OSV9, OSV10, MUL2

Člověk jako jedinec VO-9-2-01 objasní, jak může realističtější poznání a hodnocení vlastní osobnosti a potenciálu pozitivně ovlivnit jeho rozhodování, vztahy s druhými lidmi i kvalitu života VO-9-2-02 posoudí vliv osobních vlastností na dosahování individuálních i společných cílů, objasní význam vůle při dosahování cílů a překonávání překážek VO-9-2-03 kriticky hodnotí a vhodně koriguje své chování a jednání VO-9-2-04 popíše, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti, rozvíjet osobní přednosti, překonávat osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebedůvěru	Objasní, jak může realističtější poznání a hodnocení vlastní osobnosti a potenciálu pozitivně ovlivnit jeho rozhodování, vztahy s druhými lidmi i kvalitu života Posoudí vliv osobních vlastností na dosahování individuálních i společných cílů, objasní význam vůle při dosahování cílů a překonávání překážek Rozpoznává projevy záporných charakterových vlastností u sebe i u druhých lidí, kriticky hodnotí a vhodně koriguje své chování a jednání Popíše, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti, rozvíjet osobní přednosti, překonávat osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebedůvěru	Podobnost a odlišnost lidí – projevy chování, rozdíly v prožívání, myšlení a jednání; osobní vlastnosti, dovednosti a schopnosti, charakter; vrozené předpoklady, osobní potenciál Vnitřní svět člověka – vnímání, prožívání, poznávání a posuzování skutečnosti, sebe i druhých lidí, systém osobních hodnot, sebehodnocení; stereotypy v posuzování druhých lidí Osobní rozvoj – životní cíle a plány, životní perspektiva, adaptace na životní změny, sebezměna; význam motivace, aktivity, vůle a osobní kázně při seberozvoji	OSV1, OSV2, OSV3, OSV4 OSV11 OSV5, OSV10, OSV11
Člověk, stát a hospodářství VO-9-3-01 rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví, včetně duševního vlastnictví, a způsoby jejich ochrany, uvede příklady VO-9-3-02 sestaví jednoduchý rozpočet domácnosti, uvede hlavní příjmy a výdaje, rozliší pravidelné a jednorázové příjmy a výdaje, zváží nezbytnost jednotlivých výdajů v hospodaření domácnosti, objasní princip vyrovnaného, schodkového a přebytkového rozpočtu domácnosti VO-9-3-03 na příkladech ukáže vhodné využití různých nástrojů hotovostního a bezhotovostního placení, uvede příklady použití debetní a kreditní platební karty, vysvětlí jejich omezení VO-9-3-04 vysvětlí, jakou funkci plní banky a jaké služby nabízejí, vysvětlí význam úroku placeného a přijatého, uvede nejčastější druhy pojištění a navrhne, kdy je využít VO-9-3-05 uvede a porovná nejobvyklejší způsoby nakládání s volnými prostředky a způsoby krytí deficitu	Objasní potřebu dodržování zásad ochrany duševního vlastnictví a jejich znalost uplatňuje ve svém jednání Rozlišuje a porovnává úlohu výroby, obchodu a služeb, uvede příklady jejich součinnosti Na příkladu chování kupujících a prodávajících vyloží podstatu fungování trhu	Majetek, vlastnictví – formy vlastnictví; hmotné a duševní vlastnictví, jejich ochrana; hospodaření s penězi, majetkem a různými formami vlastnictví Peníze – formy placení Hospodaření – rozpočet domácnosti, úspory, investice, úvěry, splátkový prodej, leasing; rozpočet státu, typy rozpočtu a jejich odlišnosti; význam daní Banky a jejich služby – aktivní a pasivní operace, úročení, pojištění, produkty finančního trhu pro investování a pro získávání prostředků Principy tržního hospodářství – nabídka, poptávka, trh; tvorba ceny, inflace; podstata fungování trhu	M

VO-9-3-06 na příkladu chování kupujících a prodávajících vyloží podstatu fungování trhu, objasní vliv nabídky a poptávky na tvorbu ceny a její změny, na příkladu ukáže tvorbu ceny jako součet nákladů, zisku a DPH, popíše vliv inflace na hodnotu peněz VO-9-3-07 rozlišuje, ze kterých zdrojů pocházejí příjmy státu a do kterých oblastí stát směřuje své výdaje, uvede příklady dávek a příspěvků ze státního rozpočtu			
Člověk, stát a právo VO-9-4-01 rozlišuje nejčastější typy a formy států a na příkladech porovná jejich znaky VO-9-4-02 rozlišuje a porovnává úkoly jednotlivých složek státní moci ČR i jejich orgánů a institucí, uvede příklady institucí a orgánů, které se podílejí na správě obcí, krajů a státu VO-9-4-03 objasní výhody demokratického způsobu řízení státu pro každodenní život občanů VO-9-4-04 vyloží smysl voleb do zastupitelstev v demokratických státech a uvede příklady, jak mohou výsledky voleb ovlivňovat každodenní život občanů VO-9-4-05 přiměřeně uplatňuje svá práva včetně práv spotřebitele a respektuje práva a oprávněné zájmy druhých lidí, posoudí význam ochrany lidských práv a svobod VO-9-4-06 objasní význam právní úpravy důležitých vztahů – vlastnictví, pracovní poměr, manželství VO-9-4-07 uvede příklady některých smluv upravujících občanskoprávní vztahy – osobní přeprava, koupě, oprava či pronájem věci VO-9-4-08 dodržuje právní ustanovení, která se na něj vztahují, a uvědomuje si rizika jejich porušování VO-9-4-09 rozlišuje a porovnává úkoly orgánů právní ochrany občanů, uvede příklady jejich činnosti a spolupráce při postihování trestných činů	Objasní výhody demokratického způsobu řízení státu pro každodenní život občanů Vyloží smysl voleb do zastupitelstev v demokratických státech a uvede příklady, jak mohou výsledky voleb ovlivňovat každodenní život občanů Přiměřeně uplatňuje svá práva a respektuje práva a oprávněné zájmy druhých lidí, posoudí význam ochrany lidských práv a svobod Objasní význam právní úpravy důležitých vztahů – vlastnictví, pracovní poměr, manželství Provádí jednoduché právní úkony a chápe jejich důsledky, uvede příklady některých smluv upravujících občanskoprávní vztahy – osobní přeprava; koupě, oprava či pronájem věci Dodržuje právní ustanovení, která se na něj vztahují, uvědomuje si rizika jejich porušování Rozlišuje a porovnává úkoly orgánů právní ochrany občanů, uvede příklady jejich činnosti a spolupráce při postihování trestných činů Rozpozná protiprávní jednání, rozliší přestupek a trestný čin, uvede jejich příklady	Právní základy státu – znaky státu, typy a formy státu; státní občanství ČR; Ústava ČR; složky státní moci, jejich orgány a instituce, obrana státu Státní správa a samospráva – orgány a instituce státní správy a samosprávy, jejich úkoly Principy demokracie – znaky demokratického způsobu rozhodování a řízení státu; politický pluralismus, význam a formy voleb do zastupitelstev Lidská práva – základní lidská práva, práva dítěte, jejich ochrana; úprava lidských práv a práv dětí v dokumentech; poškozování lidských práv, šikana, diskriminace Právní řád České republiky – význam a funkce právního řádu, orgány právní ochrany občanů, soustava soudů; právní norma, předpis, publikování právních předpisů Protiprávní jednání – druhy a postihy protiprávního jednání včetně korupce, trestní postižitelnost; porušování předpisů v silničním provozu, porušování práv k duševnímu vlastnictví Právo v každodenním životě – důležité právní vztahy a závazky z nich vyplývající; základní práva spotřebitele; styk s úřady	Z D DEM2, DEM3, DEM4 DEM2, MUL2, MUL3, MUL4, MUL5

VO-9-4-10 rozpozná protiprávní jednání, rozliší přestupek a trestný čin, uvede jejich příklady VO-9-4-11 diskutuje o příčinách a důsledcích korupčního jednání			
Mezinárodní vztahy, globální svět VO-9-5-01 popíše vliv začlenění ČR do EU na každodenní život občanů, uvede příklady práv občanů ČR v rámci EU i možných způsobů jejich uplatňování VO-9-5-02 uvede některé globální problémy současnosti, vyjádří na ně svůj osobní názor a popíše jejich hlavní příčiny i možné důsledky VO-9-5-03 objasní souvislosti globálních a lokálních problémů	Objasní souvislosti globálních a lokálních problémů, uvede příklady možných projevů a způsobů řešení globálních problémů na lokální úrovni – v obci, regionu	Evropská integrace – podstata, význam, výhody; Evropská unie a ČR Globalizace – projevy, významné globální problémy	B MUL4

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

VO-9-1-04p respektuje mravní principy a pravidla společenského soužití

VO-9-1-04p uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích a rozlišuje projevy nepřiměřeného chování a porušování společenských norem

VO-9-1-05p rozpoznává hodnoty přátelství a vztahů mezi lidmi a je ohleduplný ke starým, nemocným a postiženým spoluobčanům

VO-9-1-06p je seznámen s nebezpečím rasismu a xenofobie

VO-9-1-05p respektuje kulturní zvláštnosti, názory a zájmy minoritních skupin ve společnosti

VO-9-2-01p chápe význam vzdělávání v kontextu s profesním uplatněním

VO-9-2-04p formuluje své nejbližší plány

VO-9-3-02p stručně popíše sociální, právní a ekonomické otázky rodinného života a rozlišuje postavení a role rodinných příslušníků

VO-9-3-02p sestaví jednoduchý rozpočet domácnosti, uvede hlavní příjmy a výdaje, rozliší pravidelné a jednorázové příjmy a výdaje, zváží nezbytnost jednotlivých výdajů v hospodaření domácnosti

VO-9-3-03p ukáže na příkladech vhodné využití různých nástrojů hotovostního a bezhotovostního placení, vysvětlí, k čemu slouží bankovní účet VO-9-3-04p uvede příklady služeb, které banky nabízejí

VO-9-3-07p uvědomuje si význam sociální péče o potřebné občany

VO-9-4-02p uvede základní prvky fungování demokratické společnosti

VO-9-4-02p chápe státoprávní uspořádání České republiky, zákonodárných orgánů a institucí státní správy

VO-9-4-02p uvede symboly našeho státu a zná způsoby jejich užívání

VO-9-4-04p vyjmenuje základní práva a povinnosti občanů

VO-9-4-05p na příkladu vysvětlí, jak reklamovat výrobek nebo službu

VO-9-4-05p uvede příklady, jak se bránit v případě porušení práv spotřebitele

VO-9-4-08p uvědomuje si rizika porušování právních ustanovení a důsledky protiprávního jednání

VO-9-4-09p uvede základní informace o sociálních, právních a ekonomických otázkách rodinného života a rozlišuje postavení a role rodinných příslušníků

VO-9-4-09p vyřizuje své osobní záležitosti včetně běžné komunikace s úřady; požádá v případě potřeby vhodným způsobem o radu

VO-9-4-10p rozeznává nebezpečí ohrožení sociálně patologickými jevy

VO-9-4-10p v krizových situacích využívá služby pomáhajících organizací

VO-9-5-01p uvede příklady základních práv občanů ČR v rámci EU a způsoby jejich uplatňování

5.6 Člověk a příroda

Waldorfská pedagogika si neklade za cíl vychovávat ze svých žáků přírodovědce, protože tím se člověk stává na základě svých přirozených sklonnů a nadání. V dnešní době je stále aktuálnější všeobecně vzdělávací úloha přírodovědného vzdělání. Současný svět přináší vedle fascinujícího rozvoje technologií, kdy se dříve sotva představitelné stává technicky možným a proveditelným. Spolu s tím však přináší rozvoj přírodních věd hraniční otázky, jejichž zodpovězení není věcí vědy, techniky nebo technologie, ale lidské mravnosti. Tato tendence se bude prohlubovat a budoucnost přinese zcela nové otázky, které budou muset dnešní žáci jako dospělí lidé řešit. Pedagogika musí proto počítat s tím, že nestačí vybavit žáky znalostmi a dovednostmi pro současný svět, ale rozvinout v nich schopnosti vyrovnat se s otázkami budoucnosti a vůlí k tvořivé účasti na budoucí podobě lidské společnosti a přírodního světa.

Waldorfští učitelé chápou svůj úkol jako cílevědomou, celistvou podporu žáka v oblasti učení, kreativity a utváření osobnosti. Činnosti, které slouží k získání kognitivního vědění, jsou rovnocenné prakticko-uměleckým dovednostem i v oblasti přírodovědného vzdělávání. Samotné učivo je chápáno jako pedagogický nástroj a nikoli pedagogický cíl.

Vyučování přírodovědných předmětů má v nejširším smyslu charakter poznávání světa a života. A protože svět přírody i lidské kultury vystupuje v současné době stále silněji do popředí jako bytostně provázaný celek, poskytují přírodovědné předměty mnoho příležitostí, jak tento celostní charakter zohlednit. V konečném důsledku by se mělo vzájemné propojení přírodovědných předmětů v mezipředmětových vztazích, stejně jako pochopení globálního charakteru biosféry, na jejímž ovlivňování se člověk ve stále rostoucí míře podílí, projevit ve schopnosti žáků "myslet globálně a jednat lokálně". Otázky řešící místo člověka v přírodním světě, hledající souvislosti lidského a zvířecího chování, prožívání jedinečného charakteru lidství, stejně jako systematické budování emočního vztahu k přírodnímu prostředí a ochoty pečovat o ně přispívají velkou měrou k rozvoji osobnosti a výchově k sociální zralosti. Do vyučování tak pronikají aktuální témata dnešního světa, která neučí žáky jen schopnosti myslet v globálních souvislostech, ale přispívají velkou měrou k jejich osobnostnímu a sociálnímu růstu, působí směrem k jejich sebevědomému a aktivnímu zapojení do občanské společnosti, vedou je k toleranci k odlišným kulturám a stylům života, umožňují jim tvořivě nakládat s informacemi, ovládat informační a komunikační technologie bez toho, aby se jimi nechal ovládat a manipulovat. Tak mohou žáci nastoupit celoživotní cestu k vědomému uchopení svého lidství, nalezení vlastního místa ve společnosti a k ochotě ji aktivně a zodpovědně spoluutvářet.

Práce v epochovém vyučování obecně vyžaduje specifické strukturování vyučovacího procesu, především rytmické střídání činností. Základním metodickým postupem, který se ve vyučování přírodovědným předmětům výrazně uplatňuje, je sled tří fází uchopení obsahu vyučování a zároveň cesta k vytváření kompetence.

V krátkosti je možné je charakterizovat jako poznání, porozumění a aktivní uchopení obsahu:

1. prožívání, pozorování jevů, experimentování
2. vzpomínání, popisování, charakterizování, zaznamenání
3. zpracování, analýza, abstrahování, vystižení podstaty zákonitostí, zobecňování

Příčemž po první a druhé fázi (krok 1 a 2), je vsunuta plodná přestávka, během níž získá žák odstup od toho, co prožil a zaznamenal. Teprve následující den probíhá poslední učební krok. V tomto metodickém postupu jsou zohledněny principy fyziologie učení, které poukazují na důležitost střídání spánku a bdění pro osvojení kognitivních a praktických dovedností. Proces individualizace vědomostí a rozvoj dovedností předpokládá určité časové rozpětí

mezi učením a zapomínáním, mezi procesem vědomým a podvědomým, mezi bděním a spánkem. Stejně tak je důležité zapojovat ve vyučování přírodovědným předmětům do vzdělávacího procesu umělecké a praktické činnosti tak, aby se na procesu učení podílela celá bytost člověka, ne pouze jeho myšlení.

Důležitým cílem vyučování je rozvoj schopnosti žáků samostatně usuzovat, což předpokládá to, že zvolený obsah vyučování je nástrojem k tomu, aby žák mohl k tomuto vlastnímu úsudku dojít induktivní cestou. To si žádá, aby přírodovědné pojmy svým charakterem odpovídaly věku a vývojové fázi žáka, a byly schopny s ním v průběhu jeho celoživotního vzdělávání růst. Pouhé reprodukování teorií a definic k samostatnému úsudku nevede. Pro přírodovědné vyučování není proto určující systematika vědeckého učiva. Učitel má úkol najít pro každý věkový stupeň přiměřenou učební látku, aby nenabízel nějaký zjednodušující přehled, nýbrž konkrétně a živě podal ucelený výběr.

Vyučování přírodovědným předmětům má potom nutně exemplární charakter a podoba vyučování musí být tvořena teprve ve vztahu mezi učitelem a žáky. Takové pojetí vyučování má vliv na styl práce učitele, který musí pracovat spíše jako umělec. To znamená, že musí v aktuálním pedagogickém procesu společně s žáky neustále nově utvářet konkrétní podobu vyučování. Potřeba autentického, bezprostředního vztahu mezi učitelem a žáky se odráží i v tom, že se vyučování přímo neopírá o pasivní učební pomůcky, tradiční učebnice a audiovizuální pomůcky. Ty zprostředkovávají prefabrikovaný pohled na svět, usměrňují žákovo učení určitým předpojatým směrem a jsou výsledkem zkoumání a hodnocení, která neprovedl učitel. Proto nacházejí ve vyučování jen omezené uplatnění v případech, kdy podněcují k samostatné práci.

Souhrnně označujeme přírodovědné předměty názvem Nauky o přírodě.

5.6.1 Fyzika

Charakteristika předmětu

Fyzika se řadí k předmětům, které jsou vyučovány formou epoch. V rámci tohoto předmětu jsou také realizována tato průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova a Environmentální výchova.

Výuka by měla být názorná, učitel by měl postupovat od jevu k vysvětlení. Snaha o co největší názornost se projevuje v množství a v pestrosti fyzikálních pokusů a jevů, které učitel žákům předvádí. Pokusy a jevy jsou předváděny pokud možno „naživo,“ ne z videa apod. Žáci by si měli pokusy i sami vyzkoušet, pokusy a pozorování mohou žáci provádět i doma. Tímto způsobem si tříbí schopnost přesně pozorovat a v neposlední řadě také schopnost své pozorování výstižně popsat.

Příklon k fenomenologické fyzice, k fyzice sledující jevy a hledající příčiny a možná vysvětlení, je považován za nosnou koncepci ve vyučování na 2. stupni základní školy. Matematizace přírodních věd a počítání fyzikálních vzorců a rovnic je proto na pořadu až ve vyšších ročnících, kde už nalézá oporu v dostatečně rozvinutých schopnostech a snaze žáků po vědecky objektivním poznání světa.

Členění učiva pro jednotlivé ročníky je rozvržené přiměřeně věku žáků a rozvoji jejich intelektu.

Téma Vesmír je řešeno formou projektu. Prolíná se zároveň předměty Fyzika, Zeměpis (topografie Země) a Biologie (složení planet), po dohodě učitele s rodiči je doplněno přímým pozorováním noční oblohy. Ve vyšších ročnících je obsah učiva fyziky doplňován o životopisy významných osobností badatelů.

Časové vymezení předmětu

Časová dotace předmětu, včetně využití disponibilních hodin a zařazení v epochách podrobně v příloze č. 1.

Vzdělávací strategie a rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení

- žáky vedeme k sebehodnocení
- individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch
- žákům umožňujeme ve vhodných případech realizovat vlastní nápady, podněcujeme jejich tvořivost
- vytváříme situace, v nichž má žák radost z učení pro samotné učení a pro jeho další přínos

Kompetence k řešení problémů

- výuka je vedena tak, aby žáci hledali různá řešení problému, svoje řešení si dokázali obhájit
- při výuce motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života
- žáky vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení

Kompetence komunikativní

- vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu
- učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných
- podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami
- začínáme metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vedeme žáky ke spolupráci při vyučování

Kompetence sociální a personální

- během vzdělávání používáme skupinovou práci žáků, vzájemnou pomoc při učení
- sociální kompetence vyvozujeme na praktických cvičeních a úkolech
- usilujeme o to, aby žáci prokázali schopnost střídát role ve skupině
- žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí
- vedeme žáky k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky

- učíme žáky základům kooperace a týmové práce

Kompetence občanské

- ve třídních kolektivech žáci společně stanovují pravidla chování
- jsou respektovány individuální rozdíly (národnostní, kulturní)
- ve výuce klademe důraz na prožitek

Kompetence pracovní

- vedeme žáky k objektivnímu sebehodnocení
- pomáháme žákům poznávat a rozvíjet své schopnosti i reálné možnosti a uplatňovat získané vědomosti a dovednosti při profesní orientaci
- výuku doplňujeme o praktické exkurze
- individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci

Kompetence digitální

- používá efektivně při experimentech digitální měřidla a měřicí přístroje
- používá efektivně k záznamu naměřených dat a jejich zpracování výpočetní techniku
- využívá videozáznamy vlastních pokusů
- vyhledává v otevřených zdrojích data k řešení zadaného problému, třídí je a kriticky vyhodnocuje
- vyhledává v otevřených zdrojích data dokumentující aplikace fyzikálních jevů v jiných oblastech vědy a v technice

6. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
ZVUKOVÉ DĚJE F-9-5-01 rozpozná ve svém okolí zdroje zvuku a kvalitativně analyzuje příhodnost daného prostředí pro šíření zvuku	Vypozoruje souvislost mezi velikostí nástroje a výškou tónu Rozlišuje tón a zvuk (hluk) Rozlišuje chvění tělesa a vnímaný zvuk, chápe jejich souvislost	- chvění jako fyzická stopa zvuku a tónu - rozdíl mezi tónem a ostatními zvuky - vztah znějících těles k výšce tónu, síle zvuku a barvě zvuku - tonální řada (aliquotní tóny), intervaly a jejich vyjádření poměrem malých celých čísel - utváření hrtanu, pozorování lidského hlasu - šíření zvuku v různých materiálech - odraz a pohlcování zvuku	HV – historie a výroba hudebních nástrojů, hudební intervaly, rozdílné ladění, rozdílné tonální systémy v různých kulturách B – hlasivky, ucho M – počítání s poměry a zlomky ČJ – výslovnost, jednotlivé skupiny hlásek (retozubné, krční atd.) PV – výroba lyry nebo jednoduché píšťaly; příp. i modelování tvaru hrtanu
SVĚTELNÉ DĚJE F-9-6-05 využívá zákon o přímočarém šíření světla ve stejnorodém optickém prostředí a zákon odrazu světla při řešení problémů a úloh	Podle zadané polohy překážky a dopadajícího světla určí polohu stínu	- protiklad světla a tmy - přirozené zdroje světla (Slunce, Měsíc, hvězdy, oheň) - svíčka a další zdroje světla - odraz světla, zrcadlo - šíření světla a překážky pro jeho šíření, světlo a stín - průhledné, průsvitné a neprůhledné prostředí - zatmění Slunce a Měsíce - příp. i barvy – kruh barev, doplňkové barvy; barva jako pigment (nátěrová hmota) vs. barva světla	MED1, MED2, MED3 VV – cvičení na kontrast, perspektiva, světlo a stín v malířství B – fyzika lidského oka bude probírána v biologii člověka v 9. třídě PV- světlo a stín v modelování, výroba svíčky
ENERGIE F-9-4-01 využívá s porozuměním vztah mezi výkonem, vykonanou prací a časem F-9-4-02 zhodnotí výhody a nevýhody využívání různých energetických zdrojů z hlediska vlivu na životní prostředí	Uvede různé možnosti vzniku tepla (tření, spalování) Seřadí vybrané materiály podle teploty tání (např. voda, živočišný tuk, cín, případně jiné kovy) Změří teplotu Navrhne materiály vhodné pro izolaci nebo vedení nebo dobrý tepelný kontakt Určí, v jakých podmínkách může dojít k omrzlinám a jak se jich máme vyvarovat	- původ tepla na zemi - protiklad tepla a chladu - tepelná roztažnost - přeměny skupenství - tepelná roztažnost - teplota, měření teploty - vedení tepla	ENV1, ENV2, ENV3, ENV4 VKZ (omrzliny, spáleniny) PV – tepelné zpracování materiálů (hlína, kovářství)

ELEKTROMAGNETICKÉ DĚJE F-9-6-03 rozliší vodič, izolant a polovodič na základě analýzy jejich vlastností	Zná vlastnosti magnetu, siločár i magnetického pole Země	- vlastnosti magnetu - přitahování a odpuzování magnetů - zmagnetizování materiálů - siločáry, zviditelnění magnetického pole - kompas - průmyslově vyráběné magnety - magnetické pole Země	GLO1, GLO2 Z - magnetické póly Země, orientace v mapě D - objevné plavby a navigace pomocí kompasu, odchylky
ELEKTROSTATIKA F-9-6-03 rozliší vodič, izolant a polovodič na základě analýzy jejich vlastností	Předvede jednoduché elektrostatické jevy	- elektrostatická přitažlivost a odpuzování jako jevy vznikající třením - vodiče a izolanty - napětí (velikost jiskry)	Z - meteorologie (blesk)

7. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
ZVUKOVÉ DĚJE F-9-5-01 rozpozná ve svém okolí zdroje zvuku a kvalitativně analyzuje příhodnost daného prostředí pro šíření zvuku F-9-5-02 posoudí možnosti zmenšování vlivu nadměrného hluku na životní prostředí	Zná šíření zvuku v různých materiálech Ví, jak předcházet škodlivému hluku	- hudební intervaly a jejich číselné vyjádření - šíření zvuku v různých prostředích - odraz zvuku, ozvěna - rezonanční jevy; různé hudební nástroje - hlasitost zvuku a vliv nadměrného hluku na okolní prostředí a lidské zdraví	ENV1, ENV2, ENV3
SVĚTELNÉ DĚJE F-9-6-05 využívá zákon o přímočarém šíření světla ve stejnorodém optickém prostředí a zákon odrazu světla při řešení problémů a úloh F-9-6-06 rozhodne ze znalosti rychlostí světla ve dvou různých prostředích, zda se světlo bude lámat ke kolmici, či od kolmice, a využívá této skutečnosti při analýze průchodu světla čočkami	Zkonstruuje jednoduchý optický přístroj (dírková komora, periskop ap.)	- zákon odrazu, duté a vypuklé zrcadlo - pojem ohniska - průchod světla hranolem - zákon lomu; lom ke kolmici a od kolmice - spojná čočka, fotoaparát (v návaznosti na dírkovou komoru) - rozptylka - principy zvětšování, zmenšování prostřednictvím čoček - vady lidského zraku (krátkozrakost a dalekozrakost a možnost jejich korekce - barevné jevy vznikající při lomu světla	PV – konstruování
POHYBY TĚLES, SÍLA F-9-2-01 rozhodne, jaký druh pohybu těleso koná vzhledem k jinému tělesu F-9-2-02 využívá s porozuměním při řešení problémů a úloh vztah mezi rychlostí, dráhou a časem u rovnoměrného pohybu těles F-9-2-03 určí v konkrétní jednoduché situaci druhy sil působících na těleso, jejich velikosti, směry a výslednici	Prakticky využívá pravidla mechaniky Je schopen uведенé jednoduché stroje popsat, navrhnout a v přiměřené míře i zkonstruovat	- páka, rameno břemene a rameno síly v různých variacích - kladka a její použití - nakloněná rovina (+ klín, šroub) - vzájemné působení těles - síla, měření síly, tíhová síla, hmotnost, měření hmotnosti - tlaková síla, tlak, tření, drsnost povrchu styčných ploch souvislost tlakové a třecí síly - skládání sil, rovnováha sil	TV – cvičení na rovnováhu, mechanika lidského těla PV – konstruování

8. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
POHYB TĚLES F-9-2-01 rozhodne, jaký druh pohybu těleso koná vzhledem k jinému tělesu F-9-2-02 využívá s porozuměním při řešení problémů a úloh vztah mezi rychlostí, dráhou a časem u rovnoměrného pohybu těles	Pozná druhy pohybů Umí řešit slovní úlohy na pohyb těles	- klid a pohyb tělesa, dráha a rychlost - rovnoměrný a nerovnoměrný pohyb - ad akustika: rychlost zvuku	M
MECHANICKÉ VLASTNOSTI TEKUTIN F-9-3-01 využívá poznatky o zákonitostech tlaku v klidných tekutinách pro řešení konkrétních praktických problémů	Využívá s porozuměním vztah mezi hustotou, hmotností a objemem při řešení praktických problémů Využívá poznatky o zákonitostech tlaku v klidných tekutinách pro řešení konkrétních praktických problémů Předpoví z analýzy sil působících na těleso v klidné tekutině chování tělesa v ní	- hustota (pevných, tekutých i plyných těles) - Archimédův zákon (pro vodu i pro vzduch) - hydrostatický tlak - Pascalův zákon - spojité nádoby - pumpy - atmosférický tlak - vývěva a vakuum	Z – meteorologie
ELEKTŘINA, ELEKTROMAGNETISMUS F-9-6-01 sestaví správně podle schématu elektrický obvod a analyzuje správně schéma reálného obvodu F-9-6-02 rozliší stejnosměrný proud od střídavého a změří elektrický proud a napětí F-9-6-03 rozliší vodič, izolant a polovodič na základě analýzy jejich vlastností F-9-6-04 využívá prakticky poznatky o působení magnetického pole na magnet a cívku s proudem a o vlivu změny magnetického pole v okolí cívky na vznik indukovaného napětí v ní	Rozliší stejnosměrný proud od střídavého a změří elektrický proud a napětí Využívá Ohmův zákon pro část obvodu při řešení praktických problémů Využívá prakticky poznatky o působení magnetického pole na magnet a cívku s proudem a o vlivu změny magnetického pole v okolí cívky na vznik indukovaného napětí v ní Zapojí správně polovodičovou diodu	- tepelné účinky el. proudu - vodivost různých materiálů - magnetické účinky elektrického proudu a jejich využití: - napětí, proud, odpor a jejich měrné jednotky - vznik stejnosměrného proudu, značení - využití stejnosměrného proudu (elektromotor, dynamo) - střídavý proud - vznik střídavého proudu - střídavé napětí - bezpečnost při práci s elektrickými přístroji	INFO – základní principy fungování počítačů MED (komunikační technika)

9. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
MECHANIKA F-9-2-03 určí v konkrétní jednoduché situaci druhy sil působících na těleso, jejich velikosti, směry a výslednici	Změří velikost působící síly Určí v konkrétní jednoduché situaci druhy sil působících na těleso, jejich velikosti, směry a výslednici Aplikuje poznatky o otáčivých účincích síly při řešení praktických problémů	- moment síly - tření - tlaková síla	
ENERGIE F-9-4-01 využívá s porozuměním vztah mezi výkonem, vykonanou prací a časem F-9-4-02 zhodnotí výhody a nevýhody využívání různých energetických zdrojů z hlediska vlivu na životní prostředí	Určí v jednoduchých případech práci vykonanou silou a z ní určí změnu energie tělesa Využívá s porozuměním vztah mezi výkonem, vykonanou prací a časem Využívá poznatky o vzájemných přeměnách různých forem energie a jejich přenosu při řešení konkrétních problémů a úloh Určí v jednoduchých případech teplo přijaté či odevzdané tělesem Zhodnotí výhody a nevýhody využívání různých energetických zdrojů z hlediska vlivu na životní prostředí	- pohybová a polohová energie - změny skupenství - tepelné stroje – spalovací motory - vnitřní energie - jaderná energie - ochrana před radioaktivním zářením - spotřeba energie a možnosti jejích úspor - primární zdroje energie - obnovitelné a neobnovitelné zdroje energie	D - období vědeckotechnické revoluce ENV1, ENV2, ENV3
LÁTKY A TĚLESA F-9-1-01 změří vhodně zvolenými měřidly některé důležité fyzikální veličiny charakterizující látky a tělesa F-9-1-02 uvede konkrétní příklady jevů dokazujících, že se částice látek neustále pohybují a vzájemně na sebe působí F-9-1-03 předpoví, jak se změní délka či objem tělesa při dané změně jeho teploty F-9-1-04 využívá s porozuměním vztah mezi hustotou, hmotností a objemem při řešení praktických problémů	Chápe rozdíl mezi (atomárními) modely a skutečností Chápe, že představovaný rozklad světa na atomy a subatomární částice je jen jeden z mnoha možných rozkladů, při němž se ztrácí mnohé jeho podstatné rysy skutečnosti	Skupenství látek – souvislost skupenství látek s jejich částicovou stavbou; difuze	
VESMÍR F-9-7-01 objasní (kvalitativně) pomocí poznatků o gravitačních silách pohyb planet kolem Slunce a měsíců planet kolem planet	Vlastními slovy popíše pohyb planet kolem Slunce	Sluneční soustava	

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

F-9-1-01p změří v jednoduchých konkrétních případech vhodně zvolenými měřidly důležité fyzikální veličiny charakterizující látky a tělesa – délku, hmotnost, čas

F-9-2-01p rozeznává, že je těleso v klidu, či pohybu vůči jinému tělesu

F-9-2-02p zná vztah mezi rychlostí, dráhou a časem u rovnoměrného přímočarého pohybu těles při řešení jednoduchých problémů

F-9-2-03p rozezná, zda na těleso v konkrétní situaci působí síla

F-9-3-01p využívá poznatky o zákonitostech tlaku v klidných tekutinách pro řešení jednoduchých praktických problémů

F-9-4-01p uvede vzájemný vztah mezi výkonem, vykonanou prací a časem (bez vzorců) F-9-4-02p pojmenuje výhody a nevýhody využívání různých energetických zdrojů z hlediska vlivu na životní prostředí

F-9-5-01p rozpozná zdroje zvuku, jeho šíření a odraz

F-9-5-02p posoudí vliv nadměrného hluku na životní prostředí a zdraví člověka

F-9-6-01p sestaví podle schématu jednoduchý elektrický obvod

F-9-6-02p vyjmenuje zdroje elektrického proudu

F-9-6-03p rozliší vodiče od izolantů na základě jejich vlastností; zná zásady bezpečnosti při práci s elektrickými přístroji a zařízeními; zná druhy magnetů a jejich praktické využití; rozpozná, zda těleso je, či není zdrojem světla

F-9-6-05p zná způsob šíření světla ve stejnorodém optickém prostředí; rozliší spojnou čočku od rozptylky a zná jejich využití

F-9-7-01p objasní pohyb planety Země kolem Slunce a pohyb Měsíce kolem Země - zná planety sluneční soustavy a jejich postavení vzhledem ke Slunci - osvojí si základní vědomosti o Zemi jako vesmírném tělese a jejím postavení ve vesmíru

5.6.2 Chemie

Charakteristika předmětu

7. ročník

Předmět Chemie, který přibývá v 7. ročníku, je vyučován epochově a představuje výzvu a šanci poznat svět látek, prozkoumat jejich vlastnosti a z nich tvořit pojmy, které člověka zahrnou do procesu bádání. Tím mu napomohou k novému, prohloubenému setkání se světem. Je nasnadě, že hotový, „mrtvý“ svět anorganické chemie nabízí k tomuto účelu jedinečné a v pokusech působivé možnosti. Na začátku epochy stojí oheň a proces hoření (pro žáky srozumitelný zážitek), jež pak vede přes pálení vápna ke kyselinám, zásadám a kovům, přičemž tu vždy hraje roli technický i kulturně- historický aspekt. Například u zkoumání kyselin a zásad by žáci měli pochopit dopad těchto vlastností na běžný život a praktické využití.

Jádro celé metodiky spočívá v tom, abychom žáky uvedli do sféry chemických procesů a pochodů kvalitativně a ukázali tak žákovi nový vztah k přírodě. To předpokládá, že své „výzkumy“ vždy začínáme nejprve s přírodními látkami (např. dřevo, papír). Otázky nevyvozujeme ze senzačních experimentů, nýbrž při všedních, každodenně známých jevech, jakým je např. oheň. Žáci tak budou prožívat člověka jako spolutvůrce přírodních procesů. Výuka chemie nesmí vymezovat a omezovat, nýbrž musí ukazovat vztahy a jevy v přírodě (postupujeme přitom z vnějšku dovnitř).

Průběžně se žáci učí i nezbytné chemické dovednosti, například zkratky chemických prvků, rozložení prvků v periodické tabulce a podobně, převážně však formou her a výuky mimo lavici. Periodická soustava prvků se nevyučuje jako předpokládaný uspořádávací princip, nýbrž jako podstatný objev, v němž se zračí určité zákonitosti.

8. ročník

Vyučování chemie v 8. ročníku vyžaduje jiný způsob kladení otázek než v 7. ročníku. Organické přírodní jevy a procesy jsou mnohem složitější a podstatně obtížněji pochopitelné. Na počátku stojí člověk opatřující si svou stravu, v němž se tyto procesy odehrávají. Procesuální stránka organických životních pochodů tvorby a změny látek vyžaduje myšlení, které respektuje organický, živý charakter, a tvoření pojmů, které odpovídá aspektu zodpovědnosti a zralosti. V epoše chemie se pokoušíme od obvyklého kauzálně-analytického přístupu látkové chemie dovést žáky k chemii orientované na procesy – a to tím, že zavádíme různé chemické modelové představy a diskutujeme o nich. Tímto způsobem mají žáci pozorovat souvislosti tak, jak to odpovídá jejich věku, a učit se je také chápat. Proto musíme vždy žáky podněcovat, aby kladli své vlastní, originální otázky (pomocí experimentů, na nichž se podílejí i žáci, máme možnost tuto schopnost ptát se, ještě více prohlubovat.)

V popředí stojí biochemie. Je třeba znázornit takovou chemii, která neničí životní prostředí, nýbrž může na ně i na člověka působit léčivě. Učitel propojuje svůj předmět s ostatními předměty, zejména s Biologií (rostlinný a živočišný svět), Fyzikou, nebo Matematikou (výpočty vzorců, postupy). V rámci projektů Výchova ke zdraví žáci aplikují znalosti chemie, například měření PH v ústech v souvislosti s typem stravy, proměna škrobu na cukry v souvislosti se znalostmi správné výživy apod. To je podmínkou, aby se předmět skutečně mohl stát součástí obsáhlého harmonického obrazu světa.

Je vhodné se zaměřit na základní organické látky, využít i tzv. kuchyňskou chemii. Zkoumáním bílkovin, tuků, cukrů a škrobů se otvírá cesta k pochopení základních organických procesů v přírodě, na kterých lze stavět později. Při zkoumání látek zavádíme důkazové zkoušky (cukr, škrob apod.) a učíme žáky správně zaznamenávat průběhy pokusů i po formální stránce.

V rámci her pokračujeme v procvičování chemických značek, periodické soustavy i názvosloví.

V rámci závěrečné ročníkové práce si v 8. ročníku může žák zvolit téma z chemie. Tím se nabízí žákům možnost, aby témata chemie zapracovali přiměřeně věku do svých ročníkových prací, a tak dále rozvinuli svou zvědavost k poznávání světa.

9. ročník

Vstoupit do praktického života je úkol, který žák 9. ročníku dokáže zvládnout. Ve vyučování chemie se zprostředkujeme celkový přehled tím, že se k individuálnímu charakteru prvků dopravujeme prostřednictvím spolupůsobení chemických látek. V této souvislosti se zavádí základní výpočty chemických rovnic. Pro tyto účely se využívá cvičná hodina.

Žáci se nyní již plně stali takřikajíc občany světa a musí se v této pro ně stále ještě nové oblasti učit orientovat pomocí jasných myšlenek. Je třeba zaměřit výuku na vědomé uchopení kauzality chemických dějů, pokoušet se identifikovat příčinu a následek. Z vnějšího světa se dostáváme více k laboratorním procesům. Zároveň je třeba vyhradit velký prostor významu důležitých technických procesů i způsobu jejich provádění s přátelským postojem k životnímu prostředí.

Obsah učiva je spíše zaměřen na organickou chemii, od karbonizace dřeva přes postupy z pracování uhlí a ropy po chemii uhlovodíků.

Zabýváme se procesy kvašení a část epochy bývá zaměřena na základy organické syntézy.

Časové vymezení předmětu

Časová dotace předmětu, včetně využití disponibilních hodin a zařazení v epochách podrobně v příloze č. 1.

Vzdělávací strategie a rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení

- vedeme žáky k různým metodám pozorování přírodních procesů a jevů
- vedeme žáky ke zpracování informací a jejich využívání k dalšímu učení

Kompetence k řešení problémů

- rozvíjíme schopnost žáků objevovat a formulovat problémy a hledat různé varianty řešení
- vedeme žáky k základům vyvozování a předvídání specifických závěrů z přírodních zákonů
- vedeme žáky k zobecňování a praktickému využití poznatků v různých oblastech života

Kompetence komunikativní

- vedeme žáky k přesnému vyjadřování a argumentaci
- vedeme žáky ke stručnému a přehlednému zpracování postupů a výsledků jejich pozorování a experimentů

Kompetence sociální a personální

- vedeme žáky k osvojení dovednosti kooperace a společného hledání optimálních řešení problémů

Kompetence občanské

- vedeme žáky k pozorování a experimentům a zpracovávání a vyhodnocování získaných dat
- seznamujeme žáky se zásadami bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

Kompetence pracovní

- podchycujeme a rozvíjíme zájem o poznávání základních pojmů a zákonitostí na příkladech s využitím jednoduchých pokusů, řešení problémů a zdůvodňování jednání v praktických situacích
- podporujeme vytváření potřeb objevovat a vysvětlovat chemické jevy, zdůvodňovat vyvozené závěry a získané poznatky využívat k rozvíjení odpovědných postojů
- vedeme žáky k získávání a upevňování dovedností pracovat podle pravidel bezpečnosti práce s chemikáliemi a dovednosti poskytovat první pomoc při úrazech způsobených chemickými látkami

Kompetence digitální

- vedeme žáky ke kritické práci s informacemi, efektivní komunikaci a vzájemné spolupráci v digitálním prostředí;
- vedeme žáky k tvorbě a úpravám digitálního obsahu v různých formátech a jeho sdílení s vybranými lidmi;
- při spolupráci, komunikaci a sdílení informací v digitálním prostředí klademe důraz na etické jednání, ohleduplnost a respekt k ostatním;
- seznamujeme žáky s principy bezpečného chování na internetu a vedeme je k tomu, aby při práci s informacemi uplatňovali právní a etické normy spojené s využíváním převzatých zdrojů.

7. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
Téma: Oheň - hoření látek			
CH-9-1-01 určí společné a rozdílné vlastnosti látek	Uvede příklady chemického děje, čím se chemie zabývá Rozliší fyzikální tělesa a látky Rozpozná u běžně známých dějů, zda dochází k přeměnám látek Charakterizuje kyslík jako nezbytnou složku pro hoření látek	- hoření různých látek - produkty hoření - tavení, zplynování, spalování - užitečnost x nebezpečí ohně, zápalná teplota - hašení, principy hašení	OSV1 – rozvoj schopností poznání: Cvičení smyslového vnímání, pozorování a soustředění
Téma: Bezpečnost při experimentální činnosti			
CH-9-1-02 pracuje bezpečně s vybranými dostupnými a běžně používanými látkami a hodnotí jejich rizikovost; posoudí nebezpečnost vybraných dostupných látek, se kterými zatím pracovat nesmí CH-9-7-02 aplikuje znalosti o principech hašení požárů na řešení modelových situací z praxe	Zná a uplatňuje zásady bezpečné práce v chemické pracovně, poskytne a přivolá první pomoc při úrazu Uvede příklady nebezpečných chemických látek a zásady bezpečné práce s nimi Vysvětlí princip hašení, zná telefonní číslo hasičů	- zásady bezpečné práce ve školní pracovně (laboratoři) i v běžném životě - nebezpečné látky a přípravky - varovné značky a jejich význam - mimořádné události, havárie chemických provozů, úniky nebezpečných látek	
Téma: Směsi látek – vzduch			
CH-9-2-01 rozlišuje směsi a chemické látky CH-9-2-03 navrhne postupy a prakticky provede oddělování složek směsí o známém složení; uvede příklady oddělování složek v praxi	Rozliší různorodé a stejnorodé směsi Rozliší suspenzi, emulzi, pěnu, dým, mlhu a uvede jejich příklady v běžném životě Uvede příklady pevné, kapalné a plyné směsi Popíše, co je teplotní inverze a smog a uvede příklady zdrojů informací o čistotě ovzduší Zhodnotí vliv činnosti člověka na změny obsahu kyslíku a ozonu v plyném obalu Země	- proudění vzduchu v okolí ohně, vlastností plamene (pokusy se svíčkou), vztlak, podtlak, - složení vzduchu - metody oddělování složek plyných směsí - čistota ovzduší a ekologie - ozonová vrstva	ENV2 – základní podmínky života: ovzduší

Téma: Voda			
CH-9-2-04 rozliší různé druhy vody a uvede příklady jejich výskytu a použití, uvede příklady znečišťování vody a vzduchu CH-9-2-03 navrhne postupy a prakticky provede oddělování složek směsí o známém složení; uvede příklady oddělování složek v praxi CH-9-7-03 orientuje se v přípravě a využívání různých látek v praxi a jejich vlivech na životní prostředí a zdraví člověka	Rozezná a uvede názvy vody v plynném, kapalném a pevném skupenství Uvede základní vlastnosti vody a její využití v praxi Rozliší vodu destilovanou, pitnou, užitkovou, odpadní a uvede příklady jejich výskytu a použití Uvede princip výroby pitné vody ve vodárnách Vysvětlí koloběh vody v přírodě a zhodnotí jeho význam pro život na Zemi Zjistí a uvede příklady znečištění vody a vzduchu v přírodě i v domácnosti Vysvětlí rozdíl mezi měkkou a tvrdou vodou Použije v souvislostech správně pojmy: složka roztoku, rozpuštěná látka, rozpouštědlo, rozpustnost, koncentrace, zředěný, nasycený a nenasycený roztok	- voda destilovaná, pitná, užitková, odpadní, mořská - čistota vody a ekologie (výroba pitné vody) - rozpouštění látek, rozpouštědla, roztoky - nasycený a nenasycený roztok - směsi, druhy směsí, stejnorodé a různorodé - metody oddělování složek směsí - krystaly a pěstování krystalů	ENV2 – základní podmínky života: voda Z (koloběh vody) B (mineralogie)
Téma: Vápenec, vápno			
CH-9-4-01 rozliší a zapíše rovnici výchozí látky a produkty chemických reakcí, uvede příklady prakticky důležitých chemických reakcí a zhodnotí jejich využívání CH-9-4-02 aplikuje poznatky o faktorech ovlivňujících průběh chemických reakcí v praxi a při předcházení jejich nebezpečnému průběhu	Sestaví jednoduchou filtrační aparaturu a provede filtraci Navrhne postup oddělení složek směsí v běžném životě Vysvětlí princip usazování a krystalizace Uvede příklady chemické výroby založené na oddělování složek směsí Popíše složení, vlastnosti a použití nejznámějších stavebních plynů	- přírodní vápenec, rozklad kyselinami - od ohniště k peci - pálení vápence (laboratorní, průmyslové) - vlastnosti produktů pálení vápence (oxid vápenatý) - vydechované plyny (oxid uhličitý) - hašení vápna (hydroxid vápenatý) - kyselost a zásaditost produktů pálení a hašení - technologický cyklus stavebních materiálů, pálení, hašení, tvrdnutí	
Téma: Spalné plyny a popel			
CH-9-1-01 určí společné a rozdílné vlastnosti látek CH-9-4-01 rozliší a zapíše rovnici výchozí látky a produkty chemických reakcí, uvede příklady prakticky	Rozliší výchozí látky a produkty chemické reakce a určí je správně v konkrétních případech	- síra, fosfor, spalování, vlastnosti - spalné plyny, účinek na plamen - kyselinotvornost plynů a zásadotvornost popele	

důležitých chemických reakcí a zhodnotí jejich využívání CH-9-4-02 aplikuje poznatky o faktorech ovlivňujících průběh chemických reakcí v praxi a při předcházení jejich nebezpečnému průběhu CH-9-5-01 porovná vlastnosti a použití vybraných prakticky významných oxidů, kyselin, hydroxidů a solí a posoudí vliv významných zástupců těchto látek na životní prostředí CH-9-5-02 orientuje se na stupnici pH, změří reakci roztoku univerzálním indikátorovým papírkem a uvede příklady uplatňování neutralizace v praxi	Popíše vlastnosti a použití vybraných oxidů a posoudí vliv těchto látek na životní prostředí Vysvětlí vznik kyselých dešťů, zhodnotí jejich vliv na životní prostředí a uvede příklady opatření, kterými jim lze předcházet	- kyselé, zásadité a neutrální látky v přírodě - přírodní indikátory kyselosti a zásaditosti	
Téma: Silné kyseliny a zásady			
CH-9-1-02 pracuje bezpečně s vybranými dostupnými a běžně používanými látkami a hodnotí jejich rizikovost; posoudí nebezpečnost vybraných dostupných látek, se kterými zatím pracovat nesmí CH-9-5-01 porovná vlastnosti a použití vybraných prakticky významných oxidů, kyselin, hydroxidů a solí a posoudí vliv významných zástupců těchto látek na životní prostředí CH-9-5-02 orientuje se na stupnici pH, změří reakci roztoku univerzálním indikátorovým papírkem a uvede příklady uplatňování neutralizace v praxi	Popíše vlastnosti a použití vybraných kyselin a hydroxidů Popíše a zdůvodní bezpečné ředění jejich koncentrovaných roztoků a první pomoc při zasažení lidského těla těmito látkami Rozliší zásadité a kyselé roztoky pomocí indikátorů pH a změří pH roztoku univerzálním indikátorovým papírkem Posoudí vliv vybraných kyselin a hydroxidů (v odpadech) na životní prostředí Provede neutralizaci velmi zředěných roztoků známých kyselin a hydroxidů Rozliší, které látky patří mezi soli Připraví jednoduchým způsobem sůl Uvede příklady uplatnění solí v praxi Popíše vlastnosti, použití a význam chloridu sodného	- zásadotvorné a kyselinotvorné oxidy - kyseliny: sírová, chlorovodíková, dusičná, uhličitá, fosforečné - hydroxidy: sodný, draselný, vápenatý, amoniak - účinky kyselin a zásad, ředění, bezpečnost práce, první pomoc - neutralizace - stupnice pH, indikátory přírodní a umělé	ENV3 – Lidské aktivity a problémy životního prostředí: odpady
Téma: Kovy			
CH-9-3-01 používá pojmy atom a molekula, prvek a sloučenina ve správných souvislostech	Rozliší kovy a nekovy a uvede příklady vlastností a praktického využití vybraných kovů, slitin a nekovů v historii a dnes	- některé kovy (zlato, stříbro, rtuť, cín, měď, alkalické kovy...) - některé slitiny	F – vodiče a nevodiče

CH-9-3-02 orientuje se v periodické soustavě chemických prvků, rozpozná vybrané kovy a nekovy a usuzuje na jejich možné vlastnosti		- analýza sloučenin kovů, zkouška v plameni - vlastnosti a využití kovů - chemické reakce kovů	
--	--	--	--

8. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
Téma: Škroby			
CH-9-6-04 uvede příklady zdrojů bílkovin, tuků, sacharidů a vitaminů	Rozliší sacharidy od bílkovin a tuků, uvede příklady zdrojů těchto látek pro člověka a posoudí různé potraviny z hlediska obecně uznávaných zásad zdravé výživy Vysvětlí pojem biotechnologie a uvede příklady	- přírodní výskyt škrobu, vznik, získávání - mlynářství, zrna, mouka, chléb - vlastnosti škrobu a upotřebení - chemický důkaz škrobu	OSV2 (Já jako zdroj informací o sobě)
Téma: Cukry			
CH-9-7-03 orientuje se v přípravě a využívání různých látek v praxi a jejich vlivech na životní prostředí a zdraví člověka CH-9-6-04 uvede příklady zdrojů bílkovin, tuků, sacharidů a vitaminů	Orientuje se ve výchozích látkách a produktech dýchání a fotosyntézy Uvede podmínky pro průběh fotosyntézy a její význam pro život na Zemi	- přírodní vznik cukrů - fotosyntéza, dýchání - výroba cukru, cukrovarnictví, med, ovocné cukry - vlastnosti cukrů, rozpouštění, teplotní vliv, redukční vlastnosti - sladké látky, zdravotní účinky	
Téma: Bílkoviny			
CH-9-6-04 uvede příklady zdrojů bílkovin, tuků, sacharidů a vitaminů	Rozliší bílkoviny od sacharidů a tuků, uvede příklady zdrojů těchto látek pro člověka a posoudí různé potraviny z hlediska obecně uznávaných zásad zdravé výživy	- přírodní výskyt, vlastnosti, význam, - důkaz bílkovin, rozklad - chemické a fyzikální jevy, nebezpečí pro život (teplo, změna pH, těžké kovy...)	
Téma: Tuky a oleje			
CH-9-6-04 uvede příklady zdrojů bílkovin, tuků, sacharidů a vitaminů	Rozliší tuky od sacharidů a bílkovin, uvede příklady zdrojů těchto látek pro člověka a posoudí různé potraviny z hlediska obecně uznávaných zásad zdravé výživy Uvede výchozí látky a produkty esterifikace a rozliší esterifikaci mezi ostatními typy chemických reakcí	- rozpustnost, hoření - význam tuků a využití - příprava mýdel - esterifikace, zmýdelnění	

	Zachází bezpečně s běžnými mycími a čistícími prostředky používanými v domácnosti		
Téma: Kvašení			
CH-9-6-03 rozliší vybrané deriváty uhlovodíků, uvede jejich zdroje, vlastnosti a použití	Rozliší metanol, etanol, fenol a uvede vlastnosti a příklady využití těchto látek Popíše jednoduchou destilační aparaturu a vysvětlí princip destilace	- alkoholy, využití, nebezpečí - další deriváty uhlovodíků, použití	MED1 (Rozdíl mezi informací a reklamním sdělením)
Téma: Organické látky			
CH-9-6-01 rozliší nejjednodušší uhlovodíky, uvede jejich zdroje, vlastnosti a použití CH-9-6-04 uvede příklady zdrojů bílkovin, tuků, sacharidů a vitaminů	Rozliší kyselinu mravenčí, octovou, etylester kyseliny mravenčí, formaldehyd a aceton a uvede vlastnosti a příklady využití těchto látek Rozliší pojmy „uhlovodíky a deriváty uhlovodíků“ Rozliší nejjednodušší uhlovodíky, uvede jejich vlastnosti a použití Rozliší vitamíny od sacharidů, bílkovin a tuků, uvede příklady zdrojů těchto látek pro člověka a posoudí různé potraviny z hlediska obecně uznávaných zásad zdravé výživy Uvede příklady otravných látek a způsobu boje proti nim Uvede příklady nejrozšířenějších výbušných, hořlavých a toxických látek, způsob jejich označení a zásady bezpečné práce s nimi	- uhlíkaté látky, uhlík - uhlovodíky, druhy uhlovodíků a jejich derivátů - získávání uhlovodíků a jejich derivátů - vitamíny - přírodní látky - léčiva	
Téma: Dřevo, uhlí, ropa, zemní plyn			
CH-9-6-01 rozliší nejjednodušší uhlovodíky, uvede jejich zdroje, vlastnosti a použití CH-9-6-02 zhodnotí užívání fosilních paliv a vyráběných paliv jako zdrojů energie a uvede příklady produktů průmyslového zpracování ropy	Rozliší anorganické a organické sloučeniny Vyhledá a uvede příklady produktů průmyslového zpracování ropy a zemního plynu Vyhledá a uvede příklady havárií způsobených ropou a ropnými produkty a zemním plynem Rozliší a zapíše nejjednodušší vzorce organických sloučenin	- vznik a zpracování - použití pro energii a chemické výroby - spalovací procesy - výroba dřevěného uhlí - alternativní zdroje energie	ENV2 (Energie) Z – nerostné zdroje

	Uvede příklady fosilních a průmyslově vyráběných paliv, popíše jejich vlastnosti a zhodnotí jejich využívání Posoudí vliv spalování různých paliv na životní prostředí Rozliší obnovitelné a neobnovitelné zdroje energie Používá bezpečně spotřebiče na topné plyny v domácnosti a plynové kahany při školních experimentech		
--	---	--	--

9. ročník

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
Téma: Výroba kovů			
CH-9-4-01 rozliší a zapíše rovnici výchozí látky a produkty chemických reakcí, uvede příklady prakticky důležitých chemických reakcí a zhodnotí jejich využívání CH-9-4-02 aplikuje poznatky o faktorech ovlivňujících průběh chemických reakcí v praxi a při předcházení jejich nebezpečnému průběhu CH-9-7-01 zhodnotí využívání prvotních a druhotných surovin z hlediska trvale udržitelného rozvoje na Zemi CH-9-7-03 orientuje se v přípravě a využívání různých látek v praxi a jejich vlivech na životní prostředí a zdraví člověka	Popíše princip výroby železa a oceli a zhodnotí jejich význam pro národní hospodářství Vysvětlí pojem koroze, uvede příklady činitelů ovlivňující její rychlost, uvede způsoby ochrany ocelových výrobků před korozí Předpoví a prověří vliv různých činitelů na průběh koroze jednoduchým pokusem	- kování, kalení, tvrdost, pružnost - zušlechťování kovů (litina, ocel) - výroba železa ve vysoké peci - spalování, oxidace, redukce - děje exotermní a endotermní - suroviny pro získávání kovů (Cu, Sn, Pb, Zn, Fe...) - oxidačně-redukční procesy výroby kovů	ENV4 – náš životní styl (spotřeba věcí apod.) Z – rudy kov, nerostné zdroje
Téma: Redoxní procesy			
CH-9-4-01 rozliší a zapíše rovnici výchozí látky a produkty chemických reakcí, uvede příklady prakticky důležitých chemických reakcí a zhodnotí jejich využívání CH-9-4-02 aplikuje poznatky o faktorech ovlivňujících průběh chemických reakcí v praxi a při předcházení jejich nebezpečnému průběhu CH-9-7-01 zhodnotí využívání prvotních a druhotných surovin z hlediska trvale udržitelného rozvoje na Zemi CH-9-7-03 orientuje se v přípravě a využívání různých látek v praxi a jejich vlivech na životní prostředí a zdraví člověka	Vysvětlí pojmy oxidace a redukce Určí, které ze známých reakcí patří mezi redoxní reakce Rozliší podstatu galvanických článků a elektrolýzy a uvede příklady jejich použití	- elektrolýza - elektrochemické reakce kovů - galvanický článek, akumulátor - ionizace, vodivost roztoků solí - oxidace a redukce a jejich využití	F – účinky el. proudu

Téma: Stavba hmoty			
CH-9-3-01 používá pojmy atom a molekula, prvek a sloučenina ve správných souvislostech CH-9-3-02 orientuje se v periodické soustavě chemických prvků, rozpozná vybrané kovy a nekovy a usuzuje na jejich možné vlastnosti	Popíše složení atomu Používá značky a názvy vybraných chemických prvků Používá pojmy: chemická látka, chemický prvek, chemická sloučenina a chemická vazby ve správných souvislostech Rozliší chemickou značku prvku a chemický vzorec sloučeniny Vysvětlí, co udává protonové číslo Vyhledá v tabulkách názvy prvků ke známým (daným) protonovým číslům a zapíše správně ke značce prvku protonové číslo Rozliší periody a skupiny v periodické soustavě chemických prvků a vyhledá známé prvky s podobnými vlastnostmi Určí oxidační číslo atomů prvků v oxidech, sulfidech, halogenidech a hydroxidech a solích vybraných kyselin Napíše z názvů vzorce oxidů, sulfidů, halogenidů a hydroxidů a naopak	- stavba atomu - chemické značky - periodický systém, orientace v něm - chemické sloučeniny a jejich názvosloví - chemické vazby	GLO1 (příběhy objevitelů a vynálezců) F – jaderná fyzika, astronomie
Téma: Chemické reakce			
CH-9-4-01 rozliší a zapíše rovnici výchozí látky a produkty chemických reakcí, uvede příklady prakticky důležitých chemických reakcí a zhodnotí jejich využívání CH-9-4-02 aplikuje poznatky o faktorech ovlivňujících průběh chemických reakcí v praxi a při předcházení jejich nebezpečnému průběhu	Zapíše jednoduchými chemickými rovnicemi vybrané chemické děje Přečte zápis chemické rovnice s užitím názvů vybraných chemických látek Rozliší, které ze známých reakcí jsou exotermické a které endotermické Provede jednoduché chemické reakce ve školní laboratoři (pracovně) Aplikuje poznatky o vlivu teploty, míchání a plošného obsahu povrchu látky na rychlost např. rozpouštění látky při vysvětlování známých situací z běžného života	- zápis reakcí chemickou rovnicí - zákon o zachování hmotnosti - vlivy na rychlost reakce a její průběh (teplota, koncentrace, katalyzátor) - jednoduché reakce: neutralizace, tvrdnutí malty - složitější reakce: fotosyntéza, vnitřní dýchání, esterifikace, zmýdelňování, redoxní reakce	OSV3 – 9
Téma: Chemické výpočty			

CH-9-2-02 vypočítá složení roztoků, připraví prakticky roztok daného složení	Vypočítá složení roztoku (hmotnostní zlomek rozpuštěné látky) a připraví roztok o požadovaném složení Uvede zákon zachování hmotnosti pro chemické reakce a využije ho při řešení chemických úloh Odhadne výsledky a vypočítá úlohy s užitím chemických rovnic	- výpočty složení látek - výpočty složení směsí, koncentrace - výpočty reakčního poměru - pojem molu	M – rovnice o dvou neznámých, procenta
Téma: Chemické látky v životě člověka			
CH-9-7-01 zhodnotí využívání prvotních a druhotných surovin z hlediska trvale udržitelného rozvoje na Zemi CH-9-7-02 aplikuje znalosti o principech hašení požárů na řešení modelových situací z praxe CH-9-7-03 orientuje se v přípravě a využívání různých látek v praxi a jejich vlivech na životní prostředí a zdraví člověka	Rozliší plasty od dalších látek, uvede příklady jejich názvů, vlastností a použití Posoudí vliv používání plastů na životní prostředí Rozliší přírodní a syntetická vlákna a uvede výhody a nevýhody jejich používání Uvede příklady volně a nezákonně prodávaných drog a popíše příklady následků, kterými se vystavuje jejich konzument Uvede význam průmyslových hnojiv a posoudí jejich vliv na životní prostředí Uvede příklady prvotních a druhotných surovin pro chemické výroby a zhodnotí je z hlediska udržitelného rozvoje Zhodnotí ekonomický a ekologický význam recyklace odpadů Doloží na příkladech význam chemických výrob pro ekonomiku a pro člověka	- plasty a syntetická vlákna - léčiva, jedy, návykové látky - průmyslová hnojiva - detergenty - chemický průmysl v ČR	OSV 11 (analýza vlastních a cizích postojů) VKZ – drogy

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

CH-9-1-01p rozliší společné a rozdílné vlastnosti látek

CH-9-1-02p pracuje bezpečně s vybranými běžně používanými nebezpečnými látkami - rozpozná přeměny skupenství látek

CH-9-2-01p pozná směsi a chemické látky

CH-9-2-02p rozezná druhy roztoků a jejich využití v běžném životě

CH-9-2-04p rozliší různé druhy vody a uvede příklady jejich použití, uvede zdroje znečišťování vody a vzduchu ve svém nejbližším okolí

CH-9-3-02p uvede nejobvyklejší chemické prvky a jednoduché chemické sloučeniny a jejich značky

CH-9-3-02p rozpozná vybrané kovy a nekovy a jejich možné vlastnosti

CH-9-4-01p pojmenuje výchozí látky a produkty nejjednodušších chemických reakcí

CH-9-5-01p popíše vlastnosti a použití vybraných prakticky využitelných oxidů, kyselin, hydroxidů a solí a zná vliv těchto látek na životní prostředí

CH-9-5-02p orientuje se na stupnici pH, změří pH roztoku univerzálním indikátorovým papírkem - poskytne první pomoc při zasažení pokožky kyselinou nebo hydroxidem

CH-9-6-02p zhodnotí užívání paliv jako zdrojů energie

CH-9-6-02p vyjmenuje některé produkty průmyslového zpracování ropy

CH-9-6-04p uvede příklady bílkovin, tuků, sacharidů a vitaminů v potravě

CH-9-7-01p uvede příklady využívání prvotních a druhotných surovin

CH-9-7-03p zhodnotí využívání různých látek v praxi vzhledem k životnímu prostředí a zdraví člověka

5.6.3 *Biologie*

Charakteristika předmětu

Biologie je vyučována v epochách od 6. do 9. ročníku. V rámci tohoto předmětu jsou realizována tato průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Environmentální výchova a Multikulturní výchova. Přírodopis je již začleněn do učiva nižších ročníků. Žák zažívá souvislost člověka se všemi říšemi přírody a poznává podstatu vztahu člověka k přírodnímu světu. Učitel i žáci by měli prožívat vztah k přírodě s úctou a vážností.

Hlavním cílem biologie je uvádění žáků do stále užšího kontaktu se Zemí, prozkoumávání všech jejích říší, což znamená vzdělávat se v mnoha obměnách k zodpovědnosti a zralosti pro život na Zemi. Především v období dospívání žáků je třeba jim podat pedagogickou pomoc pro dosažení správného vztahu k vlastnímu tělu. Z něho může vyrůst odpovědnost žáků jak k sobě samým, tak druhým lidem a také k vnějšímu světu. Tento vztah může posílit objevování fyzikálních zákonitostí ve stavbě vnitřních orgánů, ve stavbě skeletu, svalů, ve funkci smyslových orgánů.

S dospíváním a pohlavním zráním dostávají otázky po podstatě člověka, jeho poslání a určení nový, existenciální tón: "Kdo jsem? Odkud přicházím? Kam jdu?" Vyučování biologie by jim k zodpovězení těchto otázek mělo poskytnout oporu. Nemělo by však přicházet s hotovým obrazem člověka ani s omezeným pohledem na jeho původ, mělo by spíše poskytovat podněty k dalšímu tazání a ponechat prostor pro individuální světový názor.

Do vyučování pronikají aktuální témata dnešního světa, která neučí žáky jen schopnosti myslet v globálních souvislostech, ale přispívají také velkou měrou k jejich osobnostnímu a sociálnímu růstu, působí směrem k jejich sebevědomému a aktivnímu zapojení do občanské společnosti, vedou je k toleranci k odlišným kulturám a stylům života, umožňují jim tvořivě nakládat s informacemi, ovládat informační a komunikační technologie bez toho, aby se jimi nechali ovládat a manipulovat. Tak mohou žáci nastoupit celoživotní cestu k uvědomění si svého lidství, nalezení vlastního místa ve společnosti a k ochotě ji aktivně a zodpovědně spoluutvářet.

Důležitým cílem vyučování je rozvoj schopnosti žáků samostatně usuzovat. Přírodovědné pojmy by měly svým charakterem odpovídat věku a vývojové fázi žáka. Vyučování by mělo směřovat k tomu, aby se žák sám naučil vyučovací látku zachytit, ve zkrácené formě sledované procesy popsat, dokumentovat a systematicky vymezit v sešitech.

V botanice porovnáváme čeledi rostlin, jejich typická stanoviště a časové vztahy jejich vývojových cyklů. Pozorujeme rostliny v průběhu roku, pokud možno přímo v přírodě, neboť většina čeledí dosahuje svého vegetačního vrcholu v rozdílném čase. Důležitá hlediska pro hledání souvislostí a vztahů nabízí rovněž epocha geologie, především horniny jako základ půdních podmínek pro život rostlin, také v této oblasti se snažíme o výuku přímo v přírodě, v terénu.

V souvislosti s obdobím vrcholící puberty žáků se vyučování přírodopisu obrací v **7. ročníku** k biologii člověka. Biologie přináší v tomto období motivy, jež mohou pomoci žákům zodpovědět mnoho otázek, jež tento věk přináší. Ústředním motivem je člověk, ale i tematika výživy a zdravého životního stylu. Jde o oblast, kde se snad nejvíce spojuje s širokým okruhem světa. Nyní je možné navázat mnoho mezipředmětových vazeb, především k vyučování zeměpisu a dějepisu. V úzké návaznosti na vyučování těchto předmětů se zabýváme základními složkami potravy, charakterem potravin a jejich původem.

Žáci mohou prožít úzké spojení se světem, z něhož člověk získává svou potravu a který nejrůznějším způsobem ovlivňuje jeho zdraví a nemoc. V tomto ohledu se dále zabýváme rostlinami v jejich konkrétních vztazích k léčivým a zažívacím procesům člověka. Stejně tak je důležité se zabývat rostlinami, které jsou pro jejich narkotické a halucinogenní účinky zneužívány jako návykové látky. V tomto věku dochází k převratné proměně v tělesném, psychickém i sociálním vývoji žáků. Ústředním motivem vyučování je biologie člověka a podrobně se věnuje orgánům, které ve své funkci nejvíce přijaly zákonitosti vnějšího světa: smyslové orgány a pohybový aparát.

Tématem **8. ročníku** je porovnání stavby těla a smyslových orgánů člověka a živočichů, vývoj a systém živočišné říše. Součástí učiva jsou otázky Výchovy ke zdraví, otázky vztahů mezi lidmi, dospívání a další aktuální problémy žáků v tomto věku.

V **9. ročníku** se dostáváme k stavbě lidské buňky, dědičnosti a rozmnožování, to vše ve srovnání s živočišnou říší. V tomto věku jsou pro žáky aktuální všechny důležité problémy světa v globálních souvislostech, měli by být vedeni k pochopení propojení celého světa a vlivu každého jedince i celé společnosti na další vývoj naší Země. V tomto ročníku jsou zařazena i témata z oblasti Výchovy ke zdraví, žák by si měl uvědomit nebezpečí užívání návykových látek, ale i úrazu a být schopen poskytnout účinnou první pomoc.

Časové vymezení předmětu

Časová dotace předmětu, včetně využití disponibilních hodin a zařazení v epochách podrobně v příloze č. 1.

Vzdělávací strategie a rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení

- vedeme žáky k vyhledávání, zpracovávání a používání potřebných informací
- žáky motivujeme k učení, povzbuzujeme je i při dílčím úspěchu
- podporujeme u žáků samostatnost, kreativní myšlení

Kompetence k řešení problémů

- výuka je vedena tak, aby žáci hledali různá řešení problému, svoje řešení si dokázali obhájit
- při výuce motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života
- žáky vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení

Kompetence komunikativní

- vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu
- rodiče a žáci spolupracují se školou na akcích školy

Kompetence sociální a personální

- budujeme s žáky pozitivní školní a třídní klima
- zařazujeme práci ve skupinách

Kompetence občanské

- ve třídních kolektivech žáci společně stanovují pravidla chování
- učitelé vedou žáky k vhodným režimovým návykům, které podporují zdraví (pravidelnost činností, pohybu, odpočinku, vhodná a pravidelná strava, pitný režim atd.)
- jsou respektovány individuální rozdíly (národnostní, kulturní)

Kompetence pracovní

- vedeme žáky k objektivnímu sebehodnocení
- pomáháme žákům poznávat a rozvíjet své schopnosti i reálné možnosti a uplatňovat získané vědomosti a dovednosti při profesní orientaci
- výuku doplňujeme o praktické exkurze
- individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci

Kompetence digitální

- vedeme žáky ke kritickému vyhledávání informací o pozorovaných a zkoumaných organismech a k porovnávání vyhledaných informací s informacemi v dalších zdrojích
- rozvíjíme dovednost žáků analyzovat a vyhodnocovat informace a vyvozovat z nich odpovídající závěry
- vedeme žáky k tvorbě a úpravám digitálního obsahu v různých formátech a jeho sdílení s vybranými lidmi
- při spolupráci, komunikaci a sdílení informací v digitálním prostředí klademe důraz na etické jednání spojené s využíváním převzatých zdrojů

6. ročník – Biologie rostlin, Neživá příroda

téma: Biologie rostlin

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
P-9-3-01 odvodí na základě pozorování uspořádání rostlinného těla od buňky přes pletiva až k jednotlivým orgánům P-9-3-02 vysvětlí princip základních rostlinných fyziologických procesů a jejich využití při pěstování rostlin P-9-3-03 rozlišuje základní systematické skupiny rostlin a určuje jejich význačné zástupce pomocí klíčů a atlasů P-9-4-01 porovná základní vnější a vnitřní stavbu vybraných živočichů a vysvětlí funkci jednotlivých orgánů P-9-4-02 rozlišuje a porovná jednotlivé skupiny živočichů, určuje vybrané živočichy, zařazuje je do hlavních taxonomických skupin P-9-4-03 odvodí na základě pozorování základní projevy chování živočichů v přírodě, na příkladech objasní jejich způsob života a přizpůsobení danému prostředí P-9-4-04 zhodnotí význam živočichů v přírodě i pro člověka; uplatňuje zásady bezpečného chování ve styku se živočichy	Odvodí na základě pozorování uspořádání rostlinného těla od buňky přes pletiva až k jednotlivým orgánům Vysvětlí princip základních rostlinných fyziologických procesů a jejich využití při pěstování rostlin Rozlišuje základní systematické skupiny rostlin a určuje jejich význačné zástupce pomocí klíčů a atlasů Porovná základní vnější a vnitřní stavbu vybraných živočichů a vysvětlí funkci jednotlivých orgánů Rozlišuje a porovná jednotlivé skupiny živočichů, určuje vybrané živočichy, zařazuje je do hlavních taxonomických skupin Odvodí na základě pozorování základní projevy chování živočichů v přírodě, na příkladech objasní jejich způsob života a přizpůsobení danému prostředí Zhodnotí význam živočichů v přírodě i pro člověka uplatňuje zásady bezpečného chování ve styku se živočichy	- jednoděložné a dvouděložné rostliny, jejich životní cykly - vybrané čeledi - jednoletost a víceletost - stavba květu a jeho uzpůsobení k opylování - louka - stromy, les - nejdůležitější zástupci a jejich vztah k prostředí - vybraná přírodní společenstva a vegetační pásy Země - ekosystém, biosféra, populace - hmyz a jeho vztah ke světu rostlin - zaměření převážně na hmyz komunálně žijící a opylující (včely, mravenci) - základní krajinné typy a pro ně charakteristické horniny na konkrétních příkladech	ENV1,ENV2, ENV3, ENV4 Z

téma: Neživá příroda

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
P-9-6-01 rozpozná podle charakteristických vlastností vybrané nerosty a horniny s použitím určovacích pomůcek P-9-6-02 rozlišuje důsledky vnitřních a vnějších geologických dějů, včetně geologického oběhu hornin i oběhu vody P-9-6-03 uvede význam vlivu podnebí a počasí na rozvoj různých ekosystémů a charakterizuje mimořádné události způsobené výkyvy počasí a dalšími přírodními jevy, jejich doprovodné jevy a možné dopady i ochranu před nimi P-9-8-01 aplikuje praktické metody poznávání přírody	Rozpozná podle charakteristických vlastností vybrané nerosty a horniny s použitím určovacích pomůcek Uvede na základě pozorování význam vlivu podnebí a počasí na rozvoj a udržení života na Zemi Dodržuje základní pravidla bezpečnosti práce a chování při poznávání živé a neživé přírody Pozoruje lupou a mikroskopem (případně dalekohledem), používá zjednodušené určovací klíče a atlasy	Země – vznik a stavba Země nerosty a horniny – vznik, vlastnosti, kvalitativní třídění, praktický význam a využití zástupců, určování jejich vzorků vnější a vnitřní geologické procesy – příčiny a důsledky půdy – složení, vlastnosti a význam půdy vývoj zemské kůry a organismů na Zemi – geologické změny, vznik života, výskyt typických organismů a jejich přizpůsobování prostředí podnebí a počasí ve vztahu k životu – význam vody a teploty prostředí pro život, ochrana a využití přírodních zdrojů, význam jednotlivých vrstev ovzduší pro život, vlivy znečištěného ovzduší a klimatických změn na živé organismy a na člověka mimořádné události způsobené přírodními vlivy – příčiny vzniku mimořádných událostí, přírodní světové katastrofy, nejčastější mimořádné přírodní události v ČR (povodně, větrné bouře, sněhové kalamity, laviny, náledí) a ochrana před nimi Praktické metody poznávání přírody	Z

7. ročník: Biologie člověka

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
P-9-5-01 určí polohu a objasní stavbu a funkci orgánů a orgánových soustav lidského těla, vysvětlí jejich vztahy P-9-5-02 orientuje se v základních vývojových stupních fylogeneze člověka P-9-5-03 objasní vznik a vývin nového jedince od početí až do stáří P-9-5-04 rozlišuje příčiny, případně příznaky běžných nemocí a uplatňuje zásady jejich prevence a léčby	Určí polohu a objasní stavbu a funkci orgánů a orgánových soustav lidského těla, vysvětlí jejich vztahy Rozlišuje příčiny, případně příznaky běžných nemocí a uplatňuje zásady jejich prevence a léčby Aplikuje před lékařskou první pomoc při poranění a jiném poškození těla	Fylogeneze a ontogeneze člověka – rozmnožování člověka Anatomie a fyziologie – stavba a funkce jednotlivých částí lidského těla, orgány, orgánové soustavy (oběhová, dýchací, trávicí, vylučovací a řídící), vyšší nervová činnost Nemoci, úrazy a prevence – příčiny, příznaky, praktické zásady a postupy při léčení běžných nemocí; závažná poranění a život ohrožující stavy, epidemie	GLO1, GLO2 CH

8. ročník – Biologie člověka a živočichů

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
P-9-4-01 porovná základní vnější a vnitřní stavbu vybraných živočichů a vysvětlí funkci jednotlivých orgánů P-9-4-02 rozlišuje a porovná jednotlivé skupiny živočichů, určuje vybrané živočichy, zařazuje je do hlavních taxonomických skupin P-9-4-03 odvodí na základě pozorování základní projevy chování živočichů v přírodě, na příkladech objasní jejich způsob života a přizpůsobení danému prostředí P-9-4-04 zhodnotí význam živočichů v přírodě i pro člověka; uplatňuje zásady bezpečného chování ve styku se živočichy P-9-5-01 určí polohu a objasní stavbu a funkci orgánů a orgánových soustav lidského těla, vysvětlí jejich vztahy P-9-5-03 objasní vznik a vývin nového jedince od početí až do stáří P-9-5-04 rozlišuje příčiny, případně příznaky běžných nemocí a uplatňuje zásady jejich prevence a léčby	Porovná základní vnější a vnitřní stavbu vybraných živočichů a vysvětlí funkci jednotlivých orgánů Rozlišuje a porovná jednotlivé skupiny živočichů, určuje vybrané živočichy, zařazuje je do hlavních taxonomických skupin Odvodí na základě pozorování základní projevy chování živočichů v přírodě, na příkladech objasní jejich způsob života a přizpůsobení danému prostředí Zhodnotí význam živočichů v přírodě i pro člověka uplatňuje zásady bezpečného chování ve styku se živočichy Určí polohu a objasní stavbu a funkci orgánů a orgánových soustav lidského těla, vysvětlí jejich vztahy Objasní vznik a vývin nového jedince od početí až do stáří Rozlišuje příčiny, případně příznaky běžných nemocí a uplatňuje zásady jejich prevence a léčby Aplikuje předlékařskou první pomoc při poranění a jiném poškození těla	Biologie živočichů - stavba těla, stavba a funkce jednotlivých částí těla živočichů - vývoj, vývin a systém živočichů - rozšíření, význam a ochrana živočichů - projevy chování živočichů Biologie člověka - opěrná a pohybová soustava Smysly	ENV1 ENV2, ENV3, ENV4 OSV1
P-9-7-01 uvede příklady výskytu organismů v určitém prostředí a vztahy mezi nimi P-9-7-02 na příkladu objasní základní princip existence živých a neživých složek ekosystému P-9-7-03 vysvětlí podstatu jednoduchých potravních řetězců v různých ekosystémech a zhodnotí jejich význam P-9-7-04 uvede příklady kladných i záporných vlivů člověka na životní prostředí	- uvádí příklady výskytu organismů v určitém prostředí a vztahy mezi nimi - objasní základní princip existence živých a neživých složek ekosystému - vysvětlí podstatu jednoduchých potravních řetězců v různých ekosystémech a zhodnotí jejich význam	Organismy a prostředí – vzájemné vztahy mezi organismy, mezi organismy a prostředím; populace, společenstva, přirozené a umělé ekosystémy, potravní řetězce, rovnováha v ekosystému Ochrana přírody a životního prostředí – globální problémy a jejich řešení, chráněná území	

	- uvede příklady kladných i záporných vlivů člověka na životní prostředí		
--	--	--	--

9. ročník – Biologie člověka, Výchova ke zdraví

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
P-9-5-01 určí polohu a objasní stavbu a funkci orgánů a orgánových soustav lidského těla, vysvětlí jejich vztahy P-9-5-02 orientuje se v základních vývojových stupních fylogeneze člověka P-9-5-03 objasní vznik a vývin nového jedince od početí až do stárí P-9-5-04 rozlišuje příčiny, případně příznaky běžných nemocí a uplatňuje zásady jejich prevence a léčby	Určí polohu a objasní stavbu a funkci orgánů a orgánových soustav lidského těla, vysvětlí jejich vztahy Orientuje se v základních vývojových stupních fylogeneze člověka Objasní vznik a vývin nového jedince od početí až do stárí Rozlišuje příčiny, případně příznaky běžných nemocí a uplatňuje zásady jejich prevence a léčby	Rozmnožovací soustava - princip oplodnění - vývoj a funkce rozmnožovacích orgánů - nitroděložní vývoj - postnatální vývoj - ontogenetický vývoj člověka - zodpovědný sexuální život a prevence pohlavních nemocí	ENV2, ENV4 ENV3 GLO1, GLO2, GLO3
P-9-1-01 rozliší základní projevy a podmínky života, orientuje se v daném přehledu vývoje organismů P-9-1-02 vysvětlí podstatu pohlavního a nepohlavního rozmnožování a jeho význam z hlediska dědičnosti P-9-1-03 uvede příklady dědičnosti v praktickém životě P-9-1-04 uvede na příkladech z běžného života význam virů a bakterií v přírodě i pro člověka	Rozliší základní projevy a podmínky života, orientuje se v daném přehledu vývoje organismů Popíše základní rozdíly mezi buňkou rostlin, živočichů a bakterií a objasní funkci základních organel Rozpozná, porovná a objasní funkci základních orgánů (orgánových soustav) rostlin i živočichů Třídí organismy a zařadí vybrané organismy do říší a nižších taxonomických jednotek Vysvětlí podstatu pohlavního a nepohlavního rozmnožování a jeho význam z hlediska dědičnosti Uvede příklady dědičnosti v praktickém životě a příklady vlivu prostředí na utváření organismů Uvede na příkladech z běžného života význam virů a bakterií v přírodě i pro člověka	Mikroskopická úroveň živé přírody vznik, vývoj, rozmanitost, projevy života a jeho význam – výživa, dýchání, růst, rozmnožování, vývin, reakce na podněty; názory na vznik života dědičnost a proměnlivost organismů – podstata dědičnosti a přenos dědičných informací, gen, křížení viry a bakterie – výskyt, význam a praktické využití	
		Dědičnost a proměnlivost jako základní vlastnosti živé přírody - organismus a dědičnost - dědičnost a proměnlivost - pohlavní a nepohlavní rozmnožování z hlediska dědičnosti a proměnlivosti	
		Systém a evoluce živé přírody - podstata třídění organismů – systematika - ontogeneze a fylogeneze - evoluce organismů - biologie říše hub a lišejníků, rostlin a živočichů v přehledu a v porovnání - pojetí původu člověka v odlišných kulturách	
P-9-5-02 orientuje se v základních vývojových stupních fylogeneze člověka	Rozpozná naše nejnámější jedlé a jedovaté houby s plodnicemi		

P-9-4-02 rozlišuje a porovná jednotlivé skupiny živočichů, určuje vybrané živočichy, zařazuje je do hlavních taxonomických skupin P-9-2-01 rozpozná naše nejznámější jedlé a jedovaté houby s plodnicemi a porovná je podle charakteristických znaků	a porovná je podle charakteristických znaků Orientuje se v základních vývojových stupních fylogeneze člověka Vysvětlí různé způsoby výživy hub a jejich význam v ekosystémech a místo v potravních řetězcích		
--	---	--	--

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

P-9-3-02p rozlišuje základní rostlinné fyziologické procesy a jejich využití

P-9-3-02p uvede význam hospodářsky důležitých rostlin a způsob jejich pěstování

P-9-3-03p rozliší základní systematické skupiny rostlin a zná jejich zástupce

P-9-1-01p orientuje se v přehledu vývoje organismů a rozliší základní projevy a podmínky života

P-9-1-04p uvede na příkladech vliv virů a bakterií v přírodě a na člověka - má základní vědomosti o přírodě a přírodních dějích - pozná význam rostlin a živočichů v přírodě i pro člověka

P-9-2-01p rozpozná naše nejznámější jedlé a jedovaté houby podle charakteristických znaků

P-9-4-01p porovná vnější a vnitřní stavbu vybraných živočichů a vysvětlí funkci jednotlivých orgánů

P-9-4-02p rozliší jednotlivé skupiny živočichů a zná jejich hlavní zástupce

P-9-4-03 odvodí na základě vlastního pozorování základní projevy chování živočichů v přírodě, objasní jejich způsob života a přizpůsobení danému prostředí

P-9-4-04p ví o významu živočichů v přírodě i pro člověka a uplatňuje zásady bezpečného chování ve styku se živočichy

P-9-5-01p popíše stavbu orgánů a orgánových soustav lidského těla a jejich funkce

P-9-5-02p charakterizuje hlavní etapy vývoje člověka

P-9-5-03p popíše vznik a vývin jedince

P-9-5-04p rozliší příčiny, případně příznaky běžných nemocí a uplatňuje zásady jejich prevence a léčby

P-9-6-01p pozná podle charakteristických vlastností vybrané nerosty a horniny

P-9-6-02p rozliší důsledky vnitřních a vnějších geologických dějů

P-9-6-03p na příkladech uvede význam vlivu podnebí a počasí na rozvoj a udržení života na Zemi

P-9-7-01 uvede příklady výskytu organismů v určitém prostředí a vztahy mezi nimi

P-9-7-02p objasní základní princip některého ekosystému

P-9-7-03p vysvětlí podstatu jednoduchých potravních řetězců v různých ekosystémech

P-9-7-04p popíše změny v přírodě vyvolané člověkem a objasní jejich důsledky

P-9-7-04p pozná kladný a záporný vliv člověka na životní prostředí

P-9-8-01p využívá metody poznávání přírody osvojované v přírodopisu

5.6.4 Zeměpis

Charakteristika předmětu

Zeměpis je předmětem s výrazně integrujícím charakterem. Odvíjí se od něho celá řada mezipředmětových vztahů především k dějepisu a přírodovědným předmětům. Provází ostatní předměty v neustálé proměně sledující důsledně vývojové fáze dítěte. Jednotlivosti ostatních předmětů budují ve vzájemném spojení komplexní a barvitý obraz světa. Zeměpis však neslouží pouze k zastřešení jiných předmětů, je pro ně také neustálým zdrojem impulsů a podporuje jejich pokrok. Právě na zeměpisu je patrná skutečnost, že v důsledku velké propojenosti jednotlivých předmětů je složité nahlížet je izolovaně. Z toho také vyplývá hlavní cíl výuky zeměpisu.

Žák by měl pro sebe objevit, že skutečnost, Země, vesmír, jsou neoddělitelná jednota, do které patří i on, a kterou chce dál poznávat. Z integrujícího charakteru předmětu potom vyplývá, že v jeho skladbě je mnoho témat a okruhů učiva geologie, mineralogie, petrologie, biologie, biogeografie, ekologie, environmentální výchovy, meteorologie a astronomie. Významnou úlohu mají přesahy z dějepisu a občanské nauky. Integrovaný charakter ovšem neznamená, že vlastní náplň geografie jako vědecké disciplíny je zatlačena do pozadí. Prolínání jiných předmětů pouze odstraňuje izolovanost a popisnost geografie a dává ji vyniknout jako neocenitelnému prostředku pro zkoumání světa. V tomto smyslu jsou charakterizovány i jednotlivé cíle předmětu zeměpis.

Výchovné a výukové úsilí učitele směřuje k tomu, aby žáci:

- objevili jednotu a krásu světa, získali láskyplnější vztah ke svému okolí, prostředí, lidem kolem sebe
- pochopili Zemi jako přírodní prostor s určitými životními rytmy, do nichž je člověk zahrnut, které ale zároveň i mění
- poznali postavení Země ve sluneční soustavě a celém vesmíru
- poznali jednotlivé sféry Země, jejich utváření působností geologických dějů (abiotické, biotické, lidské)
- nahlíželi na geografické jevy, objekty a procesy v jejich komplexnosti a zákonitosti
- získali základní znalosti o zeměpisu kontinentů v úzké souvislosti s přírodními podmínkami, osídlením a jeho historií, vývojem a současnou situací v různých sférách společnosti (kultura, hospodářství, politický a právní život ve významných státech)
- si uvědomili postavení naší země ve střední Evropě se všemi aspekty geografickými, přírodními a kulturně-historickými
- poznali ČR ve smyslu jejích přírodních, kulturních a hospodářských charakteristik, dokázali poznat odlišnosti jiných zemí a kultur Evropy i světa s jejich přínosem k barvitosti a komplexnosti lidské kultury jako celku
- poznali stavbu Země z geologického hlediska, složení zemské kůry (horniny, nerosty) vždy v návaznosti na konkrétní zeměpisnou oblast
- uměli pracovat s různými druhy map a znali i historický vývoj mapování zemského povrchu
- poznali moderní prostředky používané v geografii (statistické materiály, grafy) a uměli se v nich orientovat

V souvislosti s vývojovými fázemi dítěte se v nižších třídách klade důraz na prožitky a teprve s postupem času se přistupuje k tvorbě vědeckých pojmů a zeměpis dostává stále více podobu vědní disciplíny. Úkolem zeměpisného vyučování je doprovázet a podporovat žáky v jejich fyzickém, duševním a duchovním vývoji. V průběhu celé výuky se uplatňuje aktivní činnost žáků – kreslení a malování map, profilů, později grafické znázornění, práce s atlasem a statistickými údaji.

Časové vymezení předmětu

Časová dotace předmětu, včetně využití disponibilních hodin a zařazení v epochách podrobně v příloze č. 1.

Vzdělávací strategie a rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení

- vedeme žáky k samostatnému vyhledávání a zařazování informací z různých zdrojů
- individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch
- podněcujeme kreativitu a fantazii žáků ve vhodných případech při práci s mapou a dalšími pomůckami
- vytváříme situace, v nichž má žák radost z učení pro samotné učení a pro jeho další přínos

Kompetence k řešení problémů

- vedeme žáky k samostatnému řešení problémů a k tomu, aby si dokázali svoje řešení obhájit
- při výuce motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života
- žáky vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení

Kompetence komunikativní

- vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu
- učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných
- podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami
- začleňujeme metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vedeme žáky ke spolupráci při vyučování

Kompetence sociální a personální

- během vzdělávání používáme skupinovou práci žáků, vzájemnou pomoc při učení
- sociální kompetence vyvozujeme na praktických cvičeních a úkolech
- žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí
- vedeme žáky k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky
- učíme žáky týmové práci

Kompetence občanské

- žáci si společně stanovují pravidla chování
- vedeme žáky k respektování individuálních rozdílů (národnostní, kulturní)
- při pobytech v přírodě se žáci chovají jako zodpovědné osoby
- žáky zapojujeme do mezinárodních projektů, kde se prakticky seznamují s kulturou jiných národů

Kompetence pracovní

- vedeme žáky k objektivnímu sebehodnocení
- pomáháme žákům poznávat a rozvíjet své schopnosti i reálné možnosti a uplatňovat získané vědomosti a dovednosti při profesní orientaci
- výuku doplňujeme o praktické exkurze
- individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci

Kompetence digitální

- vedeme žáky k volbě a účelnému využívání vhodných digitálních technologií při činnostech s digitalizovanými geoinformačními zdroji, prameny a programy;

- seznamujeme žáky s různými možnostmi, jak komunikovat činnosti a výsledky práce s digitalizovanými geografickými reáliemi;
- klademe důraz na bezpečnou a efektivní komunikaci žáků a na jejich odpovědné chování a jednání v digitálním světě

6. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
Z-9-2-01 prokáže na konkrétních příkladech tvar planety Země, zhodnotí důsledky pohybů Země na život lidí a organismů Z-9-2-02 rozlišuje a porovnává složky a prvky přírodní sféry, jejich vzájemnou souvislost a podmíněnost, rozeznává, pojmenuje a klasifikuje tvary zemského povrchu Z-9-2-03 porovná působení vnitřních a vnějších procesů v přírodní sféře a jejich vliv na přírodu a na lidskou společnost	Zhodnotí postavení Země ve vesmíru a srovnává podstatné vlastnosti Země s ostatními tělesy sluneční soustavy Prokáže na konkrétních příkladech tvar planety Země, zhodnotí důsledky pohybů Země na život lidí a organismů Rozlišuje a porovnává složky a prvky přírodní sféry, jejich vzájemnou souvislost a podmíněnost, rozeznává, pojmenuje a klasifikuje tvary zemského povrchu Porovná působení vnitřních a vnějších procesů v přírodní sféře a jejich vliv na přírodu a na lidskou společnost Přiměřeně hodnotí geografické objekty, jevy a procesy v krajinné sféře, jejich určité pravidelnosti, zákonitosti a odlišnosti, jejich vzájemnou souvislost a podmíněnost, rozeznává hranice (bariéry) mezi podstatnými prostorovými složkami v krajině	- Slunce a vesmír - planeta Země - zemský povrch a jeho tvary - světadíly a oceány, mořské proudy - glóbus a mapa - časová pásma, datové hranice - klimatické poměry, teplotní pásy, geografické a vegetační pásy - krajinná sféra a její základní části, vliv krajiny na život lidí, přírodní složky - krajiny a jejich vzájemná souvislost, přírodní společenstva - přírodní a společenské prostředí - geografická poloha a rozloha světadílů a oceánů, klimatické poměry - suchozemské biomy - vodní biomy - ekologická problematika moří a oceánů - ochrana životního prostředí, ekologie, environmentální výchova	OSV1 (dovednosti pro učení a studium) F, B, HV, VV, D MUL1, MUL2, MUL3, MUL4, MUL5 DEM2, DEM4 GLO1, GLO2, GLO3 ENV1, ENV2, ENV3, ENV4
Z-9-3-01 lokalizuje na mapách světadíly, oceány a makroregiony světa podle zvolených kritérií, srovnává jejich postavení, rozvojová jádra a periferní zóny Z-9-3-02 porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry, zvláštnosti a podobnosti, potenciál a bariéry jednotlivých	Rozlišuje zásadní přírodní a společenské atributy jako kritéria pro vymezení, ohraničení a lokalizaci regionů světa Lokalizuje na mapách světadíly, oceány a makroregiony světa podle zvolených kritérií, srovnává jejich postavení, rozvojová jádra a periferní zóny	- přírodní hranice mezi Evropou a Asií - Evropa – polarity kontinentu - členitost, charakteristika reliéfu, přírodní a klimatické poměry - vodstvo - přírodní a hospodářské poměry různých krajin - společenské poměry, zvyklosti, politické dělení oblastí, obyvatelstvo	GLO1, GLO2, GLO3 DEM2, DEM4 D ČJ

světadílů, oceánů, vybraných makroregionů světa a vybraných (modelových) států Z-9-3-03 zvažuje, jaké změny ve vybraných regionech světa nastaly, nastávají, mohou nastat a co je příčinou zásadních změn v nich Z-9-1-01 organizuje a přiměřeně hodnotí geografické informace a zdroje dat z dostupných kartografických produktů a elaborátů, z grafů, diagramů, statistických a dalších informačních zdrojů Z-9-1-02 používá s porozuměním základní geografickou, topografickou a kartografickou terminologii	Porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry, zvláštnosti a podobnosti, potenciál a bariéry jednotlivých světadílů, oceánů, vybraných makroregionů světa a vybraných (modelových) států Organizuje a přiměřeně hodnotí geografické informace a zdroje dat z dostupných kartografických produktů a elaborátů, z grafů, diagramů, statistických a dalších informačních zdrojů Používá s porozuměním základní geografickou, topografickou a kartografickou terminologii		
Z-9-7-01 ovládá základy praktické topografie a orientace v terénu Z-9-7-02 aplikuje v terénu praktické postupy při pozorování, zobrazování a hodnocení krajiny Z-9-7-03 uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu v krajině, uplatňuje v modelových situacích zásady bezpečného chování a jednání při mimořádných událostech	Ovládá základy praktické topografie a orientace v terénu Aplikuje v terénu praktické postupy při pozorování, zobrazování a hodnocení krajiny Uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu ve volné přírodě	- pozorování v krajině - práce s mapou, orientace - exkurze	

7. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
Z-9-3-01 lokalizuje na mapách světadíly, oceány a makroregiony světa podle zvolených kritérií, srovnává jejich postavení, rozvojová jádra a periferní zóny Z-9-5-02 uvádí konkrétní příklady přírodních a kulturních krajinných složek a prvků, prostorové rozmístění hlavních ekosystémů (biomů) Z-9-3-02 porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry, zvláštnosti a podobnosti, potenciál a bariéry jednotlivých světadílů, oceánů, vybraných makroregionů světa a vybraných (modelových) států Z-9-3-03 zvažuje, jaké změny ve vybraných regionech světa nastaly, nastávají, mohou nastat a co je příčinou zásadních změn v nich Z-9-1-01 organizuje a přiměřeně hodnotí geografické informace a zdroje dat z dostupných kartografických produktů a elaborátů, z grafů, diagramů, statistických a dalších informačních zdrojů Z-9-1-02 používá s porozuměním základní geografickou, topografickou a kartografickou terminologii Z-9-5-01 porovnává různé krajiny jako součást pevninské části krajinné sféry, rozlišuje na konkrétních příkladech specifické znaky a funkce krajín	lokalizuje na mapách světadíly, oceány a makroregiony světa podle zvolených kritérií, srovnává jejich postavení, rozvojová jádra a periferní zóny Uvádí konkrétní příklady přírodních a kulturních krajinných složek a prvků, prostorové rozmístění hlavních ekosystémů (biomů) Porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry, zvláštnosti a podobnosti, potenciál a bariéry jednotlivých světadílů, oceánů, vybraných makroregionů světa a vybraných (modelových) států Zvažuje, jaké změny ve vybraných regionech světa nastaly, nastávají, mohou nastat a co je příčinou zásadních změn v nich Organizuje a přiměřeně hodnotí geografické informace a zdroje dat z dostupných informačních zdrojů Používá s porozuměním základní geografickou, topografickou a kartografickou terminologii Porovnává různé krajiny jako součást pevninské části krajinné sféry, rozlišuje na konkrétních příkladech specifické znaky a funkce krajín	Světadíly Asie, Afrika - přehled přírodních poměrů, geologie, reliéf, surovinové zdroje, přírodní zvláštnosti – problematika životního prostředí - vodstvo, podnebí hlavní podnebné pásy - jednotlivé státy a rozdíly mezi nimi, důležitá – střediska a hlavní města (pamětné zvládnutí) - vzájemné ovlivňování civilizací a kultur - práce s atlasem a mapou, praktická topografie – zeměpisné souřadnice, měřítko a obsah map - životopisy významných badatelů, cestovatelů - objevné cesty na počátku novověku	ENV1, ENV2, ENV3, ENV4 GLO1, GLO2, GLO3 DEM2, DEM3, DEM4 MUL2, MUL4, MUL5 MUL1, MUL3 D, B, ČJ, HV, VV
F-9-7-01 objasní (kvalitativně) pomocí poznatků o gravitačních silách pohyb planet kolem Slunce a měsíců planet kolem planet	Objasní (kvalitativně) pomocí poznatků o gravitačních silách pohyb planet kolem Slunce a měsíců planet kolem planet	- pozorování oblohy, souhvězdí, Měsíce od geocentrismu až k heliocentrismu - Měsíc a jeho fáze, vliv na zemské procesy - Slunce, sluneční čas - Sluneční soustava, planety, galaxie - oběžné dráhy hvězd, heliocentrické dráhy planet - vztah slunečního oběhu a klimatických změn - významní astronomové	F

8. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
Z-9-4-01 posoudí na přiměřené úrovni prostorovou organizaci světové populace Z-9-4-02 posoudí, jak přírodní podmínky souvisejí s funkcí lidského sídla, pojmenuje obecné základní geografické znaky sídel Z-9-4-03 zhodnotí přiměřeně strukturu, složky a funkce světového hospodářství, lokalizuje na mapách hlavní světové surovinové a energetické zdroje Z-9-4-04 porovnává předpoklady a hlavní faktory pro územní rozmístění hospodářských aktivit Z-9-4-05 porovnává státy světa a zájmové integrace států světa na základě podobných a odlišných znaků Z-9-4-06 lokalizuje na mapách jednotlivých světadílů hlavní aktuální geopolitické změny a politické problémy v konkrétních světových regionech Z-9-5-03 uvádí na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí Z-9-3-03 zvažuje, jaké změny ve vybraných regionech světa nastaly, nastávají, mohou nastat a co je příčinou zásadních změn v nich VO-9-1-05 objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám VO-9-1-06 rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti VO-9-4-01 rozlišuje nejčastější typy a formy států a na příkladech porovná jejich znaky	Posoudí na přiměřené úrovni prostorovou organizaci světové populace, její rozložení, strukturu, růst, pohyby a dynamiku růstu a pohybů, zhodnotí na vybraných příkladech mozaiku multikulturního světa Zvažuje, jaké změny ve vybraných regionech světa nastaly, nastávají, mohou nastat a co je příčinou zásadních změn v nich Posoudí, jak přírodní podmínky souvisí s funkcí lidského sídla, pojmenuje obecné základní geografické znaky sídel Zhodnotí přiměřeně strukturu, složky a funkce světového hospodářství, lokalizuje na mapách hlavní světové surovinové a energetické zdroje Porovnává předpoklady a hlavní faktory pro územní rozmístění hospodářských aktivit vlivů na životní prostředí Objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám Rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické Porovnává státy světa a zájmové integrace států světa na základě podobných a odlišných znaků Lokalizuje na mapách jednotlivých světadílů hlavní aktuální geopolitické změny a politické problémy v konkrétních světových regionech Uvádí na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti Rozlišuje nejčastější typy a formy států a na příkladech porovná jejich znaky	Amerika, Austrálie - národy, jazyky a náboženství, lidská sídla - kulturní zvláštnosti jednotlivých národů - rasy a rasové otázky, aktuální problémy současnosti, civilizační vlivy - krajinnotvorní činitelé a krajinnotvorné procesy, typy krajín a jejich využití - pevnina a ostrovní části, vulkanismus, zemětřesení - hlavní zemědělské oblasti světa, pěstování zemědělských plodin a chov hospodářského zvířectva, lesní a vodní hospodářství - hlavní průmyslové oblasti světa, zdroje nerostných surovin, rozdělení a rozmístění průmyslových odvětví - rozmístění, proces dobývání a využívání světových přírodních zdrojů - příčiny a důsledky ničení neobnovitelných zdrojů - dopady těžby hornin a minerálů na zdraví lidí, zdraví jiných organismů a ekosystémů - výhody a nevýhody různých způsobů získávání energie - využívání dostupné půdy	GLO1, GLO2, GLO3 OSV2, OSV3, OSV7 DEM2, DEM3, DEM4 MUL4 ENV1, ENV2, ENV3, ENV4 D, ČJ, HV, VV, B

P-9-7-01 uveďte příklady výskytu organismů v určitém prostředí a vztahy mezi nimi P-9-7-02 na příkladu objasní základní princip existence živých a neživých složek ekosystému P-9-7-03 vysvětlí podstatu jednoduchých potravních řetězců v různých ekosystémech a zhodnotí jejich význam P-9-7-04 uveďte příklady kladných i záporných vlivů člověka na životní prostředí	Uveďte příklady výskytu organismů v určitém prostředí a vztahy mezi nimi Rozlišuje a uvede příklady systémů organismů – populace, společenstva, ekosystémy a objasní na základě příkladu základní princip existence živých a neživých složek ekosystému Vysvětlí podstatu jednoduchých potravních řetězců v různých ekosystémech a zhodnotí jejich význam Uvede příklady kladných i záporných vlivů člověka na životní prostředí a příklady narušení rovnováhy ekosystému	-ekosystémy, -potravní řetězce a sítě -vzájemné vztahy mezi organismy -vztahy mezi organismy a prostředím -populace -společenstva -rozšíření organismů na Zemi	ENV1, ENV2, ENV3, ENV4
---	---	---	-------------------------------

9. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
Z-9-6-01 vymezí a lokalizuje místní oblast (region) podle bydliště nebo školy Z-9-6-02 hodnotí na přiměřené úrovni přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu Z-9-6-03 hodnotí a porovnává na přiměřené úrovni polohu, přírodní poměry, přírodní zdroje, lidský a hospodářský potenciál České republiky v evropském a světovém kontextu Z-9-6-04 lokalizuje na mapách jednotlivé kraje České republiky a hlavní jádrové a periferní oblasti z hlediska osídlení a hospodářských aktivit Z-9-6-05 uvádí příklady účasti a působnosti České republiky ve světových mezinárodních a nadnárodních institucích, organizacích a integracích států VO-9-1-01 objasní účel důležitých symbolů našeho státu a způsoby jejich používání VO-9-4-02 rozlišuje a porovnává úkoly jednotlivých složek státní moci ČR i jejich orgánů a institucí, uvede příklady institucí a orgánů, které se podílejí na správě obcí, krajů a státu VO-9-4-03 objasní výhody demokratického způsobu řízení státu pro každodenní život občanů VO-9-5-01 popíše vliv začlenění ČR do EU na každodenní život občanů, uvede příklady práv občanů ČR v rámci EU i možných způsobů jejich uplatňování	Vymezí a lokalizuje místní oblast (region) podle bydliště nebo školy Hodnotí na přiměřené úrovni přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu, možnosti dalšího rozvoje, přiměřeně analyzuje vazby místního regionu k vyšším územním celkům Hodnotí a porovnává na přiměřené úrovni polohu, přírodní poměry, přírodní zdroje, lidský a hospodářský potenciál České republiky v evropském a světovém kontextu Lokalizuje na mapách jednotlivé kraje České republiky a hlavní jádrové a periferní oblasti z hlediska osídlení a hospodářských aktivit Uvádí příklady účasti a působnosti České republiky ve světových mezinárodních a nadnárodních institucích, organizacích a integracích států Objasní účel důležitých symbolů našeho státu a způsoby jejich používání Rozlišuje a porovnává úkoly jednotlivých složek státní moci ČR i jejich orgánů a institucí, uvede příklady institucí a orgánů, které se podílejí na správě obcí, krajů a státu Objasní výhody demokratického způsobu řízení státu pro každodenní život občanů Popíše vliv začlenění ČR do EU na každodenní život občanů, uvede příklady práv občanů ČR v rámci EU i možných způsobů jejich uplatnění	Evropa, Česká republika - ČR na mapě Evropy, sousední státy - obyvatelstvo a sídla, společnost a kultura - hospodářství, průmyslová odvětví - administrativní členění, oblasti ČR a jejich specifika - hlavní město Praha a jiná důležitá centra - společenské a správní struktury - přírodní podmínky ČR, problematika ochrany přírody a životního prostředí	GLO1, GLO2, GLO3 OSV2, OSV3 DEM2 MUL1, MUL2, MUL3, MUL4, MUL5 ENV1, ENV2, ENV3, ENV4

Z-9-4-01 posoudí na přiměřené úrovni prostorovou organizaci světové populace Z-9-4-02 posoudí, jak přírodní podmínky souvisejí s funkcí lidského sídla, pojmenuje obecné základní geografické znaky sídel Z-9-4-03 zhodnotí přiměřeně strukturu, složky a funkce světového hospodářství, lokalizuje na mapách hlavní světové surovinové a energetické zdroje Z-9-4-04 porovnává předpoklady a hlavní faktory pro územní rozmístění hospodářských aktivit Z-9-4-05 porovnává státy světa a zájmové integrace států světa na základě podobných a odlišných znaků Z-9-4-06 lokalizuje na mapách jednotlivých světadílů hlavní aktuální geopolitické změny a politické problémy v konkrétních světových regionech Z-9-5-03 uvádí na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí	Posoudí na přiměřené úrovni prostorovou organizaci světové populace, její rozložení, strukturu, růst, pohyby a dynamiku růstu a pohybů, zhodnotí na vybraných příkladech mozaiku multikulturního světa Posoudí, jak přírodní podmínky souvisí s funkcí lidského sídla, pojmenuje obecné základní geografické znaky sídel Zhodnotí přiměřeně strukturu, složky a funkce světového hospodářství, lokalizuje na mapách hlavní světové surovinové a energetické zdroje Porovnává předpoklady a hlavní faktory pro územní rozmístění hospodářských aktivit Porovnává státy světa a zájmové integrace států světa na základě podobných a odlišných znaků Lokalizuje na mapách jednotlivých světadílů hlavní aktuální geopolitické změny a politické problémy v konkrétních světových regionech Uvádí na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí	Obyvatelstvo světa – základní kvantitativní a kvalitativní geografické, demografické, hospodářské a kulturní charakteristiky Globalizační společenské, politické a hospodářské procesy – aktuální společenské, sídelní, politické a hospodářské poměry současného světa, sídelní systémy, urbanizace, suburbanizace Světové hospodářství Regionální společenské, politické a hospodářské útvary	GLO1, GLO2, GLO3
Z-9-1-01 organizuje a přiměřeně hodnotí geografické informace a zdroje dat z dostupných kartografických produktů a elaborátů, z grafů, diagramů, statistických a dalších informačních zdrojů VO-9-5-01 popíše vliv začlenění ČR do EU na každodenní život občanů, uvede příklady práv občanů ČR v rámci EU i možných způsobů jejich uplatňování VO-9-5-02 uvede některé globální problémy současnosti, vyjádří na ně svůj osobní názor a popíše jejich hlavní příčiny i možné důsledky VO-9-5-03 objasní souvislosti globálních a lokálních problémů	Organizuje a přiměřeně hodnotí geografické informace a zdroje dat z dostupných kartografických produktů a elaborátů, z grafů, diagramů, statistických a dalších informačních zdrojů Popíše vliv začlenění ČR do EU na každodenní život občanů, uvede příklady práv občanů ČR v rámci EU i možných způsobů jejich uplatňování Uvede některé globální problémy současnosti, vyjádří na ně svůj osobní názor a popíše jejich hlavní příčiny i možné důsledky pro život lidstva Objasní souvislost globálních a lokálních problémů, uvede příklady možných projevů a způsobů řešení globálních problémů na lokální úrovni – v obci, regionu	Krajina – přírodní a společenské prostředí, typy krajín Vztah přírody a společnosti – udržitelný život a rozvoj, principy a zásady ochrany přírody a životního prostředí, chráněná území přírody, globální ekologické a environmentální problémy lidstva	ENV3 DEM1, DEM2, DEM3, DEM4

Z-9-7-01 ovládá základy praktické topografie a orientace v terénu Z-9-7-02 aplikuje v terénu praktické postupy při pozorování, zobrazování a hodnocení krajiny Z-9-7-03 uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu v krajině, uplatňuje v modelových situacích zásady bezpečného chování a jednání při mimořádných událostech Z-9-5-01 porovnává různé krajiny jako součást pevninské části krajinné sféry, rozlišuje na konkrétních příkladech specifické znaky a funkce krajin Z-9-5-02 uvádí konkrétní příklady přírodních a kulturních krajinných složek a prvků, prostorové rozmístění hlavních ekosystémů (biomů) Z-9-5-03 uvádí na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí	Porovnává různé krajiny jako součást pevninské části krajinné sféry, rozlišuje na konkrétních příkladech specifické znaky a funkce krajin Uvádí konkrétní příklady přírodních a kulturních krajinných složek a prvků, prostorové rozmístění hlavních ekosystémů (biomů) Uvádí na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí Ovládá základy praktické topografie a orientace v terénu Aplikuje v terénu praktické postupy při pozorování, zobrazování a hodnocení krajiny Uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu ve volné přírodě	Cvičení a pozorování v terénu místní krajiny Geografické exkurze Ochrana člověka při ohrožení zdraví a života	
P-9-6-01 rozpozná podle charakteristických vlastností vybrané nerosty a horniny s použitím určovacích pomůcek P-9-6-02 rozlišuje důsledky vnitřních a vnějších geologických dějů, včetně geologického oběhu hornin i oběhu vody P-9-6-03 uvede význam vlivu podnebí a počasí na rozvoj různých ekosystémů a charakterizuje mimořádné události způsobené výkyvy počasí a dalšími přírodními jevy, jejich doprovodné jevy a možné dopady i ochranu před nimi	Rozpozná podle charakteristických vlastností vybrané nerosty a horniny s použitím určovacích pomůcek Rozlišuje důsledky vnitřních a vnějších geologických dějů, včetně geologického oběhu hornin i oběhu vody Uvede význam vlivu podnebí a počasí na rozvoj různých ekosystémů a charakterizuje mimořádné události způsobené výkyvy počasí a dalšími přírodními jevy, jejich doprovodné jevy a možné dopady i ochranu před nimi	- podoba a rozdělení moří a pevnin na Zemi od kontinentálního driftu k tektonice desek - Wegenerova teorie tektoniky - zemětřesení - vulkanismus - různost forem exogenních a endogenních geologických procesů a sil - nauka o horninách, rytmické procesy při jejich tvorbě (vyvřelé horniny, usazeniny, metamorfované horniny; sedimentace a eroze) - geologické vrstvy jako svědkové minulých zemských věků, zemské dějiny - fáze vrásnění Evropy - morfologie a vznik mladých zvrásněných pohoří (geologie Alp jako příklad vzniku mladého pohoří) - sféry Země: od litosféry ke stratosféře	F, B

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

Z-9-1-02p rozumí základní geografické, topografické a kartografické terminologii

Z-9-2-01p objasní důsledky pohybů Země

Z-9-2-03p uvede příklady působení vnitřních a vnějších procesů v přírodní sféře a jejich vlivu na přírodu a na lidskou společnost

Z-9-2-03p uvede příklady působení přírodních vlivů na utváření zemského povrchu

Z-9-3-01p vyhledá na mapách jednotlivé světadíly a oceány

Z-9-3-02p rozliší zásadní přírodní a společenské znaky světových regionů

Z-9-3-02p charakterizuje polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry vybraných světadílů, oceánů a vybraných států

Z-9-4-02p uvede příklady, jak přírodní podmínky souvisejí s funkcí a rozmístěním lidských sídel - vyhledá na mapách nejznámější oblasti cestovního ruchu a rekreace

Z-9-5-01p umí pojmenovat různé krajiny jako součást pevninské části krajinné sféry, rozliší na konkrétních příkladech specifické znaky a funkce krajiny

Z-9-5-02p uvede příklady přírodních a kulturních krajinných složek

Z-9-5-03 uvádí na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí

Z-9-6-01p vymezí a lokalizuje území místní krajiny a oblasti (regionu) podle bydliště nebo školy

Z-9-6-02p charakterizuje přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu

Z-9-6-03p určí zeměpisnou polohu a rozlohu České republiky a její sousední státy

Z-9-6-03p rozlišuje přírodní podmínky ČR, popíše povrch a jeho členitost

Z-9-6-03p uvede hlavní údaje o rozmístění obyvatelstva

Z-9-6-04p vyhledá na mapách jednotlivé kraje České republiky a charakterizuje hospodářské poměry, přírodní zvláštnosti a kulturní zajímavosti

Z-9-7-01 ovládá základy praktické topografie a orientace v terénu

Z-9-7-03p uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu ve volné přírodě

F-9-7-01p objasní pohyb planety Země kolem Slunce a pohyb Měsíce kolem Země - zná planety sluneční soustavy a jejich postavení vzhledem ke Slunci - osvojí si základní vědomosti o Zemi jako vesmírném tělese a jejím postavení ve vesmíru

VO-9-5-01p uvede příklady základních práv občanů ČR v rámci EU a způsoby jejich uplatňování

VO-9-1-06p je seznámen s nebezpečím rasismu a xenofobie

P-9-6-03p na příkladech uvede význam vlivu podnebí a počasí na rozvoj a udržení života na Zemi

P-9-7-01 uvede příklady výskytu organismů v určitém prostředí a vztahy mezi nimi

P-9-7-02p objasní základní princip některého ekosystému

P-9-7-03p vysvětlí podstatu jednoduchých potravních řetězců v různých ekosystémech

P-9-7-04p popíše změny v přírodě vyvolané člověkem a objasní jejich důsledky

P-9-7-04p pozná kladný a záporný vliv člověka na životní prostředí

5.7 Umění a kultura

Předměty Hudební výchova a Výtvarná výchova vznikly ze vzdělávací oblasti Umění a kultura. Vzdělávání v těchto předmětech umělecké osvojování světa, tj. osvojování s estetickým účinkem. V procesu uměleckého osvojování světa dochází k rozvíjení specifického citění, tvořivosti, vnímavosti jedince k uměleckému dílu a jeho prostřednictvím k sobě samému i k okolnímu světu.

5.7.1 Hudební výchova

Charakteristika předmětu

Vzdělávací předmět Hudební výchova je nedílnou součástí vzdělávacího procesu na waldorfské škole. Je realizován výstupy ve vzdělávací oblasti Umění a kultura. Součástí tohoto předmětu mohou být i návštěvy koncertů apod.

Předmět je dle RVP ZV členěn na:

- vokální činnosti
- instrumentální činnosti
- pohybové činnosti
- poslechové činnosti

Předmět Hudební výchova nabízí rozvoj individuálních hudebních schopností, přispívá k posilování všech duševních kvalit žáků (citění, myšlení, vůle). Oblast vědomostí a poznatková zahrnuje hudební teorii, skladbu, dějiny hudby a hudební formy. Oblast pocitová obsahuje uchopování nálad jednotlivých tónin, harmonií a jejich realizaci prostřednictvím různých druhů nástrojů. Pohybová oblast umožňuje žákům proniknout do sféry hudby pomocí vlastního tělesného pohybu a prožít podstatu rytmu a taktu. Všechny získané dovednosti žáci zapojí při společné činnosti a posilují tak svůj vztah k sobě i kolektivu.

Velký důraz je kladem na rozvoj naslouchání, výuku zpěvu a hry na některé hudební nástroje – flétny, Orffův instrumentář. Smyslem hodin je působit také relaxačně (poslechová a improvizáční cvičení) a zároveň terapeuticky (sociální cvičení s různými druhy nástrojů, vícehlasy, prožití intervalů apod.) a dát pochopit žákům základní hudební zákonitosti a jejich souvislosti s živou bytostí člověka.

Základem pro učební osnovy vzdělávacího předmětu Hudební výchova, pro přístup k žákům při procesu vyučování a volbu vyučovacích metod a strategií jsou vývojové fáze osobnosti, jimiž žáci v průběhu základního vzdělávání procházejí.

V prvních třech ročnících je žák prostřednictvím nápodoby veden k uchopení hudby jako celku melodického, rytmického i harmonického. Učí se vnímat a přijímat živou hudbu jako výraz spojení se světem přírody i lidí, sluchem i duševním prožitkem ve spojení s pohybem. Hrou na tělo se aktivuje hrubá motorika a připravuje možnost pozdější hry na nástroje. Při zpěvu ve skupině i sólo se mj. procvičuje správná výslovnost. Žáci také nápodobou přijímají základy hry na pentatonickou flétnu (uvolněnost dechu, jemná motorika, koordinace pohybů), později na zobcovou flétnu, případně jiné nástroje.

V následujících třech ročnících jsou žáci vedeni k postupnému uvědomování si hudebních zákonitostí, které dosud pouze prožívali (rytmus, tempo, takt, stupnice, výška a délka tónu, notový zápis, dvojhlas, kánon). V procesu učení působí prožitek z praktické realizace hudby v souladu s intelektuálním uchopováním hudebních výrazových prostředků.

V průběhu posledních tří let základního vzdělávání jsou ve vzdělávacím procesu vytvářeny příležitosti k vývoji logického myšlení a utváření vlastního úsudku na základě hudební teorie a dějin hudby. Žáci jsou vedeni k uplatňování dosavadních návyků při hře na nástroj a zpěvu a jejich využití pro vědomý rozvoj vlastních schopností.

Hudební aktivity prolínají i učivem dalších vyučovacích předmětů:

- Český jazyk a literatura: správná artikulace a výslovnost při zpěvu a rytimizaci, práce s dechem, rytmus řeči; podpora citového i obrazného chápání obsahu textů spojením s pohybem, mimikou, gesty; uvolnění paží a ruky; čtení textu písní; hudební dramatizace vyprávění, improvizace na nástroje k pohádkám a bajkám
- Člověk a svět, Člověk a příroda: vytváření vztahu ke všemu krásnému a živému v nejbližším okolí; rytmus dne, týdne a roku, proměny přírody, svátky a slavnosti v písních, říkadlech a pranostikách; písně řemeslnické a zemědělské (3. ročník), písně o zvířatech
- Matematika: takt a rytmus, délka not a pomlky
- Výtvarná výchova: jasné a tmavé tóny – počátky rozlišování výšky tónů; výtvarné ztvárnění barvy zvuku nástroje, rytmu a průběhu slyšené melodie
- Dějepis: tance a písně dějinných epoch
- Fyzika: učivo o akustice
- Anglický jazyk, Německý jazyk: písně a skladby jiných národů

Časové vymezení předmětu

Časová dotace předmětu, včetně využití disponibilních hodin a zařazení v epochách podrobně v příloze č. 1.

Vzdělávací strategie a rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení

- Opakování říkadel a písní posiluje paměť.
- Žáci se seznamují se s obecně užívanými termíny, znaky a symboly v oblasti hudebních výrazových prostředků a používá je.
- Žáci vybírají vhodné způsoby, metody a strategie pro efektivní učení se zpěvu, hře na nástroj a pro získání rytmických schopností.
- Žáci si umí najít informace, které se týkají dějin hudby a hudební teorie.
- Dle individuálních možností vede k samostatné práci s notovým zápisem v hlasovém či instrumentálním projevu.

Kompetence k řešení problémů

- Žáci se zamýšlí nad jednotlivými oblastmi hudební problematiky.
- Žáci porovnávají hudební styly a žánry v dějinných i zeměpisných souvislostech a dělá si o nich úsudek.
- Žáci se pokouší uplatnit své poznatky prostřednictvím hudební improvizace.
- Žáci dokážou i přes těžkosti a nezdary zapojit svou vůli k samostatnému pěveckému, instrumentálnímu či pohybovému projevu.

Kompetence komunikativní

- Žáci jsou schopni vzájemného naslouchání a porozumění zvukům, melodiím atd.
- Žáci poznávají a cvičí mimoslovní komunikaci
- Žáci si vytváří a formuluje si vlastní názor na problematiku jednotlivých oblastí hudby.
- Důrazem na správnou artikulaci a zřetelnou výslovnost při zpěvu pomáhá srozumitelnosti mluveného projevu.
- Pohybovým doprovodem a gesty napomáhá porozumění obsahu textu písně i hudebního sdělení.

- Improvizací na nástroje učí vést hudební dialog, poslechem vede ke vzájemnému naslouchání.

Kompetence sociální a personální

- Žáci využívají získané komunikativní dovednosti k vytváření vztahů potřebných ke kvalitní a smysluplné spolupráci při společné práci nad hudebním dílem.
- Žáci rozumí notovým záznamům, přemýšlí o nich, reaguje na ně a tvořivě je využívá ke svému rozvoji a k aktivnímu zapojení se do společenského dění.
- Vyzdvihují a rozvíjí osobní hudební schopnosti a zúročí je v širších možnostech společné práce, zapojením svého hlasu či nástroje je žák veden k respektování hudebních daností a forem.
- Vícehlasý zpěv či hra vede ke spolupráci a vzájemné vstřícnosti.
- Hudebně terapeutické hry a činnosti posilují sociální chování a sebeovládání.

Kompetence občanské

- Prostřednictvím historických písní i tanců nabízí možnost pochopení proměn společenských, sociálních i právních vztahů.
- Žák chápe práva a povinnosti související s uměleckou tvorbou a kulturní sférou lidské společnosti.
- Vede k chápání umění a kultury v jejich vzájemné provázanosti jako neoddělitelné součásti lidské existence.
- Žák se dokáže vcítit do tradic vlastního národa, ale i národů Evropy či světa, utváří si smysl pro kulturu a tvořivost, respektuje kulturu jiných národů (tolerantní přístup k různorodým hodnotám současnosti a minulosti i kulturním potřebám různorodých skupin, národů a národností).

Kompetence pracovní

- Žák získává pracovní návyky, které mu později umožní plnit povinnosti a závazky.
- Písněmi řemesel a povolání si žák vytváří základní představy o obsahu běžných i tradičních profesí.
- Postupným nácvikem si žák vytváří dovednost správného držení a krátkého doprovodu na jednoduché hudební nástroje.
- Povzbuzuje pracovní vytrvalost, nasazení a rozvoj individuálních schopností až do závěrečného aranžmá společné písně či skladby.

Kompetence digitální

- vedeme žáky k aktivnímu a smysluplnému využívání elektronických hudebních nástrojů, digitálních aplikací i dostupných programů jako nástrojů pro reprodukční, produkční i vlastní tvůrčí počiny
- vedeme žáky k vyhledávání a sdílení inspiračních zdrojů, uměleckých děl i běžné produkce s respektem k autorství a autorským právům

1. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
HV-3-1-01 zpívá v jednohlase	Zpívá (za podpory společenství) podle svých dispozic intonačně čistě jednohlase písně.	Vokální a pohybové činnosti Jednohlase písně odpovídající kvintové náladě (pentatonické), písně s latentní tóninou a volným rytmem, melodie písní cca v rozsahu d-a, může být postupně rozšiřován. Písně doprovázet jednoduchými, přirozenými pohyby, jednoduché tance. Procvičování jednoduchých rytmů nápodobou. Instrumentální činnosti Hra na flétnu (správné umístění prstů, seznámení se zněním všech tónů, cvičení pro správné dýchání a tvoření tónů, hra již známých jednoduchých písní navazující na vokální činnosti), Realizace a improvizace doprovodů k příběhům pomocí melodických nástrojů. Poslechové činnosti Rozlišení výšky tónů. Procvičování schopnosti ztišit se a naslouchat.	
HV-3-1-02 rytmitizuje a melodizuje jednoduché texty	Provádí jednoduché improvizace k vytvoření nálady, doprovodí příběh.		OSV5
HV-3-1-03 využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře	Využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře. Hraje podle svých dispozic na flétnu jednoduché písně a využívá k tomu dosud získané elementární schopnosti správného dýchání.		
HV-3-1-04 reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie	Doprovází realizaci hudby vhodným pohybem.		

2. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
HV-3-1-01 zpívá v jednohlase	Zpívá (za podpory společenství) podle svých dispozic intonačně čistě v jednohlase.	Vokální a pohybové činnosti Rozšíření dosavadního jednohlasého písňového repertoáru. Rozšiřování hlasového rozsahu, dechová a intonační cvičení vycházející z obrazů (příběhů), z kvalit a nálad. Provázení písní přirozeným pohybem, tance k ročním obdobím, kolové hry (např. lidové). Procvičování složitějších rytmů bez vázanosti na takt. Instrumentální činnosti Hra na flétnu (upevňování návyků správného dýchání a tvoření tónu, prstová cvičení prostřednictvím vhodně volených písní). Realizace doprovodů k příběhům či hrám na melodicko-rytmické a rytmické nástroje, první seznámení s rytmickými nástroji. Improvizované rozhovory s užitím nástroje či hlasu k vyjádření nálady. Poslechové činnosti Vědomí výška tónu a melodie. Procvičování schopnosti ztišit se a naslouchat.	
HV-3-1-02 rytmitizuje a melodizuje jednoduché texty	Realizuje formou nápodoby a improvizuje složitější rytmy bez vázanosti k taktu.		
HV-3-1-03 využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře	- hraje podle svých dispozic na flétnu složitější písně a využívá k tomu dosavadních získaných dechových návyků.		
HV-3-1-04 reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie	Vyjadřuje pohybem směr melodie. Rozlišuje výšku a hloubku tónů z hlediska prostorového.		

3. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
HV-3-1-01 zpívá v jednohlase	Zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě jednohlasé písně s pevně danou tóninou, při zpěvu využívá dosavadní získané hlasové a technické dovednosti.	Vokální činnosti Zpěv písní v jednohlase s pevně danou tóninou. Počátek zavádění dvojhlasu v souladu s historickým vývojem.	
HV-3-1-02 rytmitizuje a melodizuje jednoduché texty	Zpívá ve skupině jeden z hlasů jednoduchého kánonu.	Péče o hlas (rozšiřování rozsahu, cvičení dechu, procvičování intonace a síly tónu). Témata písní se váží k ročníkovému tématu a tématům hlavního vyučování, jsou využívána témata i prvních dvou ročníků.	OSV8
HV-3-1-03 využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře	Hraje na flétnu jednoduché písně s pevně danou tóninou, využívá při tom získaných dechových a technických dovedností.	Instrumentální činnosti Hra na sopránovou zobcovou flétnu vhodně volenými písněmi a cvičeními, realizace písní v návaznosti na vokální činnosti, realizace prvního dvojhlasu také v návaznosti na vokální činnosti.	
HV-3-1-04 reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie	Vyjadřuje pohybem výšku, sílu a délku tónu, metrum.	Hra na rytmické a jiné melodické nástroje (instrumentální práce ve skupinách, realizace improvizovaných doprovodů k písním, rozvíjení dosavadních získaných dovedností). Pohybové činnosti	
HV-3-1-05 rozlišuje jednotlivé kvality tónů, rozpozná výrazné tempové a dynamické změny v proudu znějící hudby	Orientuje se v řadě tónů první oktávy.	Tance (rozšíření repertoáru prvních dvou ročníků), proplétání. Procvičování jednoduchých rytmů vázaných na takt a metrum. Prožívání výšky, síly, délky tónu pomocí pohybu.	
HV-3-1-06 rozpozná v proudu znějící hudby některé hudební nástroje, odliší hudbu vokální, instrumentální a vokálně instrumentální	Upozorní v proudu znějící hudby na výrazné dynamické změny, dokáže rozpoznat hudbu vokální od vokálně instrumentální.	Poslechové činnosti Poslechové hry (převádění výšky, síly a délky tónu a metra do vědomí). Rozvíjení schopnosti naslouchat např. pomocí poslechu skladeb nacvičených v individuální nástrojové výuce. Hudební teorie Úvod do psaní not.	

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

1. – 3. ročník HV-3-1-01p zpívá jednoduché písně v rozsahu kvinty
HV-3-1-02p hospodárně dýchá a zřetelně vyslovuje při rytmizaci říkadel i při zpěvu
HV-3-1-04p reaguje pohybem na tempové a rytmické změny
HV-3-1-05p rozliší sílu zvuku - pozorně vnímá jednoduché skladby

4. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
HV-5-1-01 zpívá v jednohlase či dvojhase v durových i mollových tóninách a při zpěvu využívá získané pěvecké dovednosti	Zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase či dvojhase v durových i mollových tóninách a při zpěvu využívá získané pěvecké dovednosti.	Vokální činnosti Individuální a společná realizace lidových, vandrovních, řemeslnických a umělých písní. Rozvíjení vícehlasu (složitější kánony, první vícehlas v tercích). Péče o hlas (rozšiřování rozsahu, cvičení dechu, procvičování intonace a síly tónu).	
HV-5-1-06 rozpozná v proudu znějící hudby některé z užitých hudebních výrazových prostředků	Upozorní v proudu znějící hudby na tempové a rytmické změny.	Instrumentální činnosti Rozvíjení schopností ve hře na zobcovou flétnu (hra písní v různých tóninách, prstová cvičení na základě vhodně volených písní). Hra na flétnu podle notového zápisu (jednoduché a složitější kánony, písně v souladu s vokální činností). Realizace předeher, meziher a doher (na flétnu či jiné melodické nástroje, na rytmické a rytmicko-melodické nástroje). Společné muzicírování s využitím individuálních nástrojů jednotlivých žáků.	
HV-5-1-03 využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře i k reprodukci jednoduchých motivů skladeb a písní	Realizuje hrou na flétnu na základě svých dispozic ve skupině (popřípadě i samostatně) jednoduché i složitější kánony. Provádí v rámci svých individuálních dispozic jednoduché předeher, meziher a doher (na flétnu, na rytmické nebo jiné melodické nástroje).	Poslechové činnosti Prožívání a poslech jednoduchých forem písní (např. pomocí realizace doprovodu k nim pomocí různých typů nástrojů nebo realizace jednotlivých částí různými pěveckými skupinami), zvědomování dané formy. Uchopování intervalů prostřednictvím poslechu.	OSV9
HV-5-1-02 realizuje podle svých individuálních schopností a dovedností (zpěvem, hrou, tancem, doprovodnou hrou) jednoduchou melodii či píseň zapsanou pomocí not	Orientuje se v zápisu jednoduché písně a podle svých individuálních schopností a dovedností ji realizuje.	Rozdíl mezi dechovými a smyčcovými nástroji a seznámení se s dalšími skupinami nástrojů. Hudebně-pohybové činnosti Procvičování složitějších rytmů vázaných na takt. Rozšíření repertoáru již známých tanců.	
HV-5-1-04 rozpozná hudební formu jednoduché písně či skladby	Rozliší jednotlivé části jednoduché hudební formy.	Hudební teorie Úvod do výuky intervalů. Vědomé uchopení délek not a taktu v notovém zápisu, základní taktování. vyprávění epizod, krátkých příběhů ze života známých umělců.	
HV-5-1-07 ztvárňuje hudbu pohybem s využitím tanečních kroků, na základě individuálních schopností a dovedností vytváří pohybové improvizace	Ztvárňuje hudbu pohybem pomocí probraných tanečních kroků.		

5. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
HV-5-1-01 zpívá v jednohlase či dvojhlas v durových i mollových tóninách a při zpěvu využívá získané pěvecké dovednosti	Zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase a dvojhlas v durových i mollových tóninách a při zpěvu využívá dosavadní získané pěvecké návyky.	Vokální činnosti Zpěv písní a skladeb v dur a moll. Zpěv písní s návazností na ročníkové téma – starověké Řecko. Péče o hlas (rozšiřování rozsahu, cvičení dechu, procvičování intonace a síly tónu).	
HV-5-1-02 realizuje podle svých individuálních schopností a dovedností (zpěvem, hrou, tancem, doprovodnou hrou) jednoduchou melodii či píseň zapsanou pomocí not	Orientuje se v zápisu jednoduché skladby nebo písně a podle svých dispozic jej realizuje hlasem.	Instrumentální činnosti Hra na flétnu (dvojhlasé a tříhlasé polyfonní skladby, jednoduché harmonické homofonní skladby). Nácvik hry z "partitury" (notového zápisu s více systémy). Realizace jednoduchých improvizací.	
HV-5-1-03 využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře i k reprodukci jednoduchých motivů skladeb a písní	Využívá na základě svých individuálních schopností a dovedností jednoduché popřípadě i složitější hudební nástroje (flétna, individuální nástroj) k doprovodné (popřípadě i sólové) hře i k reprodukci jednoduchých motivů skladeb.	Poslechové činnosti Prožívání, poslech a pozorování metroritmických prostředků v řeckých tancích. Zvědomování kvality tónů, dynamiky, metra, tempa a jiných výrazových prostředků na základě realizace a poslechu živě realizovaných skladeb. Poslech písní a jednoduchých skladeb a zvědomování jejich formy. Poslech intervalů.	
HV-5-1-05 vytváří jednoduché přehledy, mezihry a dohry a provádí elementární hudební improvizace	Provádí v rámci svých individuálních dispozic elementární hudební improvizace.	Hudebně-pohybové činnosti Pohybové improvizace k hudbě, naznačení nálady k příběhu s návazností na ročníkové téma. Řecké tance.	
HV-5-1-04 rozpozná hudební formu jednoduché písně či skladby	Rozpozná hudební formu jednoduché písně či skladby	Hudební teorie Pozorování a poznávání různých typů kánonů skrze realizaci a poslech. Durové stupnice a tóniny do dvou křížků a béček, intervaly. Obrazně pojatá výuka forem (např. malá a velká písňová forma, rondo atd.).	
HV-5-1-06 rozpozná v proudu znějící hudby některé z užitých hudebních výrazových prostředků	Rozpozná v proudu znějící hudby některé z užitých hudebních výrazových prostředků, upozorní i na zřetelné harmonické změny.		
HV-5-1-07 ztvárňuje hudbu pohybem s využitím tanečních kroků, na základě individuálních schopností a dovedností vytváří pohybové improvizace	Na základě svých individuálních schopností a dovedností vytváří pohybové improvizace a ztvárňuje hudbu pohybem s využitím tanečních kroků.		

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

HV-5-1-01p zpívá písně v přiměřeném rozsahu k individuálním schopnostem

HV-5-1-02p, HV-5-1-07p propojí vlastní pohyb s hudbou

HV-5-1-03p doprovodí spolužáky na rytmické hudební nástroje

HV-5-1-06p odliší tóny podle výšky, síly a barvy - pozorně vnímá znějící hudbu různých skladeb - správně hospodaří s dechem při interpretaci písní – frázování

6. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
HV-9-1-02 uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase	Zpívá probrané evropské a národní lidové i umělé písně dle svých individuálních dispozic intonačně čistě a s náležitou výslovností.	Vokální činnosti Zpěv evropských i národních lidových a umělých písní (jedno- i vícehlas). Intonace zejména v mollových tóninách.	
HV-9-1-03 reprodukuje na základě svých individuálních hudebních schopností a dovedností různé motivy, témata i části skladeb, vytváří jednoduché doprovody, provádí jednoduché hudební improvizace	Na flétnu dle svých dispozic reprodukuje skladby období klasicismu a jiné skladby a písně, orientuje se v notovém zápisu těchto skladeb. Dle svých individuálních dispozic intonuje a hraje z listu durové a mollové melodie.	Instrumentální činnosti Hra melodií z období klasicismu na sopránovou (popř. tenorovou či altovou) flétnu. Hra evropských lidových písní v poloze vhodné pro flétny. Improvizace v durových, ale hlavně v mollových tóninách (flétny, metalofon, klavír, aj.).	
HV-9-1-04 rozpozná některé z tanců různých stylových období, zvolí vhodný typ hudebně pohybových prvků k poslouchané hudbě	Je společně s ostatními schopen doprovodit vhodnými tanečními kroky hudbu určenou k tanci, rozpozná některé z tanců různých stylových období.	Poslechové činnosti Rozlišení dur a moll tóniny v jednotlivých skladbách hraných a zpívaných skladbách a písních. Cvičení schopnosti rozpoznat (popř. i vytvořit) vhodnou harmonizaci jednoduchých melodií.	OSV9
HV-9-1-05 orientuje se v proudu znějící hudby, přistupuje k hudebnímu dílu jako k logicky utvářenému celku	Je schopen rozpoznat probrané hudební formy.	Hudebně-pohybové činnosti Ke znějící hudbě (tanec, zpěvohra) reprodukovat a později i samostatně vymyslet vhodná pohybová schémata a taneční kroky.	
HV-9-1-06 zařadí na základě individuálních schopností a získaných vědomostí slyšenou hudbu do stylového období	Je schopen pojmenovat základní intervaly. Zná základní fakta o životě a díle probraných klasicistních skladatelů. Chápe proces tvorby, přenosu a přijmu zvuků a tónů. Je schopen rozpoznat durovou a mollovou melodii.	Hudební teorie Mollové tóniny a stupnice do dvou křížků a béček, akustika. Nauka o hudebních formách (např. sonátová forma, druhy forem v opeře). Dějiny hudby: někteří skladatelé období baroka a klasicismu.	

7. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
HV-9-1-05 orientuje se v proudu znějící hudby, přistupuje k hudebnímu dílu jako k logicky utvářenému celku	Zná životy a díla významných skladatelů období klasicismu. Přesně určuje intervaly.	Vokální činnosti Zpěv písní cizích zemí. Zpěv balad (pokud možno obsahujících dialog). Intonace v durových a mollových tóninách. Přesné zachycení dynamiky a rytmu písně.	
HV-9-1-01 využívá své individuální hudební schopnosti a dovednosti při hudebních aktivitách	Na základě svých individuálních dispozic hraje na zobcové flétny jednoduché i vícehlasé písně a skladby.	Instrumentální činnosti Hra z listu a reprodukce vícehlasých skladeb, písní cizích zemí.	
HV-9-1-02 uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase	Dle svých individuálních dispozic samostatně intonuje a s přesným zachycením dynamiky a rytmu zpívá dané písně.	Poslechové činnosti Žáci sledují ukázky z děl klasiků a na elementární úrovni provádí jejich formální a harmonický rozbor.	MUL1, MUL2
HV-9-1-03 reprodukuje na základě svých individuálních hudebních schopností a dovedností různé motivy, témata i části skladeb, vytváří jednoduché doprovody, provádí jednoduché hudební improvizace	Na základě individuálních schopností vytváří jednoduché doprovody k písním a skladbám (flétny, zpěv, klavír).	Hudebně pohybové činnosti Pohybový doprovod znějící hudby pomocí tanečních kroků. Reakce na změny v proudu znějící hudby (tempové, dynamické, harmonické, melodické).	OSV5
HV-9-1-06 zařadí na základě individuálních schopností a získaných vědomostí slyšenou hudbu do stylového období	Je schopen sledovat jednoduché skladby (k dispozici může mít notový zápis), popsat jejich náladu a na elementární úrovni je porovnat.	Hudební teorie Intervaly a jejich přesné určení (čisté, velké, malé). Základní harmonické funkce jako spodní a vrchní kvinta. Nauka o hudebních formách (např. písňová forma, melodram). Vztah dur – moll. Dějiny hudby: život a dílo významných skladatelů období klasicismu.	

8. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
HV-9-1-05 orientuje se v proudu znějící hudby, přistupuje k hudebnímu dílu jako k logicky utvářenému celku	Má základní přehled o všech hudebních nástrojích a jejich postavení v orchestru. Zná základní fakta ze života a díla hudebních skladatelů období romantismu.	Vokální činnosti Péče o mutující hlasy (hlasová hygiena). Písňe o smrti, balady. Písňe s kritickým či satirickým obsahem. Písňe s kontrastem dur-moll. Písňe se silným rytmickým akcentem. Uvedené písňe v jedno- i vícehlase. Instrumentální činnosti Hra z listu a reprodukce vícehlasých skladeb na flétny (sopranové, altové, tenorové či basové). Rytmická improvizace na různé nástroje. Poslechové činnosti Poslech skladeb a písni období romantismu a jejich rozbor Hudební teorie Rozlišení melodií na "pravé" a "nepravé". Rytmické a melodické diktáty. Nauka o hudebních nástrojích: přehled hudebních nástrojů a jejich poloh a postavení v orchestru. Dějiny hudby: biografie skladatelů romantismu a zejména jejich existenční zápasy.	
HV-9-1-02 uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase	Dle svých individuálních dispozic zpívá s náležitou dynamikou, přesným rytmem a intonačně čistě písňe doby romantismu, složitější kánony a jiné písňe ve dvou- a vícehlase úpravě s doprovodem a a capella.		
HV-9-1-03 reprodukuje na základě svých individuálních hudebních schopností a dovedností různé motivy, témata i části skladeb, vytváří jednoduché doprovody, provádí jednoduché hudební improvizace	Na základě svých dispozic hraje z listu či reprodukuje vícehlasé skladby na flétny a do své hry je schopen zařadit prvky improvizace.		
HV-9-1-06 zařadí na základě individuálních schopností a získaných vědomostí slyšenou hudbu do stylového období	Dokáže slovně charakterizovat slyšené hudební dílo a přibližně určit dobu a hudební formu, ve které je dílo napsáno.		
HV-9-1-01 využívá své individuální hudební schopnosti a dovednosti při hudebních aktivitách	Využívá své individuální hudební schopnosti a dovednosti při hudebních aktivitách. Vytvoří v některém textovém nebo prezentačním programu pozvánku na hudební představení.		MED7

9. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
HV-9-1-01 využívá své individuální hudební schopnosti a dovednosti při hudebních aktivitách	Využívá své individuální hudební schopnosti a dovednosti při hudebních aktivitách.	Vokální činnosti Péče o hlas a jeho rozsah a jeho reflexe. Rozšíření repertoáru jednohlasých a sborových písní o nové lidové a umělé písně. Písně pop-music. Instrumentální činnosti Tvorba instrumentálního doprovodu pro hudebně dramatické projevy. Vyjadřování hudebních (rytmické, dynamické, melodické, tempové) a nehmudbních představ pomocí hry na nástroj. Hra na perkusivní nástroje a práce na tempu a dynamice. Poslechové činnosti Návštěva koncertu či operního představení (zejména díla klasická), jejich příprava i následný rozbor díla i uměleckého zážitku. Popis, porovnání a slohové i stylové zařazení děl. Popis současné hudby a rozhovor o ní na základě vlastních zážitků. Hudební teorie Opakování hudební teorie z předchozích ročníků hudební formy: kánon, fuga, suita. Populární hudba a jazz (vývoj a současný stav). Biografie hudebních skladatelů (vedle sebe postavit např. Bacha a Händela, Mozarta a Beethovena). Hledání historických a jiných souvislostí hudby s ostatními uměními a v oblasti styku hudby se společností.	MED7
HV-9-1-02 uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase	Zná svůj hlasový rozsah a snaží se ho s pomocí učitele dále rozšiřovat. Je dle svých sluchových dispozic schopen vokální projev svůj i svých spolu-ů reflektovat, popřípadě i korigovat pomocí transpozice melodií do svého hlasového rozsahu. Zpívá dle svých individuálních dispozic probrané jedno - i vícehlasé lidové i umělé písně s doprovodem i a capella.		
HV-9-1-03 reprodukuje na základě svých individuálních hudebních schopností a dovedností různé motivy, témata i části skladeb, vytváří jednoduché doprovody, provádí jednoduché hudební improvizace	Vytvoří dle svých individuálních dispozic jednoduchý instrumentální doprovod pro hudebně dramatické projevy (div. hra, pantomima, improvizace).		
HV-9-1-06 zařadí na základě individuálních schopností a získaných vědomostí slyšenou hudbu do stylového období	Popíše svými slovy hudební dílo, zařadí ho do určitého slohového období a porovná ho s jinými relevantními hudebními díly.		
HV-9-1-05 orientuje se v proudu znějící hudby, přistupuje k hudebnímu dílu jako k logicky utvářenému celku	Chápe jednotlivé styly a žánry, jejich funkce vzhledem k životu jedince a společnosti. Zná hudební formy (zejména fugy, kánonu, suity). Má základní znalosti o vývoji a současném stavu populární hudby.		MED5
HV-9-1-07 vyhledává souvislosti mezi hudbou a jinými druhy umění	Nalézá historické i jiné souvislosti hudby s ostatními uměními a v oblasti styku hudby se společností.		

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

HV-9-1-01p doprovází písně pomocí ostinata

HV-9-1-02p, HV-9-1-03p interpretuje vybrané lidové a umělé písně - pozorně vnímá znějící hudbu skladeb většího rozsahu - rozpozná vybrané hudební nástroje symfonického orchestru - uvede některá jména hudebních skladatelů a název některého z jejich děl

5.7.2 Výtvarná výchova

Charakteristika předmětu

Předmět provází žáka po celou dobu školní docházky jako potřebné vyrovnávání ostatního vyučování kladoucího důraz především na rozum. Žák prožívá uměleckou činností samo sebe i okolní svět ve svém duševnu. Učitel si musí být vědom, že hodiny výtvarné výchovy napomáhají harmonizaci vývoje žáka. V malbě je posilován především cit, v kresbě je podpořeno myšlení a modelováním je rozvíjena vůle.

V nižších ročnících můžeme vnímat uměleckou činnost i jako prostředníka pro propojení rozumových představ přijatých v hlavním vyučování a citového prožitku. Žák se tak s navozenými představami lépe a trvaleji spojuje.

Ve vyšších ročnících, poté co se žák učít pozorně vnímat svět kolem sebe, je stále více podporován ve svébytnějším a kreativnějším projevu.

Témata a techniky vždy nutně vycházejí ze zvláštností věku (vývojová stadia dítěte), ale i ze složení třídy a stupně její vyzrálosti.

V 1. až 6. ročníku se používá v malování technikou „mokrě do mokrého“. Kresba se cvičí pomocí voskového pastelů, volně či podle učitelovy předlohy na tabuli. Od 1. ročníku je ve výuce rovnoměrně zastoupeno i modelování (vosk, hlína).

Od 5., 6. ročníku dochází více k postupnému osvobození od témat hlavního vyučování, i když je třeba je stále mít na zřeteli. Krizi výtvarného projevu, která přichází s rozvojem rozumové složky zhruba od 7. ročníku, se snažíme překlenout pomocí dynamického kreslení a forem. Puberta přináší i odklon od tekuté barevnosti k suché černobílé kresbě, odklon od fantazie a ideálu k realitě. V nejvyšších ročnících se žáci k barvě vracejí, tentokrát vědomě a se svobodnou kreativitou.

Ve výtvarné výchově žáci dotváří průběžný život školy přípravou pozvánek, kulis, plakátů, masek, oznámení atd.

Základní odlišností metodiky waldorfského malování je prvotní prožitek smyslově-morální kvality barvy. Nejříve se zaměřujeme na uchopení základního vyjadřovacího jazyka barvou. Teprve poté může být barva spojována s formou. Dostatečný prožitek osamocené barvy a nepospíchání na pevné tvarování umožní ve vyšších ročnících jistější a sebevědomější projev v samostatném uměleckém tvoření.

V nižších ročnících učitel slovně postupuje a doplňuje ukázkou. Barvy jsou voleny na základě společného hledání a rozhovoru. Starší žáci se „učí vidět“ a pozorovat pomocí modelů a předloh. Nejstarší žáci jsou podněcováni k svobodnému a uměleckému přepisu skutečnosti a objevování sebe sama. Dostávají příležitost k experimentování. Používají různé formáty kreslicího kartonu a kombinují materiál.

Zejména v nižších ročnících spolupracuje úzce učitel výtvarné výchovy s vyučujícím epochového vyučování a dotváří umělecky obsah jeho hodin. Naopak těžiště tematické kresby je často přímo v epoše.

Ve vyšších ročnících je možná i spolupráce s ostatními předměty, z uměleckých např. hudební výchova. Z ostatních například matematika – geometrie, kdy matematikou popisované tvary (například platónská tělesa) využíváme jako motivy pro kreslení černobílých stínovaných kreseb, ve spolupráci s hodinami Zeměpisu je možné modelovat objekty pro přípravu tvorby map apod.

Časové vymezení předmětu

Časová dotace předmětu, včetně využití disponibilních hodin a zařazení v epochách podrobně v příloze č. 1.

Vzdělávací strategie a rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení

- Vede k poznání, že častým opakováním a cvičením motorických dovedností (kresba, malba, modelování) se zvyšuje jistota provedení
- Vede k obohacování představy získané v naukových předmětech o smyslový prožitek a přispívání k jejich lepšímu zapamatování, prožívání a ztvárňování kvality protipólných pojmů
- Rozvíjí se spolupráce ruky a oka, zlepšování prostorové orientace a odhadu.

Kompetence k řešení problémů

- Rozvíjí se schopnost svobodně uměleckou cestou přistoupit k řešení zadaného tématu
- Žáci sledují práce spolužáků a sledávají, že možnosti řešení mohou být různá

Kompetence komunikativní

- Žáci si rozšiřují slovní zásobu o odborné pojmy
- Žáci rozvíjí schopnost vyjádřit slovy svůj prožitek a cíl svého snažení, zároveň se učí schopnosti srozumitelně popsat viděné
- Vede k pochopení, že i umělecká práce může být možností mimoslovního dorozumění a má všeobecnou platnost

Kompetence sociální a personální

- Vede k rozvíjení spolupráce při společné přípravě a úklidu materiálu
- Úspěchy v tvořivosti posilují sebevědomí i jinak méně schopných žáků
- Vede k posilování etického cítění

Kompetence občanské

- Vede ke kultivaci vlastního vkusu a jeho obhajobě
- Žák se učí respektovat cizí tvůrčí snažení

Kompetence pracovní

- Vede k vytváření pozitivního vztahu k uměleckým a manuálním činnostem
- Rozvíjí se schopnost pracovat na základě slovního návodu a předvedené ukázky
- Žáci se učí dodržovat zásady bezpečnosti při práci, používání ochranného oděvu
- Rozvíjí se schopnost přiměřené pracovní výdrže při samostatné tvůrčí práci

Kompetence digitální

- motivujeme žáky k užívání různorodých vizuálně obrazných prostředků včetně digitálních technologií při vlastní tvorbě, k nalézání neobvyklých postupů a různých variant řešení
- poskytujeme žákům prostor ke sdílení a prezentaci tvůrčího záměru, témat a výsledků tvůrčí práce v rovině tvorby, vnímání a interpretace
- vedeme žáky k vyhledávání a sdílení inspiračních zdrojů, uměleckých děl i běžné produkce s respektem k autorství a autorským právům

1. – 3. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
VV-3-1-01 rozpoznává linie, tvary, objemy, barvy, objekty; porovnává je a třídí na základě zkušeností, vjemů, zážitků a představ VV-3-1-02 v tvorbě projevuje své vlastní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace VV-3-1-03 vnímá události různými smysly a vizuálně je vyjadřuje VV-3-1-04 interpretuje podle svých schopností různá vizuálně obrazná vyjádření; odlišné interpretace porovnává se svou dosavadní zkušeností VV-3-1-05 na základě vlastní zkušenosti nalézá a do komunikace zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil	Proniká do světa barev, má morální prožitek kvality základní barvy Sleduje vznik nové barvy, prožívá hry s barvou Kresebně vyjadřuje zejména témata vyučování (vosk, pastel, barevná skvrna) Má základní zkušenost s prostorovým utvářením modelováním Umí se správně slovně vyjádřit ke svému malovanému, kreslenému, modelovanému dílu Učí se vidět a porovnávat Pojmenovává pomůcky a výtvarný materiál, umí je připravit a uklidit, má správný úchop štětce, voskového bloku a pastelu	Malování Bezpředmětná témata spojená s vyprávěním pohádek, bajek, legend a příběhů. Vyjádření základních elementů a kvalit barvou: země, vzduch, světlo a temnota, teplo a chlad, slabý, silný, dobrý, zlý,.... Barva ohraničená – rozplynulá, světlá – tmavá, studená – teplá, uvnitř – kolem. Technika mokré do mokrého, akvarelové barvy Kresba Tematická kresba a formování linií má těžiště v hlavním vyučování. Cvičení na souhru ruky a oka. Kresba voskovým pastelem a křídou vychází z barevné skvrny bez pevné kontury. Kresba podle předlohy na tabuli. Modelování Modelování s hlinou a voskem. Zážitek účinku tlaku na měkkou hmotu, proměny formy. 1. ročník Malování Příběhy barev. Úvod do techniky mokré do mokrého Primární barvy: poznávání kvality 1 barvy, v kombinaci 2 barev poznávání vlastností a vztahů mezi barevnými plochami Sekundární barvy mísením základních barev. Kresba Kresba voskovými pastely provází témata hlavního vyučování, barevné plochy, linie jako hranice mezi sousedními plochami Modelování Seznámení s technikou modelování se včelím voskem, později s hlinou. Základní tvar – koule	OSV1, OSV2, OSV4, OSV5, OSV6, OSV7, OSV8 ENV2, ENV4 Mezipředmětové vztahy se všemi předměty hlavního vyučování

		2. ročník Malování Cvičení a společná pozorování zaměřená na zkušenosti s barevnými kontrasty a souzvuky barev Cvičení barevných záměn Kresba Kresba voskovými pastely provází témata hlavního vyučování, barevné plochy, linie jako hranice mezi sousedními plochami Modelování Rozvíjení elementárních tvarů: koule-elipsoid vytahováním, tlakem, protitlakem 3. ročník Malování Primární barvy vznikají ze světla a temnoty. Sekundární barvy – míšení primárních barev Stupňování barev oběma směry na barevném kruhu Kresba Kresba voskovými pastely provází témata hlavního vyučování, barevné plochy, linie jako hranice mezi sousedními plochami Modelování Rozvíjení elementárních forem, přeměna na jednoduchou asymetrickou formu K tématu stavby domu možno modelovat typy obydlí.	
--	--	--	--

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

VV-3-1-01p až VV-5-1-05p zvládá základní dovednosti pro vlastní tvorbu

VV-3-1-01p rozpoznává a porovnává linie, barvy, tvary, objekty ve výsledcích tvorby vlastní, tvorby ostatních i na příkladech z běžného života (s pomocí učitele)

VV-3-1-02p, VV-3-1-04p uplatňuje vlastní zkušenosti, prožitky a fantazii při tvůrčích činnostech, je schopen výsledky své činnosti sdělit svým spolužákům

4. a 5. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
VV-5-1-01 při vlastních tvůrčích činnostech užívá prvky vizuálně obrazného vyjádření; porovnává je na základě vztahů VV-5-1-02 při tvorbě vizuálně obrazných vyjádření se zaměřuje na projevení vlastních zkušeností VV-5-1-03 nalézá vhodné prostředky pro vizuálně obrazná vyjádření vzniklá na základě vztahu zrakového vnímání k vnímání dalšími smysly; uplatňuje je v plošné, objemové i prostorové tvorbě VV-5-1-04 osobitost svého vnímání uplatňuje v přístupu k realitě, k tvorbě a interpretaci vizuálně obrazného vyjádření; pro vyjádření nových i neobvyklých pocitů a prožitků svobodně volí a kombinuje prostředky VV-5-1-05 porovnává různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření a přistupuje k nim jako ke zdroji inspirace VV-5-1-06 nalézá a do komunikace zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil	Postupně zvládá formovat barevnou skvrnu Při mísení cíleně předpokládá vznik nové barvy, využívá barevného kontrastu k odlišení popředí a pozadí Uplatňuje své malířské a kreslířské dovednosti při ztvárnění témat hlavního vyučování Volí vhodnou barvu k vyjádření odpovídající nálady a vlastnosti Modeluje s hlinou, papírovinou apod. Slovně vyjadřuje své pocity, učí se třídit, porovnávat a pozorovat a tuto interpretaci uplatnit ve svém výtvarném projevu Samostatně připravuje, uklízí a pečuje o výtvarné pomůcky	Malování Umělecké „doznívání“ přijatých obsahů hlavního vyučování (nauka o zvířatech, nauka o rostlinách, mineralogie, dějepis, zeměpis) Spojování čistě barevného projevu s formou, barevná stopa je sušší. Minerály, rostliny, zvířata v barevném okolí – živlu vzduchu, vody, země (který barva pomáhá procítit). Prožívání proměny v průběhu roku: náměty svátků a přírody. Zeměpisné mapy jako příležitost k uchopení škály hnědých a zelených barev. Mytologická témata Kresba Mytologická a vyprávěcí témata: volně i do sešitu pastelem (podle představy nebo na základě předlohy) Křížené a proplétané formy Modelování Opakování utváření základních tvarů. Jednoduchá zvířata. Hory a údolí. Dějepisné náměty a mytologie (možno práce na společné scéně). 4. ročník Malování Tvary zvířat vzniklé z barvy. Mytologické náměty. Ve společných rozhovorech se učí prostřednictvím vlastností barev (dynamiky, síly) vyjadřovat a chápat přírodní tvary. Kresba Mytologická a vyprávěcí témata: volně i do sešitu pastelem (podle představy nebo na základě předlohy) Křížené a proplétané formy – v souvislosti s vyprávěcími tématy motivy keltských, karolinských a langobardských ornamentálních motivů. Modelování Jednoduchá tělesa jako koule, pyramida/jehlan, krychle „z hloubky dlaně“ Zvířata přetvarováním z koule.	OSV1-3, 5-11 ENV1-4 MUL1-4 GLO1-3 Mezipředmětové vztahy – se všemi předměty hlavního vyučování, možno i uměleckými předměty

		5. ročník Malování Nálady z říše rostlin. Rozlišování barevných kvalit („růžově červená“, „zeleň břízy“ apod.) Vědomější vypracování jemných odstínů a ladění barev. V rozhovorech pozorovat rozdíl mezi „náhodným“ výsledkem a vědomým, hledajícím barevně diferencovaným cvičením. Kresba Mytologická a vyprávěcí témata: volně i do sešitu pastelem (podle představy nebo na základě předlohy) Formy z řecké a etruské kultury. Modelování V souvislosti s naukou o rostlinách – z koule nebo z elipsoidu formy pupenů, plodů a rostlinných tvarů – jako procítění pohybu růstu. Lidské postavy tvořené z koule. Tvarování užitných předmětů (Řecko).	
--	--	---	--

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

VV-5-1-01p až VV-5-1-06p uplatňuje základní dovednosti pro vlastní tvorbu, realizuje svůj tvůrčí záměr

VV-5-1-01p rozlišuje, porovnává, třídí a linie, barvy, tvary, objekty, rozpoznává jejich základní vlastnosti a vztahy (kontrasty – velikost, barevný kontrast), uplatňuje je podle svých schopností při vlastní tvorbě, při vnímání tvorby ostatních i umělecké produkce i na příkladech z běžného života (s dopomocí učitele)

VV-5-1-02p, VV-5-1-03p při tvorbě vychází ze svých zrakových, hmatových i sluchových vjemů, vlastních prožitků, zkušeností a fantazie

VV-5-1-05p vyjádří (slovně, mimoslovně, graficky) pocit z vnímání tvůrčí činnosti vlastní, ostatních i uměleckého díla

2. stupeň

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
VV-9-1-01 vybírá, vytváří a pojmenovává prvky vizuálně obrazných vyjádření a jejich vztahů; uplatňuje je pro vyjádření vlastních zkušeností, vjemů, představ a poznatků; variuje různé prvky a jejich vztahy pro získání osobitých výsledků VV-9-1-02 zaznamenává vizuální zkušenost, i zkušenosti získané ostatními smysly, zaznamenává podněty z představ a fantazie VV-9-1-03 zachycuje jevy a procesy v proměnách a vztazích; k tvorbě užívá některé metody uplatňované v současném výtvarném umění a digitálních médiích – počítačová grafika, fotografie, video, animace VV-9-1-04 vybírá, kombinuje a vytváří prostředky pro vlastní osobité vyjádření VV-9-1-05 rozliší působení vizuálně obrazného vyjádření v rovině smyslového účinku, v rovině subjektivního účinku VV-9-1-06 interpretuje umělecká vizuálně obrazná vyjádření současnosti i minulosti; vychází při tom ze svých znalostí historických souvislostí i z osobních zkušeností a prožitků VV-9-1-07 ověřuje komunikační účinky vybraných, upravených či samostatně vytvořených vizuálně obrazných vyjádření	Má základní dovednosti v kresbě, malbě a modelování, je schopen použít určité metody současného výtvarného vyjádření a je schopen realizovat svůj záměr V souladu s potřebami dalších (např. přírodovědných) oborů se vyvíjí ve správném pozorování všedních objektů a přírodnin Vstupuje do základního zadání svou kreativitou Dokáže porovnávat a hodnotit vzniklé výtvarné práce a objektivně vyjádřit své pocity, doprovodit svoji práci slovně Cíleně a vědomě používá malířské a kreslířské pomůcky Samostatně kreslí podle jednoduché předlohy a podle jednoduchých objektů Zajímá se o kulturní projevy a památky, dokáže svá pozorování vyjádřit, viděné hodnotit a porovnávat Podílí se na aktivitách, které výtvarně doplňují činnost školy	Postupné „osvobozování“ úkolů výtvarné výchovy od obsahů hlavního vyučování, i když je má učitel stále na zřeteli. Malování Technika vrstveného malování Úvod do perspektivy barev. Malba šedými a hnědými barvami, indigem. Kresba Těžištěm je černobílá kresba: technika šrafování, zesilování, zeslabování, uchopení škály šedých, cvičení modelace šrafováním. Nauka o stínech. Úvod do perspektivy (přes perspektivu barev). Podoba hranatého a oblého tělesa. Technika dynamického kreslení. Složitější formy vycházející z výtvarného umění a geometrie „volné ruky“ Kresba podle modelu: jednoduchá zátiší, proměny v přírodě, podle předlohy průhledy ze tmy do světla (architektura), předlohy rytin. Techniky: kresba uhlím, perem, dřívkem, lavírování, linoryt Práce s PC – spojování krátkých textů s kresbou, cvičení kompozice (totéž i ručním uměleckým způsobem) Modelování Utváření přesných geometrických forem, modelování jako součást hlavního vyučování (např. biologie) Užité umění Spojování výtvarného vyjádření s krátkým textem (oznámení, plakát, ilustrace k básni apod.) Pomoc při instalaci výstav, účast na výtvarných iniciativách (soutěže). Besedy o umění. Návštěvy výstav. 6. ročník Malování Vznik šedé a černé z primárních a sekundárních barev – témata z přírodopisu a mineralogie.	OSV1-12 ENV1-4 MUL1-4 GLO1-3 MED2, MED5, MED6, MED7 Mezipředmětové vztahy - možno se všemi předměty hlavního vyučování, možno i s dalšími uměleckými předměty

		Studie stínů možno převádět do barvy. Kreslení Volná kresebná cvičení s úhlem k světlotmavému vytvoření plochy, různé druhy šrafury. Koule, válec, kužel-jako prostorová tělesa v závislosti na různém dopadu světla. Kombinace těles vrhající stíny. Modelování Témata z přírodopisu a zeměpisu – např. plastické formy pohoří, krystalů Pokračování plastických studií lidských postav – skupina, matka-dítě atd., detaily jen v náznaku. 7. ročník Malování Technika vrstvení barev Barevná perspektiva Kreslení Nauka o projekci a stínu, průniky těles. Perspektiva středová, „ptačí“, „žabí“ s více úběžníky se zřetelem na rozložení světla a stínu Studie reálných objektů, např. budov, vnitřních prostor Modelování Modely prostorových těles v souvislosti s naukou o projekci a stínu. Proměny geometrických těles. Plastické studie pohybu a gest lidských postav. 8. ročník Malování Technika vrstvení barev - prohloubení Studie přírody prováděné v různých technikách Převádění černobílé kompozice na barevnou fantazii a naopak Kreslení Kopie černobílých předloh – studií, rytin Počátek nauky o proporcích, zlatý řez jako tajemství kompozice Modelování	
--	--	--	--

		Plastické studie elementů, temperamentů, pohybu a gest lidských postav. 9. ročník Malování Technické zdokonalení poznanych technik, experiment. Malba indigem, šedými a hnědými barvami. Kreslení Cvičení schopnosti vnímat umělecké a přírodní formy, smyslová činnost ve spojení s volní činností. Samostatnost při volbě techniky Cvičení na dosažení rovnováhy na ploše, různé druhy tvoření plochy. Příbuzné organické a kubické formy. Světelné účinky v krajinných náladách. Kreslení v plenéru, použití skic k volné kompozici. Grafické techniky Užitá tvorba Dějiny umění – umělecké zpracování učiva dějepisu: Rozvoj citu pro smyslové vnímání - cvičení intenzivního, bdělého, vědomého vidění Uměním v čase a prostoru Umělecko- a kulturně-dějinné vývojové kroky a jejich souvislost s vývojem vědomí lidstva Znaky a rozdíly v prožitku ideálu krásy	
--	--	--	--

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

VV-9-1-01p až VV-9-1-07p uplatňuje základní dovednosti při přípravě, realizaci a prezentaci vlastního tvůrčího záměru

VV-9-1-01p, VV-9-1-03p uplatňuje linie, barvy, tvary a objekty v ploše i prostoru podle vlastního tvůrčího záměru, využívá jejich vlastnosti a vztahy; pojmenovává je ve výsledcích vlastní tvorby i tvorby ostatních; vnímá a porovnává jejich uplatnění v běžné i umělecké produkci

VV-9-1-02p při vlastní tvorbě vychází ze svých vlastních zkušeností, představ a myšlenek, hledá a zvolí pro jejich vyjádření nejvhodnější prostředky a postupy; zhodnotí a prezentuje výsledek své tvorby, porovnává ho s výsledky ostatních

VV-9-1-06p vnímá a porovnává výsledky běžné i umělecké produkce, slovně vyjádří své postřehy a pocity

5.7.3 Kreslení forem

Integrované téma 1. - 9. ročník

Charakteristika

Podstatou pro tento **specifický vzdělávací obor na waldorfské škole – Kreslení forem – je umění linie (čáry)**, jež vede k prožívání pohybových kvalit, tedy duševního pohybu na podkladě bezpředmětné formy – a rovněž naopak: k prožívání formy jako stopy pohybu. Cílem je harmonizovat smyslové pohybové vnímání v souvislostech celé lidské bytosti.

Pohyb zachycený ve formě – nikoliv však v ní ustrnulý – prožívají žáci v raném školním věku nejprve na základě vlastního tělesného pohybu (kreslí formy rukama ve vzduchu, chodí formu, modelují ji), později se prožívání formy stále více přenáší do jejich nitra. Ve vztahu formy k prostoru či ploše se žáci učí objevovat zákonitosti vlastní vnitřní rovnováhy i rovnováhy světa kolem. V tomto aspektu je kreslení forem blízce spřízněno s eurytmií.

Na rozdíl od běžného předmětného kreslení se tedy tento předmět zabývá kvalitativním uchopením bezpředmětných forem jako tvůrčích principů.

Skutečnost, že kreslení forem je z hlediska provádění spřízněno s oblastí výtvarné výchovy, neomezuje jeho širokou působnost v dalších oblastech. Význam utváření linie se nejzřetelněji projevuje v psaní (podpůrná cvičení tzv. dynamického kreslení) a v geometrii, která je podporovaná cvičeními tzv. geometrie kreslené volnou rukou. V pracovním vyučování – v modelování, dřevořezbě, kovářství či kovotepectví – podporuje schopnost vtiskovat formu různým materiálům. V dramatické výchově a pohybové výchově podporuje rozvoj výrazu v tělesném pohybu – tedy schopnost gesta. Pohybová podstata, umělecky tvůrčí ztvárnění a kvalitativní přístup – těmito svými základními rysy poskytuje kreslení forem celostní pedagogice účinný nástroj schopný prakticky oslovit a vzájemně harmonizovat volní, citovou i myšlenkovou úroveň vyvíjejícího člověka.

Hlavní motivy a nástin obsahu vyučování

Kreslení nebo utváření linií do obrazu jsou předchůdci vyučování psaní. Písmenka prožívají mladší žáci nejdříve živě v obraznosti své formy. Tak zůstává dítě co možná nejdéle oddáno tvořivým silám svého organismu, nežli je vedeno k něčemu abstraktnějšímu. A čím bohatší byl umělecký život, jenž obklopoval malé dítě, tím radostněji a bděleji tihne později k uchopení intelektuálních pojmů, jejichž znalost naše společnost od něho požaduje.

1. ročník

Chopíme linii jako stopu pohybu. Linie se objevuje ve dvou polárních možnostech: jako přímka a jako oblouk. Při kreslení má žák prožít charakteristický rozdíl těchto dvou manifestačních forem: jednoznačný směr přímky vyžaduje a podporuje soustředění, myšlenkou řízenou vůli. Dynamická, k cíli nezaměřená "křivka" ponechává individuální prostor – pocit určuje vůli. Během 1. ročníku se třídní učitel vrací k těmto základním formám v stále nových obměnách. Kreslení forem integrováno do předmětu Český jazyk a literatura.

2. ročník

Při kreslení forem má být pěstováno vnitřní nazírání tak, aby se na něm mohlo vyvíjet myšlení, aniž by sklouzlo do intelektualizace. Tuto schopnost vnitřního pohybu můžeme cvičit obdobně jako v 1. ročníku – ve cvičeních horizontálního zrcadlení formy (nahore-dole): žákovi předložíme pouze horní polovinu horizontální formy a ono samo musí hledat odpovídající doplnění dole. Žák přitom musí "vnitřně ožít" a předložený tvar vnímat jako něco "nehotového". Cílem tedy je, aby ve své představě (a přirozeně i na papíře) doplnil a dokončil, co je nedokončené, nehotové. Kreslení forem integrováno do předmětu Český jazyk a literatura.

3. ročník

V návaznosti na osově symetrie cvičíme volné “asymetrické symetrie”. U těchto cvičení se už nejedná o symetrii, která spočívá na vztazích “vpravo – vlevo” nebo “nahore – dole”, ale o formy, které se rozvíjejí ze svého středu na tři strany (ven) a k nimž má žák najít dotvářející formy, které vedou dovnitř. Cílem je, aby byla opět nastolena rovnováha a harmonie ve vztahu uvnitř a vně. To podporuje větší samostatnost a pohyblivost představ, které se začínají rozvíjet teprve s devátým rokem.

Rozvíjíme cit pro okolí formy: forma nežije sama o sobě, ale utváří také své okolí. Zde se výrazně uplatňují dostatečné zkušenosti žáka s barvami, které získal při akvarelovém malování.

Tímto se v žákovi rozvíjí cit pro styl: jde přece o to, aby rozvíjel svou schopnost, našel odpovídající formu.

Kreslení forem integrováno do předmětu Výtvarná výchova.

4. ročník

Po 10. roce jde také o to, aby se pozornost žáků obrátila na formy v jejich okolí. Co doposud kreslily volným způsobem – bez předmětného spojení, to nyní nacházejí jako formy kolem sebe. V procesu proměny forem dále rozvíjíme prostorovou představivost žáka. Křížením a protínáním linií silně oslovujeme vědomí žáka. Tím u něj také podporujeme schopnost koncentrace.

V tomto školním roce nabízí východiska pro kreslení forem látka k vyprávění (severská mytologie): v jednodušších proplétaných pásech a uzlových motivech (rytina písma, na brožích a náramcích, zdobení helem, zbraní, lodí, keltské a langobardské proplétané motivy). S těmito motivy přichází nové téma – “vpředu a vzadu”.

V této souvislosti také můžeme vázat lodní uzly a pak je i nakreslit. Není na škodu, když dále vytváříme formy vycházející z kruhu, ale stejně dobře lze vycházet z trojúhelníku, čtverce, pětiúhelníku a šestiúhelníku.

Kreslení forem integrováno do předmětu Výtvarná výchova.

5. ročník

V 5. ročníku převádíme kreslení forem do základů geometrie. Opět můžeme začít s elementárními polaritami kruhu a přímkou. Žáci pracují bez kružítko a pravítka, tedy “volnou rukou”. Jednotlivá cvičení akcentují pohyblivou proměnlivost geometrických forem. Přestože se v této “geometrii volné ruky” jedná o nejelementárnější zážitky, je velmi plodné nechat žáky procítit něco právě z této dimenze, která přesahuje prospěšnou a praktickou stránku běžné geometrie. Bude to o to snadnější, když se podaří, aby kromě působících zákonitostí geometrie žáci pocítili také krásu jejich tvarů a přísně určenou souhru jejich vzájemných vztahů.

Je možné pokračovat v kreslení forem souvisejících s látkou k vyprávění (Mezopotámie, Indie, Egypt, Řecko).

Kreslení forem integrováno do předmětu Matematika.

6. - 8. ročník

S dosažením 12. roku života, začínajícím pubertálním růstovým skokem, růstem svalů a šlach, získává žák jiný poměr ke gravitačním silám. Tím vzniká pro kreslení forem nové téma: utváření plochy pomocí světla a stínu. Proplétané motivy už ve čtvrtém ročníku vyžadovaly v kresbě prostorové vnímání; to nyní rozvíjíme tím, že linie se stává hranicí světla a stínu. Ocítáme se tedy v dialogu polarit světla a temnoty, uvolnění a zhuštění, výšky a hloubky, lehkosti a tíhy. Díky tomu vystupují geometrické aspekty forem opět v nových souvislostech, v nových významech.

Stále složitější formy (např. z langobardského umění) by neměly být (ani učitelem) pouze reprodukovány – na individuální utváření formy je kladen důraz především. V tomto období se nesmí z formy ztrácet pohyb a dynamika – forma se nesmí stávat ornamentem; přesto si může zachovat zákonitý řád.

Získané zkušenosti lze využít i při textilním zpracování jednodušších motivů v souvislosti s pracovním vyučováním (Pracovní vyučování).

Kreslení forem integrováno do předmětu Matematika.

9. ročník

Dosažené schopnosti individuálního utváření formy lze nyní využít pro pestrou práci s nejrůznějšími materiály. Drátěné prostorové formy mohou být vhodně kombinovány s textilními prvky. Dále se nabízí košíkářské techniky (pedig), práce s hlinou či se sádkou. V řemeslné epoše žáci zhotovují svou individuální absolventskou práci.

Kreslení forem integrováno do předmětu Matematika.

1. stupeň

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata;
Od elementárních forem k základu písma (výstupy - Český jazyk) ČJL-3-1-08 zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním ČJL-3-1-09 píše správné tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena i slabiky; kontroluje vlastní písemný projev	Prožívá a vnímá pohybové kvality elementárních bezpředmětných forem Vytvoří osově symetrický obraz k danému vzoru (vertikálně i horizontálně)	1. ROČNÍK - přímka (svislá, vodorovná, šikmá) a oblouk v mnohonásobných obměnách s důrazem na rytmus formy - jednoduché oblé a hranaté formy - v sobě uzavřené formy: trojúhelník, kruh, ovál (elipsa), osmička (lemniskáta) - spirála: zavíjení a rozvíjení - jednodušší hvězdy - vertikální symetrie (zrcadlení vlevo-vpravo) - kreslení jako předcvičení k psaní (dynamické kreslení) 2. ROČNÍK - rytmická cvičení s elementárními formami - rozvíjení dynamického kreslení - snadné proměny forem (oblé v hranaté) - horizontální symetrie (zrcadlení nahoře – dole) - symetrie osová, čtyřstranná symetrie - jednoduché copy (splétané pásy) - lemniskáty a jejich variace	OSV1, OSV5, OSV8 VV M (geometrie) EU ČJ M
Geometrie volné ruky (Výstupy - Matematika - geometrie v rovině a prostoru) M-3-3-01 rozezná, pojmenuje, vymodeluje a popíše základní rovinné útvary a jednoduchá tělesa; nachází v realitě jejich reprezentaci M-3-3-02 porovnává velikost útvarů, měří a odhaduje délku úsečky M-3-3-03 rozezná a modeluje jednoduché souměrné útvary v rovině	Vnímá vztah „uvnitř a vně“ jako pohybovou kvalitu; okolí formy utváří jako její organickou součást Dotváří středově orientované formy do harmonického celku Tvořivě proměňuje výrazový charakter formy	3. ROČNÍK - uvnitř a vně: cvičení asymetrické symetrie - okolí a střed formy - jednoduché uzly 4. ROČNÍK - k daným formám hledat doplnění do celku, nedokonalé zdokonalit, završit - proměňovat: oblé v hranaté, hranaté v oblé, čtyřnásobné v pětínásobné apod. (geometrické aspekty forem) - formy z keltské a langobardské kultury 5. ROČNÍK - spirály, spirálové pásy, spirálová pečeť - jednoduché uzlové variace - formy stahovat a uvolňovat - formy z řecké a etruské kultury	OSV1, OSV3, OSV5, OSV8 VV EU M

2. stupeň

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata;
Umění formy (výstupy - Výtvarná výchova) VV-9-1-02 zaznamenává vizuální zkušenost, i zkušenosti získané ostatními smysly, zaznamenává podněty z představ a fantazie VV-9-1-03 zachycuje jevy a procesy v proměnách a vztazích; k tvorbě užívá některé metody uplatňované v současném výtvarném umění a digitálních médiích – počítačová grafika, fotografie, video, animace VV-9-1-04 vybírá, kombinuje a vytváří prostředky pro vlastní osobité vyjádření VV-9-1-07 ověřuje komunikační účinky vybraných, upravených či samostatně vytvořených vizuálně obrazných vyjádření	Zachovává geometrický řád formy jako pohyblivý princip Samostatně proměňuje a utváří individuální výraz formy	6. ROČNÍK - obtížnější proměny lemniskáty - formy z langobardského a irského umění 7. ROČNÍK - obtížnější uzlové motivy - vyšší řady splétaných copů (pásů) - langobardské a keltské kříže - linie s geometrickým zaměřením 8. ROČNÍK - prohloubení rytmu (rytmizování rytmu) - hledání výrazu linie - formy provedené textilními prostředky (vyšívání, vázání, splétání)	OSV1, OSV2, OSV3, OSV5, OSV8 EU, D, PV
Umění formy v prostoru a ve hmotě (výstupy: Pracovní výchova – Práce s technickými materiály) ČSP-9-1-01 provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň ČSP-9-1-02 řeší jednoduché technické úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí ČSP-9-1-03 organizuje a plánuje svoji pracovní činnost	Individuálně utvářené formy je schopen přenést do různých materiálů i v prostorových modelech	9. ROČNÍK - složité uzly jako pásy a pečeti - prohloubení užití barvy - prostorové uzly, prostorové modely (drátěné) - provedení forem v dalších materiálech: vypalovaná keramika (kachle), rytí v sádře (splétané pásy), kovotepectví, kovářství apod.	OSV1, OSV 2, OSV3, OSV5, OSV8 VV, EU

ČSP-9-1-04 užívá technickou dokumentaci, připraví si vlastní jednoduchý náčrt výrobku			
---	--	--	--

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

- 1. – 3. ročník M-3-3-01p pozná a pojmenuje základní geometrické tvary a umí je graficky znázornit
- 4. – 5. ročník ČJL-3-1-08 zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním
ČJL-3-1-09p píše písmena a číslice – dodržuje správný poměr výšky písmen ve slově, velikost, sklon a správné tvary písmen
- 6. – 8. ročník VV-9-1-02p při vlastní tvorbě vychází ze svých vlastních zkušeností, představ a myšlenek, hledá a zvolí pro jejich vyjádření nejvhodnější prostředky a postupy; zhodnotí a prezentuje výsledek své tvorby, porovnává ho s výsledky ostatních
VV-9-1-06p vnímá a porovnává výsledky běžné i umělecké produkce, slovně vyjádří své postřehy a pocity
- 9. ročník ČSP-9-1-01p získá základní vědomosti o materiálech, nástrojích a pracovních postupech; provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň
ČSP-9-1-02 řeší jednoduché technické úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí
ČSP-9-1-03p organizuje svoji pracovní činnost
ČSP-9-1-04p pracuje s jednoduchou technickou dokumentací, orientuje se v pracovních postupech a návodech

5. 8 Člověk a zdraví

5.8.1 Tělesná výchova

Během prvního stupně základní školy absolvují žáci **plavecký výcvik**.

Lyžařský výcvik je nabízen žákům druhého stupně dle aktuálních možností školy.

Charakteristika předmětu

Tento předmět je vyučován v na prvním stupni dvě hodiny týdně, na druhém stupni tři hodiny týdně. Výuka probíhá v tělocvičně, ale může být realizována i na hřišti, v přírodě, v bazénu, na sportovním stadionu, na horách (lyžování), jedna hodina v týdnu je věnována eurytmii. Předmět čerpá očekávané výstupy ze vzdělávací oblasti Člověk a zdraví. V rámci tohoto předmětu jsou také realizována tato průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova a Multikulturní výchova.

Tělesná výchova jako součást komplexnějšího vzdělávání žáků v problematice zdraví směřuje na jedné straně k poznání vlastních pohybových možností a zájmů, na druhé straně k poznávání účinků konkrétních pohybových činností na tělesnou zdatnost, duševní a sociální pohodu. Pohybové vzdělávání postupuje od spontánní pohybové činnosti žáků k činnosti řízené a výběrové, jejímž smyslem je schopnost samostatně ohodnotit úroveň své zdatnosti a řadit do denního režimu pohybové činnosti pro uspokojování vlastních pohybových potřeb i zájmů, pro optimální rozvoj zdatnosti a výkonnosti, pro regeneraci sil a kompenzaci různého zatížení, pro podporu zdraví a ochranu života. Předpokladem pro osvojování pohybových dovedností je v základním vzdělávání žákův prožitek z pohybu a z komunikace při pohybu, dobře zvládnutá dovednost pak zpětně kvalitu jeho prožitku umocňuje.

Charakteristické pro pohybové vzdělávání je rozpoznávání a rozvíjení pohybového nadání, které předpokládá diferenciaci činností i hodnocení výkonů žáků. Neméně důležité je odhalování zdravotních oslabení žáků a jejich korekce v běžných i specifických formách pohybového učení. Proto se nedílnou součástí tělesné výchovy stávají korektivní a speciální vyrovnávací cvičení, která jsou podle potřeby preventivně využívána v hodinách tělesné výchovy pro všechny žáky nebo jsou zadávána žákům se zdravotním oslabením místo činností, které jsou kontraindikací jejich oslabení.

Prohloubit zážitek prostoru a kultivovat rovnováhu je základem pro cvičebně terapeutický aspekt této formy pohybu.

V rámci předmětu se plní výstupy kromě Tělesné výchovy i Výchova ke zdraví, některé výstupy jsou plněny i v rámci předmětu Biologie, Chemie a Fyzika.

Časové vymezení předmětu

Časová dotace předmětu, včetně využití disponibilních hodin a zařazení v epochách podrobně v příloze č. 1.

Vzdělávací strategie a rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení

- Žáci jsou vedeni k samostatnosti, aby byl schopen získané dovednosti kriticky posuzovat a najít v nich smysl pro využití v budoucnosti.
- Žáci jsou vedeni k tomu, aby si uměl rozvrhnout, jak by mohl své učení zdokonalit.
- Žáci jsou vedeni k sebehodnocení.

Kompetence k řešení problémů

- U žáka se rozvíjí schopnost aktivně se podílet na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.
- Během vyučování se žák zapojuje do řešení problémových situací a sám si může vyzkoušet řešení: např. vedoucí skupiny, rozhodčí, apod.
- Žák je veden k využívání osvojených preventivních postupů pro ovlivňování zdraví v denním režimu, k upevňování způsobů rozhodování a jednání v souladu s aktivní podporou zdraví v každé životní situaci.

Kompetence komunikativní

- Žáci jsou vedeni ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Žáci se učí obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných.
- Podporují se přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami.

Kompetence sociální a personální

- Vede k rozvoji sociálních schopností v průběhu všech aktivit.
- Ve vyučování žáci rozvíjejí schopnost spolupráce ve skupinách a vzájemné pomoci.
- Žáci se učí respektovat společně dohodnutá pravidla chování, na jejichž formulaci se mohou sami podílet.
- Žáci jsou vedeni k sebeovládání při jednání s učiteli, žáky i jinými účastníky vyučování v různých situacích.
- Žák je veden k získávání základní orientaci v názorech na to, co je zdravé a co může zdraví prospět, i na to, co zdraví ohrožuje a poškozuje.
- Žák je veden k aktivnímu zapojování do činností podporujících zdraví.
- Žáci jsou vedeni k propojování činností a jednání souvisejících se zdravím a zdravými mezilidskými vztahy se základními etickými a morálními postoji, s volným úsilím atd.

Kompetence digitální

- seznamujeme žáky s různými možnostmi získávání poznatků (v digitálním i fyzickém prostředí) a s tím, jaký význam pro zdraví má intenzita pohybového zatížení a doba trvání pohybových aktivit (naplňování pyramidy pohybu)
- motivujeme žáky k aktivnímu rozvoji a zlepšování zdravotně orientované zdatnosti pomocí dlouhodobého sledování a zaznamenávání různými digitálními přístroji, k měření základních pohybových výkonů a porovnávání s předchozími výsledky
- motivujeme žáky k získávání informací v digitálním prostředí o pohybových aktivitách ve škole i v místě bydliště
- klademe důraz na provádění kompenzačních cvičení, která snižují zdravotní rizika spojená s používáním digitálních technologií

Kompetence občanské

- Žáci si společně uvědomují nutnost ustanovení pravidel chování.
- Žáci se učí respektovat individuální rozdíly druhých lidí.
- Žáci jsou vedeni k pomoci druhému člověku a ke sportovním aktivitám.
- Při pobytech v přírodě se žáci učí chovat jako zodpovědné osoby.

Kompetence pracovní

- Žáci jsou vedeni k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.

Tělesná výchova

1. – 3. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
TV-3-1-01 spojuje pravidelnou každodenní pohybovou činnost se zdravím a využívá nabízené příležitosti TV-3-1-04 uplatňuje hlavní zásady hygieny a bezpečnosti při pohybových činnostech ve známých prostorech školy	Spojuje pravidelnou každodenní pohybovou činnost se zdravím a využívá nabízené příležitosti Ve známých prostorech školy žák uplatňuje hlavní zásady hygieny a bezpečnosti při pohybových činnostech.	ČINNOSTI OVLIVŇUJÍCÍ ZDRAVÍ Chůze, běh, přirozený pohyb v přírodě: skoky, přeskoky, zdolávání nerovností. Příprava organismu – příprava před pohybovou činností, uklidnění po zátěži, napínací a protahovací cvičení. Rozvoj různých forem rychlosti, vytrvalosti, síly, pohyblivosti, koordinace pohybu prostřednictvím cvičení ve formě hry. Hygiena při TV – hygiena pohybových činností a cvičebního prostředí, vhodné oblečení a obutí pro pohybové aktivity. Bezpečnost při pohybových činnostech – organizace a bezpečnost cvičebního prostoru, bezpečnost v šatnách a umyvárnách, bezpečná příprava a ukládání nářadí, náčiní a pomůcek, první pomoc v podmínkách TV.	
TV-3-1-02 zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti jednotlivce nebo činnosti prováděné ve skupině; usiluje o jejich zlepšení TV-3-1-03 spolupracuje při jednoduchých týmových pohybových činnostech a soutěžích	Zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti jednotlivce nebo činnosti prováděné ve skupině; usiluje o jejich zlepšení Spolupracuje při jednoduchých týmových pohybových činnostech a soutěžích.	ČINNOSTI OVLIVŇUJÍCÍ ÚROVEŇ POHYBOVÝCH DOVEDNOSTÍ Pohybové hry: kolové hry, hry na honěnou, hry se zpěvy a rolemi. Rytmické a kondiční formy cvičení pro děti: vyjádření rytmu, slova a melodie pohybem, jednoduché tance. Průpravné úpoly – přetahy. Základy gymnastiky – průpravná cvičení, cvičení s náčiním: švihadla, míčky a jiné drobné náčiní – skákání přes lano, švihadlo, chytání a házení míčů. Akrobacie – průpravná cvičení ke kotoulům, atd. Turistika a pobyt v přírodě – přesun do terénu a chování v dopravních prostředcích při přesunu, chůze v terénu, táboření, ochrana přírody	

TV-3-1-05 reaguje na základní pokyny a povely k osvojované činnosti a její organizaci	Reaguje na základní pokyny a povely k osvojované činnosti a její organizaci.	ČINNOSTI PODPORUJÍCÍ POHYBOVÉ UČENÍ komunikace v TV – základní tělocvičné názvosloví osvojovaných činností, smluvené povely, signály	
ZTV-3-1-01 uplatňuje správné způsoby držení těla v různých polohách a pracovních činnostech; zaujímá správné základní cvičební polohy ZTV-3-1-02 zvládá jednoduchá speciální cvičení související s vlastním oslabením	Uplatňuje správné způsoby držení těla v různých polohách a pracovních činnostech; zaujímá správné základní cvičební polohy. Zvládá jednoduchá speciální cvičení související s vlastním oslabením.	ČINNOSTI A INFORMACE PODPORUJÍCÍ KOREKCE ZDRAVOTNÍCH OSLABENÍ Zdravotní oslabení – konkrétní zdravotní oslabení žáka, prevence, pohybový režim, vhodné oblečení a obutí pro ZdrTV, zásady správného držení těla, dechová cvičení, vnímání pocitů při cvičení, nevhodná cvičení a činnosti (kontraindikace zdravotních oslabení) SPECIÁLNÍ CVIČENÍ -základy speciálních cvičení	

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

TV-3-1-01p zvládá podle pokynů přípravu na pohybovou činnost

TV-3-1-04p dodržuje základní zásady bezpečnosti při pohybových činnostech a má osvojeny základní hygienické návyky při pohybových aktivitách

TV-3-1-05p reaguje na základní pokyny a povely k osvojované činnosti - projevuje kladný postoj k motorickému učení a pohybovým aktivitám - zvládá základní způsoby lokomoce a prostorovou orientaci podle individuálních předpokladů

ZTV-3-1-01 uplatňuje správné způsoby držení těla v různých polohách a pracovních činnostech; zaujímá správné základní cvičební polohy

ZTV-3-1-02 zvládá jednoduchá speciální cvičení související s vlastním oslabením

4. – 5. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
TV-5-1-01 podílí se na realizaci pravidelného pohybového režimu; uplatňuje kondičně zaměřené činnosti; projevuje přiměřenou samostatnost a vůli po zlepšení úrovně své zdatnosti TV-5-1-03 zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti; vytváří varianty osvojených pohybových her	Využívá získaných pohybových dovedností i mimo rámec TV a snaží si vylepšovat nevědomě svou kondici. Zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti; vytváří varianty osvojených pohybových her.	Pohybové hry: honičky s náčiním a s překážkami, běžecké hry, krátké štafety propojené s fantazií. Základy gymnastiky: průpravná cvičení na nářadí jako hra a postupný přechod k jednotlivým cvikům, kombinace různých druhů nářadí, rovnovážná cvičení Akrobacie: kotoul vpřed a vzad, stoj na rukou a přemet stranou – vše s dopomocí Rytmické a kondiční formy cvičení: Bothmerova gymnastika Cvičení se švihadlem, míčem a drobným náčiním – rytmicky, s obměnami v lehkých kombinacích. Průpravné úpoly: přetahy a přetlaky. Základy atletiky: rychlý běh, starty, motivovaný vytrvalý běh, skoky do dálky nebo do výšky, hod míčkem. Základy sportovních her: házení a chytání míče, manipulace s pálkou a jiným herním náčiním. Jednoduché formy míčových her a přechod k hrám s jednoduchými pravidly. Turistika a pobyt v přírodě – přesun do terénu a chování v dopravních prostředcích při přesunu, chůze v terénu, táboření, ochrana přírody	
TV-5-1-02 zařazuje do pohybového režimu korektivní cvičení, především v souvislosti s jednostrannou zátěží nebo vlastním svalovým oslabením	Zařazuje pravidelně a preventivně speciální vyrovnávací cvičení související se zdravotním oslabením.	Přípravná a relaxační cvičení.	

TV-5-1-04 uplatňuje pravidla hygieny a bezpečného chování v běžném sportovním prostředí; adekvátně reaguje v situaci úrazu spolužáka TV-5-1-05 jednoduše zhodnotí kvalitu pohybové činnosti spolužáka a reaguje na pokyny k vlastnímu provedení pohybové činnosti TV-5-1-06 jedná v duchu fair play: dodržuje pravidla her a soutěží, pozná a označí zjevné přestupky proti pravidlům a adekvátně na ně reaguje; respektuje při pohybových činnostech opačné pohlaví TV-5-1-07 užívá při pohybové činnosti základní osvojované tělocvičné názvosloví; cvičí podle jednoduchého nákresu, popisu cvičení TV-5-1-08 zorganizuje nenáročnou pohybovou činnost a soutěže na úrovni třídy TV-5-1-09 změří základní pohybové výkony a porovná je s předchozími výsledky	Pozoruje pohybové činnosti spolužáků a provádí vlastní činnosti na základě pokynů učitele. Postupně si osvojuje tělocvičné názvosloví. Organizuje nenáročnou pohybovou činnost a soutěže na úrovni třídy. Hodnotí úroveň pohybových výkonů po skončení cvičení. Uplatňuje pravidla hygieny a bezpečného chování v běžném sportovním prostředí Jedná v duchu fair play	Rozcvička Zásady jednání a chování – fair play, olympijské ideály a symboly.	
TV-5-1-10 orientuje se v informačních zdrojích o pohybových aktivitách a sportovních akcích ve škole i v místě bydliště; samostatně získá potřebné informace	Orientuje se v informačních zdrojích o pohybových aktivitách a sportovních akcích ve škole i v místě bydliště;	Zdroje informací o pohybových činnostech	
TV-5-1-11 adaptuje se na vodní prostředí, dodržuje hygienu plavání, zvládá v souladu s individuálními předpoklady plavecké dovednosti TV-5-1-12 zvládá v souladu s individuálními předpoklady vybranou plaveckou techniku, prvky sebezáchary a bezpečnosti	adaptuje se na vodní prostředí zvládá v souladu s individuálními předpoklady vybranou plaveckou techniku, prvky sebezáchary a bezpečnosti	Plavání	

ZTV-5-1-01 zařazuje pravidelně do svého pohybového režimu speciální vyrovnávací cvičení související s vlastním oslabením v optimálním počtu opakování ZTV-5-1-02 zvládá základní techniku speciálních cvičení; koriguje techniku cvičení podle obrazu v zrcadle, podle pokynů učitele ZTV-5-1-03 upozorní samostatně na činnosti (prostředí), které jsou v rozporu s jeho oslabením	Všimá si pravidelně zařazovaných preventivních speciálních vyrovnávacích cvičení souvisejících s oslabením. Zvládá základní techniku speciálních cvičení; koriguje techniku cvičení podle obrazu v zrcadle, podle pokynů učitele	ČINNOSTI A INFORMACE PODPORUJÍCÍ KOREKCE ZDRAVOTNÍCH OSLABENÍ zdravotní oslabení – konkrétní zdravotní oslabení žáka, prevence, pohybový režim, vhodné oblečení a obutí pro ZdrTV, zásady správného držení těla, dechová cvičení, vnímání pocitů při cvičení, nevhodná cvičení a činnosti (kontraindikace zdravotních oslabení) SPECIÁLNÍ CVIČENÍ základy speciálních cvičení – základní cvičební polohy, základní technika cvičení, soubor speciálních cvičení pro samostatné cvičení VŠEOBECNĚ ROZVÍJEJÍCÍ POHYBOVÉ ČINNOSTI pohybové činnosti v návaznosti na obsah TV – s přihlédnutím ke konkrétnímu druhu a stupni oslabení	
--	--	--	--

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

TV-5-1-01p chápe význam tělesné zdatnosti pro zdraví a začleňuje pohyb do denního režimu

TV-5-1-02p zařazuje do pohybového režimu korektivní cvičení v souvislosti s vlastním svalovým oslabením

TV-5-1-03p zdokonaluje základní pohybové dovednosti podle svých pohybových možností a schopností

TV-5-1-04p uplatňuje hygienické a bezpečnostní zásady pro provádění zdravotně vhodné a bezpečné pohybové činnosti

TV-5-1-05p reaguje na pokyny k provádění vlastní pohybové činnosti

TV-5-1-06p dodržuje pravidla her a jedná v duchu fair play - zlepšuje svou tělesnou kondici, pohybový projev a správné držení těla - zvládá podle pokynu základní přípravu organismu před pohybovou činností i uklidnění organismu po ukončení činnosti a umí využívat cviky na odstranění únavy

ZTV-5-1-01 zařazuje pravidelně do svého pohybového režimu speciální vyrovnávací cvičení související s vlastním oslabením v optimálním počtu opakování

ZTV-5-1-02 zvládá základní techniku speciálních cvičení; koriguje techniku cvičení podle obrazu v zrcadle, podle pokynů učitele

ZTV-5-1-03 upozorní samostatně na činnosti (prostředí), které jsou v rozporu s jeho oslabením

6. – 9. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
TV-9-1-01 aktivně vstupuje do organizace svého pohybového režimu, některé pohybové činnosti zařazuje pravidelně a s konkrétním účelem TV-9-1-02 usiluje o zlepšení své tělesné zdatnosti; z nabídky zvolí vhodný rozvojový program TV-9-1-03 samostatně se připraví před pohybovou činností a ukončí ji ve shodě s hlavní činností – zatěžovanými svaly TV-9-1-04 odmítá drogy a jiné škodliviny jako neslučitelné se sportovní etikou a zdravím; upraví pohybovou aktivitu vzhledem k údajům o znečištění ovzduší	Aktivně vstupuje do organizace svého pohybového režimu, některé pohybové činnosti zařazuje pravidelně a s konkrétním účelem. Usiluje o zlepšení své tělesné zdatnosti; z nabídky zvolí vhodný rozvojový program. Samostatně se připraví před pohybovou činností a ukončí ji ve shodě s hlavní činností – zatěžovanými svaly. Odmítá drogy a jiné škodliviny jako neslučitelné se sportovní etikou a zdravím; upraví pohybovou aktivitu vzhledem k údajům o znečištění ovzduší.	Význam pohybu pro zdraví – rekreační a výkonnostní sport, sport dívek a chlapců Zdravotně orientovaná zdatnost – rozvoj zdravotně orientované zdatnosti, kondiční programy, manipulace se zatížením Prevence a korekce jednostranného zatížení a svalových dysbalancí – průpravná, kompenzační, vyrovnávací, relaxační a jiná zdravotně zaměřená cvičení	
TV-9-1-05 uplatňuje vhodné a bezpečné chování i v méně známém prostředí sportovišť, přírody, silničního provozu; předvídá možná nebezpečí úrazu a přizpůsobí jim svou činnost	Uplatňuje vhodné a bezpečné chování i v méně známém prostředí sportovišť, přírody, silničního provozu; předvídá možná nebezpečí úrazu a přizpůsobí jim svou činnost.	Hygiena a bezpečnost při pohybových činnostech	
TV-9-2-01 zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti a tvořivě je aplikuje ve hře, soutěži, při rekreačních činnostech TV-9-2-02 posoudí provedení osvojované pohybové činnosti, označí zjevné nedostatky a jejich možné příčiny	Zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti a tvořivě je aplikuje ve hře, soutěži, při rekreačních činnostech.	Pohybové hry – s různým zaměřením; s náčiním i bez náčiní, netradiční pohybové hry a aktivity. Gymnastika – akrobacie, přeskoky: koza, švédská bedna, cvičení s náčiním a na nářadí: hrazda, kruhy, kladina, trampolína, šplh na tyči a na laně. Rytmická cvičení – základy rytmické gymnastiky, cvičení s náčiním; kondiční formy cvičení pro daný věk žáků; tance (zvláště pro děvčata). Úpoly – přetahy, přetlaky, odpory a pády, základy sebeobrany Atletika – rychlý běh, vytrvalý běh na dráze a v terénu, základy překážkového běhu, skok do dálky a do výšky, hod míčkem a granátem, vrh koulí	

		Sportovní hry: míčové hry - vybíjená, přehazovaná, košíková, odbíjená, házená, kopaná, florbal – herní činnosti jednotlivce, herní kombinace, herní systémy, utkání podle pravidel žákovské kategorie. Turistika a pobyt v přírodě	
TV-9-3-01 užívá osvojované názvosloví na úrovni cvičence, rozhodčího, diváka, čtenáře novin a časopisů, uživatele internetu TV-9-3-02 naplňuje ve školních podmínkách základní olympijské myšlenky – čestné soupeření, pomoc handicapovaným, respekt k opačnému pohlaví, ochranu přírody při sportu TV-9-3-03 dohodne se na spolupráci i jednoduché taktice vedoucí k úspěchu družstva a dodržuje ji TV-9-3-04 rozlišuje a uplatňuje práva a povinnosti vyplývající z role hráče, rozhodčího, diváka, organizátora TV-9-3-05 sleduje určené prvky pohybové činnosti a výkony, eviduje je a vyhodnotí TV-9-3-06 zorganizuje samostatně i v týmu jednoduché turnaje, závody, turistické akce na úrovni školy; spolurozhoduje osvojované hry a soutěže	Posoudí provedení osvojované pohybové činnosti, označí zjevné nedostatky a jejich možné příčiny. Užívá osvojované názvosloví na úrovni cvičence, rozhodčího, diváka, čtenáře novin a časopisů, uživatele internetu. Naplňuje ve školních podmínkách základní olympijské myšlenky – čestné soupeření, pomoc handicapovaným, respekt k opačnému pohlaví, ochranu přírody při sportu. Dohodne se na spolupráci i jednoduché taktice vedoucí k úspěchu družstva a dodržuje ji. Rozlišuje a uplatňuje práva a povinnosti vyplývající z role hráče, rozhodčího, diváka, organizátora. Sleduje určené prvky pohybové činnosti a výkony, eviduje je a vyhodnotí. Zorganizuje samostatně i v týmu jednoduché turnaje, závody, turistické akce na úrovni školy; spolurozhoduje osvojované hry a soutěže.	Sportovní a pohybové hry. Rozcvičky Atletika	
TV-9-3-07 zpracuje naměřená data a informace o pohybových aktivitách a podílí se na jejich prezentaci	Zpracuje naměřená data a informace o pohybových aktivitách a podílí se na jejich prezentaci.	Publikace výsledků na nástěnkách, případně ve školním časopise a jinde.	
ZTV-9-1-01 uplatňuje odpovídající vytrvalost a cílevědomost při korekci zdravotních oslabení ZTV-9-1-02 zařazuje pravidelně a samostatně do svého pohybového režimu speciální vyrovnávací cvičení související s vlastním oslabením, usiluje o jejich optimální provedení ZTV-9-1-03 aktivně se	Zařazuje pravidelně a samostatně do svého pohybového režimu speciální vyrovnávací cvičení a usiluje o jejich optimální provedení.	Speciální preventivní cvičení. Přípravná a relaxační cvičení. Informační část hodiny.	

vyhýbá činnostem, které jsou kontraindikací zdravotního oslabení			
VZ-9-1-06 vyjádří vlastní názor k problematice zdraví a diskutuje o něm v kruhu vrstevníků, rodiny i v nejbližším okolí	Vyjádří vlastní názor k problematice zdraví a diskutuje o něm se spolužáky a učitelem.	ZDRAVÝ ZPŮSOB ŽIVOTA A PÉČE O ZDRAVÍ - tělesná a duševní hygiena, denní režim	

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

TV-9-1-02p usiluje o zlepšení a udržení úrovně pohybových schopností a o rozvoj pohybových dovedností základních sportovních odvětví včetně zdokonalování základních lokomocí

TV-9-1-03p cíleně se připraví na pohybovou činnost a její ukončení; využívá základní kompenzační a relaxační techniky k překonání únavy

TV-9-1-04p odmítá drogy a jiné škodliviny jako neslučitelné se zdravím a sportem

TV-9-1-04p vhodně reaguje na informace o znečištění ovzduší a tomu přizpůsobuje pohybové aktivity

TV-9-1-05p uplatňuje základní zásady poskytování první pomoci a zvládá zajištění odsunu raněného

TV-9-1-05p uplatňuje bezpečné chování v přírodě a v silničním provozu - chápe zásady zatěžování; jednoduchými zadanými testy změří úroveň své tělesné zdatnosti

TV-9-2-01 zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti a aplikuje je ve hře, soutěži, při rekreačních činnostech

TV-9-2-02p posoudí provedení osvojované pohybové činnosti, označí příčiny nedostatků

TV-9-3-01p užívá osvojovanou odbornou terminologii na úrovni cvičence, rozhodčího, diváka

TV-9-3-02 naplňuje ve školních podmínkách základní olympijské myšlenky – čestné soupeření, pomoc handicapovaným, respekt k opačnému pohlaví, ochranu přírody při sportu TV-9-3-03 dohodne se na spolupráci i jednoduché taktice vedoucí k úspěchu družstva a dodržuje ji

TV-9-3-04p rozlišuje a uplatňuje práva a povinnosti vyplývající z role hráče, rozhodčího, diváka

TV-9-3-05p sleduje určené prvky pohybové činnosti a výkony a vyhodnotí je

TV-9-3-06p spolurozhoduje osvojované hry a soutěže

ZTV-9-1-01 uplatňuje odpovídající vytrvalost a cílevědomost při korekci zdravotních oslabení

ZTV-9-1-02 zařazuje pravidelně a samostatně do svého pohybového režimu speciální vyrovnávací cvičení související s vlastním oslabením, usiluje o jejich optimální provedení

ZTV-9-1-03p vyhýbá se činnostem, které jsou kontraindikací zdravotního oslabení

5.8.2 Výchova ke zdraví

6. – 9. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
VZ-9-1-01 respektuje přijatá pravidla soužití mezi spolužáky i jinými vrstevníky a přispívá k utváření dobrých mezilidských vztahů v komunitě VZ-9-1-02 vysvětlí role členů komunity (rodiny, třídy, spolku) a uvede příklady pozitivního a negativního vlivu na kvalitu sociálního klimatu (vrstevnická komunita, rodinné prostředí) z hlediska prospěšnosti zdraví VZ-9-1-03 vysvětlí na příkladech přímé souvislosti mezi tělesným, duševním a sociálním zdravím; vysvětlí vztah mezi uspokojováním základních lidských potřeb a hodnotou zdraví VZ-9-1-04 posoudí různé způsoby chování lidí z hlediska odpovědnosti za vlastní zdraví i zdraví druhých a vyvozuje z nich osobní odpovědnost ve prospěch aktivní podpory zdraví VZ-9-1-05 usiluje v rámci svých možností a zkušeností o aktivní podporu zdraví VZ-9-1-06 vyjádří vlastní názor k problematice zdraví a diskutuje o něm v kruhu vrstevníků, rodiny i v nejbližším okolí VZ-9-1-07 dává do souvislostí složení stravy a způsob stravování s rozvojem civilizačních nemocí a v rámci svých možností uplatňuje zdravé stravovací návyky VZ-9-1-08 uplatňuje osvojené preventivní způsoby rozhodování, chování a jednání v souvislosti s běžnými, přenosnými, civilizačními a jinými chorobami; svěří se se zdravotním problémem a v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc	Respektuje přijatá pravidla soužití mezi vrstevníky a partnery a pozitivní komunikací a kooperací přispívá k utváření dobrých mezilidských vztahů v širším společenství (v rodině, komunitě) Vysvětlí role členů komunity (rodiny, třídy, spolku) a uvede příklady pozitivního a negativního vlivu na kvalitu sociálního klimatu (vrstevnická komunita, rodinné prostředí) z hlediska prospěšnosti zdraví Usiluje v rámci svých možností a zkušeností o aktivní podporu zdraví Vyjádří vlastní názor k problematice zdraví a diskutuje o něm v kruhu vrstevníků, rodiny i v nejbližším okolí Vysvětlí na příkladech přímé souvislosti mezi tělesným, duševním, sociálním zdravím a vztah mezi uspokojováním základních lidských potřeb a hodnotou zdraví; dovede posoudit různé způsoby chování lidí z hlediska odpovědnosti za vlastní zdraví i zdraví druhých a vyvozuje z nich osobní odpovědnost ve prospěch aktivní podpory zdraví Uplatňuje osvojené preventivní způsoby rozhodování, chování a jednání v souvislosti s běžnými, přenosnými, civilizačními a jinými chorobami; svěří se	VZTAHY MEZI LIDMI A FORMY SOUŽITÍ - vztahy ve dvojici - vztahy a pravidla soužití v prostředí komunity ZMĚNY V ŽIVOTĚ ČLOVĚKA A JEJICH REFLEXE - dětství, puberta, dospívání -sexuální dospívání a reprodukční zdraví ZDRAVÝ ZPŮSOB ŽIVOTA A PÉČE O ZDRAVÍ - výživa a zdraví - vlivy vnějšího a vnitřního prostředí na zdraví - tělesná a duševní hygiena, denní režim - ochrana před přenosnými chorobami - ochrana před chronickými nepřenosiými chorobami a před úrazy, základy první pomoci RIZIKA OHROŽUJÍCÍ ZDRAVÍ A JEJICH PREVENCE - stres a jeho vztah ke zdraví - autodestruktivní závislosti - skryté formy a stupně individuálního násilí a zneužívání, sexuální kriminalita - bezpečné chování a komunikace - dodržování pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví - manipulativní reklama a informace - ochrana člověka za mimořádných událostí HODNOTA A PODPORA ZDRAVÍ - celostní pojetí člověka ve zdraví a nemoci - podpora zdraví a její formy OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ ROZVOJ	MUL1, MUL2, MUL3, MUL4, MUL5 GLO1, GLO2, GLO3 OSV1-11 OSV2, OSV3, OSV4 OSV1

VZ-9-1-09 projevuje odpovědný vztah k sobě samému, k vlastnímu dospívání a pravidlům zdravého životního stylu; dobrovolně se podílí na programech podpory zdraví v rámci školy a obce VZ-9-1-10 samostatně využívá osvojené kompenzační a relaxační techniky a sociální dovednosti k regeneraci organismu, překonávání únavy a předcházení stresovým situacím VZ-9-1-11 respektuje změny v období dospívání, vhodně na ně reaguje; kultivovaně se chová k opačnému pohlaví VZ-9-1-12 respektuje význam sexuality v souvislosti se zdravím, etikou, morálkou a pozitivními životními cíli; chápe význam zdrženlivosti v dospívání a odpovědného sexuálního chování VZ-9-1-13 uvádí do souvislostí zdravotní a psychosociální rizika spojená se zneužíváním návykových látek a životní perspektivu mladého člověka; uplatňuje osvojené sociální dovednosti a modely chování při kontaktu se sociálně patologickými jevy ve škole i mimo ni; v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc sobě nebo druhým VZ-9-1-14 vyhodnotí na základě svých znalostí a zkušeností možný manipulativní vliv vrstevníků, médií, sekt; uplatňuje osvojené dovednosti komunikační obrany proti manipulaci a agresi VZ-9-1-15 projevuje odpovědné chování v rizikových situacích silniční a železniční dopravy; aktivně předchází situacím ohrožení zdraví a osobního bezpečí; v případě potřeby poskytne adekvátní první pomoc	se zdravotním problémem a v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc Projevuje odpovědný vztah k sobě samému, k vlastnímu dospívání a pravidlům zdravého životního stylu; dobrovolně se podílí na programech podpory zdraví v rámci školy a obce Samostatně využívá osvojené kompenzační a relaxační techniky a sociální dovednosti k regeneraci organismu, překonávání únavy a předcházení stresovým situacím Optimálně reaguje na fyziologické změny v období dospívání a kultivovaně se chová k opačnému pohlaví V souvislosti se zdravím, etikou, morálkou a životními cíli mladých lidí přijímá odpovědnost za bezpečné sexuální chování Dává do souvislostí zdravotní a psychosociální rizika, spojená se zneužíváním návykových látek, a životní perspektivu mladého člověka; uplatňuje osvojené sociální dovednosti a modely chování při kontaktu se sociálně patologickými jevy ve škole i mimo ni; v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc sobě nebo druhým Vyhodnotí na základě svých znalostí a zkušeností možný manipulativní vliv vrstevníků, médií, sekt; uplatňuje osvojené dovednosti komunikační obrany proti manipulaci a agresi Projevuje odpovědné chování v situacích ohrožení zdraví, osobního bezpečí, při mimořádných událostech;	• sebepoznání a sebepojetí • seberegulace a sebeorganizace činností a chování • psychohygiena v sociální dovednosti pro předcházení a zvládání stresu, hledání pomoci při problémech • mezilidské vztahy, komunikace a kooperace	
--	---	---	--

	v případě potřeby poskytne adekvátní první pomoc		
--	--	--	--

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

VZ-9-1-01p chápe význam dobrého soužití mezi vrstevníky i členy rodiny

VZ-9-1-03p uvědomuje si základní životní potřeby a jejich naplňování ve shodě se zdravím

VZ-9-1-04p, VZ-9-1-09p respektuje zdravotní stav svůj i svých vrstevníků a v rámci svých možností usiluje o aktivní podporu zdraví

VZ-9-1-05p projevuje zdravé sebevědomí a preferuje ve styku s vrstevníky pozitivní životní cíle, hodnoty a zájmy

VZ-9-1-07p dodržuje správné stravovací návyky a v rámci svých možností uplatňuje zásady správné výživy a zdravého stravování

VZ-9-1-08p svěří se se zdravotním problémem

VZ-9-1-13p dává do souvislosti zdravotní a psychosociální rizika spojená se zneužíváním návykových látek a provozováním hazardních her

VZ-9-1-13p uplatňuje osvojené sociální dovednosti při kontaktu se sociálně patologickými jevy

VZ-9-1-14p zaujímá odmítavé postoje ke všem formám brutality a násilí

VZ-9-1-15p uplatňuje způsoby bezpečného chování v sociálním kontaktu s vrstevníky, při komunikaci s neznámými lidmi, v konfliktních a krizových situacích a v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc; ví o centrech odborné pomoci, vyhledá a použije jejich telefonní čísla

VZ-9-1-16p chová se odpovědně při mimořádných událostech a prakticky využívá základní znalosti první pomoci při likvidaci následků hromadného zasažení obyvatel

5.8.3 Eurytmie

Charakteristika předmětu

Eurytmie je součástí tělesné výchovy ve všech ročnících. Eurytmie má za úkol předvést viditelně v pohybu těla to, co se v prostoru odehrává ve chvíli, kdy zní hudba nebo mluvený (umělecky ztvárněný) text.

Eurytmie pracuje s jednotlivými prvky řeči (hlásky, slovní druhy, rytmus, rým atd.) i hudby (tóny, intervaly, tónová výška, rytmus, takt apod.). Zároveň se vytvářejí pohybové prostorové formy, odpovídajícím způsobem vyjadřující báseň či skladbu. Hudební i řečový doprovod je vždy živý, nikoli reprodukováný.

Náplň hodin eurytmie je vždy co nejtěsněji spjata s děním v ostatním vyučování. V návaznosti na látku, která je žákům předkládána v rámci tzv. hlavního vyučování, pracují žáci i v eurytmii. Učitel volí skladby i verše vzhledem k věku a stupni duševního vývoje žáků, důležitým hlediskem je i roční období, které právě probíhá, i celková nálada třídy. Konkrétní individuální potřeby žáků i celého třídního kolektivu jsou vždy učiteli nejlepším vodítkem, jak umožnit žákům látku uchopit.

Zdravotní aspekt eurytmie nabývá na významu stejnou měrou, jakou se mění životní styl mládeže směrem k pasivitě (TV, počítačové hry apod.). Eurytmie si především klade za cíl zprostředkovat žákům zážitek zdravého životního rytmu. Vždy nám půjde o hledání harmonie, o vyrovnání protikladů. Pohyb je vždy střídán zklidněním, zvuk tichem. Také se pracuje s cviky na zlepšení nesprávného držení těla, na celkové zklidnění nebo naopak povzbuzení. Další cvičení zlepšují koncentraci, orientaci v prostoru i v různých situacích, šikovnost, postřeh apod. Jde o pohyb oduševnělý, umělecky utvářený. Uvádí duševní stránku v soulad se stránkou tělesnou. Doplnuje tělesnou výchovu, jejímž prvořadým úkolem je napomoci žákům uchopit vlastní tělesnost a utužovat fyzickou zdatnost.

Další aspekt, je **aspekt umělecký**. Eurytmie je uměním, v němž se celé lidské tělo stává nástrojem. Žáci tak mají možnost zažít slovesnou i hudební uměleckou formu v celém svém těle. Žáci se postupně učí naslouchat, ale i aktivně uchopovat slovesná a hudební díla. Prohlubuje se jejich vztah k hudbě, ale i k řeči (zpočátku mateřské, později se používají i cizojazyčné básně). Nejdříve se formou hry učí používat základní prvky hudební (takt, rytmus, melodie – tóny, intervaly atd.) a slovesné (hlásky, rytmus, rým, gramatické prvky atd.). Na druhém stupni je pak tato dovednost plně vědomě uchopena a významnou měrou roste schopnost vlastního uměleckého výrazu.

Neméně důležitý je **aspekt sociální**. Eurytmie v žácích vychovává úctu a porozumění pro sebe sama, probouzí cit pro spolupráci v celku a nechává v žácích vyrůstat zážitek samostatné živé bytosti jako plnohodnotné součásti většího celku. Tímto způsobem je možné v dorůstajících bytostech probouzet zdravé sebevědomí, z něhož pramení vřelý vztah k sobě i k svému okolí. Eurytmie přináší pohyb, který je výrazem duševních a duchovních procesů. Žák je zde veden k tomu, aby prožíval pohyby svého těla jako výraz a zrcadlení své vnitřní osobnosti. V eurytmii se pracuje na vytváření sociálních vztahů.

Časové vymezení předmětu

Časová dotace předmětu, včetně využití disponibilních hodin a zařazení v epochách podrobně v příloze č. 1.

Vzdělávací strategie a rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení

- žáky vedeme k sebehodnocení
- individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch

Kompetence k řešení problémů

- vedeme žáky k tomu, aby sami poznali smysl a cíl učení, aby měli pozitivní vztah k učení, posoudili, aby kriticky zhodnotili výsledky svého učení a diskutovali o nich

Kompetence komunikativní

- vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými
- učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných
- podporujeme přátelské vztahy

Kompetence sociální a personální

- vedeme žáky k pomoci a povzbuzování navzájem
- žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí
- učíme je k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky
- učíme žáky pracovat v týmu

Kompetence občanské

- ve třídních kolektivech žáci společně stanovují pravidla chování
- jsou respektovány individuální rozdíly (národnostní, kulturní)

Kompetence pracovní

- vedeme žáky k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci

Kompetence digitální

- motivujeme žáky k získávání informací v digitálním prostředí o pohybových aktivitách ve škole i v místě bydliště

1. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
TV-3-1-01 spojuje pravidelnou každodenní pohybovou činnost se zdravím a využívá nabízené příležitosti TV-3-1-05 reaguje na základní pokyny a povely k osvojované činnosti a její organizaci	Uvolněně rozvíjí síly přirozené nápodoby Rozlišuje základní formy v prostoru (kruh, oblé a přímé linie) Dokáže uchopit rozličné polarity pohybu Vnímavě naslouchá melodii	Hlásková eurytmie - pěstování kruhu jako základ pro uchopení celku - rozlišení rovných a oblých linií, (spirála) - jednoduché formy napodobování hlásek (vždy zahrnutý do pohádkových her) - rytmické střídání polarit pro zklidnění, rovnováhu a uchopení prostoru (chůze-běh , potichu – nahlas, nahodole) - rytmická cvičení rukou, nohou, jednoduchá cvičení zručnosti a prstová cvičení, na kterých se vyvíjí jemná motorika dětí Tónová eurytmie - krátké pentatonické melodie, na nichž žáci mohou uchopit základní kvality melodie a rytmu (v pohybu jde o střídání kroků velkých a malých, pomalých a rychlých apod.) - kvinta jako základní interval - krátké tanečky (U- tanec)	OSV1-11 HV

2. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
TV-3-1-01 spojuje pravidelnou každodenní pohybovou činnost se zdravím a využívá nabízené příležitosti TV-3-1-05 reaguje na základní pokyny a povely k osvojované činnosti a její organizaci	Tvořivě rozvíjí fantazii a schopnost pozorování Rozlišuje v prostoru dva pravidelné kruhy a vnímá vztahy mezi nimi Zvládá jednoduché varianty kroků a skoků Rozvíjí jednoduché pohybové formy ve dvojicích Zvládá jednoduchá koordinační cvičení Vnímavě naslouchá melodii	Hlásková eurytmie - pohyb z jednoho kruhu přechází do dvou pravidelných kruhů, vznikají složitější formy přímých a oblých linií - cvičení "Já a Ty" rozvíjí vztahy ve dvojicích a v celku - rozličné podoby kráčení (liška, medvěd, kohout) a poskoků (žába, vrabec, zajíc), správné držení těla - cvičení na koordinaci pohybů končetin - budování úcty k hůlce (měděná tyč) Tónová eurytmie - krátké pětitónové melodie - c, d, e, f, g - interval kvinty - krátké tanečky ve dvou kruzích nebo ve dvojicích - cval stranou	OSV1-11 HV

3. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
TV-3-1-01 spojuje pravidelnou každodenní pohybovou činnost se zdravím a využívá nabízené příležitosti TV-3-1-05 reaguje na základní pokyny a povely k osvojované činnosti a její organizaci	Samostatněji se orientuje v prostoru Zvládá rytmická a koordinační cvičení Rozlišuje gesta pro samohlásky Rozvíjí schopnost cvičení s měděnou tyčí Vnímavě naslouchá a reaguje na melodii	Hlásková eurytmie - rytmické pohyby s verši a hudbou (např. anapest) - rozlišování otázky a odpovědi v hudbě a v poezii (zavíjející se spirála otázky a rozvíjející se spirála odpovědi) - první samostatné poznávání hláskových gest - cvičení samohlásek - pokračování v cvičeních obratnosti a koncentrace - forma trojúhelníku, čtverce a lemniskáty Tónová eurytmie - krátké melodie, písně a lidové skladby - kvinta, mollová a durová tercie - seznámení se stupnicí C-dur - polonéza, polkový krok	OSV1-11 HV

4. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
TV-5-1-03 zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti; vytváří varianty osvojených pohybových her TV-5-1-05 jednoduše zhodnotí kvalitu pohybové činnosti spolužáka a reaguje na pokyny k vlastnímu provedení pohybové činnosti	Tvořivě rozvíjí fantazii při orientaci v prostoru Rozlišuje gramatické prvky v textu a reaguje na ně pohybem Rozlišuje gesta jednotlivých hlásek Dokáže rozlišit hudební rytmy Rozvíjí koordinační cvičení s měděnou tyčí Rozvíjí zrcadlové formy v pohybu s verší a hudbou	Hlásková eurytmie - prostorové znázorňování jazykových prvků (verbálního projevu): podstatné jméno (konkrétní, abstraktní), sloveso (aktivní, pasivní) - forma verše (abab, abba) - procvičování aliterace - zrcadlové formy - cvičení s měděnými tyčemi pro rozvíjení zručnosti a rychlosti - forma čtverce v rozličných variantách, lemniskáta s křížením Tónová eurytmie - hudební rytmy - dlouhé a krátké tóny - základní intervaly - prima, tercie, kvinta - k základní stupnici C-dur přibývají stupnice další (G-dur, F-Dur) - v hudebním doprovodu tónina moll a dur	OSV1-11 HV

5. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
TV-5-1-03 zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti; vytváří varianty osvojených pohybových her TV-5-1-05 jednoduše zhodnotí kvalitu pohybové činnosti spolužáka a reaguje na pokyny k vlastnímu provedení pohybové činnosti	Tvořivě rozvíjí pohyb ve složitějších formách v prostoru Rozlišuje hlásky v textech z cizích jazyků Zvládá cvičení koncentrace a obratnosti Rozvíjí vědomé uchopování taktu, rytmu a melodie Na hudbu reaguje odpovídajícím způsobem	Hlásková eurytmie - rozvíjení složitějších geometrických forem (geometrické obrazce, hvězdy, spirála, osmička, atd.), harmonická osmička - cvičení na koncentraci a rychlou orientaci v prostoru - složitější cvičení s tyčí (rozšířeno o házení) - tanec Tónová eurytmie - dvojhlasé melodie, kánon - takt, melodie, rytmus - krátké hudební skladby (Schumann, Mozart, Hayden, Bach, atd)	OSV1-11 HV

6. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
TPV-9-1-04 umí vyjádřit sám sebe pomocí svého těla a svých pohybových dovedností TPV-9-1-05 umí tvořit a improvizovat se začleněním vlastních prožitků a zkušeností	Umí tvořit i improvizovat se začleněním vlastních prožitků a zkušeností Během výuky i mimo ní používá správné držení těla a dovednosti přirozené pohybové Aktivně přijímá i utváří různorodé vztahy v prostoru, je schopný vzájemných vztahů, mimoslovní komunikace a činnorodé spolupráce ve skupině Umí tvořit i improvizovat se začleněním vlastních prožitků a zkušeností	- dramatika, balady - gesto a prožívání oktávy - takt, melodie a rytmus ve složitějších skladbách - tzv. tanec planet (anapest na malé osmičky)	TPV HV

7. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
TPV-9-1-04 umí vyjádřit sám sebe pomocí svého těla a svých pohybových dovedností TPV-9-1-05 umí tvořit a improvizovat se začleněním vlastních prožitků a zkušeností	Během výuky i mimo ní používá správné držení těla a dovednosti přirozené pohybové Aktivně přijímá i utváří různorodé vztahy v prostoru, je schopný vzájemných vztahů, mimoslovní komunikace a činnorodé spolupráce ve skupině Umí vyjádřit sám sebe pomocí svého těla a svých pohybových dovedností Umí tvořit a improvizovat se začleněním vlastních prožitků a zkušeností	- výrazová gesta pro duševní nálady (radost, smutek, poznání, sympatie, antipatie) - kratší balady, humoresky - složitější utváření a posuny různých obrazců - základní hůlková cvičení s prostorovými formami - přehazování hůlek - rozličná cvičení koncentrace a obratnosti - rytmická a symetrická cvičení - rytmus, takt, melodie, tóny ve složitějších skladbách (Beethoven, Telemann)	TPV HV

8. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
TPV-9-1-04 umí vyjádřit sám sebe pomocí svého těla a svých pohybových dovedností TPV-9-1-05 umí tvořit a improvizovat se začleněním vlastních prožitků a zkušeností	Během výuky i mimo ní používá správné držení těla a dovednosti přirozené pohybové Aktivně přijímá i utváří různorodé vztahy v prostoru, je schopný vzájemných vztahů, mimoslovní komunikace a čínorodé spolupráce ve skupině Umí vyjádřit sám sebe pomocí svého těla a svých pohybových dovedností Umí tvořit a improvizovat se začleněním vlastních prožitků a zkušeností	- prohlubování dosud vyučovaných pohybových gest a prostorových forem s důrazem na samostatné zpracování - poezie se silnou duševní náladou, kontrasty a dramatickými prvky (napětí/uvolnění) - složitější rytmická cvičení - samostatně utvářená hůlková cvičení včetně forem - cvičení harmonizující a posilující vůli - čtyři živly v pohybovém provedení - melodie starých mistrů - na flétnu, housle, klavír	TPV HV

9. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
TPV-9-1-04 umí vyjádřit sám sebe pomocí svého těla a svých pohybových dovedností TPV-9-1-05 umí tvořit a improvizovat se začleněním vlastních prožitků a zkušeností	Během výuky i mimo ní používá správné držení těla a dovednosti přirozené pohybové Aktivně přijímá i utváří různorodé vztahy v prostoru, je schopný vzájemných vztahů, mimoslovní komunikace a čínorodé spolupráce ve skupině Umí vyjádřit sám sebe pomocí svého těla a svých pohybových dovedností Umí tvořit a improvizovat se začleněním vlastních prožitků a zkušeností	- dynamika v řeči, hudbě a pohybu, seznámení s protiklady - poezie různých básníků - vnímání a vědomé zacházení se stavbou a geometrií vlastní postavy - cvičení na posílení koncentrace, vůle, sebeovládání - samostatné provádění a utváření pohybů s řečí i hudbou - dramatická v hudbě (piano/forte, jasný/temný, volné, širší rytmy) - pohybové rozlišení akordu - silné melodické pohyby	TPV HV

5.9 Člověk a svět práce

5.9.1 Pracovní výchova

Charakteristika předmětu

Vzdělávací obsah Pracovní výchovy je realizován v průběhu celého základního vzdělání a je určen všem žákům (tedy chlapcům i dívkám bez rozdílu).

Předmět postihuje široké spektrum pracovních činností a technologií, vede žáky k získání dovedností v různých oborech lidské činnosti a přispívá k vytváření životní a profesní orientace žáků. Pracovní výchova je úzce propojena s uměleckou výchovou – probuzené tvůrčí schopnosti se v pracovních činnostech mnohostranně uplatňují. Vytváření smysluplných a estetických výrobků a prací posiluje vůli a cit, rozvíjí představivost, smysl pro celek i detail, má rozhodující vliv na pracovní inteligenci. Žáci se učí pracovat s různými materiály a osvojují si základní pracovní dovednosti a návyky. Učí se plánovat, organizovat a hodnotit pracovní činnost samostatně i v týmu. Ve všech tematických okruzích jsou soustavně vedeni k dodržování zásad bezpečnosti a hygieny při práci.

Koncepce obsahu předmětu Pracovní výchova vychází z konkrétních životních situací, v nichž žáci přicházejí do přímého kontaktu s lidskou činností a technikou v jejich rozmanitých podobách a širších souvislostech. Praktická činnost je ve zvýšené míře zastoupena i ve výuce jiných předmětů a umožňuje žákům získat nejen zručnost, ale díky vlastnímu úsilí i představu o ceně lidské práce a úctu k produktům pracovní činnosti. Žáci se seznamují s pracovními činnostmi tak, jak vznikaly v průběhu vývoje společnosti, získávají úctu k úsilí a umu předcházejících generací. Mají pocit sounáležitosti s předcházejícími i budoucími generacemi a učí se porozumět procesům probíhajícím ve světě, v přírodě a společnosti. Stejně jako v ostatních předmětech jsou dané pracovní činnosti cíleným pedagogickým záměrem, který důsledně sleduje zdravý vývoj žáka a napomáhá jeho dalšímu osobnostnímu rozvoji.

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru Člověk a svět práce je na prvním stupni rozdělen na čtyři tematické okruhy:

- Práce s drobným materiálem
- Konstrukční činnosti
- Pěstitelské práce
- Příprava pokrmů.

Na druhém stupni jsou realizovány tematické okruhy:

- Práce s technickými materiály
- Design a konstruování
- Svět práce

K jednotlivým ročníkům

V 1. ročníku je úkolem učitele převést žáka od hry k práci. Při pracovních činnostech je rozvíjena vědomá činnost a zručnost obou končetin.

Ve 2. ročníku se dále rozvíjí nezávislost obou rukou.

Ve 3. ročníku začíná žák oblékat sám sebe, pracuje na předmětech větších rozměrů

Ve 4. ročníku je zařazena křížková výšivka, jako pomoc vývoji v tomto věkovém stupni. Prostřednictvím smysluplné práce získává jistotu a vnitřní pevnost. Probouzí se porozumění pro funkci výrobku a z toho plynoucí smysluplné tvarování výrobku.

V 5. ročníku bývá zavedena technika pletení dokola s pěti jehlicemi, jako odpověď na nově vzniklou potřebu harmonie, kterou žák v tomto věku v sobě pociťuje. Ruce a nohy se oblékají, v řemeslných činnostech se učí tvarovat konvexní formy.

Do 6. ročníku zařazujeme jako pomoc vývoji dítěte v době „předpuberty“ šití panenek nebo zvířat z látky (filcu). Podstatným je přitom proces převrácení, vycpání a zformování těla. V řemeslných činnostech se vytvářejí konvexní i konkávní formy, rovné i oblé. Pracuje se zevně v tangenciálním řezu, probíhajícím k letokruhům ve směru tangenty. Žáci pracují se dřevem.

V 7. ročníku, na cestě k tělesné zralosti ve vzrůstu a tíze, se pozornost žáka obrací na nohy. Ve vyučování se práce orientuje na navržení a ušití obuvi. Žáci pracují se dřevem.

V 8. a 9. ročníku se přechází k práci s kovem.

Pracovní výchova poskytuje mnoho příležitostí pro využití a prohlubování témat epochového vyučování:

- Český jazyk a literatura – čtení pracovních návodů, sloh – postup práce.
- Matematika – měření, vážení, objemy, využití početních operací při platebním styku.
- Dějepis – výrobky různých kultur.
- Přírodopis – modelování a vytváření různých zvířat a rostlin, práce s přírodními materiály.
- Fyzika – využití fyzikálních zákonů při práci s materiály, pomůckami a nářadím.
- Chemie – složení a vzájemné reakce látek, výživa, práce s chemickými látkami při farmářských a domácích pracích atd.

Časové vymezení předmětu

Časová dotace předmětu, včetně využití disponibilních hodin a zařazení v epochách podrobně v příloze č. 1.

Vzdělávací strategie a rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení

- Žáci jsou vedeni k samostatnému zacházení s pracovními materiály a k hledání vlastních učebních strategií.
- Žáci se učí využívat osvojené poznatky a dovednosti z jiných předmětů (např. matematiky, fyziky, kreslení forem atd.) při praktických činnostech.
- Žáci jsou vedeni k samostatnému pozorování a experimentování.
- Žáci jsou vedeni k autentickému a objektivnímu poznávání okolního světa, k potřebné sebedůvěře, k pozitivnímu postoji a hodnotám ve vztahu k práci, technice a životnímu prostředí.
- Vede k poznání, že technika jako významná součást lidské kultury je vždy úzce spojená s pracovní činností člověka.

Kompetence k řešení problémů

- Žáci jsou vedeni k samostatnému řešení problémů na základě získaných zkušeností a poznatků.
- Žáci se učí ověřovat správnost řešení problémů a aplikovat tyto postupy v praktických situacích.
- Žáci se učí plánovat si svoji práci a překonávat překážky.

Kompetence komunikativní

- Žáci jsou vedeni k hodnocení vlastní práce i práce svých vrstevníků.
- Žáci se učí vyjadřovat a formulovat své myšlenky, postoje a pocity.
- Žáci se učí pracovat s technickou dokumentací (orientace v pracovních postupech).
- Žáci se učí spolupracovat s druhými.
- Žáci jsou vedeni k zážitku pracovních aktivit jako příležitosti k seberealizaci.

- Žáci se učí využívat odborné pojmy z okruhu prováděných prací.

Kompetence sociální a personální

- Žáci se učí pracovat formou skupinové práce se zaměřením na způsoby komunikace ve skupině. Je jim přitom poskytován prostor pro reflexi a sebereflexi projevů chování a jednání.
- Žáci se při pracovních činnostech učí rozvíjet schopnost ovládat své chování.
- Žáci jsou vedeni k vzájemné pomoci, ohleduplnosti, úctě a upevňování dobrých mezilidských vztahů.
- Prostřednictvím smysluplné práce získávají žáci pocit sebejistoty, sebeúcty a pozitivních představ o sobě i o světě.

Kompetence občanské

- Žáci jsou vedeni k vzájemnému soužití na základě rovných práv a povinností.
- Žáci jsou vedeni k rozvíjení dovednosti pohotově reagovat v nenadálých krizových situacích (poskytnutí účinné pomoci).
- Žáci jsou vedeni k ochraně zdraví svého i svých spolupracovníků.
- Žáci se učí přijímat nové role v pracovních skupinách a podílet se na kvalitě společné práce.
- Žáci jsou vedeni k orientaci v různých oborech lidské činnosti, formách duševní a fyzické práce.

Kompetence pracovní

- Žáci jsou vedeni k pozitivnímu vztahu k práci a k odpovědnosti za kvalitu svých i společných výsledků práce.
- Vede k osvojení základních pracovních dovedností a návyků z různých pracovních oblastí.
- Žáci se učí organizovat a plánovat si svoji práci.
- Žáci jsou vedeni k používání vhodných pracovních nástrojů, nářadí a pomůcek při práci i v běžném životě.
- Žáci jsou vedeni k osvojení potřebných poznatků a dovedností významných pro volbu vlastního profesního zaměření a pro další životní a profesní orientaci.
- Žáci se učí bezpečnému chování na pracovišti, dodržování pravidel a respektování daných pracovních podmínek.
- Žáci jsou vedeni ke zhodnocení výsledků své pracovní činnosti z hlediska kvality, funkčnosti i z hlediska tradičních kulturních a estetických hodnot.
- Žáci jsou vedeni k vytrvalosti a soustavnosti při plnění zadaných úkolů.
- Žáci jsou vedeni k uplatňování tvořivosti a vlastních nápadů při pracovní činnosti.

Kompetence digitální

- seznamujeme žáky s využíváním videonávodů při tvorbě vlastních výrobků
- podporujeme žáky při vytvoření videonávodu vlastního výrobku nebo pokrmu
- vedeme žáky k tomu, aby vyhledávali pracovní postupy a návody (příprava pokrmů, péče o rostliny, práce s drobným materiálem, konstrukční činnosti) v doporučených online zdrojích
- motivujeme žáky k zaznamenávání výsledků pozorování přírody a pěstitelských pokusů s využitím digitálních technologií

1. – 5. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata;
PRÁCE S DROBNÝM MATERIÁLEM ČSP-3-1-01 vytváří jednoduchými postupy různé předměty z tradičních i netradičních materiálů ČSP-3-1-02 pracuje podle slovního návodu a předlohy ČSP-5-1-01 vytváří přiměřenými pracovními operacemi a postupy na základě své představivosti různé výrobky z daného materiálu ČSP-5-1-02 využívá při tvořivých činnostech s různým materiálem prvky lidových tradic ČSP-5-1-03 volí vhodné pracovní pomůcky, nástroje a náčiní vzhledem k použitému materiálu ČSP-5-1-04 udržuje pořádek na pracovním místě a dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při úrazu	Vystřihuje různé tvary z papíru Rozlišuje ovčí rouno a přízi Osvojí si háčkování Osvojí si pletení s jehlicemi Osvojí si dovednost modelovat – tvarovat Vyšívá jednoduché vzory Seznamuje se se správným tříděním odpadů	- výrobky z papíru a přírodnin (ovčí rouno, příze, vosk apod.) - pletení hladce, obrace, okrajová oka, přidávání a ubírání ok - jednoduché pletené výrobky, návrhy - základní techniky háčkování - jednoduché háčkované výrobky podle vlastního návrhu - pletení s pěti jehlicemi: ponožky nebo rukavice - základní techniky tkaní, např. na rámu, s karetkami, na hřebenovém stávku - jednoduchý tkaný výrobek - jednoduché techniky ručního šití a vyšívání a jednoduchý výrobek - seznámení se s tradičními řemesly, tradičními zemědělskými a stavebními postupy - praktické vyzkoušení některých řemesel	OSV ENV2, ENV4 ČAS M KF
KONSTRUKČNÍ ČINNOSTI ČSP-3-2-01 zvládá elementární dovednosti a činnosti při práci se stavebnicemi ČSP-5-2-01 provádí při práci se stavebnicemi jednoduchou montáž a demontáž ČSP-5-2-02 pracuje podle slovního návodu, předlohy, jednoduchého náčrtu ČSP-5-2-03 dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu	Zvládá elementární dovednosti při stavbě modelu obydlí dle vlastního návrhu	- stavba modelu obydlí podle vlastního návrhu - praktické vyzkoušení stavebních postupů - první pomoc při úrazu, bezpečnost práce	OSV ČAS, M – prostorová představivost
PĚSTITELSKÉ PRÁCE ČSP-3-3-01 provádí pozorování přírody, zaznamená a zhodnotí výsledky pozorování	Pozoruje růst vybraných rostlin Pečuje o pokojové rostliny	- zalévání a pěstování pokojových květin - obdělávání pole, sklizeň a pečení chleba - zpracování obilí	OSV ENV1, ENV2, ENV3, ENV4 ČAS

ČSP-3-3-02 pečuje o nenáročné rostliny ČSP-5-3-01 provádí jednoduché pěstitelské činnosti, samostatně vede pěstitelské pokusy a pozorování ČSP-5-3-02 ošetřuje a pěstuje podle daných zásad pokojové i jiné rostliny ČSP-5-3-03 volí podle druhu pěstitelských činností správné pomůcky, nástroje a náčiní ČSP-5-3-04 dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při úraz		- seznámení se základními zemědělskými plodinami a jejich vegetačním cyklem - elementární pokusy s klíčením semen (pozorování, samostatné vedení) - základní podmínky pro pěstování rostlin, půda a její zpracování, výživa rostlin, osivo - pěstování rostlin ze semen v místnosti, na zahradě - rostliny jedovaté, rostliny jako drogy, alergie	M – měření a vážení
PŘÍPRAVA POKRMŮ ČSP-3-4-01 připraví tabuli pro jednoduché stolování ČSP-3-4-02 chová se vhodně při stolování ČSP-5-4-01 orientuje se v základním vybavení kuchyně ČSP-5-4-02 připraví samostatně jednoduchý pokrm ČSP-5-4-03 dodržuje pravidla správného stolování a společenského chování ČSP-5-4-04 udržuje pořádek a čistotu pracovních ploch, dodržuje základy hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc i při úrazu v kuchyni	Připraví jídelní stůl pro společné jídlo	- seznámení se se základy stolování - příprava jednoduchých pokrmů - první pomoc při úrazu v kuchyni - výběr, nákup a skladování potravin - pravidla a chování při stolování ve třídě - základní vybavení kuchyně potřebné pro přípravu jednoduchého pokrmu	Projekty – měsíční a roční slavnosti

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření – 1. období:

PRÁCE S DROBNÝM MATERIÁLEM

ČSP-3-1-01p zvládá základní manuální dovednosti při práci s jednoduchými materiály a pomůckami; vytváří jednoduchými postupy různé předměty z tradičních i netradičních materiálů

ČSP-3-1-02 pracuje podle slovního návodu a předlohy

KONSTRUKČNÍ ČINNOSTI

ČSP-3-2-01 zvládá elementární dovednosti a činnosti při práci se stavebnicemi

PĚSTITELSKÉ PRÁCE

ČSP-3-3-01p provádí pozorování přírody v jednotlivých ročních obdobích a popíše jeho výsledky

ČSP-3-3-02 pečuje o nenáročné rostliny

PŘÍPRAVA POKRMŮ

ČSP-3-4-01p upraví stůl pro jednoduché stolování

ČSP-3-4-02 chová se vhodně při stolování

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření – 2. období:

PRÁCE S DROBNÝM MATERIÁLEM

ČSP-5-1-01p vytváří přiměřenými pracovními postupy různé výrobky z daného materiálu

ČSP-5-1-02p využívá při tvořivých činnostech s různým materiálem vlastní fantazii

ČSP-5-1-03 volí vhodné pracovní pomůcky, nástroje a náčiní vzhledem k použitému materiálu

ČSP-5-1-04p udržuje pořádek na pracovním místě a dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při drobném poranění

KONSTRUKČNÍ ČINNOSTI

ČSP-5-2-01 provádí při práci se stavebnicemi jednoduchou montáž a demontáž

ČSP-5-2-02 pracuje podle slovního návodu, předlohy, jednoduchého náčrtu

ČSP-5-2-03p udržuje pořádek na svém pracovním místě, dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při drobném úrazu - užívá jednoduché pracovní nástroje a pomůcky

PĚSTITELSKÉ PRÁCE

ČSP-5-3-01p dodržuje základní podmínky a užívá postupy pro pěstování vybraných rostlin

ČSP-5-3-02p ošetřuje a pěstuje podle daných zásad pokojové i jiné rostliny a provádí pěstitelská pozorování

ČSP-5-3-03 volí podle druhu pěstitelských činností správné pomůcky, nástroje a náčiní

ČSP-5-3-04p dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při úrazu na zahradě

PŘÍPRAVA POKRMŮ

ČSP-5-4-01p uvede základní vybavení kuchyně

ČSP-5-4-02 připraví samostatně jednoduchý pokrm

ČSP-5-4-03p dodržuje pravidla správného stolování a společenského chování při stolování

ČSP-5-4-04 udržuje pořádek a čistotu pracovních ploch, dodržuje základy hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc i při úrazu v kuchyni - uplatňuje zásady správné výživy

6. a 7. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata;
PRÁCE S TECHNICKÝMI MATERIÁLY ČSP-9-1-01 provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň ČSP-9-1-02 řeší jednoduché technické úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí ČSP-9-1-03 organizuje a plánuje svoji pracovní činnost ČSP-9-1-04 užívá technickou dokumentaci, připraví si vlastní jednoduchý náčrt výrobku ČSP-9-1-05 dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím; poskytne první pomoc při úrazu	Provádí jednoduché práce se dřevem	- organizace práce - práce podle pracovního návrhu - práce u dílenského stolu-možnosti upnutí výrobku, bezpečnost, hygiena a pořádek na pracovišti - vlastnosti dřeva jako pracovního materiálu - druhy dřeva - práce s pomůckami, nářadím a nástroji pro ruční opracování dřeva - jednoduché pracovní postupy a operace - řezání, vyřezávání, měření, broušení - tvorba uměleckých a praktických výrobků ze dřeva - jednoduchý výrobek ze dřeva	OSV1-11 ENV4 F – vlastnosti materiálů M – geometrické náčrty, představivost, měření VV – náčrty výrobků ČJ – popis postupu
DESIGN A KONSTRUOVÁNÍ ČSP-9-2-01 sestaví podle návodu, náčrtu, plánu, jednoduchého programu daný model ČSP-9-2-02 navrhne a sestaví jednoduché konstrukční prvky a ověří a porovná jejich funkčnost, nosnost, stabilitu aj. ČSP-9-2-03 provádí montáž, demontáž a údržbu jednoduchých předmětů a zařízení ČSP-9-2-04 dodržuje zásady bezpečnosti a hygieny práce a bezpečnostní předpisy; poskytne první pomoc při úrazu	Provádí jednoduché práce s látkou, vlnou Volí vhodný materiál (tkaniny, filce, nitě, bavlnky, jehly...) potřebný k šití hračky Připraví návrh, stříh	-stavebnice - návod, předloha, náčrt, plán, schéma, jednoduchý program - organizace práce - práce podle pracovního nákresu - šití „hračky“ (forma zvířete či člověka) - práce se stříhem - vycpávání - zásady bezpečnosti a ochrany při práci s jehlou, nůžkami – první pomoc	OSV1-11 ENV4 F – vlastnosti materiálů M – geometrické náčrty, představivost, měření VV – náčrty výrobků ČJ – popis postupu

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

PRÁCE S TECHNICKÝMI MATERIÁLY

ČSP-9-1-01p získá základní vědomosti o materiálech, nástrojích a pracovních postupech; provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň

ČSP-9-1-02 řeší jednoduché technické úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí

ČSP-9-1-03p organizuje svoji pracovní činnost

ČSP-9-1-04p pracuje s jednoduchou technickou dokumentací, orientuje se v pracovních postupech a návodech

ČSP-9-1-05 dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím; poskytne první pomoc při úrazu - rozlišuje různé druhy materiálů a zná jejich vlastnosti - zvolí vhodný pracovní postup v souladu s druhem zpracovávaného materiálu - správně vybere a používá vhodné pracovní nástroje a pomůcky - dovede pracovní postupy k finálnímu výrobku - dodržuje technologickou kázeň, zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytuje první pomoc při drobném úrazu

DESIGN A KONSTRUOVÁNÍ

ČSP-9-2-01p sestaví podle návodu, náčrtu, plánu daný model

ČSP-9-2-03p ovládá montáž a demontáž jednoduchého zařízení, provádí údržbu jednoduchých předmětů a zařízení

ČSP-9-2-04 dodržuje zásady bezpečnosti a hygieny práce a bezpečnostní předpisy; poskytne první pomoc při úrazu

8. a 9. ročník

Očekávané výstupy RVP	ŠVP výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata;
PRÁCE S TECHNICKÝMI MATERIÁLY ČSP-9-1-01 provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň ČSP-9-1-02 řeší jednoduché technické úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí ČSP-9-1-03 organizuje a plánuje svoji pracovní činnost ČSP-9-1-04 užívá technickou dokumentaci, připraví si vlastní jednoduchý náčrt výrobku ČSP-9-1-05 dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím; poskytne první pomoc při úrazu	Provádí jednoduché práce s kovem	- organizace práce - práce podle pracovního návrhu - práce u dílenského stolu-možnosti upnutí výrobku, bezpečnost, hygiena a pořádek na pracovišti - vlastnosti kovu jako pracovního materiálu - druhy kovů - práce s pomůckami, nářadím a nástroji pro ruční opracování kovu - jednoduché pracovní postupy a operace - řezání, vyřezávání, měření, broušení - tvorba uměleckých a praktických výrobků z kovu - práce s kovotepeckými nástroji - jednoduchý výrobek z kovu (za studena)	OSV1-11 ENV4 F – vlastnosti materiálů M – geometrické náčrty, představivost, měření VV – náčrty výrobků ČJ – popis postupu
SVĚT PRÁCE ČSP-9-8-01 orientuje se v pracovních činnostech vybraných profesí ČSP-9-8-02 posoudí své možnosti při rozhodování o volbě vhodného povolání a profesní přípravy ČSP-9-8-03 využije profesní informace a poradenské služby pro výběr vhodného vzdělávání ČSP-9-8-04 prokáže v modelových situacích schopnost prezentace své osoby při vstupu na trh práce	Seznámí se a charakterizuje vybrané profese, dle možností školy a okolí Představí před posluchači svoji ročníkovou práci a zodpoví dotazy	- trh práce - možnosti vzdělávání - volba profesní orientace - zaměstnání a podnikání - ročníková práce	OSV1, OSV2, OSV3, OSV6 DEM2, ENV1, MED7

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

PRÁCE S TECHNICKÝMI MATERIÁLY:

ČSP-9-1-01p získá základní vědomosti o materiálech, nástrojích a pracovních postupech; provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň

ČSP-9-1-02 řeší jednoduché technické úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí

ČSP-9-1-03p organizuje svoji pracovní činnost

ČSP-9-1-04p pracuje s jednoduchou technickou dokumentací, orientuje se v pracovních postupech a návodech

ČSP-9-1-05 dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím; poskytne první pomoc při úrazu - rozlišuje různé druhy materiálů a zná jejich vlastnosti - zvolí vhodný pracovní postup v souladu s druhem zpracovávaného materiálu - správně vybere a používá vhodné pracovní nástroje a pomůcky - dovede pracovní postupy k finálnímu výrobku - dodržuje technologickou kázeň, zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytuje první pomoc při drobném úrazu

SVĚT PRÁCE:

ČSP-9-8-01p orientuje se v pracovních činnostech vybraných profesí, v učebních oborech a středních školách

ČSP-9-8-02p posoudí své možnosti v oblasti profesní, případně pracovní orientace přihlédnutím k potřebám běžného života

ČSP-9-8-03p využije profesní informace a poradenské služby pro výběr vhodného dalšího vzdělávání

ČSP-9-8-04p prokáže v modelových situacích prezentaci své osoby při ucházení se o zaměstnání - byl seznámen s právy a povinnostmi zaměstnanců a zaměstnavatelů - byl seznámen s možnostmi využití poradenské pomoci v případě neúspěšného hledání zaměstnání

6. HODNOCENÍ ŽÁKŮ

6.1 ZÁSADY HODNOCENÍ PRŮBĚHU A VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ A VÝCHOVY

Hodnocení žáků ve všech ročnících a ve všech předmětech má formu slovního hodnocení.

Škola převede slovní hodnocení do klasifikace v těchto případech:

- přestup žáka na jinou školu, která hodnotí odlišným způsobem, na základě žádosti této školy nebo zákonného zástupce žáka,
- pro potřeby přijímacího řízení ke střednímu vzdělávání před ukončením základního vzdělávání (víceletá gymnázia),
- od 8. ročníku ve formě doprovodného známkového hodnocení pro potřeby přijímacího řízení ke střednímu vzdělávání.

6.1.1 OBECNÉ RYSY HODNOCENÍ

Hodnocení žáka učitelem:

- je založeno na vědomí provázanosti výchovy a vzdělávání,
- vychází z pozorování a poznávání dítěte,
- důsledně uplatňuje individuální a osobnostní přístup,
- odráží vývojové zákonitosti jednotlivých věkových stupňů a respektuje přirozený rozvoj schopnosti sebehodnocení,
- klade důraz na funkci výchovnou, informační, motivační, sociální,
- vyhýbá se funkci selektivní (srovnávání žáků mezi sebou).

6.1.2 PŘEDMĚT A KRITÉRIA HODNOCENÍ

Učitel sleduje celkový vývoj osobnosti žáka, utváření jeho charakteru, mravní, hodnotovou i společensko občanskou vyzrálост, jakož i rozvoj obecných vlastností a poznávacích sil žákovy osobnosti. Obsah vzdělávání, osvojování poznatků, znalost faktů a s nimi spojených dílčích dovedností a návyků je chápána jako prostředek rozvoje osobnosti.

Do hodnocení se promítá píle, aktivita žáka a jeho zodpovědný přístup ke vzdělávání, zohledňují se i souvislosti, které mohou ovlivnit jeho výkon. Jeho součástí mohou být i perspektivy pro další rozvoj žáka, zdůvodnění hodnocení a doporučení, jak předcházet případným neúspěchům a jak je překonávat.

Hodnocení se zaměřuje na celkový rozvoj žáka v těchto oblastech:

- oblast myšlenkově poznávací,
- oblast citově prožitková,
- oblast činnostně volní.

Hodnocení je formulováno tak, aby byla zřejmá úroveň vzdělání žáka, které dosáhl zejména ve vztahu k očekávaným výstupům a klíčovým kompetencím jednotlivých předmětů.

6.2 KRITÉRIA HODNOCENÍ OD 1. DO 7. ROČNÍKU

Na prvním stupni základní školy má hodnocení ráz především pedagogicko-diagnostický, nejsou tedy pro něj stanovena konkrétní kritéria. Takové hodnocení je primárně adresováno zákonným zástupcům žáka; je však psáno v jazyce přiměřeném věku žáka a ve 2. osobě jednotného čísla (žáka oslovujeme úředním tvarem jeho jména).

Pro případ převodu slovního hodnocení na klasifikaci postupuje učitel v souladu s kritérii pro převod slovního hodnocení na klasifikaci, která jsou součástí školního řádu. Znamky navrhuje učitelé jednotlivých předmětů na základě svých podkladů pro slovní hodnocení a v souladu s nimi. Převod slovního hodnocení na klasifikaci projednává a schvaluje kolegium učitelů na návrh třídního učitele.

6.3 KRITÉRIA HODNOCENÍ V 8. A 9. ROČNÍKU

Od 8. ročníku základní školy je hodnocení adresováno primárně žákovi. Vedle slovního hodnocení je zavedeno doprovodné známkové hodnocení - jeho východiskem jsou předem daná kritéria pro převod slovního hodnocení na klasifikaci. Toto hodnocení má především motivační charakter, je využíváno v rámci pohovorů s žáky a jejich zákonnými zástupci a slouží jako zpětná vazba žákovy práce, jako podklad pro jednání s výchovným poradcem v rámci kariérového poradenství, i pro potřeby přijímacího řízení na střední školy. S kritérii hodnocení jsou žáci i jejich zákonní zástupci seznamováni na začátku každého školního roku. Doprovodné známkové hodnocení určuje učitel daného předmětu na základě pohovoru s žákem, před pololetní klasifikací i za účasti jeho zákonného zástupce.

6.4 ZÁSADY PRO POUŽÍVÁNÍ SLOVNÍHO HODNOCENÍ

- Slovní hodnocení učitelů v jednotlivých předmětech se soustřeďuje zejména na vývoj a dosažený stav žákových dovedností, míru jeho motivace k učení, píle během vyučování i v domácí přípravě, přičemž je rozhodující zhodnocení žákových možností.
- V případě, že na jeden předmět vyučuje žáka více učitelů, píše hodnocení jeden z učitelů po vzájemné dohodě.
- Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami a žáci mimořádně nadaní jsou hodnoceni v souladu s individuálním vzdělávacím programem.
- Hodnocení z chování navrhuje třídní učitel po projednání s učiteli, kteří ve třídě vyučují.
- Nedostatky v chování žáků se projednávají v kolegiu učitelů. Přijaté výchovné opatření a jeho zdůvodnění je součástí zápisu.
- V průběhu školního roku jsou rodiče žáka nejméně dvakrát za pololetí informováni třídním učitelem a učiteli jednotlivých předmětů o prospěchu žáka. A to od 2. ročníku (vždy po ukončení epochy) a 1x za čtvrtletí z výuky jazyků prostřednictvím webového školního informačního systému Škola Online.
- V případě mimořádného zhoršení prospěchu nebo chování žáka informuje učitel bezprostředně rodiče žáka (zprávou přes školní informační systém Škola Online) a v případě potřeby iniciuje schůzku, ze které je pořízen zápis (zakládá se do dokumentace žáka). Tyto případy se projednávají v kolegiu.

6.5 HODNOCENÍ CHOVÁNÍ

Chování žáka se hodnotí těmito výchovnými opatřeními

- pochvalami
- opatřeními k posílení kázně (postihy)

Udělení pochvaly nebo postihu se zaznamená do dokumentace žáka. Na vysvědčení se zaznamená udělení pochvaly či jiného ocenění za pololetí, v němž bylo uděleno. Ředitel školy nebo třídní učitel bez zbytečného odkladu a prokazatelným způsobem oznámí žákovi a jeho rodičům udělení pochvaly nebo postihu a zároveň důvody jejich udělení.

6.5.1 Pochvaly

Pochvala třídního učitele:

Třídní učitel může na základě vlastního rozhodnutí nebo na základě podnětu ostatních vyučujících se souhlasem kolegia školy udělit žákovi pochvalu nebo jiné ocenění za výrazný projev školní iniciativy nebo za déletrvající úspěšnou školní práci.

Pochvala kolegia učitelů:

Ředitel školy může po projednání s kolegiem školy udělit pochvalu nebo jiné ocenění za mimořádný projev lidskosti, občanské nebo školní iniciativy, záslužný nebo statečný čin nebo za dlouhodobou úspěšnou školní práci.

6.5.2 Opatření k posílení kázně

Kolegium učitelů považuje dále uvedené postihy žáků za krajní výchovné řešení, které má však vždy sloužit k tomu, aby si žák plně uvědomil, kde překročil hranice, které v lidském společenství školy existují. Od žáka očekává škola, že uvědoměle dodržuje pravidla chování a ustanovení školního řádu či že se dopouští jen ojediněle závažnějších přestupků, je však přístupný výchovnému působení a snaží se své chyby napravit. Při udělování výchovných opatření jsou přestupky žáka posuzovány individuálně, je brán ohled na dosavadní chování žáka, na mimořádné okolnosti. Pokud bylo již žákovi uděleno konkrétní výchovné opatření, pak se při dalším přestupku toto výchovné opatření započítává. Konkrétní výchovná opatření mají platnost vždy na jedno pololetí daného školního roku.

Při porušení povinností stanovených tímto školním řádem lze podle závažnosti tohoto porušení žákovi uložit:

- napomenutí třídního učitele,
- důtku třídního učitele,
- ředitelskou důtku,
- snížené hodnocení chování o 1 stupeň,
- snížené hodnocení chování o 2 stupně.

Napomenutí třídního učitele

Uděluje třídní učitel za vážnější porušení školního řádu žákem, zejména pak za:

- soustavné nedbalé plnění školních povinností,
- neodůvodněné pozdní příchody do školy.

Vhodnou formu napomenutí volí třídní učitel. O udělení napomenutí informuje třídní učitel písemně rodiče žáka.

Důtka třídního učitele

Uděljuje ji třídní učitel za hrubé porušení školního řádu žákem, zejména pak za:

- hrubé chování vůči vyučujícím, personálu školy či jiným dospělým osobám v prostorách školy i mimo ni
- nebezpečné chování vůči spolužákům i jiným osobám.

Třídní učitel neprodleně oznámí řediteli školy udělení důtky třídního učitele. Třídní důtka se uděljuje na formuláři zavedeném ve škole, musí obsahovat jasné zdůvodnění a musí být podepsána rodiči žáka, třídním učitelem a ředitelem školy. Originál třídní důtky se zakládá k dokumentaci žáka. Zápis o udělení třídní důtky se musí objevit na vysvědčení žáka za příslušné pololetí.

Ředitelská důtka

Uděljuje ji ředitel školy, na návrh kolegia školy, a to zejména za opakované nebo dále stupňované porušení školního řádu žákem, kterému už byla v tomtéž školním roce udělena třídní důtka. Za jednání, které je výjimečné svou nebezpečností apod., je možné ji navrhnout i bez předchozího udělení třídní důtky. Důtku ředitele školy lze žákovi uložit pouze po projednání v pedagogické konferenci. Ředitelská důtka se uděljuje na formuláři zavedeném ve škole, musí obsahovat jasné zdůvodnění a musí být podepsána rodiči žáka, třídním učitelem a ředitelem školy. Originál ředitelské důtky se zakládá k dokumentaci žáka.

Snížené hodnocení z chování

Uděljuje jej ředitel školy na návrh kolegia školy, a to zejména za opakované nebo dále stupňované porušení školního řádu žákem, kterému už byla v tomtéž školním roce udělena ředitelská důtka.

Ke **snížení hodnocení chování o 1 stupeň** může dojít v případě, že je chování žáka v hrubém rozporu s pravidly chování a s ustanoveními školního řádu. Žák se dopustí závažného přestupku proti pravidlům slušného chování nebo školního řádu nebo se opakovaně dopustí méně závažných přestupků. Zpravidla se, i přes důtku třídního učitele školy, dopouští dalších přestupků, narušuje výchovně vzdělávací činnost školy, případně ohrožuje bezpečnost a zdraví svoje nebo jiných osob.

Ke **snížení hodnocení chování o 2 stupně** může dojít v případě, že chování žáka ve škole je v příkrém rozporu s pravidly slušného chování. Dopustí se takových závažných přestupků proti školnímu řádu nebo provinění, že je jimi vážně ohrožena výchova nebo bezpečnost a zdraví jiných osob. Záměrně narušuje hrubým způsobem výchovně vzdělávací činnost školy, zpravidla se přes důtku ředitele školy dopouští dalších přestupků. Za jednání, které je výjimečné svou nebezpečností apod., je možné navrhnout snížené hodnocení z chování i bez předchozího udělení třídní či ředitelské důtky.

Snížené hodnocení z chování se zapisuje na formulář zavedený ve škole, musí obsahovat jasné zdůvodnění a musí být podepsán rodiči žáka, třídním učitelem a ředitelem školy. Originál sníženého hodnocení z chování se přikládá k vysvědčení žáka za příslušné pololetí, kopie se zakládá k dokumentaci žáka.

6.6 ZÁSADY A PRAVIDLA PRO SEBEHODNOCENÍ ŽÁKŮ

V průběhu školní docházky žák postupně za pomoci učitelů rozvíjí schopnost hodnocení svých dovedností a dalších výsledků školní práce. **Škola považuje schopnost sebehodnocení žáka za důležitý cíl svého výchovného a vzdělávacího působení.** Prvky sebehodnocení jsou součástí hodnocení ve všech vyučovacích předmětech. Žáci jsou vedeni k tomu, aby si uvědomili, že v cestě k získání dovedností je přirozené chybovat. Poznávají, že chyba může být také důležitým prostředkem učení. Cílem je schopnost poznat, co se již daří, na čem je třeba stále ještě pracovat a jakou cestou se dát.

6.7 ZÁSADY PRO VYTVOŘENÍ POMOCNÉHO ZNÁMKOVÉHO HODNOCENÍ

6.7.1 Převedení na klasifikaci ve vyučovacích předmětech s převahou teoretického zaměření

Převahu teoretického zaměření mají jazykové, společenskovední, přírodovědné předměty a matematika. Jedná se o předměty Český jazyk a literatura, Člověk a svět, Člověk a společnost, nauky o přírodě, Anglický a Německý jazyk, Matematika, Informatika.

Při klasifikaci výsledků ve vyučovacích předmětech s převahou teoretického zaměření se v souladu s požadavky učebních osnov hodnotí:

- ucelenost, přesnost a trvalost osvojení požadovaných poznatků, faktů, pojmů, definic, zákonitostí a vztahů, kvalita a rozsah získaných dovedností vykonávat požadované intelektuální a motorické činnosti,
- schopnost uplatňovat osvojené poznatky a dovednosti při řešení teoretických a praktických úkolů, při výkladu a hodnocení společenských a přírodních jevů a zákonitostí,
- kvalita myšlení, především jeho logika, samostatnost a tvořivost,
- aktivita v přístupu k činnostem, zájem o ně a vztah k nim,
- přesnost, výstižnost a odborná i jazyková správnost ústního a písemného projevu,
- kvalita výsledků činností,
- osvojení účinných metod samostatného studia.

Výchovně vzdělávací výsledky se klasifikují podle těchto kritérií:

Stupeň 1 (výborný)

Žák ovládá požadované poznatky, fakta, pojmy, definice a zákonitosti uceleně, přesně a úplně a chápe vztahy mezi nimi. Pohotově vykonává požadované intelektuální a motorické činnosti. Samostatně a tvořivě uplatňuje osvojené poznatky a dovednosti při řešení teoretických a praktických úkolů, při výkladu a hodnocení jevů a zákonitostí. Myslí logicky správně, zřetelně se u něho projevuje samostatnost a tvořivost. Jeho ústní a písemný projev je správný, přesný a výstižný. Grafický projev je přesný a estetický. Výsledky jeho činnosti jsou kvalitní, pouze s menšími nedostatky. Je schopen samostatně studovat vhodné texty.

Stupeň 2 (chvalitebný)

Žák ovládá požadované poznatky, fakta, pojmy, definice a zákonitosti v podstatě uceleně, přesně a úplně. Pohotově vykonává požadované intelektuální a motorické činnosti. Samostatně a produktivně nebo podle menších podnětů učitele uplatňuje osvojené poznatky a dovednosti při řešení teoretických a praktických úkolů, při výkladu a hodnocení jevů a zákonitostí. Myslí správně, v jeho myšlení se projevuje logika a tvořivost. Ústní a písemný projev

mívá menší nedostatky ve správnosti, přesnosti a výstižnosti. Kvalita výsledků činnosti je zpravidla bez podstatných nedostatků. Grafický projev je estetický, bez větších nepřesností. Je schopen samostatně nebo s menší pomocí studovat vhodné texty.

Stupeň 3 (dobrý)

Žák má v ucelenosti, přesnosti a úplnosti osvojení si požadovaných poznatků, faktů, pojmů, definic a zákonitostí nepodstatné mezery. Při vykonávání požadovaných intelektuálních a motorických činností projevuje nedostatky. Podstatnější nepřesnosti a chyby dovede za pomoci učitele korigovat. V uplatňování osvojených poznatků a dovedností při řešení teoretických a praktických úkolů se dopouští chyb. Uplatňuje poznatky a provádí hodnocení jevů a zákonitostí podle podnětů učitele. Jeho myšlení je vcelku správné, ale málo tvořivé, v jeho logice se vyskytují chyby. V ústním a písemném projevu má nedostatky ve správnosti, přesnosti a výstižnosti. V kvalitě výsledků jeho činnosti se projevují častější nedostatky, grafický projev je méně estetický a má menší nedostatky. Je schopen samostatně studovat podle návodu učitele.

Stupeň 4 (dostatečný)

Žák má v ucelenosti, přesnosti a úplnosti osvojení si požadovaných poznatků závažné mezery. Při provádění požadovaných intelektuálních a motorických činností je málo pohotový a má větší nedostatky. V uplatňování osvojených poznatků a dovedností při řešení teoretických a praktických úkolů se vyskytují závažné chyby. Při využívání poznatků pro výklad a hodnocení jevů je nesamostatný. V logice myšlení se vyskytují závažné chyby, myšlení není

tvořivé. Jeho ústní a písemný projev má vážné nedostatky ve správnosti, přesnosti a výstižnosti. V kvalitě výsledků jeho činnosti a v grafickém projevu se projevují nedostatky, grafický projev je málo estetický. Závažné nedostatky a chyby dovede žák s pomocí učitele opravit. Při samostatném studiu má velké těžkosti.

Stupeň 5 (nedostatečný)

Žák si požadované poznatky neosvojil uceleně, přesně a úplně, má v nich závažné a značné mezery. Jeho dovednost vykonávat požadované intelektuální a motorické činnosti má velmi podstatné nedostatky. V uplatňování osvojených vědomostí a dovedností při řešení teoretických a praktických úkolů se vyskytují velmi závažné chyby. Při výkladu a hodnocení jevů a zákonitostí nedovede své vědomosti uplatnit ani s podněty učitele. Neprojevuje samostatnost v myšlení, vyskytují se u něho časté logické nedostatky. V ústním a písemném projevu má závažné nedostatky ve správnosti, přesnosti i výstižnosti. Kvalita výsledků jeho činnosti a grafický projev mají vážné nedostatky. Závažné nedostatky a chyby nedovede opravit ani s pomocí učitele. Nedovede samostatně studovat.

6.7.2 Převedení na klasifikaci ve vyučovacích předmětech s převahou praktického zaměření

Převahu praktické činnosti má předmět Pracovní vyučování. Případně se jedná o cvičné hodiny přírodovědných předmětů v laboratoři (Chemie, Fyzika).

Při klasifikaci v rámci výše zmíněných předmětů, tj. s převahou praktického zaměření se v souladu s požadavky učebních osnov hodnotí:

- vztah k práci, k pracovnímu kolektivu a k praktickým činnostem,
- osvojení praktických dovedností a návyků, zvládnutí účelných způsobů práce,
- využití získaných teoretických vědomostí v praktických činnostech,
- aktivita, samostatnost, tvořivost, iniciativa v praktických činnostech,

- kvalita výsledků činností,
- organizace vlastní práce a pracoviště, udržování pořádku na pracovišti,
- dodržování předpisů o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a péče o životní prostředí,
- hospodárné využívání surovin, materiálů, energie, překonávání překážek v práci,
- obsluha a údržba laboratorních zařízení a pomůcek, nástrojů, nářadí a měřidel.

Výchovně vzdělávací výsledky se klasifikují podle těchto kritérií:

Stupeň 1 (výborný)

Žák soustavně projevuje kladný vztah k práci, k pracovnímu kolektivu a k praktickým činnostem. Pohotově, samostatně a tvořivě využívá získané teoretické poznatky při praktické činnosti. Praktické činnosti vykonává pohotově, samostatně uplatňuje získané dovednosti a návyky. Bezpečně ovládá postupy a způsoby práce; dopouští se jen menších chyb, výsledky jeho práce jsou bez závažnějších nedostatků. Účelně si organizuje vlastní práci, udržuje pracoviště v pořádku. Uvědoměle dodržuje předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a aktivně se stará o životní prostředí. Hospodárně využívá suroviny, materiál, energii. Vzorně obsluhuje a udržuje laboratorní zařízení a pomůcky, nástroje, nářadí a měřidla. Aktivně překonává vyskytující se překážky.

Stupeň 2 (chvalitebný)

Žák projevuje kladný vztah k práci, k pracovnímu kolektivu a k praktickým činnostem. Samostatně, ale méně tvořivě a s menší jistotou využívá získané teoretické poznatky při praktické činnosti. Praktické činnosti vykonává samostatně, v postupech a způsobech práce se nevyskytují podstatné chyby. Výsledky jeho práce mají drobné nedostatky. Účelně si organizuje vlastní práci, pracoviště udržuje v pořádku. Uvědoměle udržuje předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a stará se o životní prostředí. Při hospodárném využívání surovin, materiálů a energie se dopouští malých chyb. Laboratorní zařízení a pomůcky, nástroje, nářadí a měřidla obsluhuje a udržuje s drobnými nedostatky. Překážky v práci překonává s občasnou pomocí učitele.

Stupeň 3 (dobrý)

Žák projevuje vztah k práci, k pracovnímu kolektivu a k praktickým činnostem s menšími výkyvy. Za pomoci učitele uplatňuje získané teoretické poznatky při praktické činnosti. V praktických činnostech se dopouští chyb a při postupech a způsobech práce potřebuje občasnou pomoc učitele. Výsledky práce mají nedostatky. Vlastní práci organizuje méně účelně, udržuje pracoviště v pořádku. Dodržuje předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a v malé míře přispívá k tvorbě a ochraně životního prostředí. Na podněty učitele je schopen hospodárně využívat suroviny, materiály a energii. K údržbě laboratorních zařízení, přístrojů, nářadí a měřidel musí být částečně podněcován. Překážky v práci překonává jen s častou pomocí učitele.

Stupeň 4 (dostatečný)

Žák pracuje bez zájmu a vztahu k práci, k pracovnímu kolektivu a k praktickým činnostem. Získané teoretické poznatky dovede využít při praktické činnosti jen za soustavné pomoci učitele. V praktických činnostech, dovednostech a návycích se dopouští větších chyb. Při volbě postupů a způsobů práce potřebuje soustavnou pomoc učitele. Ve výsledcích práce má závažné nedostatky. Práci dovede organizovat za soustavné pomoci učitele, méně dbá pořádek na pracovišti. Méně dbá na dodržování předpisů o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a o životní prostředí. Porušuje zásady hospodárnosti využívání surovin, materiálů a energie. V obsluze a údržbě laboratorních zařízení a pomůcek, přístrojů, nářadí a měřidel se dopouští závažných nedostatků. Překážky v práci překonává jen s pomocí učitele.

Stupeň 5 (nedostatečný)

Žák neprojevuje zájem o práci a vztah k ní, ani k pracovnímu kolektivu a k praktickým činnostem. Nedokáže ani s pomocí učitele uplatnit získané teoretické poznatky při praktické činnosti. V praktických činnostech, dovednostech a návycích má podstatné nedostatky. Nedokáže postupovat při práci ani s pomocí učitele. Výsledky jeho práce jsou nedokončené, neúplné, nepřesné, nedosahují předepsané ukazatele. Práci na pracovišti si nedokáže zorganizovat, nedbá na pořádek na pracovišti. Neovládá předpisy o ochraně zdraví při práci a nedbá na ochranu životního prostředí. Nevyužívá hospodárně surovin, materiálů a energie. V obsluze a údržbě laboratorních zařízení a pomůcek, přístrojů a nářadí, nástrojů a měřidel se dopouští závažných nedostatků.

6.7.3 Převedení na klasifikaci ve vyučovacích předmětech s převahou výchovného a uměleckého zaměření

Převahu výchovného a uměleckého zaměření mají předměty Výtvarná výchova, Hudební výchova, Tělesná výchova a Eurytmie. Žák zařazený do zvláštní Tělesné výchovy se při částečném uvolnění nebo úlevách doporučených lékařem hodnotí s přihlédnutím ke zdravotnímu stavu a dle jeho somatotypu.

Při klasifikaci v předmětech s převahou výchovného zaměření se v souladu s požadavky učebních osnov hodnotí:

- stupeň tvořivosti a samostatnosti projevu,
- osvojení potřebných vědomostí, zkušeností, činností a jejich tvořivá aplikace,
- poznání zákonitostí daných činností a jejich uplatňování ve vlastní činnosti,
- kvalita projevu,
- vztah žáka k činnostem a zájem o ně,
- estetické vnímání, přístup k uměleckému dílu a k estetice ostatní společnosti

Výchovně vzdělávací výsledky se klasifikují podle těchto kritérií:

Stupeň 1 (výborný)

Žák je v činnostech velmi aktivní. Pracuje tvořivě, samostatně, plně využívá své osobní předpoklady a velmi úspěšně podle požadavků osnov je rozvíjí v individuálních a kolektivních projevech. Jeho projev je esteticky působivý, originální, procítěný. Osvojené vědomosti, dovednosti a návyky aplikuje tvořivě. Má výrazně aktivní zájem o umění, estetiku, brannost a tělesnou kulturu a projevuje k nim aktivní vztah. Úspěšně rozvíjí svůj estetický vkus a tělesnou zdatnost.

Stupeň 2 (chvalitebný)

Žák je v činnostech aktivní, tvořivý, převážně samostatný na základě využívání svých osobních předpokladů, které úspěšně rozvíjí v individuálním a kolektivním projevu. Jeho projev je esteticky působivý a má jen menší nedostatky z hlediska požadavků osnov. Žák tvořivě aplikuje osvojené vědomosti, dovednosti a návyky v nových úkolech. Má aktivní zájem o umění, o estetiku, brannost a tělesnou zdatnost. Rozvíjí si v požadované míře estetický vkus a tělesnou zdatnost.

Stupeň 3 (dobrý)

Žák je v činnostech méně aktivní, tvořivý, samostatný a pohotový. Nevyužívá dostatečně své schopnosti v individuálním a kolektivním projevu. Jeho projev je málo působivý, dopouští se v něm chyb. Jeho vědomosti a dovednosti mají četnější mezery a při jejich aplikaci potřebuje pomoc učitele. Nemá dostatečný aktivní zájem o umění, estetiku, brannost a tělesnou kulturu. Nerozvíjí v požadované míře svůj estetický vkus a tělesnou zdatnost.

Stupeň 4 (dostatečný)

Žák je v činnostech málo aktivní a tvořivý. Rozvoj jeho schopností a jeho projev jsou málo uspokojivé. Úkoly řeší s častými chybami. Vědomosti a dovednosti aplikuje jen se značnou pomocí učitele. Projevuje velmi malou snahu a zájem o činnosti, nerozvíjí dostatečně svůj estetický vkus a tělesnou zdatnost.

Stupeň 5 (nedostatečný)

Žák je v činnostech převážně pasivní. Rozvoj jeho schopností je neuspokojivý. Jeho projev je převážně chybný a nemá estetickou hodnotu. Minimální osvojené vědomosti a dovednosti nedovede aplikovat. Neprojevuje zájem o práci a nevyvíjí úsilí rozvíjet svůj estetický vkus a tělesnou zdatnost.

V případech, kdy je nutné vytvořit pomocné známkové hodnocení, řídí se těmito pravidly:

- Klasifikaci známkami navrhuje učitelé jednotlivých předmětů na základě svých podkladů pro slovní hodnocení a v souladu s nimi.
- Klasifikační stupeň (známka) je navržen s ohledem na žákovy možnosti a individuální předpoklady k učení, přístup k práci a učení, píli, schopnosti spolupráce.
- Intelektuální dovednosti jsou jen dílčím aspektem celku hodnocení.

6.8 ZÁSADY PRO CELKOVÉ HODNOCENÍ ŽÁKA NA VYSVĚDČENÍ

6.8.1 Při slovním hodnocení

Při použití slovního hodnocení se na vysvědčení používají tyto stupně celkového hodnocení:

- prospěl(a) s vyznamenáním,
- prospěl (a),
- neprospěl (a).

Celkové hodnocení „prospěl (a) s vyznamenáním“ obdrží žák, který v daném pololetí dostal pochvalu kolegia školy za dlouhodobou úspěšnou práci. Toto hodnocení se používá mimořádně za výjimečné výsledky či výkony.

Celkové hodnocení „prospěl (a)“ obdrží žák, kterému v daném pololetí nebyla z žádného povinného předmětu (s výjimkou předmětů výchovného zaměření) vyučujícím předepsána opravná zkouška, nebo předepsané opravné zkoušky (maximálně 2) úspěšně vykonal.

Celkové hodnocení „neprospěl (a)“ obdrží žák, kterému v daném pololetí byla alespoň z jednoho povinného předmětu (s výjimkou předmětů výchovného zaměření) vyučujícím předepsána opravná zkouška a žák ji nevykonal úspěšně.

6.8.2 Při pomocném známkovém hodnocení

Při celkovém hodnocení v případě pomocného známkového hodnocení je žák hodnocen stupni takto:

- prospěl (a) s vyznamenáním – není-li v žádném z povinných předmětů hodnocen stupněm prospěchu horším než 2 (chvalitebný), průměr stupňů prospěchu ze všech povinných předmětů není vyšší než 1,5 a jeho chování je hodnoceno stupněm velmi dobré,
- prospěl (a) – není-li v žádném z povinných předmětů (s výjimkou předmětů výchovného zaměření) hodnocen stupněm prospěchu 5 (nedostatečný),
- neprospěl (a) – je-li v některém z povinných předmětů (s výjimkou předmětů výchovného zaměření) hodnocen stupněm prospěchu 5 (nedostatečný).

6.9 OPRAVNÉ A KOMISIONÁLNÍ ZKOUŠKY

Opravné a komisionální zkoušky se řídí příslušnými ustanoveními vyhlášky č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání.

Třídní učitel prokazatelně, podrobně a s dostatečným předstihem seznámí žáka, který má vykonat komisionální zkoušku, i jeho zákonné zástupce, s jejím průběhem, pravidly a hodnocením.

Komisionální zkouška se hodnotí slovním hodnocením a její výsledek je shrnutý v celkovém hodnocení: „Žák uspěl/neuspěl v komisionální zkoušce.“

6.10 PRŮBĚH A ZPŮSOB HODNOCENÍ VZDĚLÁVÁNÍ PODLE IVP, HODNOCENÍ CIZINCŮ

Ředitel školy může s písemným doporučením školského poradenského zařízení povolit vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu žákovi se speciálními vzdělávacími potřebami nebo žákovi s mimořádným nadáním na žádost Zákonných zástupců. Způsob hodnocení žáka vychází ze znalosti příznaků jeho potíží a uplatňuje se ve všech vyučovacích předmětech, ve kterých se tyto potíže projevují. Při způsobu hodnocení žáků učitelé zdůrazňují motivační složku hodnocení, hodnotí jevy, které žák zvládl. Při hodnocení se doporučuje užívat různých forem hodnocení, např. bodové ohodnocení, hodnocení s uvedením počtu chyb apod. Žáci jsou hodnoceni slovně. Způsob hodnocení projedná třídní učitel a speciální pedagog s ostatními vyučujícími. Žák při částečném osvobození nebo při úlevách doporučených lékařem v Tělesné výchově se hodnotí s přihlédnutím k druhu a stupni postižení i k jeho celkovému zdravotnímu stavu a somatotypu. V případě plnění školní docházky v zahraničí se postupuje podle § 38 Školského zákona a s ním souvisejících vyhlášek MŠMT.

Při hodnocení žáků, kteří nejsou státními občany ČR a plní v ČR povinnou školní docházku, se vychází z § 15 odst. 6 vyhlášky č. 48/2005 Sb.

Poznámky

Poznámka 1:

Pro přehlednost byly v tabulkách vzdělávacích obsahů jednotlivých předmětů číslovány výstupy RVP ZV. Snahou bylo volit co nejkratší a nejsnáze dohledatelné označení. Je třímístné: na prvním místě jsou písmena označující předmět, následuje třímístné číslo výstupu v pořadí, jak jsou uvedeny v RVP - řazeno podle vzdělávacích oblastí:

ČJL, CJ - Jazyk a jazyková komunikace (*Český jazyk a literatura, Cizí jazyk*)

M - Matematika a její aplikace (*Matematika a její aplikace*)

I - Informatika (*Informatika*)

ČJS - Člověk a jeho svět (*Člověk a jeho svět*)

D, VO - Člověk a společnost (*Dějepis, Výchova k občanství*)

F, CH, P, Z - Člověk a příroda (*Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis*)

HV, VV- Umění a kultura (*Hudební výchova, Výtvarná výchova*)

VZ, TV, ZTV- Člověk a zdraví (*Výchova ke zdraví, Tělesná výchova, Zdravotní tělesná výchova*)

ČSP - Člověk a svět práce (*Člověk a svět práce*)

DJ, DV – Doplnující vzdělávací obory (*Další cizí jazyk, Dramatická výchova*)

Poznámka 2:

Pro jednodušší orientaci byla pro jednotlivá průřezová témata a jejich tematické okruhy zvolena následující označení:

Osobnostní a sociální výchova - Osobnostní rozvoj

OSV1 – Rozvoj schopností poznávání

OSV2 – Sebepoznání a sebepojetí

OSV3 – Seberegulace a sebeorganizace

OSV4 – Psychohygiena

OSV5 – Kreativita

Osobnostní a sociální výchova - Sociální rozvoj

OSV6 – Poznávání lidí

OSV7 – Mezilidské vztahy

OSV8 – Komunikace

OSV9 – Kooperace a kompetice

Osobnostní a sociální výchova - Morální rozvoj

OSV10 – Řešení problémů a rozhodovací dovednosti

OSV11 – Hodnoty, postoje, praktická etika

Výchova demokratického občana

DEM1 – Občanská společnost a škola

DEM2 – Občan, občanská společnost a stát

DEM3 - Formy participace občanů v politickém životě

DEM4 - Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

GLO1 - Evropa a svět nás zajímá

GLO2 - Objevujeme Evropu a svět

GLO3 - Jsme Evropané

Multikulturní výchova

MUL1 - Kulturní difference

MUL2 - Lidské vztahy

MUL3 - Etnický původ

MUL4 - Multikulturalita

MUL5 - Princip sociálního smíru a solidarity

Environmentální výchova

ENV1 - Ekosystémy

ENV2 - Základní podmínky života

ENV3 - Lidské aktivity a problémy životního prostředí

ENV4 - Vztah člověka k prostředí

Mediální výchova

MED1 - Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení

MED2 - Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality

MED3 - Stavba mediálních sdělení

MED4 - Vnímání autora mediálních sdělení

MED5 - Fungování a vliv médií ve společnosti

MED6 - Tvorba mediálního sdělení

MED7 – Práce v realizačním týmu

Seznam zkratk předmětů:

ČJ	Český jazyk a literatura
NJ	Německý jazyk
AJ	Anglický jazyk
M	Matematika
INF	Informatika
ČaJS	Člověk a jeho svět
VL	Vlastivěda
PŘ	Přírodověda
HV	Hudební výchova
VV	Výtvarná výchova
TV	Tělesná výchova
EU	Eurytmie
KF	Kreslení forem
PV	Pracovní výchova
D	Dějepis
VO	Výchova k občanství
F	Fyzika
CH	Chemie
B	Biologie
Z	Zeměpis
VKZ	Výchova ke zdraví
ZTV	Zdravotní tělesná výchova